

Ergun Sav

Halk Hikâyeleri

Bilgi Yayınevi

BİLGİ YAYINLARI / BİLGİ DİZİSİ : 85 / 7

ISBN 975 - 494 - 786 - 4

98 . 06 . Y . 0105 . 1439

Birinci Basım 1974

Genişletilmiş İkinci Basım

Aralık 1998

BİLGİ YAYINEVİ

Meşrutiyet Caddesi, No: 46/A, Yenişehir 06420 / Ankara

Telf : (0-312) 431 81 22 - 434 12 71 - 434 49 98 - 434 49 99

Faks: (0-312) 431 77 58

<http://www.bilgiyayinevi.com.tr>

e-mail: info@bilgiyayinevi.com.tr

BİLGİ KİTABEVİ

Sakarya Caddesi, No: 8/A, Kızılay 06420 / Ankara

Telf : (0-312) 434 41 06 - 434 41 07

Faks: (0-312) 433 19 36

BİLGİ DAĞITIM

Narlıbahçe Sokak, No: 17/1, Çağaloğlu 34360 / İstanbul

Telf : (0-212) 522 52 01 - 526 70 97

Faks: (0-212) 527 41 19

ERGUN SAV

Halk Hikâyeleri

BİLGİ YAYINEVİ

kapak ve resimler : cavit yaren

ERGUN SAV'IN KİTAPLARI

1. Diplo-dra-matik Anlatılar
2. Nostaljik Muhabbetler
3. Rakı Sohbetleri
4. Deli Deli
5. Sakızlı Koy Kumpanyası ve Rakıntılar
6. Cumhuriyet Bebeleri
7. Halk Hikâyeleri

ÇOCUK KİTAPLARI

1. Yakut Balık
2. Kaplumbağa ve Kuşlar

**baskı : cantekin matbaacılık yayıncılık
ticaret ltd. şti.
telf : 384 34 35 - 384 34 36 - 384 34 37**

İÇİNDEKİLER

Karacaoğlan.....	7
Kara Koyun	18
Süleyman ile İkbâl.....	27
Tahir ile Zühre.....	37
Kerem ile Aslı.....	47
Yusuf ile Züleyha	56
Taşbebek	65
Ferhat ile Şirin.....	75
Leyla ile Mecnun.....	85
Âşık Garip	95
Cici Murat.....	106
İsmet'in Kısmeti.....	116
Şah İsmail	126
Tepegöz.....	137
Mutlu Çift.....	148
Deli Dumrul	159
Sefa ile Vefa	168
Saf Asaf	178
Ese ile Köse.....	189
Boğaç Han	199

Emrah ile Selvi	209
Tekkeşoğlu	220
Sencer	231
Kanturalı	242
Barsisa	252
Arzu ile Kamber	262
Elmalı Tabak	273
Bedriye Sultan	283
Barış Kervanı	293
Yedi Uyuyanlar	304
Hurşit ile Mahmihri	313
Seyrani	323
Helvacı Güzeli	338
Usman	349
Muska	358

KARACAOĞLAN

Üç yüzyıl önce... Anadolu'nun güneşi aynı güneş, ırmakları aynı ırmak. Bir ses dolar yaylalarına; akar gider Toroslar'dan. Hasan'dır adı. Ozanların şahı. Hasan deyince kimse bilmez. Ama Karacaoğlan deyince tanır herkes.

O zamanlar da, dizeleri dillerde, şarkıları gönüllerdeydi Karaca'nın. Geçtiği yerlerde, türkülerini bırakır, genç kızların kalplerini alır giderdi. Karayağız, dal gibi bir adam. Türküleri dersin, gelmemiştir onun üstüne ozan. Sazının nağmeleri gönüllerde yankılanır. Sohbetler onun dizeleriyle tatlılanır. Karacaoğlan geçmişse bir yerlerden, aşk kalmıştır orada, sevgi kalmıştır. Oraların genç kızları yaşamaktan zevk almıştır. Geride Haticeler, Ayşeler, Zeynepeler bırakılmıştır. Karaca'nın sazından bunlara türküler yakılmıştır.

Güzün kışa döndüğü bir gündü. Karaca'nın yolu Maraş'a doğru döndü. Arada bir yağın kara bakıyor. Ağzından söz değil, sanki bal akıyor:

**İncecikten bir kar yağar
Tozar Elif Elif diye
Deli gönül, abdal olmuş
Gezer Elif Elif diye**

**Elif'in uğru nakışlı
Yavru balaban bakışlı
Yayla çiçeği kokuşlu
Kokar Elif Elif diye**

**Elif kaşlarını çatar
Gamzesi sineme batar
Ak elleri kalem tutar
Yazar Elif Elif diye.**

Esmer elleri saz tutar, çalar Elif Elif diye Karaca'nın. Yürüyüp geldi, bir hanın önünde durdu. Han kalabalık. Hancı tatlı bir adam. Babacan! Can mı can? Çay verdi, dert aldı Karaca'dan. Baktı, yanık. Anladı, Âşık! Sazı da var.

"Ozansın sen besbelli," dedi. "Çal da dinleyelim oğul."

Karacaoğlan zaten dolu. Hancıyı kırmadı. Aldı sazını. Hemen kümelendiler çevresinde. Sesler sustu. Gürültü bitti. Karacaoğlan başladı:

**Dolandım geldim ben, Rum ile Şam'ı
Sevdiğim yüzünün nuru kalmamış
Uğrun uğrun da aşnalık ederken
Şimdi söyleyecek dilin kalmamış.**

**Uyma dilber uyma, kötü adama
Başımı koymuşum gelen kadana
Çoluk çocuk doldurmuşsun odana
Varıp oturacak yerin kalmamış.**

**Karac'oğlan der ki hele nideyim
Başım alıp diyar diyar gideyim
Varıp bir şitle hizmet edeyim
Dökülmüş yaprağın, perin kalmamış.**

Çok sevdiler handakiler Karacaoğlan'ı da, türkülerini de. Onlar istedi, o çaldı. Biraz para topladılar, sezdirmeden, ozanın cebine koydular. Hancıyla karısının kanı ısınmıştı Kara-

ca'ya. İsrar ettiler, handa kaldı. Kış geçinceye kadar. Yolculara saz çalıyordu akşamları. Fakat bahar gelince dellendi. Duramaz oldu. O zaman hancı baktı ki tutamayacak onu:

"Madem Maraş'a gideceksin. Orada Zülkaroğlu diye bir bey vardır. Ozanları sever, korur. Onu bul. Yardım eder sana."

Karacaoğlan hancıya sarıldı. "Anacığım" dediği karısının elini öptü, yola düştü. Vurdu Maraş'a. Şehre girdi. Bir büyük bahçe gördü. İçinde iki kız oynar. Huylu huyundan geçer mi? Durdu, çapkınca baktı. Kızlar fark etti. İnce, uzun olanı yaklaştı, güldü. Yanaklarında iki gamze çöktü de, sanki Karaca içine düşüverdi. Kız sordu:

"Ne ararsın yabancı?"

"Zülkaroğlu derler bir bey varmış. Onun yerini ararım."

"Sazın olduğuna göre belli ozansın. Bize bir şey çalarsan gösteririz."

"İsteyen siz olun, söyleyen biz." Karaca sazını çözdü.

"Adın ne senin?"

"Karacaoğlan."

Kız kıkırdadı:

"Sahiden de karasın. İyi demişler." Karaca hazırды:

"Anlatayım da dinle öyleyse."

Vurdu sazına:

**Bana kara diyen dilber
Gözlerin kara değil mi?
Yüzünü sevdiren gelin
Kaşların kara değil mi?**

**Boyun uzun, belin ince
Yanakların olmuş gonca
Salıverirsin boyunca
Beliğin kara değil mi?**

**Beni kara diye verme
Mevlâ'm yaratmış hor görme
Ala göze siyah sürme
Çekilir, kara değil mi?**

Kızın yanakları pembe pembe oldu. Eliyle karşıdaki konağı gösterdi:

"Zülkaroğlu burada oturur" dedi.

"Adını bağışla."

"Suna." Döndü, koşarak kaçtı kız.

Karacaoğlu konağa vardı. Haber ettiler. Zülkaroğlu onu hoş karşıladı. Ağırladı. Oda hazırlattı. Akşam sohbet kuruldu. Yenildi içildi. Kimse söylemeden, Karaca sazına yöneldi:

"Biraz da sazımı doyuralım" dedi. Vurdu tellerine:

**Yaz gülleri çayır çimen üstünde
Seken dilber beni mecnun eyledi
Üsküfün aldırılmış balaban gibi
Bakan dilber beni mecnun eyledi**

**Karac'oğlu her sözleri bal gibi
Geydiği başına vala, al gibi
Sevdiğim kara kaşlı, gonca gül gibi
Kokan dilber beni mecnun eyledi**

Zülkaroğlu'yla konuklar memnun oldular. Sırtını sıvazladılar. Daha istediler. Nazı yoktu Karaca'nın:

**Karac'oğlu kapınızda kul gibi
Gönül küsüverse, ince kıl gibi
Seherde açılmış gonca gül gibi
Kokar gider bir gözleri sürmeli**

Zülkaroğlu'nun konağı çok ozan görmüştü ama böylesini görmemişti. Karacaoğlu hemen baştacı edildi. Bir süre kalacaktı orada.

Ertesi gün bahçeye indi. Bir de baktı, Suna:

"Akşam biz de dinledik seni. Çok beğendik?"

"Peki, kimsin sen?"

"Zülkaroğlu'nun kızıyım. Karacaoğlu'nın saızı olacak değilim ya."

"Vay bey kızı. Diline de çabuksun demek. Dinle de cevap ver:"

**Evvel bahar yaz ayları gelende
Bahçede açılan güller öğünsün
Boyu uzun, kaşı kara Suna'mın
Çırpınıp çıktığı göller öğünsün.**

**Bitişin çiğdemler, gelişin yazlar
Göllere dökülen ördekler, kazlar
Ak saya geyinmiş gelinler, kızlar
Ak yüze dökülen teller öğünsün.**

Suna'nın yanakları al al. Göğsünde bir güvercin çırpıntısı... Karaca âşık olmuştu. Karaca âşık olunca da aşkı cevapsız kalmazdı.

Akşam sohbetlerinde coşuyordu Karacaoğlu:

**Medet Allah'ı seversen
Gel imdi dilber, gel imdi
Hasretinden ciğerciğim
Delindi dilber, delindi**

**Cevabın aldım dilinden
Öldüm sevdanın derdinden
Elveda câmin elinden
Al imdi dilber, al imdi**

**Coştu Karac'oğlan coştu
Aşk deryası boydan aştı
Gonca idin g÷l÷n açtı
Sol imdi dilber, sol imdi**

Gerçekten, aşk deryası boydan aşmıştı. Sevgililer iyiden iyiye taşmıştı. Tenhada buluşuyor, saatlerce konuşuyorlardı. Suna da ezbere bilir olmuştu Karaca'nın türkülerini. Karaca, yüzüne bakar, sorardı:

**Irak ellerden bir misafir geldim
Yol bilemem Suna'm, nerden gideyim
Şöyle yavrunun semtine uğradım
Dilber, kerem eyle, konuk al beni,
Sar beni.**

Suna, öğrendiğiyle cevapladı:

**Var git oğlan var git, başım dar iken
Her baktıkça gözlerim korkar iken
Mahalleimde beş on avcı var iken
Var git oğlan, burda konuk eğlenmez.**

Karaca sürdürürdü sözü. Dinledikçe anlaşılırdı özü:

**Karac'oğlan der ki nasıl edeyim
Kaldır gerdanın seyran edeyim
Suna'm seni nere koyam gideyim
Dilber, kerem eyle, konuk al beni.
Sar beni.**

Akşam, gene sohbet kurulmuştu. Karacaoğlan'a iltifat ya-

ğıyordu. Saz yorulmadıkça, Karaca da yorulmazdı. Onun sözlerine de doylalmazdı:

**Ben güzele güzel demem
Güzel benim olmayınca
Muhannetin kahrın çekmem
Gel deyip gelmeyince**

**Karacaoğlan sözün haktır
Düşmanın dostundan çoktur
Bizimçin ayrılık yoktur
Ya sen, ya ben ölmeyince**

Zülkaroğlu, keyifle dinliyordu. Son derece memnundu:
"Yaşa Karacaoğlan," dedi. "Sen güzeller için yaratılmışsın. Senin türkülerine düşen güzellere ne mutlu!"

"Sağol beyim. Şimdi size güzeller güzeli için yazdığım türküyü okuyacağım."

"Oku Karaca. Duyalım, şerefi bizim olsun."
Vurdu sazına Karacaoğlan:

**Geçen gün karşında durdum el gibi
Bahçelerde açılmış gonca gül gibi
Bencileyin sen de dertli kul gibi
Nazlı Suna'm, Han Aslı'ya benzersin**

**Dön beri, dön beri, yüzün göreyim
Yanımda nem var, sana vereyim
Al yanaklarına kurban olayım
Nazlı Suna'm, Han Aslı'ya benzersin**

**Karac'oğlan der sözün doğrusu
Kaşlarının ağı kalem eğrisi
Gözleri sürmeli ceylan yavrusu
Nazlı Suna'm, Han Aslı'ya benzersin.**

Zülkaroğlu'nun yüzü düğümlenmişti sanki. Kaşlarını çattı. Düşünceli, sordu:

"Kime yazdın bunu Karaca?"

"Suna ya beyim. Cihan güzeline. Allahın emri, peygamberin kavliyle Suna'yı isterim. Karım olmasını dilerim."

"Çıldırılmış bu!" Zülkaroğlu öfkeyle fırladı yerinden: "Çabuk zindana atın bunu. Haddini bilmez."

Karacaoğlan zindana atıldı. Suna, babasına koştu. Yalvardı. Fakat gözü dünyayı görmüyordu Zülkaroğlu'nun:

"Bir ozan parçası benim kızımı alacak ha? Seni kara top-rağa veririm de o kara oğlana vermem..."

Karacaoğlan, zindanda sessizliği dinlerdi. Gönül acısıyla inlerdi:

**Öterse de bozgun öter bağlama
Hançer atıp dertli sinem ağlama
Gider oldum, kömür gözlüm ağlama
Hakkın emri, ayrı düştü yolumuz**

**Kahpe felek kıydın bana, yazıktır
Ayrılık elinden bağrım eziktir
Çekilmiş siyeçler, bağlar bozuktur
Ayrılık gazelim döktü gülümüz**

**Karac'oğlan der ki, yazsam bir satır
Kadir mevlam, işimizi sen bitir
Kısmet nerde ise çeker iletir
Kimse bilmez nerde kalır ölümüz?**

Birden kapıda bir ses. Yaklaştı bir nefes. Karaca, inanmaz kulağına. Kapıya gelmiş, dayanmış Suna. Zindancıya ilaç vermiş, uyutup girmiş. Karaca'ya haber vermek için gelmiş:

"Bu gece seninle kalacağım."

Karaca, korkuyla fısıldadı:

"Ya baban duyarsa?"

"Duysun diye yapıyorum."

"Öldürür seni!"

"Öldürmez. Everir!"

Karaca şaşkın bakınca Suna açıkladı:

"Geceyi seninle geçirdiğimi öğrenince ne yapacak? Ya atacak beni, ya da mecburen sana verecek."

Şeytan kızın dediği oldu; duyunca Zülkaroğlu küplere bindi. Çevresindekiler korkuyla sindi. Ama yapılacak tek şey yapıldı. Suna'nın Karacaoğlan'la çöpü çatıldı.

"Namusumuzu bir paralık ettin. Fakat, madem seviyorsun bu ozanı. Pekâlâ. Çeker gidersin onunla. Böylece gideceksin. Hemen şimdi. Üstündeki elbiseyle. Olduğun gibi. Mendil bile almayacaksın buradan."

Bu sefer Suna'yı bir düşüncedir aldı. Böylesini beklemiyordu, şaşırıp kaldı. Düşündü, taşındı. Kararını verdi. Ne de olsa bey kızı. El bebek, gül bebek büyümüş. Hiçbir isteğine "Hayır" denmemiş. Bir dediği, ikilenmemiş. Böyle tek etekle çık git, bir ozanın peşinde. Olacak şey değil. Düşünde görse inanmaz. Hemen babasının elini öptü:

"Ben ettim, sen etme baba. Vazgeçtim bu sevdadan. Affet beni."

Ağladı, ağlattı. Kendini bağışlattı.

Karacaoğlan'a gitti, şunları söyledi:

"Seni serbest bırakacaklar. Hemen uzaklaşacaksın buradan."

"Sen? Sen gelmiyor musun?"

"Ben bu konaktan ayrılamam. Pis hanlarda yapamam."

Karacaoğlan anlamıştı her şeyi. Söyleyecek şey yoktu. Çıktı gitti. Yola sardı. Hana vardı. Hancıyla karısı onu sevgiyle karşıladılar, bağırlarına bastılar. Sazını öpüp, duvara astılar.

Akşam sohbet kuruldu. Karacaoğlan sazına vurdu:

"Size kızları anlatayım ağalar" dedi. "Bir de benden dinle-
yin:"

**Sevda sevda derler, behey yarenler
Görmeyene bir acaip hal olur
Varıp bir kız on yaşına girende
Açılmadık bir tomurcuk gül olur**

**Onbirinde mah yüzüne bakılır
Onikide kızın kahır çekilir
Onüçünde ak gül olur, açılır
Ondördünde her bir yeri bal olur**

**Onbeşinde sevda düşer başına
Onaltıda yadlar girer düşüne
Onyedide ateş düşer göğsüne
Onsekizde zülüfleri tel olur**

**Ondokuzda gayet yüksekten uçar
Yirmisinde gözleri can saçar
Yirmibirde sevdiğinden vazgeçer
Son deminde bir kötüye kul olur**

**Karac'oğlan der ki, kaşları kara
Yüreğime vurdun hançersiz yara
Çok varıp gelirsen olmaz her yere
Ya muhabbet kalkar, ya bir hal olur...**

KARA KOYUN

Anadolu'da bir dağ köyü. Bir çoban vardı bu köyde: Mustafa. Mustafa'nın kavalı, dört bucağa ün salmıştı. Gerçekten, çaldığında, tatlı sesi ovalara, dağlara yayılırdı. Bir de ağa vardı. Dediği dedik bir ağa. Mal mülk sahibi. Asıl serveti ise kızı. Güzellikte üstüne yoktu, Ayşe'nin. Gözlerinin yeşilini çamların koyusundan, teninin beyazını pınarların duruşundan, saçının ışıltısını kestanenin yanardönerinden almıştı.

Mustafa yangındı Ayşe'ye. Çoban aşkı bu! Kime döksün derdini? Kavalına, sürüsüne anlatır. Sürüsündeki kara koyun, Mustafa'nın baş dostu. Ona dökerdi içini:

"Ne bakarsın yüzüme kara koyun? Seninki ot derdi. İşte, burada: çayırın en yeşili. Su derdi. İşte, sana suyun en serini. Benim bağrım yanıyor. Sen hiç böyle yandın mı? Orman ateşini bağrına vurmuş sandın mı? Sonu var mı bu sevdanın? Saklanırmı içine dağın, ormanın? Yok, kara koyun, ilacı yok bunun. Hiç bakma yüzüme. Bir çoban parçası vurulur mu ağa kızına? Kavalından başka şeyi olmayınca, vurmaz mı dizine? Sevdamı anlar mısın? Benim gibi sen de hayale dalar mısın? Bakma kara koyunum, bakma da dinle. Sen de benim gibi, kavalım gibi inle. Bir tek saçı olsa elimde, bir tek tel."

Çalıyordu Mustafa. Tek kara koyun mu dinleyen? Yankılanan yanık kaval Ayşe'nin de yüreğini eritirdi. Uzaktan görürdü; sıırım gibi delikanlı, koç gibi canlıydı Mustafa. Ayşe'nin gönlü, ona mı kavalına mı akmıştı, bilinmez. Ama Ayşe içinin kıpır kıpır oynadığını, kanının fıkır fıkır kaynadığını bilirdi.

Bir gün, Mustafa'nın dediğini mi duydu, içinden mi geldi, üç tel saçını bir çevreye bağlayıp yola attı. Tam kara koyunun önüne. Koyun, durdu yürümedi. Mustafa kuşkulandı. Geldi, baktı. Açtı. Hemen tanıdı. Yüz bin saç teli olsa, Mustafa bu kestane rengini hemen tanırdı. Artık mutluydu Mustafa. Ayşe'sinin çevresi göğsünde, saç telleri çevrenin içindeydi. Ta kalbinin içinde duyuyordu bu sıcaklığı.

Her mutluluğun bir düğümü olur. Bu mutluluğa da bir gölge düşecekti. Su uyur, düşman uyumaz. Nitekim, bir gün çoban sürüsünü otlatırken baskına uğradı. Dört silahlı haydut sardılar çevresini. Belli ki başlarıydı biri:

"Gürültü etmezsen, canına dokunmayız" dedi. "Zorumuz seninle değil, sürüyü alıp gideceğiz. Belki namımı duymuşsundur. Kel derler bana." Başlığını çıkardı, kafasını gösterdi: "Gördün mü kelimi?"

"Gör..düm" diye kekeledi Mustafa.

"Duydun muydu ismimi?"

"Duydum." Gerçekten, ün salmış, azılı bir hayduttu bu.

"Öyleyse anlaştık" diye güldü Kel. Adamlarına işaret etti. Mustafa'yı bir ağaca bağladılar. Sesi çıkmadı çobancığının. Onun sesi çıkmadı ama, adamlar da sürüyü yürütemedi. "Hooy" dediler, "Vooy" dediler. "Oooy" dediler. Koyunların teki kımıldamadı. Sanki yerlerine yapışmışlardı. Haydutlar kızdı. Kızdıkça azdı. Tekmelediler, silkelediler. Nafile! Kımıldamadı bir tek koyun bile. Başları, öfkeyle Mustafa'nın üstüne yürüdü:

"Büyülü mü bunlar be!" diye bağırdı. "Otlara yapışmış mübarekler. Yürümüyorlar."

"Yürümezler agham" dedi Mustafa. "Yürütmek için sen beni çöz, kavalımı çalayım. O zaman yürürler."

Kel, kuşkuyla Mustafa'ya baktı. Ne mene koyundu bunlar?

"Ama bak," dedi, "çalarsan da gene yürümezlerse, kafanı gitti bil."

Çözdüler. Mustafa, kavalını çalmaya başladı. O yanık ses,

Çevreyi sardı. Koyunlar yürüdü. O sırada kaval sesi köye de vardı. Ayşe, yayıkta yağ dövüyordu. Durdu dinledi. Bir garipti kaval sesi. Sanki, bir Ŗeyler anlatıyordu. Hemen babasına koŖtu:

"Baba," dedi, "duyuyor musun kaval sesini?"

Babası, garip garip baktı kızına:

"Duyuyorum. Ne olmuŖ?"

"Bir Ŗeyler haber veriyor baba. İmdat ister gibi alıyor. Baskına uğradı galiba."

"Kız koyun musun sen? Kaval sesinden söz ıkartıyorsun?"

"Baba, sahi söylüyorum. BaŖına bir Ŗey geldi sürünün. abuk adam çıkarın."

"Git kız, iŖine. Canımı sıkma durduk yerde."

Ama yılar mı Ayşe? Mustafa'nın baŖı dertte. Yılmadı, anlattı. Yalvardı, yakardı. Sonunda babasını adam çıkarmaya razı etti. Köylüler toplandı. aya varıldı. Bir de ne görsünler? oban, kaval alarak sürüyü sürer. Dört silahlı haydut da peŖinde. Hemen baskın verdiler. Haydutları kısıkvrak yakaladılar. Sürü kurtulmuŖ, kötüler cezasını bulmuŖtu.

Fakat ağanın aklına takıldı: Ayşe, nasıl bilmıŖti bu iŖi? İki-sini biraraya getirdi. Ayşe'ye baskını nerden bildiğini sordu. Ayşe, kızardı, bozardı. Dedi ki:

"Ben baskını bilmedim ki. Kavaldan bir Ŗeyler olduğunu anladım."

Ağa bununla yetinmedi. Çobana sordu:

"Doğru söyle Mustafa. Ayşe'yle aranda bir Ŗey oldu mu? Elin eline değdi mi?"

Mustafa, doğru sözlü bir geç. Yutkund:

"Elim eline değmedi ağam, saçının teline değdi."

Ağanın gözleri büyüdü:

"Bu nasıl iŖ Mustafa?"

"evresini buldum ağam. İçinde üç tel saçı vardı."

Ayşe sıkılıverdi bu sorgudan. Âdeta bağırdı:

"Ben attım yoluna, baba, ben attım, hepsi bu. Madem üsteledin, doğruyu diyeyim. Mustafa'ya kaydı gönlüm. Ağa kızıyım ama, bu gönül de benim. Beni anam doğurdu, ama gönlümü de o doğurmadı ya. Mustafa'nın kavalına da kendine de tutuldum. Hepsi bu!"

Ağa da şaşırdı, Mustafa da. Ağa, sorucu gözlerle bakınca Mustafa konuştu:

"İnan, ben de senin kadar şaştım ağam. Çobanım ben, haddimi bilirim. Gönlümüz yanar durur ama, kim olsa yanar Ayşe'ye."

Ağa, bir ona, bir kızına baktı. Açık konuşmaları hoşuna gitmişti:

"Peki, Ayşe'yi ister misin sen de?"

Mustafa az daha küçük dilini yutuyordu. Toparlandı:

"Aman ağam, gökteki yıldızı ister misin gibi bir soru bu. Yoksul bir çobanım ben, dünyalar benim olur."

Ağa düşündü. Bir şey demedi. Bu konuşma orada bitti ama, gençlerin birbirlerini sevmeleri de onu etkiledi. Niye olmasın? Çobansa nesi eksik? Hem yakışıklı, sağlıklı, hem de mert, dürüst bir çocuk... Ağa, böyle düşünüyordu ama, çevrede boşboğaz mı ararsınız? "Aman ağa," dediler. "Bir marifeti olsa bari. Nesi var ki? Yazık Ayşe'ye. Elini sallasa ellisi gelir. Bu çobanın ne marifeti var?"

Sanki marifet dedikleri gökten düşer! Fakat ağa da "Marifeti olmayan bir çulsuza kız verdi" dedirtmeyi kendine yediremedi. Mustafa'yı buldu, sordu.

"Neyim olsun ağam? Bir yüreğim, bir bileğim, bir de kavalım."

"Kavalına da laf ettiler. Güya, Ayşe'ye daha önce söylemişsin baskını. Yoksa, kavalıdan anlamamış."•

"Elin ağzı torba değil ki büzeyim ağam."

"Kavalının gücünü ispat edersen vereceğim Ayşe'yi sana."

"Ne yapmamı istersin ağam?"

"Birisi dedi de, benim de aklıma yattı. Şöyle olacak: Sürüye üç gün tuz yalatacağız. Hiç su vermeyeceğiz. Üç gün sonunda dereye süreceğiz koyunları. Kavalın o kadar yanık, tek koyun su içmeden geçirirsin karşıya. Ayşe'yi de alırsın. Benden sana söz."

Mustafa yutkundu. Olacak iş mi bu? Doluya koydu almadı, boşa koydu dolmadı. Ne yapsın? Sonunda, başını doğrulttu:

"Peki ağam," dedi. "Yaparım. Yapamazsam da bu diyardan göçerim."

Tabii haber hemen yayıldı. Herkes kıs kıs güldü. "Bu iş burda biter" dediler. "Çoban dediğinin yüz tanesi bulunur. Ama Ayşe gibisi bir daha bulunmaz."

Ayşe, öğrenince hemen babasına koştu. Al aldı yanakları. Titriyordu dudakları:

"Baba, doğru mu bu?"

"Nedir o?"

"Koyunlara üç gün tuz yalatıp, dereye sürdürecekmisiniz. Su içmeden geçerlerse beni Mustafa'ya verecekmisiniz."

"Doğru. Kendi kabul etti."

"Baba, madem vermek istemezsiniz, hayır dersiniz olur biter. Böyle oyuna ne gerek var? Olmayacak işe sürü sürülür mü?"

"Herkeslere danıştım ben. Sonra karar verdim."

"Tabii. O danıştıklarının umurunda mı? Seyran olsun isterler. Mustafa'yla alay edecekler. Bizim işimiz bozulunca hoşnut olacaklar. Gönül onların değil ki? Baba, benim içim yanıyor. Sevgi bilmemiş adamların dediğiyle işe girilir mi?"

"Bir çulsuza kız vereceğiz. Büyük bir marifet gösterirse hak eder. Yoksa kalır bu iş..."

Ayşe babasına baktı. Kararlıydı. Başkalarının dediğine kapılmıştı. Mustafa'nın çekeceği acıyı şimdiden tadar gibi bakıyordu. Uzaklaştı.

Köylüye eğlence çıkmıştı. Çimenlere tuz serptiler. Sanki gelin üstüne para serper gibi eğleniyorlardı. Bir karışlık boş yer bırakmadılar.

Sonra sürü, bu tuzlu yeşillığe sürüldü. Koyunlar yedikçe tuz yalıyorlar, tuz yaladıkça çimen yemeye çalışıyorlar, gene tuza bulanıyorlardı. Üç gün süreyle sürdü bu işkenceleri. Otların arasında tuz, ağaçların kabuğunda tuz. Yer gök tuz olmuştu sanki. Anadolu'nun yaz güneşi de tepelerinde...

Üçüncü gün, ağa Mustafa'yı karşısına aldı:

"Bugün, son gün. Hazır mısın?"

"Hazırım ağam."

"Bak, istersen vazgeç."

"Canımdan geçerim Ayşe'den geçmem ağam. Madem bu iş, beni ona kavuşturacak tek şey. Evvel Allah'a, sonra kavalıma güvenirim."

"Pekâlâ."

"Yalnız ağam. Bir şey isteyeceğim ama, dilim varmaz."

"Söyle canım, sen de tuz yemedin ya." Ağa, kendi lafına pek güldü. Mustafa, şaşkın baktı. Hâlâ gülebilenler varmış gibilerden. Sonra, istediğini söyledi:

"Ayşe'yi görebilir miyim bi yol?"

Ağa pek anlamadı, bunun sebebini ama, üstelemedi. Madem istiyordu görsün. Belki de son görüşmeleri olacak zaten.

Ayşe, Mustafa'nın yüzünü karışık gördü. Sordu:

"Bir şey mi var Mustafa? Yapamayacaksın değil mi? Vazgeç."

Mustafa durdu, ona baktı:

"Yoksa sen de mi vazgeçmemi istiyorsun."

Ayşe sarsıldı. Lafını düzeltti:

"Seviyorum seni Mustafa. Bunu herkesin önünde söyledim. Seni büsbütün kaybetmekten korkuyorum. Bu olmayacak işi bırakırsak, sonra belki bir yol bulunur. İçimden geçiyor, köy

meydanına çıkayım bağırayım: 'Hepiniz delisiniz,' diyeyim. 'Ben Mustafa'yı seviyorum! Kaçacağım onunla. Gelin bu işten vazgeçin' diye haykırayım."

"Olmaz Ayşem. Olmaz. Deneyeceğim. Yapacağım. Yalnız..."

"Yalnız, ne?"

"Bir kuşkum kara koyundan. En çok su içen odur içlerinde. Suya dayanamaz diye korkuyorum."

"Çıkar o zaman onu sürüden. Olmayıversin. Şart değil ya."

"Olmaz. Onsuz sürü olmaz. Sürüyü çeken odur."

"E peki?"

"Bayağı insan gibidir o. Ayşe, saçından bir tel ver. Kara koyunun kulağına bağlayayım."

Ayşe hemen bir tel saçını kopardı. Verdi. Bu saçmalığa gülümsedi:

"Kulağına küpe olsun. Hepiniz delirmişsiniz siz."

Beklenen an geldi. Köylüler derenin yanındaki bayırlara dizildiler. Mustafa durdu, çevreye baktı. Yutkundu.

Çalmaya başladı. Yanık bir kaval sesi kapladı ortalığı. Nasıl yanık! Duyanlar tanık. Dağları yalar sanki. Yürekte çalar sanki. Yürüdü sürü... Bitkindi her biri...

Kara koyun başa geçti. Öbürleri peşine düştü. Dereye yollandılar.

Kara koyunun ayakları suya girdi. Bir durdu. Sonra, yürüdü. Sürü peşinden. Üç günün kavrukluğu... Dere serin, sepsenin. Pırıl pırıl...

Ayşe, gözleri büyümüş, seyrediyordu. İçinden dua ediyordu. Köylüler, koyunların nasılsa su içeceğini bekleyerek eğleniyorlardı.

Görülmemiş şey! Hiçbir koyun su içmedi. Yürüdüler. Derenin ortasına doğru ilerlediler.

Mustafa çalışıyor. Dağlar erimiş gibi. Gök inmiş. Serin bir rüzgâr sanki, Mustafa'nın kavalı. Köylüler ürpermeye başladı-

lar. Yaz sıcağında üşüyenler, büzülenler oldu... Mustafa çalışıyor. Kaval sesi yankılanıyor.

Sürü geçti dereyi. Kara koyun başta. Tek tek çıkmaya başladılar. Bir tek koyun bile başını eğmedi. Tekinin dili suya değmedi.

Ayşe'nin içinden bir kuş kalktı. Mustafa çalışıyordu. Kaval, serin rüzgâr olmaktan çıkmış, bir düğün havası olmuştu.

Birden umulmadık bir şey oldu. Kara koyun durdu. Kafasını dereye çevirdi. Son koyunlar da çıkıyordu. Suyu baktı kara koyun. Belli yanıyordu zavallı. Kavruluyordu. Ayşe'nin yüreği ağzına geldi. Eyvah! Dönecek mi? Bütün ümitleri sönecek mi?

Mustafa, gözleri kara koyunda, çalışıyordu. Kara koyun durdu, Mustafa'ya baktı. Kaval dile gelmişti sanki. Yanık yanık inliyordu.

**Aman kara koyun aman
Son olur, içtiğin zaman
İçme, ne olursun içme
Göğsünden çıksa da duman
Aman kara koyun, aman!**

Kara koyun bekledi biraz. Sonra, döndü. Yürüdü. Peşinden çekti sürüyü...

Kimsenin ağzını bıçak açmadı bir zaman. Yapılamayacak işi yapmış, mucize yaratmıştı çoban.

Ayşe, babasının gözlerine bakıyordu. Ağa, başıyla işaret etti. Ayşe fırladı yerinden, Mustafasına koştu.

Mustafa bitkin, Mustafa perişan. Ayşe'yi görünce dirildi. Başını kaldırdı gururla. Sevgiyle baktı ona. Dudakları çatlamış, gözleri büyümüştü.

"Mustafam!" dedi Ayşe.

Mustafa, kısık bir sesle konuşabildi:

"Ayşem, bir bakraç su, ne olursun? Üç gündür ağzıma su değmedi..."

SÜLEYMAN İLE İKBAL

Bir zamanlar, büyük bir ülkenin güçlü bir padişahı vardı. Yenilmez bileğini, titremez yüreğini, hocasının doğrucu yönetimi, ülkücü adaletiyle birleştirmişti. Her şeyde bu yaşlı bilgine danışırdı.

Bir gün, gene hocasına, gidişi nasıl bulduğunu sordu. İhtiyar hoşnutsuzluk belirtti. Padişah şaşırdı:

"Nedir eksik olan hocam? Söyle tamamlayalım."

"Şehzademiz eksik. Şunu bil ki, hiçbir nimet, erkek evlat-tan büyük olamaz. İnsan, ancak erkek evlatla murada erer. Adı onunla yaşar. Elden ayaktan düşersen, elin ayağın olur o."

Padişahın yüzü karıştı. Hocası, yarasına parmak basmıştı. Karısı ölmüştü; çocuğu olmadan, çok genç yaşta. Padişah da ona çok bağlıydı. Üstüne kadın almadı. Kimseyi nikâh etmedi. İşte, bütün bunları bilen hocasının konuşması, onun için, yüreğine oturdu. Öyle bir baktı ki, bilge adam, padişahın aklından geçenleri okudu. Sorulmuş gibi cevabını verdi:

"Kalp işi başka, padişahlık başka. Aşkını unutmayabilirsin. Fakat bunun için ülkeyi unutman haksızlık. Sana gerekli olmasa da, ülkeye bir şehzade gerek."

Padişah, hocasının ne düşündüğünü anlamamıştı. Açıklama istedi:

"Ne yapmalıyım? Sözlerine anlam veremedim."

"Dinle. Benim dediğimi yapacaksın..."

"Nedir bu hocam? Anlatsana."

Yaşlı bilgenin istediği şeydu: Padişah, bir hafta süreyle

odasına karanlıkta girecek, ışık yakmayacaktı... Kabul etti bunu padişah.

Nitekim, bir hafta geceleri karanlıkta girdi odasına. Ve her gece, yatağında bir kadın buldu. Kim olduklarını bilmiyor, yüzlerini görmüyordu. Bunlar, güzel kokular içinde, dişi, genç, diri kadınlardı.

Bir hafta bitti. Padişah, normal hayatına döndü. Ülke işlerine dalmıştı zaten. Aradan aylar geçti. Bir gün, hocası elinde bir kundakla çıkageldi:

"Padişahım, işte şehzademiz. Oğlun."

Padişah olup bitenleri anlamıştı. Üsteledi, ama, yaşlı bilge oğlanın anasını söylemedi. Önemli olan, babasıydı. Önemli olan, onun padişahın oğlu, ülkenin şehzadesi olmasıydı.

Adını Süleyman koydular şehzadenin. Şimdi kalıyordu, ona bakacak birini bulmak. Çok iyi bir dadı tutmalıydılar. Bunun için, buyruklar verildi, tellallar çıkarıldı. Seçim yapıldı. İkbal adında, gencecik, filiz gibi bir kız seçildi. Gerçekten güzeldi İkbal. Öyle bir dilber ki, dolunaya benzer. Gece kadar siyah olan saçları ortadan ayrılmış, gümüş bir yol kalplere sim döker. Güzel bir alın. Hilal gibi kaşlar. Gül goncası yanaklar. İki kiraz dudak inci saçar. İri gözlerin içinde çiçekler açar.

İkbal, göreve başladı. Süleyman da çok güzel bir bebektir. İkbal, ona ta içinden bağlandı. Onu gül yaprağı gibi beşiğe yatırdı. Bir an bile yanından ayrılmadı. Onu uyutur, kendisi başına bir mum gibi dikilirdi.

Aradan yıllar geçti. Süleyman büyüdü. İkbal'in iyi bakımıyla sağlıklı bir genç oldu. Yaşı on beşe geldi. Boyu mızrak gibi oldu. Ve mızrak gibi kızların kalbine saplanmaya başladı. Baş, bütün başlardan yüksekti. Başka başlar bu başa çelenk olur, takılırdı.

İkbal için Süleyman, hayatının parçası değil, tamamıydı. Çocuk, erkek olunca, İkbal'in sevgisi, bağlılığı da kadınca oldu. O da güzeldi, alımlıydı, çekiciydi. Yakışıklı bir genç, güzel bir

kadın. Her gün birlikteler... İkbâl'in kirpiklerinden Süleyman'ın kalbine bir ok battı. Bir gün, iki yanık vücut, tek olup serinlediler. Süleyman, İkbâl'i bir gömlek gibi sardı. Bir aşk ateşidir, yanardı. Süleyman şöyle döktü içini:

**Gözüm açtım, seni gördüm
Aşk ağını senle ördüm
Olmazdım ben, sen olmasan
Sensiz hayat bir kördüğüm**

İkbâl, Süleyman'ın zevkle dinledi; sonra zevkle inledi:

**Beyim benim, Süleymanım
Varlığımsın sen, hem canım
Asıl sensiz ben olmazdım
Sensin benim tüm hayatım**

Süleyman, onun biçimli dudaklarını okşadı:

**İkbâl diye açtım gözüm
Yok başkası, budur sözüm
İkbâl İkbâl diye diye
İkbâl oldu, bütün özüm**

İkbâl, dişiliğinin önüne geçmiyordu. Süleyman'a baktı:

**Bedenlerin en güzeli
Sabahların serin yeli
Süleymanım dokununca
Yanar saçımın her teli**

Gençti, Süleyman. Yakışıklıydı, güçlüydü. Âşıktı. Onu seven bir kadını vardı. Ayrıca akıllıydı Süleyman, bilgiliydi İyî

yetiştirilmişti. Kılıç-kalkan kullanmada yenilmezdi. İnci saçar gibi hikmet söylerdi. İlk sözü duyarken tüm anlamı kavrardı. Şiir denizinde ne varsa bilirdi. Bu ummana kendi dalgacıklarını da katardı. Bilgelerin erdemlerini bilirdi. Bilgeler ise onun için "Erdemli genç" derlerdi. Cennet gibi meclis kurardı. Şarkıcıyla şarkı söylerdi. Çalgıcıyla çalgı çalardı. Meclisi neşeye sa-lardı.

Geceleri, İkbâl geceleriydi Süleyman'ın. Gündüzleri tüm ulusun sevgilisi olan Süleyman, geceleri tek bir kadının sevgili-siydi. Fakat, bir zaman geldi ki, Süleyman, oyunlara, meclis-le-re de gitmez oldu. Onu sevenler, onu bilenler durumu anladılar. Yayılan söylenti, babasının da kulağına geldi. Padişah, onu çağırdı. Biraz dereden tepeden söz etti. Sonra öze geldi:

"Senin işin kılıç vurarak erleri yere sermektir, bir kadının kılıcına boyun eğmek değil. Ulusuna görevini unutma. Senin işin, adalet sağlamaktır, bir kadının koinunda ağlamak değil. Halkına güzel sözler dinletmektir, bir kadının aşk sözlerini din-lemek değil. Bunları unutma. Görevini bırakma."

Süleyman, ses çıkarmadan dinledi. Babasının elini öptü, çıktı. Halkının arasına karıştı. Onlarla konuştu. Meclisler kurdu. Cirit oynadı. Akşam, içki sohbetine oturdu. Herkes mutluydu. Fakat, bir süre sonra, bir dert sardı Süleyman'ı, dayanılır gibi değil. Gözünden İkbâl geçiyor, şarkılardan onun sesi geli-yordu. İkbâl'ine koştu.

İkbâl sezinlemişti. Kadın bu, sezer! Hele âşıkısa... Üsteledi. Süleyman anlattı. Babasının dediklerini tekrarladı. İkbâl sustu. Başını yanına eğdi. Süleyman, onun yüzünü kendine çevirdi:

"Gelmeyecektim. Gelmemek istedim. Fakat rüzgârlar ko-kunu getiriyordu. Bardaklarda dudaklarının tadı, sazlarda aşkı-nın adı vardı."

Sarıldılar. Sanki yıllardır ayrıymış gibi. Kavuştular. Sonra, Süleyman sazını aldı:

**Bu güzelliğe ben kanmışım
Ömrümce hep seni anmışım
Sensiz kalınca gün boyunca
Hayatım tükendi sanmışım**

O çaldı, İkbâl cevap verdi. Billur gibi sesiyle:

**Vuslata seninle erdim
Senin için güller derdim
Sensiz hayat bomboş bana
Yolumu yoluna serdim**

Süleyman, ona bakmadan, kendi kendine konuşur gibiydi:

**Kıramadım zorlu bağı
Aşamadım zincir ağı
Sensizliği düşünemem
Sensin ömrümün her çağı.**

İkbâl durdu bir süre, düşündü. Sonra kararlı bir sesle, dedi ki:

**Daha gençlik çağındasın
Güzellikler bağındasın
"Git" de, gideyim uzağa
Sanma, benim ağımdasın.**

Süleyman duraladı. İkbâl e baktı. "Git" demedi. Diyemedi.

Padişah olanları anlıyordu, ne yapabileceğini tasarlıyordu. Sonunda hocasıyla konuşmaya karar verdi. Ona açtı. Yaşlı bilge, zaten olanlardan haberdardı. Onun Süleyman'la konuşmasında anlaştılar.

Süleyman'ı çağırırdı yaşlı bilge. Çok severdi onu. Söze sevgiyle girdi:

"Şehzadem. Süleymanım. Milletin göz bebeği. Ülkenin büyük ümidi."

Süleyman, yaşlı bilgenin elini öptü, saygıyla karşısında durdu:

"Buyur, bilgelerin kocası. Babamın hocası. Her sözün kut-saldır benim için. Emret, her şeyi yapayım senin için."

"Sen, eski bahçenin yeni olgunlaşmış taze meyvesisin. Usta bir kalemin çizdiği nakışsın. Şiirin üstadı, sözün muradı-sın. Bütün millet arkandadır. Sözlerin kalplerde, candadır. Kendini küçük görme. Küçük düşünme. Gönlünü tene bağlama. Bir dil-ber için ağlama. Yapacağını gönlünden öğrenme. Yasak bir iş-te direnme."

Süleyman, bilgenin söylediklerini çok iyi anlamıştı. Cevap verirken başını önüne eğdi:

"Hocam, bu yalnız ten değil, gönül tutkusudur. Beden de-ğil, yürek coşkusudur. Denedim, bırakamıyorum, onsuz olamı-yorum."

"Aşkı gönülden koparmak güçtür Süleyman, ama imkânsız da değildir."

Süleyman tekrar denedi. İkbal'den uzak durmaya çalıştı. Meclislere gitti, oyunlara girdi. Fakat, gene yüreğine bir ateş bastı ki dayanılmaz. Koştı, İkbaline kavuştu.

**Ey özleмиyle canım yakan
Bana, benim gözümlle bakan
Canımsın sen, canım alma
Yaş mıdır, gözünden akan?**

İkbal, gözyaşlarını sildi. Süleyman'a baktı:

**Özleмиyle benden kaçan
Kalbime kor ateş saçan
Gelişinle mutlu oldum
Mutluluktur yaşta açan**

İkbal gözyaşını silmek istedi. Süleyman elini tuttu, şöyle dedi:

**İşığımın sen, nurumsun
Bana benle kavuşursun
Madem benim özlemimdir
Silme yaşı, bırak dursun**

İkbal, sevgiyle onun elini öptü. Yaşlı gözleriyle Süleyman'ın gözlerinin içine baktı. Acıyla karışık bir mutluluk nemi vardı bu bakışlarda:

"Süleymanım, yasak bir sevdaya düştük. Senin ödevlerin var. Ben engel oluyorum. Bırak beni. Uzaklara gideyim."

"Gideceksin İkbal. Ama, ben de geleceğim! Birlikte gideceğiz. Uzaklara."

Süleyman kararını vermişti. İkbal'i aldı. Bir kayığa atladılar, denizlere açıldılar. Mavi, masmavi bir deniz, tekneyi, âşık-ları okşarcasına sallıyordu. Bilinmeyen bir yöne gidiyorlardı.

Bir adaya vardılar. Yemyeşil bir ada. Her ağacın altında bir pınar. Sanki cennet, onları bağrına basmıştı. Her şeyi unuttular. Mutlu oldular.

Padişah, kaçtıklarını öğrenince deliye döndü. Gene hocasına sığındı:

"Hocam, bir şey yap. Bul onları."

Yaşlı bilge, bir ayna çıkardı, padişaha uzattı:

"Sihirli ayna. İçine bak, nerde olduklarını görmeye çalış. Şehzademiz gönlünü çaldırdı. Biz onu çaldırmayalım."

Padişah baktı. Gördü. Bir adadaydılar. Hemen bir gemi hazırlattı. Usta denizciler, adayı buldular. İki sevgiliyi, alıp geri döndüler. Babası, kavuşmanın sevinciyle Süleyman'ı affetti:

"Can bahçemin fidanı. Bir baba oğlunu her zaman affeder."

"Demek İkbal'e kavuşmama, birlikte olmama da izin veriyorsunuz."

"Hayır" diye gürledi padişah. "Böyle saçma şey olmaz. Ülkeni düşün. Bu mülk senin mülkün. Mülkünü yönet. Bu yosmanın kinasını elinden sil!"

"İkbal yosma değildir baba. Teni benden başka erkek tenine değmemiş, eli benden başka eli sevmemiştir."

Ötesini dinlemedi. Babasının yanından çıktı. İkbal'in yanına gitti:

**Kalmak değil gerek bana
Sensiz pınar kurak bana
Sensiz canı neyleyim ben
Lazım değil yürek bana.**

İkbal, onun ellerine sarıldı. Öptü, öptü:

**Ben dadıyım, sen şehzade
İçilmez bu aşktan bade
Bu aşkın hiç gelmez sonu
Ko gideyim başka diyare.**

Süleyman ona baktı. Kesin kararlıydı. İkbal tane tane konuştu:

"Bırak kendimi öldüreyim Süleyman. Başka çıkar yolu yok bunun. Çıkmazdayız."

"Öldüreceğim İkbal. Seni ben öldüreceğim. Kendimi de..."

Elinden tuttu onun. Birlikte yürüdüler. Çöle çıktılar. Süleyman büyük bir ateş yaktı. İkbal'e sarıldı. Birlikte ateşe atladılar.

İnanılmaz bir şey oldu. İkbal çılgık çılgılığa yanmaya başladı. Alevler Süleyman'ı sarmıyordu. Hiçbir şey olmuyordu ona. İkbal'i kurtarmak istedi Süleyman? Fakat elinden bir şey gelmedi. Cihan dilberi, güzeller güzeli İkbal, bir anda kül oldu...

Acıyla inliyordu Süleyman. Ten değil, yürek acısıyla:

**Ateş yaktım, çırağ aldım
Yarla alev içre daldım
Hain ateş yarım aldın
Canım gitti, cansız kaldım.**

**Sevdi gönül, sevildi hem
Yansın Tanrım, yansın sinem
Yok artık derdime merhem
Canım gitti, cansız kaldım.**

**Ahım ile çöller inler
Feryadımı dağlar dinler
İkbalim aldı hainler
Canım gitti, cansız kaldım.**

Çöllere vurdu Süleyman. Kumlarda yattı. Yemedi, içmedi. Süründü.

Padişah olanları duymuştu. Bütün ulus Süleyman'ı aramaya çıktı. Bir gün buldular onu...

Süleyman, gözlerini araladı. Yaşlı bilge, karşısında duruyordu:

"Ölüyüm ben. Bırakın beni."

"Değilsin Süleyman! Sevgilin öldü ama, sen sağsın. Canın bağışlandı."

"Niye yanmadım ben de? Canım yandı da, tenim niye yanmadı?"

"Sen saf altınsın Süleyman. İkbal karışık altındı. Saf altın ateşle yanmaz. Baban ağır hasta Süleyman. Ölüm döşeğinde. Gel benimle. Ödevlerini yap artık. Ülken seni bekliyor."

Süleyman dalgın dalgın baktı. Sonra yavaşça kalktı. Yaşlı bilgenin peşinden gitti.

İkbal'i ölmüştü. Onunla beraber şehzade de ölmüştü. Padişah'tı giden...

TAHİR İLE ZÜHRE

Eski devirlerde, bir ülkenin güçlü bir padişahı vardı. Vardı ama, mutlu değildi. Çocuğu olmuyordu. Sağ kolu sayılan vezirinin de çocuğu yoktu. İkisi de bu yüzden dertliyidiler. Padişah, zaman zaman, yanına vezirini de alır, kılık değıştirirler, halkın arasına karışırıldı.

Böyle bir gezinti sırasında, bir yaşlı bilgenin ününü duydu. Her şeyi bilir, her derde derman bulurmuş. İkisi de köylü kılığında, gidip bilgeyi buldular. Elini tuttular. Bilge hemen anladı:

"Kılığın başka ama," dedi. "Sen padişahsın. Bu da vezirin."

"Kendimizi bildin, derdimizi de bil."

"Derdiniz açık. Çocuk istersiniz ikiniz de..."

"Çaresi var mı?"

"Vardır elbet."

Yaşlı adam, onlara iki elma verdi. Ortadan bölmelerini, yarısını kendilerinin yemesini, yarısını da karılarına yedirmelelerini söyledi. Sonra ekledi:

"Senin kızın olacak, adını Zühre koy." Vezire döndü: "Sen de oğlunun adını Tahir."

Elmaları yediler, yedirdiler. Gerçekten, bilgenin dediğı çıktı. Sultan, ay parçası gibi bir kız, vezirin karısı da nur topu gibi bir oğlan doğurdu. Kıza Zühre, oğlana Tahir adları kondu.

Tahir'le Zühre'nin beşikleri birlikte sallandı. Birarada büyüdüler. Zamanla serpildiler, geliştiler. 14 yaşına vardılar. Zühre, hilal gibi bir kızdı. Tahir kırbaç gibi bir delikanlı.

Bir gün su kıyısında oturuyorlardı. Tatlı sıcak, Tahir'i ağırlaştırdı. Uyuyakaldı. Öyle güzeldi ki, Zühre dayanamadı. Yüzünü öptü. Tahir, bu öpüşün etkisiyle yangın uyandı. Aşk kıvılcı mı düşmüştü içine. Zühre'ye sarılmak istedi, ama, ~~kaz~~ onu itti. Şunları söyledi:

**Sır ile sırdaşımsın
Yol ile yoldaşımsın
Çek kolunu belimden
Sen benim kardeşimsin**

Tahir durur mu? Hemen cevabını verdi:

**Sır ile sırdaşımsın
Yol ile yoldaşımsın
Ben vezirin oğluyum
Sen, neden kardeşimsin?**

Sevda pınarı kaynamaya başlamıştı. Durmaz artık. Bakın iki sevdalı nasıl coştı. Söz gene Zühre'nin:

**Sevmişim Tahir seni
Kul ettin zalim beni
Tenimde canım sensin
Hiç sevmez mi, can teni?**

Tahir, buna şöyle cevap verdi:

**Zühre benim canımdır
Yüreğimde kanımdır
Canımla başım Zühre
Seninçün kurbanımdır.**

Gene aldı Zühre:

**Sözleri bülbül Tahir
Sevdiğimi bil Tahir
Gözümde akan yaşı
Gecikmeden sil Tahir.**

Tahir onu okşadı. Yumuşak bir sesle:

**Zühre'min yüzü güldür
Tahir sana bülbüldür
Zühre'min siyah zülfü
Gül üstünde sümbüldür.**

Tahir, sevgilisinin yüzüne dudaklarını değdirdi. İçten gelen bir sesle:

"Sevgili Zührem, dedi. Biz birbirimiz için yaratıldık. Başkasını seversem, muradıma ermeyeyim."

"Erimsin, efendimsin Tahirim. Bu el başkasına değerse, keserim onu."

"Ben de derim ki, bu dil başkasına sevdadan söz ederse, koparırım onu."

Öylesine mutluydular ki Tahir ile Zühre. İçtikleri pınar suyu tatlanıyor, kokladıkları çiçek ballanıyordu.

Ama, böyle sevdalarda, araya hep kötü bir kişi girer. Mutluluğu çekemeyen, gönlü kara kişilerdir bunlar. Bu hikâyedeki de yüzü de karaydı. Padişahın, bir kölesi vardı. Yüzü gibi, içi de kara bir köle. Koştı, sultana gammazladı. Öyle de bir anlattı ki, bu temiz sevdayı, sultanı çileden çıkardı:

"Benim kızım ha? Sıcağa soğuğa koyamadığım, okşamaya kıyamadığım kızım, kötü kız oldu demek... Bana bak köle, eğer yalansa söylediklerin..."

"İki gözüm önüme aksın sultanım. Dilim tutulsun da adımlı diyemeyim yalansa söylediklerim."

"Öyleyse, gözünü iyi aç. Ne olursa beni haberdar et."

"Bundan sonra, onların gölgeleri olurum sultanım."

Gerçekten de, hayal gibi peşlerine düştü. Gölge olup arkalarına yapıştı hain köle. Bir gün, Tahir, kötü bir rüya gördü. Korku içinde uyandı. Ertesi gün, Zühresine anlattı:

"Sen karşımdaydın Zührem. Sana varmak istedim. Önüme kara bir köpek çıktı. Üstüme saldırdı. Eremedim sana."

Zühre'nin yüzü karıştı. Şöyle anlattı duygularını:

**Kötü bunun diyeti
Kimi yer insan eti
Düşman girmiş araya
Ayırmaktır niyeti.**

Tahir, hâlâ bu kâbusun etkisindeydi. Âdeta inledi:

**Dünya bize saraydı
Devran böyle kalaydı
Ölüm Allah'ın emri
Ayrılık olmayaydı**

Zühre, ellerini açtı. Duadan başka yapacak şeyi yoktu:

**Acısın da Yaradan
Böyle kalsın bu devran
Yoksa, bu dünya Tahir
Olur bize bir zindan**

İki sevgili sarıldılar. Rüyanın doğru çıkmaması için dua ettiler. Gene de içlerine bir hüznün çökmüştü. Sebepsiz de değildi tabii. İçlerine doğmuştu. Onları gören köle, hemen sultana ye-

tiştirdi. Sultan, bu haberi alınca, doğru kocasına koştu. Anlatıkça coştu. Coştukça dillendi. Dillendikçe dellendi. Padişah ise, sakın, karısını dinledi. Sözü bitince dedi ki:

"İyi. Madem böyle. Ben bir engel görmem. Tahir yiğit çocuktur. Dengi dengine. Hemen everelim."

"Ne demek, dengi dengine? Bizim kızımız Zühre'ye layık mı Tahir? Kızımı ancak, bir şehzade alır. O zaman dengi dengine olur."

Padişah, karısının bu sözlerine kızdı. Parladı:

"Saçmalama kadın. Karışma bu işe. Kızım kimi seviyorsa ona gider. Ben böyle derim ve elbette benim dediğim olur."

Sultan öyle bağırmakla susturulacak kadınlardan değildi. Kafasına koyduğunu yapar, istemediğini yaptırmazdı. Nitekim, şeytanca bir iş yaptı: Üfürükçü bir kocakarı buldu. Büyü yaptırdı. Padişahın şerbetine ot kattırdı. Sonunda, onu Tahir'e düşman ettirdi. Büyülerin etkisiyle, padişah, birden ters döndü. Buyruk verdi. Kızına sataştı diye Tahir'i zindana attırdı. Zühre'ye de bir köşk yaptıırıp içine hapsetti. Zavallı Zühre, burada kapanıp kaldı. Tahir ise, soğuk duvarlar arasında ağlar dururdu:

**Tahir korkmaz duvardan
Yiğit döner mi yardan
Beni sürdü diyardan
Gün görmesin padişah**

**Zührem nâçar ağlama
Günler geçer, ağlama
Bu kapıyı kapayan
Bir gün açar, ağlama**

Zühre'ninki de mahpusluktu. O da kapalı duvarlar arkasındaydı. Her gün pencerede oturur yol gözlerdi. Sanki, Tahiri çı-

kıp geliverecek gibi. Bir gün, bir kervan geçiyordu oradan. Zühre, ona yakındı:

**Göç müdür, kervan mıdır
Dertlere درمان mıdır
Ben Tahir'e hasretim
Bundan haberdar mıdır**

Kervanda bir Keloğlan vardı. Sonuna takılmış giderdi. Sesi duydu. Dinledi. Bu gözü yaşlı, güzeller güzeline cevap verdi:

**Göç biziz, kervan biziz
Dertlere درمان biziz
Sen hasretin söylersin
Biz Tahir'i bilmeyiz**

Keloğlan bir şey anlamamıştı. Zühre de onun dediğinden bir şey anlamadı. Herkes herkesi anlayacak değil ya... Bu da böyle bir şey işte... Kervan yürüdü gitti. Keloğlan da... Az gittiler, uz gittiler, dere tepe düz gittiler. Gide gide Tahir'in mahpus yerine vardılar. Konakladılar. Kör talih dedin mi, bu kadar olur. O sıra, Tahir derdini dökmekteydi gene:

**Kervan geldi naz ile
Heyhey ile avaz ile
Ben Zühreme hasretim
Avunurum saz ile**

Keloğlan durdu dinledi. O dinledi, Tahir inledi. Keloğlan merak etti sordu:

"Kimsin yiğit? Adını de bana."

"Tahir'im ben. Mahpusum. Buna yanmam, Zühreme yanarım. Sen kimsin?"

Bizim oğlan, kel kafasını taradı. Tahir'e laf aradı. Şöyle dedi:

**Etme yiğit ah u zar
Benden sana müjde var
Yolum uğradı gördüm
Zühre'nin selamı var.**

Ne demişler: "İyilik yap, denize at, balık bilmesee halik bilir." O hesap işte. Selam söyle, kimse götürmese, Keloğlan götürür. Yerini bulur, sahibini bilir, pat diye söyler. Tahir, bir sevindi, bir sevindi ki, dünyalar onun oldu. Keloğlan da, sanki ödevi buymuş gibi çekti gitti. Nerde gördü, ne zaman? Söylemedi. Ama Tahir'in yüreğine ateş düşmüştü. Bir "Ahh" etti, peşinden de dua:

"Allahım, kurtar beni bu mahpustan. Zühremi göreyim. Bir yol göster bana."

Öyle yanıktı ki, öyle candan, gönüldendi ki duası, Tanrı'ya hoş geldi. Birden, bir yağız at belirdi, zindanın önünde. Şaha kalktı, ön ayağıyla vurdu, duvarı yıktı. Tahir, zindandan çıktı. Geldi durdu yağız at. Tahir, atlayınca üstüne, taktı sanki bir çift kanat. Koştu mu, uçtu mu, ne ettiyse, kırk günlük yolu, yarım günde aldı. Köşkün önüne geldiler. Geldiler gelmesine ama, Zühre uykudaydı. Tahir çılgına döndü:

**Geldim yüzün görmeye
Aşk başına girmeye
Uyan bak, Zühre, benim
Hazırım can vermeye**

**Zühre misin, can mısın
Her derde derman mısın
Ateş yaktın içimde
Süt mü, bal mı, kan mısın**

Zühre'ninki zaten kedi uykusu. Sesi duyar duymaz gözünü açtı. Bir de ne görsün? Tahiri bir yağız at üstünde. Bakalım, ne dedi:

**Kara kaşın yay mıdır
Tahir, yüzün ay mıdır
Ne de güzel seslersin
Yoksa sesin nay mıdır**

Yağız at bir şaha kalktı. Tahir'i pencereye ulaştırdı. Bir kavuştular ki sevdahlar, bu ateşle umman tutuşur. Görenin yüreği dayanmaz. Fakat... Dedik ya, kötülerin elinden kurtulmak zordur. Arap köle hemen bitiverdi orada. Zaten gölge gibi, gölgeden kara. Hemen koştu, sultana haber verdi. Sultan da padişaha. Padişah da büyülenmiş bir kere. Yüz atlı gönderdi.

Tahir, kılıcını kuşandı, yağız ata atladı. Yiğitce vuruşmaya başladı. Vurduğu kafa düşüyordu. Bir güç ki, ancak inanmış erde olurdu. Tahir'in kılıcı çakıyor, kan oluk oluk akıyordu. Yağız at, yeri göğe katıyor, kişnemesi dört bucağı tutuyordu.

Bin atlı kuşandı bu kere. Hep birlikte saldırdılar Tahir'e. Sanki savaşa geliyorlar. Sanki zafere eriyorlar. İki sevdalı kavuşursa cihan yıkılmış gibi. Onları ayırırlarsa, selamete çıkılmış gibi.

Tahir gene savaşıyordu ama, yavaş yavaş tükenmeye başlamıştı. Dile kolay; bin atlı bu! Tahir gene vuruyordu. Üstüne geleni savuruyordu. Ama, vurmakla biter gibi değil. Bu kadar insana kılıç yeter gibi değil. Dalga dalga saldırıyorlar. Kafası düşeni kaldırıyorlar.

Bilek gücü, yürek gücü, kavga ateşi, sevda yakışı vuruyordu Tahir. Yağız at, altında dönüyor, şimşek gibi fırlıyordu. Vuruyordu Tahir.

Birden bir atlı, ok gibi kopup geldi, kargısını yağız atın

kalbine sapladı. Korkunç bir kişnemeyle yağız at kapaklandı. Yıkıldı, sevgiyle Tahir'e baktı. Bir kargı daha, gözleri aktı.

Tahir, yuvarlandığı yerden doğruldu. Yukarı kaldırdı gözlerini. Bir çığlık attı ki, dağlar çöker:

"Zührem!"

Ses yankılandı, geri döndü. Atlılar durdu. Padişah durdu. Zaman durdu. Devran durdu.

Bir hain el, bir kargı fırlattı. Tahir, kan içinde yuvarlandı. Son gücüyle tekrar naralandı:

"Zührem!"

Zühre, pencereden olanları görmüştü. Artık dayanamadı. Onun çığlığı daha müthiş oldu:

"Tahirim!"

Sanki uçtu Zühre. Geldi, yerde yatan Tahir'in kollarının arasına kondu. Bir kuş gibi.

İki sevdalı kavuşmuşlardı. Kimse ayıramazdı onları artık. Kimsenin erişemeyeceği bir âleme varmışlardı. Sevdalılar cennetine.

Padişah, sonradan çok pişman oldu. Büyüden kurtuldu. Kölenin başını vurdurdu. Falan filan. Ama bunlar gideni geri getirmez.

Onlara birlikte mezar yaptırıldı. İki sevgili yan yana yatırıldı. Derler ki, mezarlarının üstünde kan kırmızı bir gül açarmış, çevreye kokuların en güzelini saçarmış. Yaz-kış hiç solmazmış. Canlılığı eksik olmamış.

Sevgiye karışanlara, sevgili kavuşturmayanlara ders olsun bu...

KEREM İLE ASLI

Gene eski devirlere gidelim. Anadolu'nun kuzeydoğusundaki beyliklerden söz edelim. Yemyeşil, çok güzel bir ülkeydi. Başındaki hükümdar, sevilen, güçlü bir beydi. Bu beyin en büyük sevgisi, Kerem adlı yakışıklı oğluydu. Kerem hem şair, hem kahraman, yakışıklı bir gençti. Mızrak boyluydu. Gören kızlar, yürekleri yerinden çıktı sanırdı. Mızrak boylu Kerem, kızların gönlüne mızrak gibi saplanırdı. İyi huyluydu Kerem, güzel sözlüydü. Erkek yapılı, güzel yüzlüydü.

Yaman da avcıydı Kerem, iyi at binerdi. Av peşinde, yamaçlardan ok gibi inerdi. Yürekliydi Kerem, av peşinde gerisine bakmazdı. Acımalıydı, yavru geyik canı yarmazdı.

Güneşli bir yaz günü, gene ava çıktı. Güneş altında at koşturmaktan, sıcakta bunalmaktan bıktı. Gelip, serin bir su kıyısında durdu. Birden sessizlik içinde billur gibi bir kız sesi duydu. Bu tatlı ses bütün benliğini sardı. Yaklaşıp, sesin geldiği yere vardı. Şarkıyı dinliyordu sanki, ağaçlar, gök, toprak, su. Zaten su üzerindeydi konusu:

**Yüksek ağaç, serin su
Kızgın güneş, serin su
İçim yanar dostlarım
Aman durman, verin su...**

Kerem'in içinde yeni bir kıvılcım çaktı. Yaklaşıp, bir ağaç arkasından baktı. Gördüğüyle, kurumuş boğazı daha da kuru-

du. Bir yumruk takıldı genzine, yutkunamaz oldu. Sanki bir melekti bu; gökten yere inmiş. Suların serin bağına sinmiş. Bembeyaz sırtı yeşil suya aksediyor. Dalgacıklar bu ak çiçekle rakediyor. İpek gibi, sarı saçlar sularla oynuyor. Renklerin en güzelleri birbiriyle kaynaşiyor.

Bir süre durdu Kerem. Dalgınlıktan kurtulunca baktı ki, kızın elbiseleri bir çalının arkasında. Usulca atından indi, yaklaştı, elbiseleri aldı, uzaklaştı. Bir ağaç dibine gelip oturdu. Sazının tellerine vurdu. Kızın şarkısı kesildi. Sanki Kerem'in eli tellere değil, onun ağzına vurmuştu. Artık tatlı bir erkek sesiydi yankılanan:

**Dost benimdir, evvel gelen benimdir
Yarım seyre çıkmış, fistan benimdir
Ağzında söyleyen kalem benimdir
Giyinmiş yeşili, al gelsin gitsin**

**Yar gelmiş, fethetmiş Kerem'in kanı
Gerçek âşık isen Kerem'in tanı
Dostun kapısından refik et beni
Fistanın üstünde el gelsin gitsin.**

Kerem söylerken, yan gözle de kıza bakıyordu. İçin için gülüyor, keyifle, sanki kuş gibi şakıyordu. Kız telaşla sudan fırladı. Ama tabii elbiselerini bulamadı. İki küçücük el yeter mi örtünmeye? Durum da elverişsiz ortalıkta sürünmeye. O bembeyaz vücut, utancından gül gibi pembe oldu. Sapsarı saçlar, sanki daha da sarardı, soldu.

Kerem, şarkısını bitirince durdu. Hiçbir şey olmamış gibi sordu:

"Beğendin mi şarkımı?"

Öfkeyle yakınma arasıydı gelen cevap:

"Elbisem! Elbiselerim yok."

"Ya? Nereye gittiler acaba? Alınmış mı, çalınmış mı?"

"Hırsız! Sen aldın onları. Hırsızsın sen!"

"Yarısı doğru bu sözün, yarısı yanlış. Ben aldım ama, hırsız değilim."

"Sen aldınsa hırsızsın."

"Hiç de değil. Buralar benim arazim. İnsan kendi topraklarındaki bir şeyi alırsa hırsız mı olur? Dur, daha bitmedi. Benim topraklarımdaki göle izinsiz girene ne derler? Haa? Ne derler? Ama bağışıyorum seni. Madem istiyorsun. Al elbiseni. İşte burda. Gel al."

Kıpırtıyla karışık bir sızıltı:

"Çıplağım ben. Bırak oraya git. Çıkamam böyle..."

Keyifli bir kahkaha attı Kerem:

"Pekâlâ. Uzaklaşırım. Ama bir şartım var."

"Neymiş şartın?" Yarı öfke, yarı merak vardı seste.

"Giyinince konuşacağız seninle, kaçmak yok."

"...Pekâlâ..."

Kerem uzaklaştı. Kız giyindi, çıktı. Kerem kızı yakından görünce içine bir coşku doldu. Yüreğine ok saplanmış gibi oldu. Kızın orman yeşili gözleri vardı. Bu gözlerden başlayan yangın Kerem'in içini sardı. Bir süre öylece kaldı. Konuşamadı, bu büyüleyici güzelliğe daldı. Neden sonra kendini topladı. Neydi bu meleğin adı?

"Adın ne senin?"

"Aslı."

"Aslını soruyorum ben de."

"Aslı bu işte. Seninki?"

"Kerem'e kerem eyle güzelim."

"Ne demek o?"

"Adım Kerem benim. Seninki gibi benimkinin de aslı bu."

Gülüştiler. Söyleştiler. Güneş alçalıyor, gönülleri yükseliyordu.

Aslı bir türkü daha istedi Kerem'den. Kerem vurdu sazına:

**Yeşil başlı telli turnam
Şimdi bizim gölden uçtu
Aklımı başımdan aldı
Vardı gayri göle düştü**

**Seher yolu gül dağıdır
Gönül aşkın budağıdır
Yel eser, zülfün dağıtır
Şimdi fırsat ele düştü**

**Dünya kadar olsun malın
Mevlam artırsın kemalin
Güneş yüzün mah cemalin
Kerem'in eline düştü**

**Yoluna koymuşum canı
Seven sevsin anı şanı
Kerem sevdi Aslı Han'ı
O da tam yanıma düştü.**

Aslı önüne baktı, utandı. Kerem mutlulukla yandı. Gene sazını konuşturdu. Gözleriyle soruşturdu. Uzandı, kızın elini tuttu. Aslı, bu dokunuşla sanki göklere uçtu. Yaklaştılar, dudakları birleşti. Ufukta değil, ağızlarda batan güneşti. Hava kararıyor, sular sararıyordu. Aslı'nın gitmesi gerekliydi. Ertesi gün buluşmak üzere söz verdi.

Ertesi gün, gene buluştular. Kerem içindeki yangını söndürdü. Elini tutup, gözlerini Aslıya döndürdü.

"Aslım. Evlenir misin benimle?"

Heyecanla titredi Aslı'nın dudakları:

"Fakat... Kim olduğumu bilmiyorsun ki benim..."

"Aslısın sen. Aslımsın."

"Ama ben... Ben, keşişin kızıyım. Dinlerimiz ayrı."

"Olsun. Ne fark eder? Gönül bu. Din ayrılığı tanır mı? Babamla isteteceğim seni. Keşiş baban karşı koyamaz buna. Tek sen razı ol."

Aşkını babasına anlattı Kerem. Babası kabul etti. Keşişi huzuruna istetti.

"Allahın emri, peygamberin kavliyle kızını oğluma istiyorum."

Keşiş duraladı. Beklemiyordu böyle şey; şaşakaldı. Tutuldu, kekeleydi. Kelimeleri birbirine zor ekledi:

"Zaman isterim beyim. Düşünmeliyim."

"Ne düşüneceksin be adam? Zamana ne gerek var?"

"Dinlerimiz ayrı."

"Ne olmuş ayrıysa. Gönül bu."

"Süre verin efendim. Yalvarırım."

Öyle üsteledi ki keşiş, istediği süreyi kopardı. Çılgın gibi koşup eve vardı. Birkaç eşya alıp, karanlığı bekledi. Sonra çıkıp, zorla Aslı'yı da sürükledi. Bilinmeyen bir yöne gitti. Kimseye görünmedi.

Kerem ertesi gün boş yere bekledi. Ne Aslı geldi, ne de haberi. Saraya dönünce gördü ki, herkes şaşırmıştı. Keşiş babası Aslı'yı kaçırmıştı.

Kerem'in babası küplere bindi. Öfkeyle tahtından indi. Kesin buyruklar verdi. Sağa sola adamlar gönderdi. Ama keşiş babasıyla Aslı, yer yarılmış, içine girmişlerdi. Belli ki bilinmeyen yerlere varmışlardı. Bir yerden Kerem'e haber verildi. Kaçaklar Kars yolunda görülmüştü. Kerem, vurdu sazını sırtına, yollara düştü. Sulardan geçti, dağlardan aştı:

**Bize yol vermez mi koca dağlar
Yitirdim Aslımı ben de ağlarım
Vefasız dilberi sever n'eylerim
Acap Aslım Kars iline vardı mı**

**Gözümden ıradı ol yüce dağlar
Bakar ardımızdan "Ah" edip ağlar
Size derim, size sümbüllü bağlar
Acap Aslım Kars iline vardı mı**

**Hani bize bakan kullar tayalar
Aslımın göğsünde sırma sayalar
Kars yolunda duran taşlar, kayalar
Söylen, Aslım Kars iline vardı mı**

Çobanlar cevap verdi Kerem'in sözlerine. Aslı'yla babasını görmüşlerdi, inananlar gözlerine. Kars'a gittiklerini görenler olmuştu. Bunu duyunca Kerem'in yüreğine sevinç dolmuştu. Talihi de yaver oldu. Kars'ta bir beyin yanında iş buldu.

Bey Aslı'nın yerini öğrendi. Kerem, çoban kılığına girip kente indi. Keşişin dua saatinde eve daldı. Sevinen Aslısını kollarına aldı. Söyleştiler, seviştiler. Kerem sordu:

"Kaçalım Aslı. Raziysan, birlikte kaçalım."

Çılgın gibi sevindi Aslı. Raziydi, hem de dünden razıydı. Karar verdiler. Gün doğmadan, Aslı kapıyı açacaktı. Babası uykudayken Kerem'le kaçacaktı.

Kerem, gece yarısı bahçeye geldi. Bir çalılığı siper aldı. Sabah Yıldızı'nı gözlemeye başladı. Fakat, felek, burada da ona yar olmadı. Sabah olduğu halde, Kerem hâlâ kendisini gizliyordu. Çünkü, yanlışlıkla Sabah Yıldızı diye Kervan Kıran Yıldızı'nı izliyordu. Kervan Kıran, aldatıcı bir yıldız bilinir. Sabah Yıldızı gibi değildir; güneş doğduğu halde ne kaybolur, ne silinir...

Gün doğunca keşiş uyandı, pencereyi araladı. Kerem'i görünce hemen durumu anladı. Koşup Aslı'nın odasına daldı hızla. Onu da alıp, arka kapıdan kaçtı.

Neden sonra Kerem durumu fark etti. Yaptığı yanlışlığa binlerce lanet etti. Deli gibi eve koştu. Ama geçmişti artık; ev

boştu. Yapacak şey yoktu; iniltiyle yere çöktü. Derdini şöylece dışarı döktü:

**Sabah oldu, şavkın batmaz
Sarı yıldız, mavi yıldız
Yar sevdası serden gitmez
Sarı yıldız, mavi yıldız**

**Yücelerden düze indim
Tatlı candan ben usandım
Yıldız gördüm, gece sandım
Sarı yıldız, mavi yıldız**

**Sana Kervan Kıran derler
Aşlı, gönlü viran derler
Bana Dertli Kerem derler
Sarı yıldız, mavi yıldız**

Bey, olanları duyunca tepesi attı. Yumruğunu vurdu, kaşlarını çatı:

"Tez fırlasın adamlarım. Keşişle kızı yakalayıp getirsinler!"

Ok gibi fırlayıp gittiler. Keşişle Aşlı'yı yakalayıp, beyin karşısına diktiler. Keşiş "Kem" dedi, "Küm" dedi. Bey, sözünü kesip kükredi:

"Kızını Kerem'e vereceksin! Yoksa başını uçururum."

Keşiş boyun kırdı, razı oldu.

Fakat şeytanlığı daha bitmemişti. Kafasındaki dolaplar henüz yitmemişti. Düğün hazırlıkları başlayınca, Aşlı'ya bir gömlek verdi. Sözlerinde de inandırıcı bir eda vardı:

"Bak kızım," dedi. "Bu evliliği istememiştim, ama yanılmışım. Aşkın önünde durulmazmış. Şimdi sana bir armağan vermek istiyorum. Düğün hediyem olsun bu. Bir daha da beni görmeyeceksin..."

Önü boydan boya düğmeli, güzel bir gömlekti bu. Aslı gömleği aldı, saygıyla babasının elini öptü. Keşiş ayrıldı. Aslı gömleğine sarıldı.

Düğün başladı, yenildi içildi. Herkes mutluydu, ortalığa neşe saçıldı. Aslı'nın üstünde keşiş babasının verdiği gömlek vardı. Parlak düğmeleri herkesin gözünü alırdı. Konuklar gitti. Kerem, Aslıyla gerdeğe girdi.

Talihsiz Kerem, gene kaderiydi elem. Aslısını okşadı. Gömleğin düğmelerini çözmeye başladı. Çözdüğü düğmeler yeniden kapanıyordu. Aslı, gitgide bunalıyordu.

"Çöz şunları Keremim. Soluk alamıyorum."

"Açtıkça kapanıyor. Kim verdi bu gömleği sana?"

"Keşiş babam."

"Hain adam. Büyü yapmış. Büyülü bu gömlek!"

"Çöz Keremim. Kurtar beni. Boğulacağım."

Aslı çırpınıyordu. Umutsuzdu. Kerem, bitkindi, mutsuzdu. Elleri kan içinde kaldı. İçini bir yangındır aldı. Gözlerini Aslısına dikti. Derinden, çok derinden bir "Offf!" çekti. Ve... yanık yüreğinden çıkan alev Kerem'i tutuşturdu. Alevler vücudunu sardı...

Aslı, yanan sevgilisine bakarken içi yandı. Acıyla onun üstüne kapandı. Bir kıvılcım da Aslı'nın saçına sıçradı. Kısa sürede alevler onu da kavradı...

İki sevgiliyi kavuşturan alevler oldu. Sonunda ortada bir avuç kül kaldı...

Kerem'in sesi hâlâ çağların içinden gelir:

"Yeşil başlı telli turnam

Şimdi bizim gölden uçtu..."

YUSUF İLE ZÜLEYHA

Eski devirlere gidelim. Magrip ülkelerinden söz edelim. Taymus adlı bir bey vardı. Güzeller güzeli kızının Züleyha'ydı adı. Züleyha'nın güzelliği, efsane halinde dört bucağa yayılırdı. Gören bu harika kıza bin kere bayılırdı. Taze teni süttten daha aktı. Hint ipekisinden yumuşaktı. Kurum gibi siyah saçları beline kadar inerdi. Gözlerine sanki Akdeniz'in mavi dalgaları sinnerdi. Dudakları yakut gibi gerilmişti. İçine diş olarak beyaz inciler serilmişti. Her kıtadan padişahlar, krallar Züleyha'yı istemek için yarışıyorlardı. Düşmanları bile Taymus'la barışıyorlardı.

Birden kızda büyük bir değişiklik oldu. O güzelim yüz, bir haftada soldu. Yemiyor, içmiyordu. Görmüyordu sanki, çevresini seçmiyordu. Taymus ısrar etti, soruşturdu. Kızının derdini araştırdı. Züleyha, babasının karşısında ezildi, büzüldü. Yanaklarından gözyaşları süzüldü. Sonunda, içindekini birden söktü. Gizli tuttuğu derdini döktü:

"Bir rüya gördüm baba. Mısır'daydım. Bir sarayda. Bir genç adam beni elimden tuttu. Bahçede gezdirdi. Nil kıyısında, hurma ağaçlarının gölgesinde oturduk. Gözlerinden Afrika güneşi bir sıcaklık içimi doldurdu. Vuruldum baba. O günden beri aklımdan çıkmıyor bu adam. Bakışlarını unutamıyorum. Benliğimi kaybettim. Olmayan bir adama âşık oldum. Sizi de üzüyorum. Bırakın beni... Bırakın, bu umutsuz aşk beni tüketсин."

Taymus kolay bırakacak babalardan değildi. Kızını soldurmayacak kadar kudretliydi. Adamlarına taratırdı bütün dünya-

yı. Buldururdu Züleyha'nın rüyasındaki sarayı. Nitekim, kısa zamanda, anlatılan saray bulunuverdi. Sahibi, zengin bir Mısırlı, Kutayfer'di. Züleyha'nın rüyasını ona anlattılar. Kızı istemesini çıtlattılar. Kutayfer için bu, bulunmaz bir nimetti. Hemen armağanlar gönderdi, Züleyha'yı istetti. Züleyha'yı taşıyan büyük bir kervan yola düştü. Konaklaya konaklaya Kutayfer'in sarayına erişti. Sarayı görünce hemen tanıdı Züleyha, sevinçle oldu. Kavuşturan Tanrı'ya binbir duacı oldu.

Karşılama için yerlere ipek halılar serilmişti. Güzel gelinin emrine halayıklar verilmişti. Fakat, Kutayfer'i görünce, Züleyha'nın kalbi sanki çemberle sıkıldı. Mutlu dünyası bir anda başına yıkıldı. Yakışıklı, hoş adamdı ama, Kutayfer değildi onun rüyasındaki er. Saray aynı saraydı, fakat onu gezdiren adam başkaydı.

Yapacak şey yoktu; verilmiş sözden dönülmezdi. "Rüyamdaki erkek sen değilsin" denilmezdi. Düşün için güzel bir gün seçildi. Büyük şölen verildi, yenildi içildi. Züleyha, Kutayfer'in karısı oldu. Fakat her geçen gün, biraz daha soluyordu. "Demek böyle bir erkek yokmuş. Bir rüyaya âşık olmuşum" diyordu...

Kutayfer'in geniş arazisi vardı. Bunun için işçi toplardı. Dört bir yandan köleler getirilirdi. Toprak sahipleri için satışa arz edilirdi. Bir gün, binbir marifeti olan bir köle için heyecanlı satışta, köle Kutayfer'in üzerine kaldı. Görülmemiş bir bedel ödeyerek bu yakışıklı genci o satın aldı.

Yeni köle gelince Züleyha beyninden vurulmuştu. Rüyasında, onu gezdiren erkek buydu. Titrek sesle sordu Züleyha:

"Adın ne senin?"

"Yusuf."

Yusuf, kısa sürede her işi kavradı. Zekâsını, hünerini efendisine adadı. Kutayfer de onu çok beğeniyordu. Her işte ona güveniyordu. O geleli kalmamıştı artık her şeyi düşünme derdi. Kâhya yaptı onu, yönetimi ona verdi.

Bir gün sordular, Yusuf başından geçenleri anlattı:

"On iki kardeşin en küçüğüydüm. Babam bana çok düşkündü. Ağabeylerim bunun için kıskanırlardı. Bir de, rüya yorumlamayı bilirim. Gördükleri rüyaları bana anlatırlardı. Yorumum doğru çıkardı. Bir gün kendim bir rüya gördüm. Güneş, ay ve on bir yıldız bana secde ediyorlardı. Kardeşlerime anlattım. Çok kızdılar. Rüyamı kendilerine bağladılar. Bana kulluk edeceklerini sandılar. Aralarında konuşurlarken duydum. 'Çaresine bakmalı' diyorlardı. Bir gün, hayvanları otlatırken üstüme çullandılar. Kendimi karanlık bir kuyuda buldum. Sonra bir kervan kurtardı beni. İyi insanlardı. Köle toplarlardı. İşte buraya getirdiler. Sattılar."

Züleyha'nın içi bir kez daha yandı. Heyecandan ölüyorum sandı. Sonunda, bir gün, yalnızken kendi rüyasını Yusuf'a söyledi. Yorumlamasını istedi. Yusuf bir süre düşünceye daldı. Sonra rüyayı şöyle yorumladı:

"Gördüğünüz saraya da, adama da kavuşacaksınız. Fakat beklemeyi bilmelisiniz. Duygularınızı önlemelisiniz."

"Peki ama, duygularımı önlemek elimde mi?"

Züleyha, içtenlikle soruyordu. Yusuf bekledi. Yavaş yavaş ekledi:

"Tabii. Ödevlerimizi de bilmeliyiz. Kardeşlerimi yanıltan da bu oldu. Duygularına kapıldılar. İnsan, beklemeyi bilirse, istediğini elde eder."

Bir gün Kutayfer, iş için geziye çıkıyordu. Ayrılırken, Yusuf'a güvenle bakıyordu.

"İşler sana emanet Yusuf. Hanımına da iyi bak."

O gittikten sonra, Yusuf âdeta Züleyha'dan kaçıyor. Bütün gün dışarda işte uğraşıyordu. Züleyha, onu yanına çağırırdı. Kendini tutamadı. Âdeta bağırdı:

"Yusuf, niçin kaçıyorsun benden?"

Yusuf sakindi:

"Niçin kaçayım? İşlerim var, emriniz olursa yapayım."

"Yusuf, emredemem sana. Duygularımı biliyorsun. Kaçırma gözlerini. Bana bak. Rüyamı anlatmıştım. Şimdiye kadar, bir rüyaya âşık olduğumu sanıyordum. Oysa gerçekmiş. Varmış böyle bir erkek. Sensin Yusuf! Rüyamda elimden tutup bana bu sarayı gezdiren sensin. Ben sana âşığım Yusuf. Dinle beni. Gitme Yusuf!"

Yusuf dayanamadı, kaçtı. Onun da durumu güçtü. Züleyha'yı ilk gördüğü gün, onun da kalbine bir ok saplanmıştı. Fakat, duygularını örtmüş, aklını kullanmıştı. Onu zihninden çıkarmaya uğraşıyordu. Tanrı ya yakarıyordu:

"Tanrım, bu zehirli aşkı sök kalbimden. Efendime ihanet edemem. Her şeyini bana emanet etti. Bir çılgınlık yapmamı önle Tanrım."

Züleyha iki gün dayandı. Fakat için için yandı. Yusuf'u unutamıyor, onsuz yapamıyordu. Gene çağırttı, yatak odasına aldı. Yusuf, onun şahane güzelliği karşısında bakakaldı. Hâkim oldu kendine. Uysal bir ifade verdi sesine:

"Beni emretmişsiniz."

"Yusuf, dayanamıyorum. Sensiz yapamıyorum."

"Ben gideyim. İşlerim var."

"Dur Yusuf, söyle bana: Çirkin miyim ben?"

"Kimse söyleyemez bunu. Güzelliğinin ünü bütün Akdeniz'e yayılmıştır."

"Bana ne bütün Akdeniz'den? Ben sana soruyorum Yusuf. Güzeli miyim ben?"

Bir yumruk tıkanı Yusuf'un boğazına:

"Güzelsiniz."

"O halde, niye kaçyorsun benden? Sana deli gibi âşığım diyorum. Sensiz olamıyorum. Bana sahip ol Yusuf. Kollarına al beni. Senin olmak istiyorum. Sıcaklığını duyayım. Sar beni. Bak, sen de titriyorsun. Sarıl bana."

"Delirmişsiniz siz. Efendimin hanımısınız. Emanetsiniz. Bırakın beni."

"Sen de hoşlanıyorsun benden. Dur, çırpınma. Gidersen, bağırırım. Bütün sarayı ayağa kaldırırım. Bana tecavüze yelten-di derim."

"Çıldırılmışsınız siz."

"Çıldırdım tabii. Senin aşkından. Sarıl diyorum bana."

"Bırakın beni."

"Yusuf! Yusuf!"

Top gibi bir ses patladı birden. Kutayfer'di gelen:

"Ne oluyor burda?"

Züleyha deli gibi ona koştu:

"Bu... Bu senin kölen. Yusuf..."

"Ne olmuş Yusuf'a?"

"Bana tecavüze yeltendi..."

Bunu söyleyen Züleyha, gözyaşlarına boğuldu. Böylece, olanlar oldu.

Kutayfer, Yusuf'a döndü:

"Doğru mu bu?"

Yusuf sustu. Kutayfer tekrar sorunca konuştu:

"Değil efendim. Beni odasına çağırdı. Üstüme saldıran da kendisi!"

"Ona mı soruyorsun?" diye haykırdı Züleyha. "Bana, Tay-mus'un kızına inanmıyorsun da, bir köle parçasına mı inanıyor-sun? Üstüme saldırdı diyorum. Boğuştuk. Baksana elbisesi yırtıldı."

"Dön bakayım Yusuf" dedi Kutayfer. Yusuf döndü. "Yırtık arkada. Demek o kaçıyormuş. Sen tutmuşsun. O saldırsaydı, yırtık önde olurdu. Saldıran sensin Züleyha."

"Benimle böyle konuşamazsın! Kimse konuşamaz benimle böyle."

"Konuşurum Züleyha. Yalnız ben konuşurum. Çünkü ko-canım."

Kutayfer Yusuf'u dışarı çıkardı.

"Züleyha, yeter artık, kendini küçük düşürme."

"Kimse böyle konuşamaz benimle. Hemen gidiyorum. Babama dönüyorum."

"Züleyha, dinle beni! Çocukluk etme. Olan olmuş. Biten bitmiş. Kal burada!"

Züleyha, başı yukarda, Kutayfer'e baktı. Gözlerinde intikam kıvılcımı çaktı:

"Bir şartla kalırım. Yusuf'u zindana attıracaksın."

"Peki Züleyha. Kabul. İstediğin hemen yapılacak."

Yusuf, zindana atıldı. Orada da, olağanüstü gücü hemen yayıldı. Bu az sürede çok yaşamış genç adam, mahkûmlar için üstün bir insandı. Kısa zamanda hepsi ona inandı.

Mahkûmların arasında bir şarapçı, gördüğü rüyayı anlatıp anlamını sordu. Yusuf, rüyayı şöyle yordu:

"Demek önündeki asmada üç salkım üzüm vardı. Bunları yedin. Bu demektir ki, üç gün sonra firavun seni bağışlayacak, buradan çıkacaksın."

Mahkûm fırıncının ise rüyası başkaydı. Üç dolu sepet taşıyındaydı. Kuşlar başına üşüşmüşlerdi. Sepetekileri yemişlerdi.

"Bu kötü haber kardeşim," dedi Yusuf. "İftiraya uğrayacaksınız. Birileri başını yiyecek."

Bu yorumlar doğru çıktı, gerçekten. Firavun bağışladı, şarapçı kurtuldu zindanda pineklemekten. Fırıncı ise iftiraya uğramıştı. Cezaya çarpılıp asıldı.

Öte yandan, firavun da bir rüya görüp, çevresindekilere söylemişti. Şu rüyanın yorumunu istemişti:

"Nil Nehri'nden yedi semiz inek çıktı. Arkasından da yedi cılız inek. Cılız inekler semizleri yediler. Sonra, bir sapta dolgun yedi başak vardı. Peşinden yedi yanık sap çıktı. Dolgun başakları yuttular. Ne demek bunlar?"

Kimse bir şeye yoramadı bunu. Şarapçı duyunca bildi, kim yapabilir bunun yorumunu. Firavuna çıkıp Yusuf'un hünerini belirtti. Firavun bu genci huzuruna istetti.

"Ne olabilir bu rüyanın anlamı?"

Yusuf, tane tane konuştu:

"Mısır'da yedi yıl bolluk olacak. Buğday sapları dolacak. Fakat sonra, yedi yıl kıtlık gelecek. Bütün bolluğu ortadan silecek."

"Peki, kıtlığın çaresi yok mu?"

"Çaresi rüyanızın içinde firavunum. İlk yedi yıl ürün fazlasını harcamayıp biriktirmek."

"Hem yorumunu, hem çaresini beğendim. Bir kadın yüzünden zindana atılmışsın duyduğuma göre. Bağışladım seni. Görev veriyorum: Ürün fazlasını saklamak için istediğini yap."

Yusuf'un dediği oldu. Ürün o yıl son derece boldu. Yusuf, depolar kurdurdu. Fazlasını buralara doldurdu.

İlk yedi yıl gerçekten büyük ürün olmuştu. Depolar ağız ağıza dolmuştu. Sonra kuraklık başladı, güneş buğdayları kavurdu. Yağmur geldi, sel aktı kalanları savurdu. Firavunun depolarında buğday, arpa çoktu. Öbür ülkelerde zırnık yiyecek yoktu. Komşular Mısır'dan buğday almak istiyorlardı. Bir ambar buğday için hazineler veriyorlardı.

Böylece firavunun Yusuf'a güveni büsbütün artmıştı. Onu en yüksek mevkilere çıkartmıştı.

Bir gün muhafızlar bir kadından şüphelendiler. Onun saray kapısında hep beklediğini söylediler. Peçeyle örtünmüş bir kadındı. Firavunun emriyle huzura alındı.

"Nedir senin derdin kadınım? Saray kapısında ne beklersin?"

"Ben zavallı bir kadınım firavunum. Kimseye zararım yok. Bırakın gideyim."

"Hem niye peçelisin sen? İstemem böyle şey. Götürün bunu Yusuf'a. Derdini öğrensin. Bir çare bulsun."

Hemen Yusuf'a haber salındı. Peçeli kadın onun yanına alındı. Yusuf, dostça bir sesle sordu kadına:

"Hikâyenı duydum kadınım. Derdin nedir? Anlat da bir ça-

resini arayalım. Ülkemizde mutsuz insan olmasın isteriz. Söyle bakalım nedir istediğin?"

"Gönül yarası efendim. Çaresi yoktur."

"Ben bu sesi tanıyorum. Açsana bakayım yüzünü."

"Hayır, hayır! Açamam."

"Sen açmazsan ben zorla açarım."

Yusuf, birden peçeyi, kadının yüzünden aldı. Gördüğünden şaşırıp kalakaldı:

"Züleyha!"

Züleyha, onun ayaklarına kapandı:

"Affet Yusufum, beni affet! Seni görmek için bekliyordum saray kapısında. Yüzünü görebilmek için."

"Kutayfer ne oldu?"

"Öldü. Kıtlığın ikinci yılında, hastalandı, öldü."

"Topraklar?"

"Hepsi çıktı elimizden. Bütün malı, mülkü. Tek başınayım. Babamın yanına dönemedim. Çünkü sensiz yapamıyordum. Seni görmezsem yaşayamıyordum. Affet beni Yusuf. Ne olursun affettiğini söyle, mutlu öleyim."

"Niçin öleceksin? Kaldır başını bakayım. Güzel gözlerini göreyim. Kadını benim. Züleyham. Başından beri sevdim seni. Niye şimdiye kadar başkasıyla evlenmedim biliyor musun? Ben de sana âşıktım da ondan. Fakat sen başkasının malıydın. Sana el uzatamazdım. Göz koyamazdım. Ama şimdi, madem ki serbestsin. Benim olacaksın."

"Bağışlıyorsun demek. Yaptıklarımı affediyorsun."

"Affetmek Tanrıya mahsus Züleyha. O bağışlamış ki, seni bana gönderdi."

"Yusuf, Yusufum."

Böylece iki sevgili kavuşmuş oldu. Hayatları mutlulukla doldu...

TAŞBEBEK

Yazın, toprağı iliklerine kadar ısıtan sıcakğı geçmeye başlamıştı. İlk yağmur taneleri toprağı serinletiyordu artık. Çargan-gillerin Kadir Ağa'nın oğlu Mahmut, tezkere almış, askerden dönmüştü. İlk hasretlik giderildi. Askerlik anıları anlatıldı.

Kadir Ağa, oğluna bakmaya doyamıyordu:

"Hey aslanım benim. Giderken de yağızdın, heybetliydin ya, şimdi daha bir güçlü bakar olmuşsun. Erkek olmuşsun derim ben buna. Bilir misin şimdi ne gerek?"

Mahmut, lafın nereye gittiğini anladı ama, gene de sordu:

"Ne gerek baba?"

"De bakayım. Senin kafanın ardında bir şeyler yok mu?"

"Köyüme, size kavuşmanın sevinci..."

"Sorduğum o değil be oğul. Derim ki, yaşın kıvama geldi. Askerlik de bitince..."

"Kısa yoldan söyle de anlayayım baba..."

"Eversek artık seni derim be Mahmudum."

Anası susar dinlerdi köşede. Onun beklediğı de bu lafmış:

"Hay ağzına sağlık Kadir Ağa. Nasıl etsem bu lafı desem derdim."

"Hay canım anacığım. Babamla bir olup ağzımda laf ararmışsınız."

"Ne dersin oğul?" Mahmut başını önüne eğdi:

"Ne diyeyim; siz bilirsiniz, derim."

Babasıyla anası karşılıklı gülümsediler. Bir sessizlik oldu. Mahmut, sanki unutmuş gibilerden soruverdi:

"Herkesleri sordum da, Burçakgilleri sormadım. Nasıllar?"

Anası, gülmesini göstermemek için kalktı. Kadir Ağa, anlamamış gibi, ciddi bir yüzle cevapladı Mahmut'u:

"İyidirler. İbrahim Emmin hiç ihtiyarlamaz. Aslında kocadı ama, kendi bilmez. Gene dayanır cigaraya. Büyük oğlan da yeni askere gitti."

Kadir Ağa durdu. Bıyık altından gülerek baktı:

"Kimi sorarsın başka?"

"Hani bir kızları vardı."

"Zehra'yı dersin. Dal gibi kız oldu. Allahı var. Köy güzeli mi desem..."

"Evlendi mi?"

"Hay Mahmutum, dolaştırdığın laf bu muyd ? Evlenmedi. İsteyeni çok oldu ama. 'He,' demediler. Köylük yerde laf bol olur. Kızın, birine yanıklığı varmış. Askerde miymiş, neymiş oğlan?"

"Baba, şimdi de sen dolaştırırsın. Elini öpsem de..."

Kadir Ağa keyifle elini uzattı. Gülerek;

"Hele öp de, Zehra'yı isteyelim sana," dedi.

Kadir Ağa, Zehra'yı Mahmut'a istedi. İbrahim Emmi, bunu beklerdi zaten. Hemen söz kesildi. Hazırlık yapıldı. Düğün oldu.

Mutlu bir evlilikti bu. Gençler birbirlerini çok seviyorlardı. Yaklaşıyorlardı da birbirlerine. Ama bazı mutluluklar gölgelenir. Alınyazısı mı diyelim, tabiatın vermezliği mi? Bu da öyle oldu.

Zehra ile Mahmut evleneli iki yıl olmuştu. Kadir Ağa, bir gün oğlunu karşısına aldı.

"Oğul, ne zamandır kafamı kurcalar bu iş. Her sabah güzel bir haber beklerim."

"Anlamadım baba."

"Anlamazlıktan gelme oğul. Züriyeti olmayan kadından hayır gelmez." Daha da açık söyleyiverdi Kadir Ağa, "Zehra'dan söz ediyorum."

"Ben Zehra'dan hoşnutum baba. Dürüsttür. Bir eksiğimi koymaz. Tarlada ırgat, evde avrattır."

"Doğurgan kadın, çirkin de olsa baş tacı, doğurmayan kadın, güzel de olsa verir acı."

"Zehra, bana acı falan vermez baba."

"Kendini aldatma Mahmut. Sen de yanarsın. Bunu, ben de görürüm, anan da, köylü de. Zehra'yı severiz. İyi kızdır. Ama analığını görelim artık."

Demeyle olsa iyiydi. Olmuyordu bu iş sözle. Mahmut'un içi kan ağlıyordu. Zehra ondaki bu sıkıntıyı hemen anladı:

"Nedir Mahmudum? Bir derdin var."

"Bırak kız. Yok bir şeyim."

"Ben anlarım. Çocuğum olmuyor diye üsteliyorlar, değil mi?"

"Nerden çıkardın bunu?"

"Bana da bir garip bakıyorlar. O değilden soruyorlar. Herkeslere bir dert oldu bu. Bakışlarından anlıyorum. Kısır diyorlar bana. Acıyarak süzüyorlar beni. Sana da yanıyorlar." Zehra boşalmıştı. Gözyaşlarına boğuldu: "Nedir Allahım, nedir benim günahım, niye esirgersin benden analığı?.."

Mahmut, daha fazla duramadı, çıktı gitti. Soğuk bir rüzgâr esmişti evde...

Kadir Ağa biraz daha dayandı. Sonra Mahmut'a kararını bildirdi:

"Ben kararımı verdim artık Mahmut. Bu Zehra'dan hayır yok. Vermeyen Allah vermez. Ama, böyle eli kolu bekleyemeyiz. Aslan gibi oğlumu ziyan edemem. Torun istiyorum ben de. Sana sağlıklı bir kız alacağım. Nur topu gibi çocuk doğuracak."

Mahmut, gölgeli bir yüzle babasına baktı:

"Kuma yani. Zehra'nın üstüne kuma mı getireyim?"

"Adını ne koyarsan koy. Öyle demek gerekliyse, öyle diyelim."

Mahmut, bir süre sustu. Sonra babasına baktı, yavaş sesle son ümidini belirtti:

"Baba, gözümü açtım, Zehra'yı sevdim ben. Eşim olsun is-

tedim. Eline başka erkek eli, gözüne başka erkek gözü değmedi. Ona kavuştuğumda dünyalar benim oldu. Başkasını alamam şimdi."

"Soyumuz sopumuz mu kurusun oğul?"

"Süre verelim baba. İmkân verelim. Şehirde hekimler varmış. Buna çare bulurlarmış. Bir göstereyim. Bekleyelim. Yalvarırım baba. Bir yıl bekleyelim."

"Bir yıl. Kim öle, kim kala oğul. Senin iyiliğin için konuşurum ben." Mahmut, öyle bir bakıyordu ki, Kadir Ağa sarıldı oğluna: "İstediğin olsun yığidim benim."

"Sağol baba. Bir yılda olmazsa, söz, dediğini yapacağım."

Zehra'nın içi kan ağlıyordu. Çocuk yapamayışına en çok üzülen oydu. Kendi kendine dualar eder, adaklar adardı:

"Tanrım, niye esirgersin benden kadınlığı, analığı? Şu vücudu, şu göğüsleri niye verdin bana? Şu karnı niye verdin? Bir bıçak mı çalayım? İşe yaramayan şu karnı boşaltayım mı? Nedir günahım Tanrım? Ne yaptım ben?"

Birkaç ay sonra, Zehra'nın karnı şişmeye başladı. Ağrıyordu da. Önce, gebelik sanıp sevindiler. Ama şiş, hızla büyüme-ye, sancı gitgide artmaya başladı. Mahmut, Zehra'yı alıp şehre, hastaneye götürdü. Askerlik arkadaşlarından biri, hastanede çalışıyordu. Onun yardımıyla doktora gösterdiler. Acı gerçeği öğrendiler: Ameliyat gerekliydi. Ve... Zehra'nın çocuğu olmazdı...

Ameliyattan sonra Zehra'nın karnındaki ağrılar kesildi. Ama yüreğindeki ağrı daha ağırlaştı. Gül yüzü sararmış, kadife gözleri parlaklığını kaybetmişti.

Mahmut, o gün hastaneden çıkardı onu. Köye döneceklerdi. Bir oyuncakçı dükkânının önünden geçiyorlardı. Zehra durdu. Bir taşbebek vardı dükkânda. Sarı saçlı, cam gibi mavi göz-lü bir taşbebek.

"Mahmudum, şu bebeğin güzelliğine bak hele."

"Yürü kız. Geç kalacağız."

Zehra, büyülenmiş gibiydi:

"Kurbanın olayım. Ayağını öpeyim. Şunu alsana bana."

Öyle yalvardı ki, taş olsa erir. Girip aldılar bebeği. Zehra öyle bir sarıldı ki bebeğe, duyan kalp dayanmaz. Köye kadar göğsünden ayırmadı onu.

Haber hemen yayılmıştı. Kadir Ağa, Mahmut'u gene karşısına aldı:

"Bir de bebek çıktı başımıza!"

"Kime ne zararı var baba?"

"Artık öğrendin değil mi? Dediğime geldin. Zehra'nın kısrılığını doktorlar da söyledi. Beklemeye lüzum yok bundan kelli. Kuma getireceğiz."

Mahmut çaresizlikle boynunu büktü:

"Haklısın baba. Söz de vermiştim. Dediğiniz olsun. Gönüm Zehra'da, vücudum başka kadında olacak."

Zehra'yı başka şey ilgilendirmiyordu artık. "Fadik" adını verdiği bebeğiyle mutluydu o. Ona ninniler söylüyordu. Karnını doyuruyor; uyutuyordu.

Mahmut, bu kararı Zehra'ya bildirmeliydi. Güçtü, ama yapılması gereken bir işti. Babasından ayrılınca, Zehra'nın yanına geldi:

"Zehra, dinle beni."

"Aman Mahmudum, yavaş. Fadik yeni uyudu." Gözleri şefkatle Fadikindeydi Zehra'nın.

"Zehra, dinle beni."

"Dışarda konuşalım, ne olur. Uyanmasın çocuk."

"Pekâlâ, gel dışarı."

Çıktılar. Zehra öbür dünyalarda gibiydi. Dalgın, Mahmut'a bakıyordu. Aklı hep Fadiğindeydi:

"Ne güzel uyuyor, değil mi?"

"Bak Zehra. Biliyorsun, seninle severek evlendim. Hâlâ da seviyorum seni."

"Mahmudum, yiğidim, erkeğim. Bunu mu söyleyecektin? Ben de sana vurgunum."

Mahmut yutkundu. Sonra, kendini topladı:

"Zehra. Ben istemezdim. Allah biliyor ya, hâlâ da istemiyorum. Ama... Onlar istiyorlar... Benim, şey yapmamı istiyorlar..."

Zehra gülümseyerek baktı ona. Gene, başka dünyalardaydı sanki:

"Haklılar Mahmudum. Onlar haklı."

Mahmut, şaşırıldı. Zehra'nın gözlerine baktı:

"Ne diyorsun sen? Anlamadın. Zehra, anlatamadım. Benim bir kız almamı istiyorlar."

"Anladım."

"Sana ortak gelecek. Kuma getireceğiz. Anlıyor musun?"

"Niye bağıryorsun Mahmudum? Anlıyorum tabii."

"İstemezdim Zehra, inan istemezdim. Ama... çocuk meselesi..."

"Tabii Mahmudum. Evlenmelisin. Doğrusu bu... Yalnız çocuk dedin de... Yeni gelecek kız, yani kuma, benim Fadiğimi sever mi? Ben onun çocuğunu severim. Senin çocuğun olacak. Tabii severim. Ama, yeni gelin, benim Fadiğimi sever mi acaba?"

Mahmut Zehra'ya baktı... Sahiden deliriyor muydu acaba? Gözlerinde, yumuşak bir duygu vardı Zehra'nın. Merakla bakıyordu. Cevap bekliyordu. Mahmut'un boğazına bir şey takıldı. Öksürdü. Candan bir sesle;

"Sever tabii Zehra. Herhalde sever. Sevmeli..." diyebildi...

Zehra'nın yüzü rahatladı:

"Ne iyi! Ben de onun çocuğunu severim. Hep birlikte ne kadar mutlu olacağız..."

Kadir Ağa'ya, komşu köyden bir kız salık verdiler. Kimsesi yokmuş. Güzelmiş. Dürüstmüş.

"Sen de kabul edersen, isteyeceğiz bu kızı."

"Olur baba. Zehra'yla konuştum. O da kabul etti."

Kadir Ağa'nın tepesi attı:

"Ne yapacaktı ya? Yeni âdetler çıkarıyorsun sen de. Bir de gidip sormuş."

"Ne var bunda baba? Onun da hakkı değil mi birlikte yaşayacağı ortaktan haberi olması?"

"Oğlum, başka yerde olsa bu kızı deli diye kapatırlardı. Gene bizim köylü anlayışlıdır. Ama yaptığı şeyler tümünden delilik. Taşbebeği seviyor, okşuyor, besliyor, yıkıyor. Kısırdı. Üstüne, sapıttı bir de..."

"Peki dedim baba, peki dedim... İsteyin öbürünü... Zehra'yla uğraşmayın."

"İsteyeceğim tabii. Şu yağmur duasını bitirelim."

Görülmemiş bir kuraklık vardı. Aylardır tek damla yağmur düşmemişti. Ekinler cılız kalmış, boy atamamıştı. Bu kuraklık sürerse, bütün çevre köyleri felakete sürüklenecekti. İşte, bunun için, yağmur duasına çıkılıyordu. Köylüler, rahmet için toplu halde dua edeceklerdi. Kadir Ağa, duadan sonra, kuma işini halletmeyi kafasına koydu... Onun da torunu olacaktı artık. Kanlı canlı, tosun bir oğlan...

Bütün köy, yağmur duasındaydı. Köyde, yalnız Zehra vardı... Bir de beşikte Fadik. Zehra yalvarıyordu Tanrı'ya:

"Rahmet ver Tanrım. Kızıma sağlık ver. bolluk olsun. Her şey bol olsun, herkes mutlu olsun. Sağlık içinde olalım. Mahmudum, Fadiğimle. Sana sığınıyorum Tanrım. Sen büyüksün. Her şeye kadirsin..."

Gök bulutluydu. Doluydu gök. Dua sesleri dalga dalga göğü sarıyordu. Bir uğultuydu yükselen. Ve... Birden gök gürüldedi...

İlk damlalar düşmeye başladı. Gök boşalıyordu... Tanrı, duaları kabul etmişti. Yağmur yağıyordu... Gürül gürül bir yağmur... Sıcak toprakta, tatlı bir koku yükselmeye başladı.

Mahmut koşarak döndü. Soluk soluğa eve girdi. Bağırды:

"Rahmet Zehra!.. Rahmet indi..."

Zehra dua ediyordu. Duymadı bile Mahmut'u. Dönmedi. Mahmut durdu. Beşikten bir ağlama duymuştu... Beşikten... Taşbebeğin beşiğinden bir ağlama sesi geliyordu. Hızla döndü. Yaklaştı. Baktı... Gözlerine inanamadı. Bir daha baktı...

Fadik'in elleri oynuyordu. Mavi gözleriyle Mahmut'a baktı. Ellerinizi uzattı:

"Ba... ba..." dedi...

Mahmut, kurşunla vurulmuş gibi, döndü. Ağzını açtı, sesi çıkmadı. Birden âdeta bağıarak:

"Zehra!" dedi.

Zehra döndü. Gözleri yaş doluydu...

"Beni mi çağırdın Mahmudum?"

"Bebek!.." Eliyle beşiği gösteriyordu Mahmut.

Beşikten ağlama sesi yüseldi... Zehra, telaşla kalktı. Koştu. Bebeği kucağına aldı:

"Uyandı mı canım benim! Uyandı mı Fadiğim?"

Mahmut, gözleri şaşkınlıktan açılmış, boğuk bir sesle:

"Zehra!" dedi.

"Bak babası... Fadik uyandı. Bak kızım. Babana bak... Hani benim canım? Nerde benim kızım?"

Bebek, ellerini uzattı Mahmut'a. Küçük bir el. Kıpır kıpır.

Mahmut fırladı. Yağmur duasından dönen köylülere doğru koşmaya başladı...

Haber çabuk yayıldı. Bütün köylü doluştu Mahmut'lara... Bu mucizeyle herkesin dili tutulmuştu sanki. Bir Zehra'ya bir bebeğe bakıyorlardı.

Zehra, kucağında bebek, yüzünde bir gülücük, dolaşıyordu:

"Siz de görmediniz değil mi Fadiğimi? Nasıl yumuk yumuk değil mi elleri? Öyle de usludur ki. Mahmudumu da çok sever. Hep 'Baba,' diyor. Bir de 'Anne,' dese artık. Anasıyım ben onun..."

Mahmut, Kadir Ağa'yı kenara çekti:

"Baba, kuma meselesini ne yapacağız?"

"Ne meselesi?"

Kadir Ağa'nın gözleri bebektedydi, Zehra'daydı. İnanamıyordu. Gözlerine inanamıyordu. Mahmut, sorusunu tekrarladı:

"Kuma meselesi. Hani Gülcanlar köyünde bir kız vardı..."

"Ne! Ha? O mu? Dursun hele şimdi. Şöyle bir sözü geçmişti, o kadar... Acelesi mi var? Şimdi... Şimdi sırası mı zaten..."

Mahmut, gözlerini kapadı... İçinden "Büyük Allahım" dedi. Fadiğin sesi geliyordu. Zehra gülüyordu. Dışarda, bardaktan boşanırcasına rahmet yağıyordu.

FERHAT İLE ŞİRİN

Vaktiyle, doğuda kurak bir arazi vardı. Ortasından vaha gibi bir kent çıkardı. Hâlâ da ünüyle bilinir: Horasan. Yeşilliğine, güzelliğine doyamaz insan. Çiçek kokulu, güzel yapılı kent. Şirin sokaklı, ünlü kapılı kent.

O devirde Horasan'ı bir melike yönetirdi. Mühmine Banu'ydu adı, sözünü herkese dinletirdi. Yönetimi sertti, ama doğruluktan sapmamıştı. Yürekli kadındı, kimseye kötülük yapmamıştı. Evlenmemişti hiç, erkeği olmamıştı. Genç yaşta tahta çıkmış, aşka vakti kalmamıştı. O da kendini ülkesine, çok sevdiği kız kardeşine adadı. Güzeller güzeliydi kardeşi. Şirin'di adı. Onu görünce daha güzel öterdi bülbüller. Okşayan ellerine vurulurdu güller. Gözleri ormanlar gibi engin, gönlü ermişler kadar zengindi.

Mühmine Banu, Şirin için bir saray yaptırmak istemişti. Onu karşısına alıp şöyle demişti:

"Şirinim, bir müjdem var sana."

"Her sözün müjdedir ablacığım."

"Sana bir saray yaptıracam. Demirdağ'ın yamacında."

"Ben burda mutluyum abla. Sarayınızdaki köşem yeter bana."

"Öyle bir saray olacak ki, güzelliğini sarabilsin. Gül Sarayı olacak. Bütün evren ününü duyacak. Saray mı senden şirin, sen mi saraydan, tarih versin hükmünü."

Malzeme toplandı, ustalar geldi. Aylar geçti, saray yükseldi. Mühmine Banu, görmek için yanına Şirin'i de aldı. Gördüklerine

ikisi de hayran kaldı. Her taraf oya gibi işlenmişti. Duvarlar, tavanlar rengârenk süslenmişti. Hele bir "Gül Avlusu" vardı, görenin parmağı ağzında kalır. Hint sarayları bunun yanında kulübe sanılır. Sanki birazdan kuşlarla dolacak gibi. Güllere bir dokunsanız solacak gibi. Mühmine Banu güllerin karşısında hayran olarak durdu. Bu güzel işleri hangi ustanın yaptığıını sordu.

"Behzat Usta'yla oğlu," dediler.

"Gelsinler, göreyim."

Behzat Usta'nın oğlu geldi. Nakışları işleyen bu hünerli eldi. Çizgileri kendi çizmiş, çiçekleri o seçmiş, nakkaşlıkta babasını da geçmiş. Mühmine Banu, bu geniş omuzlu, güzel yüzlü aslan gibi delikanlıya sordu:

"Adın ne senin?"

"Ferhat."

Erkek sesi sanki Şirin'in kalbinde yankılandı. Ferhat ise Şirin'in güzelliğiyle yandı. Ilgıt ılgıt bir sıcaklık içine aktı. Kara gözleriyle o da Şirin'e baktı. Yanıyordu içleri ikisinin. Karasev-dadır adı böylesinin.

"Demek bu nakışları sen yaptın?"

Ses yok. Mühmine Banu tekrarladı:

"Sen mi yaptın bu nakışları diyorum?"

Ferhat toparlandı:

"Evet sultanım."

"Güller ne kadar canlı. Niye kokmuyorlar diye şaşıyor insan. Dışarıya da bir gül bahçesi yaptıracağım. Ferhat, yarın saraya gel. Emeğinin karşılığını alacaksın."

"Sağolun sultanım."

Ferhat diz vurup çıktı.

Ertesi gün, sarayın bahçesinde, elinde sazı bekliyordu. Güzel sesine tatlı nağmeler ekliyordu. Şirin bahçeye çıkmıştı. Kim söylüyor diye bakmıştı. Ferhat'ı görünce aydınlandı yüzü. Attı ona elindeki gülü. Gül yanına düşünce Ferhat meraklandı. O dönüp bakarken Şirin bir ağaç arkasına saklandı. Ferhat vurdu sazına:

**Bahçede bir gül açtı
Bir göründü bir kaçtı
Bu nasıl güzel imiş
Görünmeden dolaştı**

Şirin, gülümseyerek çıktı ağacın arkasından:

"Sen saz da mı çalıyorsun? Ozan mısın?"

"Evet. Âşık da derler. Ama düne kadar aşk nedir bilmezdim."

"Bir şey okusana bana."

"Emir canandan gelirse, sözler candan gelir."

Şirin'in yanağı pembeleşti. Daha da bir güzelleşti. Utanıp, yan durdu. Ferhat sazına vurdu:

**Dön bana, dön gül yüzünü
Ya görünür, ya görünmez
Yar çok ama, sencileyin
Ya bulunur, ya bulunmaz**

**Bir güneş doğdu buradan
Kısmetim varmış yaradan
Çık derim devlethaneden
Ya salınır, ya salınmaz**

**Dağlarda geçirdim yazı
Bülbüller ötüşür bazı
Senin gibi sultan kızı
Ya bilinir, ya bilinmez**

**Ferhat der ki, taze gonca
Boyu uzun, beli ince
Sendeki bel, her huride
Ya bulunur, ya bulunmaz**

Şirin gülerek saraya kaçtı. Bu ara Mühmine Banu'nun Ferhat'ı beklediğini haber verdiler. Banu, ona bir kese uzattı:

"Yaptığın nakışların karşılığı bu Ferhat. Şimdi gidebilirsin. Seninle sonra gene görüşeceğiz."

"Emir sultanımın."

Ferhat çıktı. İçinden bir kuşku aktı. Mühmine Banu bir değişik bakardı. Gözlerinde garip bir anlam vardı. Fazla durmadı üzerinde. Zaten aklı kalmıştı Şirin'de.

Mühmine Banu, saraya bir de gerçek gül bahçesi istiyordu. Ama bahçıvanlar orda gül tutmayacağını söylediler. Su yoktu. Tek bir yolu vardı: Demirdağ'daki su indirilirse... Fakat bu da güçtü. Çok güç... Mühmine Banu, güçlükten yılmazdı:

"Tez, ulaklar, tellallar çıksın! Herkese duyurulsun. Bu suyu dağdan indirene istediği verilecek. Gül bahçesine su getiren den hiçbir şey esirgenmeyecek."

Bu duyuru yayılınca, yaşlılar anlamadılar. Bir süre duyduklarına inanamadılar. Olmazdı bu iş.

"Herkes böyle diyor ablacığım. Olmazmış bu iş. Vazgeçsek."

Mühmine Banu, Şirin'e baktı:

"Niçin olmasın? Biri çıkacaktır suyu getirecek."

"Dağı delmek gerekmiş."

"Biri delecektir dağı."

"Olur mu ablacığım? Koca dağ bu. Demirdağ. Vazgeçelim. Gül bahçem de olmayıversin."

"Olacak Şirin. Ben istiyorum, olacak."

"Peki ablacığım. Siz bilirsiniz."

Şirin çıktı. Banu'ya Ferhat'ın geldiğini haber verdiler.

"Nedir Ferhat Usta? Ne istersin?"

"İzin isterim sultanım. Demirdağ'dan suyu indireceğim."

Mühmine Banu'nun kaşları kalktı:

"Sen nakkaşsın Ferhat. Bu iş, pehlivan işi. Elindeki demir, bir de senin pazın yeter mi bu işe?"

"Yeter sultanım. Bu külüngle deleceğim dağı."

"İyi düşündün mü?"

"Düşündüm sultanım. İki gecedir gözüme uyku girmez. İzin verin başlayayım. Vurayım külüngü dağa."

"Bakıyorum bileğine güveniyorsun."

"Bileğimden çok, yüreğime güveniyorum sultanım."

"Peki, başla öyleyse."

Gece-gündüz Demirdağ'dan kazma sesi geliyordu. Bütün kent, merakla dinliyordu. Ferhat bütün gücüyle taşa külüngü kakıyordu. Her seferinde sanki şimşek çakıyordu. Bazen külüngü sesi dinliyordu. O zaman, dağdan bir saz sesi iniyordu.

Birden bir gül düştü Ferhat'ın yanına. Döndü. Şirin'in tatlı bakışları işledi kanına. Gülererek geldi, Ferhat'ın yanında durdu. Tatlı bir sesle sordu:

"Becerebilecek misin Ferhat? Epey oymuşsun, ama becerebilecek misin?"

"Şirininim gülistanına su inecek. Başarmam gerek. Otur şöyle."

Şirin oturdu. Ferhat, sazını aldı. Vurdu teline:

**Gözlerim yolda imiş
Baktıkça Şirin dermiş
Ben Şirin'i gözlerken
Ferhat murada ermiş**

Şirin gülümsedi. Karşılık verdi:

**Ben bir yare kul olmuşum
Ona yanmış, kül olmuşum
Kuş dilini bilmez iken
Vallahi bülbül olmuşum**

Gene Ferhat aldı sözü:

**Sultan kula kul m'olur
Yanan güneş kül m'olur
Demirdağ'dan inmezse su
Gülistanda gül m'olur**

Şirin ona yaklaştı. İki sevgili kucaklaştı. Öyle bir sarıldılar ki nerdeyse Demirdağ eriyecekti.

"Gideyim artık Ferhadım. Gün batıyor. Ablam merak eder."

Ayrıldılar. Ferhat, Şirin'inin arkasından baktı, vurdu sazına:

**Demirdağ derler adına
Yola gelmez dağdır
Gelir yarım yanıma
Cümle gamım dağıtır**

**Vur külüngü Şirinim
Göğsüm Ferhat dağdır
Dilin bülbül, yüzün gül
Sinem cennet bağdır**

**Bu dağ yüzüme gülmez
Sensiz güller yetişmez
Ak gerdanın üstüne
Saçın aşkım ağıdır.**

İşe sarıldı yeniden Ferhat. Sanki külünge takılmıştı kanat. Dağ delinirdi oyuk oyuk. Kayalar düşerdi kovuk kovuk. Herkes şaşkınlık içinde beklerdi. Sözleri birbirine eklerdi. Külüng sesi silinmez, Ferhat ne yer, ne içer bilinmez. Ve sonunda... Su sesi! Külüng sesi dinmişti. Demirdağ'dan gülistana su inmişti...

Ferhat, koca dağı delmişti, sonra gelip, Mühmine Banu'nun önünde eğilmişti.

"Olmazı olur yaptın Ferhat, dağı deldin! Gülistana su getir-
din. Dile benden ne dilersin?"

Mühhine Banu, merakla bakıyordu Ferhat'a.

"İlk gün söylemiştim sultanım. Bileğime değil, yüreğimeydi
güvenim. Şimdi yüreğimin dilediğini isterim."

"Nedir o Ferhat?"

"Gül bahçelerinin gülü, güzeller güzeli Şirin'i isterim sulta-
nım."

"Şirin'i mi? Çıldırдың mı sen? Dağ güneşi beynini deldi ga-
liba. Kendine gel, Nakkaş Ferhat. Sultan kızı, böyle bir bardak
su istenir gibi istenmez."

"Ne istersem vereceğınızı söylemişsiniz."

"Böyle çılgınlık edeceğinizi ummamıştım. Şehzadelerin bile
istemeye cesaret edemediği Şirin'i bir nakkaş parçasına mı ve-
receğim?"

"Nakkaş parçası mı? Şimdi böyle mi olduk Banu?"

"Küstah! Tez zindana atın bunu!"

Muhafızlar kargı çattılar. Ferhat'ı zindana attılar. Bütün
kent halkı ağladı. Yastan karalar bağladı.

Şirin ablasına baş kaldırdı. Öfkeden sanki çıldırdı:

"Ferhat'sız yapamam ben! Onsuz dünya haram bana."

"Şirin! Sen ki şah kızıydın. Nasıl böyle konuşursun?"

"Âşığım abla. Aşk! Bilmez misin bu kelimeyi? Bilmez misin
hiç sevmeyi?"

"Bilirim Şirin. Çok iyi bilirim. Senin de bilmediğin var.
Öğren: Ben de bir görüşte vuruldum Ferhat'a. Ben de seviyo-
rum onu..."

Zindanda Ferhat'ı ayrılık yıkıyor, içini Şirin'in aşkı yakıyor-
du:

Görmeyeli ben cananımı

Yakar oldu hasret canımı

Alevle yanmış, kül olmuşum

Kurutur bu hasret kanımı

**Aşkıyla Şirin'in ağlarım
Yüreğime kara bağlarım
Demirdağ'dan aksın soğuk su
Durman, eğilin can dağlarım**

Zindancılar da insandı. Onları de candı. Bu haksızlığa dayanamadılar. Bir gece Ferhat'ı kaçırdılar. Mühmine Banu, bunu öğrenince deliye döndü, ama kuş uçmuştu artık.

Ferhat dağlara vurdu. Tek başına geziyordu. Gide gide çöllere vardı. Bilmeden, Hürmüz Şah'ın ülkesine girdi. Şahın adamları onu gördüler. Huzura getirdiler. Şah sordu, Ferhat anlattı. Aşkı, macerasını aydınlattı. Şah dinledikçe merakını yendi. Özellikle Ferhat'ın dağı delmesiyle ilgilendi.

"Benim ülkem de susuz Ferhat," dedi. "Şu karşı dağı deler, buraya da su indirirsen, seni Şirin'ine kavuştururum."

Aşk ateşi içini dağlar. Artık dayanır mı Ferhat'a koca dağlar? Aldı külüngü, çıktı. Koca kayaları üstüste yıktı. Kırk güne kalmadan suyu indirdi. Hürmüz Şah'ın ülkesinde kuraklığı dindirdi. Hürmüz Şah, Mühmine Banu'ya şu nameyi yolladı:

"Mühmine Banu. İyilikler üstüne olsun, ülken bollukla olsun. Kardeşin Şirin'i oğlum Ferhat'a istiyorum. Nameyi aldığında, kızı nikâh edip göndermeni diliyorum. Dileğimi yapmazsan, sen bilirsin. Şirin'i zorla alırım, mecburen verirsin."

Name, Mühmine Banu'yu çok kızdırdı. Ferhat için zaten savaşa hazırды:

"Hürmüz'ün şahlığı bana sökmez. Savaşa hazırlansın. Ordumla ovada bekliyorum."

Hürmüz Şah, biraz şaşırdı, daha çok kızdı:

"Savaş istermiş Mühmine Banu. Geldi demektir sonu."

İki ordu ovada karşılaştı. Mühmine Banu, atlıların önünde düşman saflarını aştı. At üstünde çılgın gibi koşuyordu. Kılıç salladıkça, bağırıp coşuyordu:

"Ferhadım benim! Yiğidim. Aşkım. Alacağım seni!"

Bir kılıç darbesi! Mühmine Banu'nun kesildi sesi. Yuvarlandı, kaybetti canını. Elde edememişti aşkını.

Hürmüz Şah, kuvvetleriyle Horasan'a girdi. Banu'nun sarayına erdi. Şirin'i alıp Ferhat'a verdi. Ömür boyunca onlara kanat gerdi. İki sevgili mutlu oldular. Aşkla, sevinçle doldular. Ferhat'ın deldiği dağlar, hâlâ onun sesiyle çağlar:

**Uyan Şirin, uyan, Ferhat'tır gelen
Gül yüzün uğruna, dağları delen
Görem güzel gözün, gülsün gül yüzün
Uyan Şirin, uyan, Ferhat'tır gelen.**

LEYLA İLE MECNUN

O zamanlar, Bağdat ile Basra arasında Beni Amir kabilesi yaşırdı. Açık elli, tatlı dilli bir reisleri vardı. Adı Amir, her dediği emirdi. Yiğitlikte eşsiz, varlıkta bedelsizdi. Yoksulları okşar, konuğu ağırlardı. Mutlu görünürdü Amir, ama değildi. Ekin görünürdü, fakat başaksız ekin gibiydi. Çocuğu olmamıştı. Evi, çocuk cıvıltısıyla dolmamıştı. Düşündükçe içi hüzünle dolardı. Yüzü sararır, ruhu solardı.

Günde beş vakit Tanrı'ya yalvarırdı. Çocuk ihsan etsin diye yakarırdı:

"Tanrım, hamdolsun verdiğin nimetlere. Karnım tok, sırtım pek. Kilerimi boş tutmaz, rüzgâr peşinde koşturmazsın beni. Ocağımdan konuk eksik etmez, bucağımdan korku geçirmezsin. Gerçi halife kadar ünlü kıldın beni, ama bir halef vermedin. Çocuksuz koydun. Keşke, verdiklerini eksik verseydin de, bir çocuk bağışlasaydın. Servi ağacı zamanla tükenir, ama kökünden yenisi sürer. Çiçek solar, fakat tohumundan yenisi yeşillenir. Bense, göçüp gittiğimde, gözüm arkada kalacak. Adım tükenecek. Soyum sönecek. Yoksulları görürüm bilirsin. Adaletime yaklaşamam ama, kimseye de haksızlık etmem, ettirmem. Adaklar adadım, sadakalar bağışladım. Sen de bana bir çocuk bağışla ulu Tanrım."

Bu yakarılar, sonunda meyve verdi. Amir'in yakarışı Tanrı'ya erdi. Ona nur topu gibi bir oğlan bağışladı. Şenlikler yapıldı. Kays kondu çocuğun adı.

Bütün kabile Kays'ı çok seviyordu. Herkes onun üstüne tit-

riyordu. Çocuk da süt içinde baldı. Ak üzerinde aldı. Yıllar geçti, on yaşına girdi. Okul çağına girdi. Halk okuluna sokulabilir-di. Özel öğretmen de tutulabilirdi.

"Okulun ayrılığı olmaz," dedi Amir. "Öbür çocuklarla birlikte okuyacak. Onlardan ayırdedilmeyecek. O da ilim incisini bulmalı, herkesle birlik olmalı."

Böylece, halk okuluna sokuldu. Hemen iyi bir öğrenci oldu. Anlatılanı dinliyor, dinlediğini öğreniyordu. Okul, kız-erkek karışıktı. Denebilir ki, bütün kızlar Kays'a âşıktı.

Bir gün okula yeni bir kız geldi. Bütün oğlanların, bu arada Kays'ın da aklını çeldi. Bir ahu bakışlı ki, yan bakışıyla evreni devirir. Hastayı sağlama, sağlamı hastaya çevirir. Saçları geceydi sanki, yanağı meşale. Saçları baş döndürür lüle lüle. Bu lüleler tatlı tatlı omuzlara dökülüyor. Bir zincir gibi, takılan erkeğin kalbi yerinden sökülüyor. Kara gözleri karanlık, derin bir kuyu. İçinde ateşli oklar atılan serin bir kuyu. Bu okları sanki bir aşk perisi atıyor. Her ok, bir erkek göğsüne batıyor.

İlk gün Kays'la şöyle bir bakıştılar. Kays, yaklaştı, tanıştılar; "Hoş geldin. Kimlerdensin sen?"

"Emeviye'lerden."

"Anladım. Şu yeni göç eden boy. Adın ne?"

"Leyla."

Kays'ın içinden bir söz geçti: "Saçı leyli, adı Leyla." Sonra yüksek sesle:

"İsmin de çok güzel," dedi.

"Senin adın ne?"

"Kays. Amir'in oğluyum. Ama insanı büyüten, övünecek ismi olması değil, bunu gizleyecek yüreği olması."

"Ne güzel konuşuyorsun. Büyükler gibi."

"Kızın güzelliği yüzünden, erkeğin güzelliği sözünden olmalı."

Böylece, iki gencin arasında ilk kıvılcım geçmişti. Leyla da Kays'ı hemen arkadaş seçmişti. Artık birlikte dolaşıyorlardı.

Dersleri de beraber çalışıyorlardı. Yavaş yavaş, arkadaşlıktan öte bir duygu, gönüllerini sarıyordu. Birbirlerini görmeseler, hemen biri arıyordu. Bir bahane yaratıp birlikte oluyorlardı. Bir defter getirmeye gelip, saatlerce yan yana kalıyorlardı.

"Ne daldın Kays?"

Leyla, kapkara bir merakla sorardı: Kays, cevap arardı:

"Bir dize takıldı aklıma. Ne diyor şair? Aşk kadehinden içen sarhoş olur, olan kadehe değil, içene olur."

Tatlı tatlı konuşurlar, arada takışırlardı. Sonra biri durup bakar, gülerek bakışırlardı. Aştı aralarında kurulan bu bağ. Düşenin çıkamadığı sihirli ağ.

Leyla, yaşların en güzeli, on dördündeydi. Kays on altısında, yakışıklı bir genç, ne para, ne mevki derdindeydi. Kays erkeklığe girmişti. Leyla artık çocuk değil, kadındı. Aşka attıkları adım ise, geri alınmaz bir adımdı.

Herkes sevmişti bu birliği. Kalmamıştı gizliliği. Sonunda Leyla'nın annesi buldu izini. Bir gün karşısına aldı kızını:

"Leyla. Bu Kays denilen çocukla çok berabersin. Ne yapıyorsunuz?"

"Ders çalışıyoruz anne."

"Öğretmene mi ihtiyacın var senin? Hoşlanmıyorum bu işten."

"Anlayamadım anne."

"Pekâlâ anlıyorsun. Çocuk değilsin artık. Aranızda olan bitenler cihana yayılmış."

"Anne!"

"Bitirmedim sözümü. Ben kızımın goncayken koparılmasına izin vermem. Adını kötüye çıkartmam senin. Pınar gibisin ama, herkesin sana bakmasına müsaade etmem. Su gibi düz ol, ama nergis gibi baygın bakma. Gözlerden gizli kal. Kadeh gibi elden ele gezme. Gölge gibi herkesin peşinden gitme."

"Ben ne kadeh gibi elden ele geziyorum, ne gölge gibi herkesin peşinden gidiyorum. Ben..."

"Şimdi değil. Ama sonu böyle biter bu işin. Bir erkek âşık olursa, herkes hoşgörüyü bakar. Ama bir kız âşık olursa, adı kötüye çıkar."

"Anne. İlk defa duyduğum sözler bunlar. Ben Kays'a âşık mıyım? Bizimki aşk mı? Hep duyduğum kelime, aşk bu mu?"

"Kararım kesin Leyla. Artık Kays'ı görmeyeceksin. Okula da gitmeyeceksin."

Gerçekten karar kesindi. Leyla'nın okula gönderilmesi kesildi. Kays, ertesi gün, Leyla'sını görmek için Necit Tepesi'ne koştu. Her zamanki yerleri boştu. Boş gözlerle ufuklara bakıp durdu. Rüzgâra Leyla'sından haber sordu.

"Ey rüzgâr, deli deli esme de beni dinle: Gittiğin yerde Leylamı bul. De ki ona: Kays dolanıp duruyor. Kendini yerden yere vuruyor. Çiçeklerde kokunu arıyor. Toprağa gamını anlatıyor. Senin üstünden esmedim diye, bana rüzgâr değilsin dedi. Bir parça toprak gönder. Üstünde kokun olsun istiyor. Tanrım, şu gözyaşlarım olmasaydı, içimdeki ateş beni yakardı..."

Leyla'sız günler zor doluyordu. Yemeden içmeden kesilmişti Kays, gitgide soluyordu. Babası, onun halini fark etti;

"Nedir Kaysım? Bir derdin var. Söyle bana."

Kays, babasının ellerine sarıldı:

"Baba, içimden bir ateş, vücudumu kavuruyor. Kül etmiyor ama, yanması sürüp gidiyor. Bir güneşim vardı günlerimi aydınlatan. Söndü. Işığım yok artık."

"Anlıyorum oğlum. Şimdi aşkının adını söylemen gerekiyor."

"Aşk mı bu? Aşk bu mu baba?"

"Kim bu kız?"

"Saçı leyli, adı Leyla."

Amir, araştırmaya başladı kızı. Bu arada, Kays delirmeye doğru almıştı hızı. Kendi kendiyile konuşuyor, rüzgâra bağıırıyor. Ağaçları bırakıp, kuşları çağırıyordu. Tek başına çöllere çıkar oldu. Herkes ona deli diye bakar oldu. Adı çıkmıştı artık:

"Aşk delisi." Bir gün Leyla'yı görüp tanımadı, sanki o sevgilisi değildi. Çöllere koştu. İçini döküp, coştı:

"Leyla'yı gördüm rüyamda. Beni boğmak istedi. Herkes beni yakmak istiyor. Bu elbise de yakıyor beni. Esen rüzgâr tenime vursun. Kimse yaklaşmasın bana. Kıvılcım sıçramasın. Yakmasın kimseyi. Leylam yok artık. Ben de olmamalıyım. Deniz mi bu? Serinletsin beni."

Kays, içini yakan ateşle sanki kudurmuştu. Çırılçıplak, kendini çöllere vurmuştu.

Öte yandan, Amir, Leyla'nın babasını buldurdu. Ayağına gidip, karşısında durdu:

"Allahın emri, peygamberin kavliyle, kızını oğluma isterim."

"Önce bir şerbet içelim ya emir."

Amir, hemen konuya girmek istiyordu:

"İkisinin de birbirlerinde gönlü var. Gençleri sevindirelim. Ben inci almak istiyorum. Senin de incin var. Ne istersen vereceğim."

"Beni Amir'i tanımayan yoktur. Herkes kadar ben de tanırım. Fakat, Kays yanmaktadır. Benim incim olduğu doğru. Ama bu inciye ateşin içine nasıl atabilirim?"

Amir, şaşkınlıkla baktı:

"Yani, red mi ediyorsun?"

"Bu sözü kullanmadım Beni Amir. Söylemeye çalıştığım şu: Bu satışı bir dost istiyorsa, bin düşman da bekliyor. Kays, yakışıklı, iyi yetişmiş bir genç. Ama, delilik belirtileri gösteriyor."

"Oğluma deli mi diyorsun?"

"Ben demiyorum, başkaları diyor. Beni Amir, yalvarırım beni anla. Leyla, senin kızın olsaydı. bu durumdaki bir gence verir miydin?"

Beni Amir, duraladı:

"Bilmem."

"Ben söyleyeyim, veremezdin Amir. Vicdanlı adamsın. Ben

kapıyı kapamıyorum. Kays iyileşsin, vereceğim Leyla'yı. Ama iyileşsin."

Kays'ın dünyası büsbütün karardı. Dermanı, hâlâ çöl rüzgârına dert anlatmakta arardı:

**Ateşteyim ben, dumanı savuracak yok
Leyla'dır ilacım, dilimi kavuracak yok
Yanan sevilendir, yakan nereden bilsin
Dert değil, ateş bu, aşkıma avutacak yok**

**Yazgıdır bu, alınma değil, kalbime yazılmış
Sözle, dille değil, kazgıyla kazılmış
Leyla'sız Mecnun oldum, ilacım Leyla'dır
Cinnetime, Leyla ateşi ateşle katılmış**

Artık kimse Kays'ı durduramazdı. Mecnun'u kimse susturamazdı. Babasının öğütlerine bakın nasıl cevap verdi, derdini sözlerle nasıl serdi:

"Desinler baba, Mecnun desinler. Doğrusu da bu. Kurtla kuşla konuşuyorsam keyfimden mi? Çöllere vuruyorsam zevkimden mi? Avcıydım. Avım önümden kaçtı. Delilik bir zincirse, bunu bana kader vurdu. Kadehim billurdu, kırıldı."

Artık tümünden delirmişti. Çırlıçıplak çöllere serilmişti. Hiç evine dönmüyordu. İçindeki ateşi sönmüyordu:

"Vurma güneş üstüme. Tenim senden kızgın benim. O saçların alevi kavurdu beni. O gözlerin ateşi yaktı. İçimde bir avuç kül var artık. Çılgın diyorlar bana, Mecnun diyorlar. Çıldırma-yacak olduktan sonra, sevmek neye yarar?"

Beni Amir, oğlu için hekimler araştırdı. Derman için yollar soruşturdu. Aşk ateşi kavurdu mu, iyi olunmazmış. Her şeye bulunur da, aşka çare bulunmazmış.

Bir de Kâbe'ye götürmesini öğüt verdiler. Amir, Mecnun'u aldı, günlerce gidip Kâbe'ye vardılar. Amir, kutsal yerde, oğluna şefkatle baktı. Kelimeler, ağzından, son bir ümitle aktı:

"Hadi oğlum. Boşalt içini. Anlat derdini. Dua et. Bu aşktan, bu cinnetten kurtulmak için yakar. Aşk belasından kurtulmak için yalvar."

"Aşk belası!" Mecnun'un sesi kutsal yerin sessizliğini bozdu. "Kurtulmaya gelmedim ben. Tanrım, aşk ateşiyle yak beni. Ama öylesine yak ki, kavrulayım. Benim için kurtuluş kül olmaktadır. Beni aşka boğ Tanrım. Aşkla boğ. Benden al, Leyla'ya ver. Adımı adına yaz. Tanrım, Leyla için yaşat. Leyla için öldür beni."

Leyla da yemeden içmeden kesilmişti, soluyordu. O da Kays'ın özlemiyle doluyordu.

Bir gün arkadaşlarıyla beraber çıktılar. Bir zavallı adam görüp baktılar. Kays'tı bu, ama Leyla tanımadı. Zaten Kays değil, Mecnun'du artık adı. Perişan haldeydi Mecnun. Eski Kays'ı tanımak ne mümkün?

Akşam, Leyla evine vardı. Annesi ona bir haber verdi. Ünlü bir bey, Leyla'yı istetmişti. Babası da, "Peki" demişti. Leyla'yı İbnüsselam adlı, bu varlıklı, güçlü şeyh alacaktı. Onun karısı olarak uzaklara gidecek, mutlu olacaktı.

Mecnun ise gene çöllerdeydi. Sevgilisi ellerde, deliliği dillerdeydi. Tanınmaz olmuş, insanlıktan çıkmıştı. Hayatından bezmiş, canından bıkmıştı.

Bir gün, Nevfel adlı bir başka kabile reisi, onu çölde buldu. Acıdı, yanına aldı. Mecnun, artık Nevfel'in oğlu oldu.

Acısını görünce, aşkını bilince, Nevfel, Leyla'yı babasından tekrar istemeye karar verdi. Kızı istemek için adam gönderdi. Fakat o iş orada bitmişti. Nevfel'in adamı boşuna gitmişti. Bir daha deneyelim demediler. İbnüsselam'a söz kesildiğini söyleyip vermediler.

Nevfel, aklına koyduğunu yapardı. Güçlü de ordusu vardı. Necit kabilesi üstüne sefer etti, yaman bir savaş başladı. Taş taş üstünde kalmadı, yer yerinden oynadı. İbnüsselam, kendi kuvvetleriyle Necit kabilesine katıldı. Kendi de ön safta çarpış-

maya atıldı. Savaş sürüp gidiyordu. Mecnun ise bir kenarda hâlâ dua ediyordu:

"Tanrım, Leylam için savaşıları yenik düşürme. Bu adamlar benim için dövüşüyor biliyorum ama, ben kazanmalarını istemiyorum. Leyla için dövüşenleri kazandır."

Mecnun'un sözleri savaşılarca duyuldu. Karşı tarafın kazanması için dua ettiği hemen yayıldı. Bunu duyunca, Nevfel, öfkeden köpürdü. Mecnun'u karşısına alıp ateş püskürdü:

"Ne demek bu? Onların kazanması için dua edermişsin. Doğru mu?"

"Doğru. Biliyorum ihanet sayılır. Ama Leyla için dövüşenlerin yenilmesini istemiyorum. İstemiyorum."

Nevfel Mecnun'u şaşkın dinledi; sonra karar verdi. Necit kabilesine haber gönderdi:

"Savaşı durdurdum. Şimdi güzellikle istiyorum. Verin Leyla'yı. Yoksa taş üstünde taş bırakmayacağım."

Leyla'nın babası, uysallıkla cevap verdi:

"Yiğit savaşıcısın Nevfel. Bilgesin. Bir de bizi dinle. Niye bu kadar diretiyoruz, Leyla'yı vermiyoruz?"

"Neden?"

"Bu çocuk deli de ondan. Bir mecnuna kız verilir mi? Senin kızın olsa, çölde kurtlarla kuşlarla konuşan, çırcıplak güneşte kendini kavuran bir deliye verir misin? Onun için İbnüsselam'a söz kestik. Şimdi dersin ki, sözü boz, kızı ver. Yapalım."

Nevfel durdu, düşündü:

"Haklısın. Madem siz şeker satmıyorsunuz. Biz de sirke peşinde değiliz. Bu savaş bitmiştir."

Mecnun, artık iyice çileden çıkmıştı. Çöllerde, kuşlarla konuşmaktan bile bıkmıştı. Bir gün, beklenmedik bir şey oldu. Mecnun'un yüreği gene ümitle doldu. Bir kervancı bir mektup getirdi. Çölde bulup Mecnun'a verdi. Mektup Leyla'dandı. Yazılışı candandı. Aşkını, özlemini dile getirmişti. Kays'ı unutmadığını, ömrü boyunca seveceğini belirtmişti:

"Benim için kendini tüketen sevgilim. Beni tükenmedi mi sanıyorsun? Sanma ki aşkla yalnız sen yanıyorsun. Bir eşe vardım, ama gönlüm tektir. Vücutlarımız ayrı, ama gönüllerimiz birliktir."

Mecnun, kervancıdan aldığı kalem kâğıda içini döktü:

"Hazinesinden tek taşını alamayacağım sevgilim. Ben senin kölenim. Fakat, sen başkasına köle oldun. Mecnun sıfatını senin köleliğinden kazandım. Bu köleliği, efendiliğe değişmem. Çöl kumları senin adınla savruluyor. Gönlüm senin ateşinle kavruluyor. Bir kerecek görün bana. Leylam diyeyim sana. Ondan sonra gelsin ölüm."

Leyla mektubu aldı. Hasta yatağındaydı. Mecnun'a gitmek için davrandı. Ona bir kervan hazırladılar. Sonra, tek başına uğurladılar. Çöle vardı. Kalbinde bir ümit yanardı. Yarı yolda bir garip kişi onu selamladı:

"Yolunu mu kaybettin yolcu? Ne ararsın buralarda?"

"Mecnun'u arıyorum. Gördün mü onu?"

"Mecnun mu? O dediğin benim. Bu çöllerin sahibiyim."

Leyla, şaşkın şaşkın, bu insan kalıntısına baktı:

"Olamaz. Bu, kirpinin kartalım demesi gibi bir şey. Sen Mecnun olamazsın."

"Senin Mecnunun nasıldı? Bir anlat bakayım."

"Melek yüzlüdür o. Selvi boyludur. Gözlerinde derinlik, bakışlarında serinlik vardır. Sesinde kuşlar ötüşür. Gülüşünde kuşlar gülüşür. Sen Mecnun olamazsın. Onun ismini alamazsın. Senin sesin kargaya, bakışın atmacaya benziyor. Biliyorsan söyle. Nerde Mecnun?"

"Madem istedin, gerçeği diyeyim: Öldü senin Mecnun'un. Onu, kendi elimle, şu kumlara ben gömdüm."

Bitti Leyla. Kendinden geçer gibi oldu, devesini sürdü gitti.

Mecnun, onun arkasından baktı. Deli bir gülüş dudaklarından aktı. Çılgın bir şarkı döküldü dilinden. Kendine sakladığı aşkı kimse alamazdı elinden.

ÂŞIK GARİP

O devirde, Tiflis şehrinde bir Türk Paşası: Sinan Paşa, sohbet kurmasıyla ün salmıştı. Sözü sohbeti yerinde konuklar çağrılır, ozanlar ağırlanırdı.

Bir gün, Sinan Paşa'nın güzeller güzeli kızı Mahmihri babasına sordu:

"Bu akşam, ünlü bir ozan gelirmiş baba. Mutfakta, kızlardan duydum. Kim bu?"

"Âşık Garip."

"Garip bir adı var."

Sinan Paşa, güzel kızının yanağını okşadı:

"Kendi de garip bir kişiymiş. Ama bir okumaya başladı mı, dinleyenler kendinden geçermiş. Kelimeler, dudaklarından değil, göğsünden dökülürmüş."

"Çok meraklandım baba. İzin verirsiniz, kafes arkasından seyredebilir miyim?"

"Benim ay yüzlü, yıldız gözlü, bal sözlü kızım. Sanki ben izin vermesem seyretmeyecekmiş gibi. Seyir değil ama, dinleyeceksin bu kez."

Gerçekten, Mahmihri, saraydaki öbür kızlarla kafes arkasına yerleşti. Sohbet kuruldu. Gelen âşık, ozandan çok, orta halli bir çiftçiye benziyordu. Geldi; sazını, tam Mahmihri'nin bulunduğu yerde, kafesin önüne dayadı.

Yemek yendi, içildi. Sinan Paşa, ozana bakıyordu. Âşık kalktı:

"Paşam izin verirsiniz biraz da ruhumuzu doyuralım" de-

di. Sinan Paşa gülümseyerek, "Buyur" gibilerden elini açtı. Âşık, geldi sazını almaya. Mahmihri de tam bu sırada, sazi merak etmiş, kafes aralığından dokunmak için elini uzatmıştı. Ozan, sazına el atınca, avucunun içine Mahmihri'nin ipek tenli, küçücük eli geldi. Âşık yıldırımla çarpılmış gibi başını kaldırdı, baktı kafes aralığından, Mahmihri'nin kara gözleri yandı, söndü. Bir kıvılcım geçmişti ki, iki genç de alev alev yanmaya başladılar.

"Âşık, vaz mı geçtin?" diye seslendi Sinan Paşa. Garip, toparlandı. Döndü, gelip yerine oturdu. Bir an durdu. Sazına vurdu:

**Eğer arıfseniz alın bir hisse
Her telden çalana zaman dediler
Gökyüzünde yıldız yıldız üstüne
Güden çobana da devran dediler.**

**Kısmet bir kilerdir, dolar boşalır
Hasret bir rüzgârdır, kalpte dolaşır
Garpten yel eser, dağlar yeşerir
Akıl terazisi mizan dediler.**

**Dinleyin Garip'ten siz bu nidayı
Yoktan var etti Hüda binayı
Yılın dört mevsimi, on iki ayı
Ömrümüz geçmekte hemen dediler.**

Konuklar kendilerinden geçmişti. Başlangıçta gözleri tutmamıştı ama, bu ozan gerçekten müthiş etkileyiciydi. Alkışladılar. Sinan Paşa, övücü gözlerle ona baktı. Âşık Garip, gözleri yerde konuştu:

"İzin verirseniz, bu akşam yazdığım satırları okuyayım. İlhamı burada doğdu." Cevap beklemeden çaldı, söyledi:

**Bir göz ile ben körlüğe tutuldum
Gurbet illerinde yaktı bir el beni
Sevda derler, bir dert ile yandım kül oldum
Ahu gözlüm, ne haldeyim gör beni.**

**Ne sabra takat var ne dilde karar
Gönül Mecnun olmuş Leylasın arar
Bilmem ki, seni yâd eller mi sarar
Bir görüşte vurgun ettin yâr beni.**

**Âşık Garip, gönüllerin uğrusu
Geçebilir mi bu sevdanın ağrısı
Sana ben söyleyim sözün doğrusu
Bak gözüme, al elimi sar beni.**

Mahmihri, elini kafese uzattı fark etmeden. Konuklar alkışlıyordu. Garip, yavaşça başını kaldırdı. Kafes aralığından Mahmihri ile göz göze geldiler.

Sabaha kadar çaldırıp söylettiler Garip'i. Bıkmadan, yılmadan çaldı. Zevkle, şevkle. Gün ağarırken, sohbet dağıldı. Âşık için oda hazırlanmıştı ama, o bahçede uzanmak istedi. Bir ağaç altına yattı. Sazını yanına koydu. Gözleri açık, göğü seyretmeye başladı. Ne kadar geçti bilinmez. Yanında birini hissetti. Döndü. Güzeller güzeli bir kız:

"Rüya mı görüyorum? Melek misin sen?"

Kız güldü:

"Paşanın kızıyım."

"Bu gözleri bildim" dedi Âşık Garip. "Beni körlüğe iten gözler. Adını bağışlar mısın?"

"Mahmihri."

"Güneşi bekliyordum burada, ay doğdu" diyerek doğruldu Âşık Garip, sazına uzandı:

**Ne hikmettir, ben hayrete kalmışım
Yâr yanıma gelmiş, nice duymadım
Ne acayip gafletlere dalmışım
Yâr yanıma gelmiş, nice duymadım.**

**Bir onun uğruna burada kaldığım
Kimse ayıplamasın Mecnun olduğum
Sevdasıyla rüyalara daldığım
Yâr yanıma gelmiş, nice duymadım.**

**Garip der ki, derde çare bulaydım
Yârım ile bir tenhaca yerde kalaydım
O güzelcecik elin elime alaydım
Yâr yanıma gelmiş, nice duymadım.**

Mahmihri başını önüne eğdi, yanaklarında pembe güller açmıştı. Garip, heyecanla konuştu:

"O dokunduğum el senin değil miydi Mahmihri? Beni gecelere salan gözler senin değil miydi? Rüyalara daldığım sen değil miydin? Elim hâlâ yanıyor."

"Gerçekten garip bir ozansın. Sözlerin nasıl içinden geliyor. Kimsin sen ozan? Neden bunca garipsin?"

"Anlatayım" dedi Âşık Garip. Sazını söyletti, kendi söyledi:

**Gurbet ilde baş yastığa gelende
Gayet yaman olur işi garibin
Gelen olmaz, giden olmaz yanına
Siyah toprağıyla taşı garibin**

**Gurbet ile kalkıp giden bilinmez
Ağlayınca gözyaşları silinmez
Garip nedir halin diye sorulmaz
Bulunmaz yareni, eşi garibin**

**Gülmez nere gitse garibin yüzü
Yürekten yaralı, yaşlıdır gözü
Açamaz kimseye ol gizli sözü
Muhabbettir tek sırdaşı garibin**

**Garip der ki, ben garibe kim baksın
Anam yok ki gelip gözyaşı döksün
Bacım yok ki mezarıma taş diksın
Dinmez asla yaşı gözü yaşlı garibin**

Mahmihri, başını çevirdi. Yavaş yavaş uzaklaştı. Garip, kafası önünde öylece durdu. Mahmihri konağa yöneldi. Gözleri ıslaktı...

Garip, konaktaki konukluğunu uzattı. Sinan Paşa da istemişti bunu. Her gece bir saz şöleni oluyordu. Bahçedeki buluşmalar da süregeldi. İki genç iyice kaynaşmışlar, birbirlerine vurulmuşlardı. Bir gün, Mahmihri sordu:

"Hep dertten söz ediyorsun. Aşk, mutlaka dert mi getirir?"

"Benimki öyle Mahmihri. Bu aşkı, ümitsiz bir aşk."

"Niye ümitsiz olsun? Ben de seni seviyorum."

Âşık Garip'in gözleri büyüdü. Bakışlarında çılgınca bir sevinç, fakat büyük bir elem vardı:

"Ümitli olmak için kavuşmak yolu olmalı. Benim için kapalı bu yol. Sen paşa kızısın. Güzeller güzelisin. Bense yoksul bir âşık. Sazından başka varlığı olmayan bir ozan."

"Böyle düşünme Garip. Sızlanacağına, bir yolunu bul. Beni babamdan iste."

Mahmihri, âdeta koşarak uzaklaştı. Garip, arkasından şaşkın, bakakaldı. Düşündü, taşındı. Karar verdi. İsteyecekti.

Sinan Paşa, onu güler yüzle karşıladı:

"Buyur Garip. Bir şey söylemek istermişsin. Dinliyorum."

Âşık, paşanın karşısında bağdaş kurdu. Sazını eline aldı; çaldı:

**Rüyada gezdim dolaştım
Güzel Tiflis diyarında
Dolu içtim kana kana
Güzel Tiflis diyarında**

**Bu sevdâ yandırdı bizi
Aya, güne benzer yüzü
Mahmihri adlı huri kızı
Güzel Tiflis diyarında**

Başını kaldırdı, Sinan Paşa'ya baktı. Paşanın gözleri açıklama istiyordu. O da açıkladı:

"Allahın emri, peygamberin kavliyle kızını istiyorum paşam."

Paşa durdu. Yüzünde ifade yoktu. Ne düşündüğü belli değildi. Yumuşak bir sesle konuştu:

"Doğrusu beklemiyordum böyle bir şey Garip. Önce Mahmihri'yle konuşayım."

Garip, saygıyla selamladı paşayı, çıktı. Biraz sonra, Mahmihri paşanın karşısındaydı:

"Onu gördüğümünden beri göğsüme bir sızı düştü babacığım, bilemezsin. Sen evet dersen, dünyalar benim olur."

Paşa olgun adamdı. Güngörmüştü. Kızını da tam bir baba gibi severdi. "Hayır bundadır" dedi razı oldu. Düğün hazırlığına başlandı.

Sinan Paşa razı oldu ama, ortalık da allak bullak oldu. Mahmihri'ye bir sürü talip vardı, paşalardan, beylerden. İşte bunlardan biri, Hurşit Bey, haberi duyunca, öfkeden köpürdü. Hemen Sinan Paşa'ya koştu:

"Paşam. Duyduğum doğruysa, Mahmihri'yi bir çulsuz oza verecekmişsin. Bilir misin ne diyecekler."

Sinan Paşa, sinirli, kaşını kaldırdı:

"Ne diyecekler?"

"Kızın kusuru vardı da, ondan bu zavallı âşığa verdi diyecekler."

Sinan Paşa yerinden fırladı:

"Öyle diyenin ağzını yırtarım ben."

"Kızmakla olmaz paşam. İyi düşün." Hurşit çıktı.

Sinan Paşa, Garip'i çağırttı. Durumu anlattı. Garip, boynunu büktü:

"Belki de haklı paşam. Derler. Ağız torba değil ki. İlk önce de Hurşit Bey başlayacaktır bu lafa. Bîri dedi mi, ertesi gün cihana yayılır."

Paşa sustu. Garip düşündü. Biraz sonra yerinden kalktı:

"İzin verin ben gideyim. Gurbete çıkacağım. zengin olarak döneceğim. Kimse, çulsuz ozan, yoksul âşık diyemeyecek o zaman. Yedi yıl mehil verin bana."

Paşanın aklı yattı. Yedi yıl uzundu ama, kızını düşündü.

Mahmihri ağlamaklıydı:

"Yedi yıl da, yetmiş yıl da beklerim Garibim" dedi.

"Yedi yıl, Mahmihri! Sonunda, istediğini yap."

Gurbete düştü:

Ağlama güzel, kaşı kemanım

Şimdi geldi ayrılacak zamanım

Yedi yıla olsun ahdü âmanım

Gidem de duram belki gelmeyem

Garip Tiflis'ten ayrıldığından kısa süre sonra, arkasında nal sesleri duydu. Döndü: Bir atlı:

"Ben Hurşit Bey'im. Belki sana faydam olur. Yardıma geldim."

"Sağol. Yardıma ihtiyacım yok benim."

Bu sırada bir dere kıyısına gelmişlerdi. Hurşit Bey sordu:

"Bak işte bir dere. Karşıya nasıl geçeceksin? Elbiseni, sazını bana bırak. Islanmasın. Ben at üstünde getiririm."

Garip'in aklına yakın geldi. Elbisesini, sazını verdi, dereye girdi. Geçti. Bir de döndü baktı ki Hurşit Bey'in yerinde yeller esiyor. Yapacak şey yoktu. Yürüdü bir köye geldi. Köylülere derdini anlattı, güydirdiler. Bir saz istedi: Çaldı, söyledi. Sevdiler onu. Ağırladılar.

Hurşit Bey ise, dörtнала Tiflis'e döndü. Garip'in uçurumdan düştüğünü söyledi. Elbiseyi, sazı gösterdi:

"Mahmihri serbesttir. Sözünün hükmü kalmamıştır," dedi.

Sinan Paşa kızını çağırdı. Durumu anlattı. Mahmihri'nin kararı kesindi:

"Hayır baba. Sözüm var. Bekleyeceğim. Yedi yıl kapanıp oturacağım. Hurşit Bey'in serveti değil, Hazret-i Süleyman'ın hazineleri olsa, gene de Garibimi bekleyeceğim."

Yedi yıl bu! Dile kolay! Fakat, Mahmihri bekleyecekti.

Yıllar geçiyordu, Garip, geziyor, dolaşıyor, çalışıyor, söylüyordu. Ünü gitgide yayılmıştı. Artık para da alıyordu. Hikâyesini anlatıyordu. Zaten sazını, türkülerini beğenenler cömert davranıyorlardı. Güneye doğru iniyordu Garip. sonunda Halep şehrine geldi.

Yedi yıl dolmaktaydı. Mahmihri babasından rica etti. Garibinin öldüğüne inanmıyordu. Sinan Paşa onu bulmak için on iki adam çıkardı. On iki değişik yöne gönderdi.

Adamlardan birinin yolu Halep'e düştü. Bir konağın önünden geçerken yanık bir türkü duydu:

**Ecel geldi başucuma dikildi
Kanım canım damarımdan çekildi
Dizlerimin de dermanı kesildi
Felek taştan taş çaldı neyleyim?**

**Ben nerdeyim şimdi, vatan nerde
Yedi yıl geçti, sevgilim nerde
Koy, desinler Garip ölmüş burda
Felek taştan taş çaldı neyleyim?**

Adam hemen tanıdı onu. İzin aldı girdi. Olanları anlattı. Mahmihri hâlâ bekliyordu. Garip, hasta yatağından doğruldu. Mehil, bitmek üzereydi. Bu durumda, yetişmesi çok zordu. Âdeta inledi:

**Gece gündüz çağırırım ya Hızır
Her kulun yanındaydın hani Hızır
Garip olana garip mezarın kazdır
Felek taştan taşa çaldı neyleyim?**

Birden tok bir ses duyuldu yanında:

"Beni mi çağırdın?"

Hızır'dı bu. Ak sakallı Hızır.

"Beni yetiştir sevgilime" dedi Garip, "Erzurum'a."

"Kalk". Kalktı Garip. Dirilmişti birden. "Kapa gözünü." Kapadı. "Aç gözünü." Açtı. Erzurum'daydılar.

"Ne ettim ben," dedi Garip. "Yanlış söyledim. Erzurum'a gelmeyecektim. Kars'a gidecektim."

"Kapa gözünü," dedi Hızır. Garip kapadı. "Aç." Açtı. Kars'talar.

"Vay vay" diye dövündü Garip. "Kars nere, Tiflis nere?"

"Son hakkındır bak," dedi Hızır. "Kapa gözünü." "Aç."

Tiflis'teydi Âşık Garip. Keyifle söyledi:

**İşte geldim himmet ile
Şükür gördüm seni Tiflis
Hızırın son hızı ile
Şükür gördüm seni Tiflis**

Hemen Sinan Paşa'nın konağına koştu. Düğün hazırlığı vardı. Yedi yıl dolduğu için, Mahmihri, Hurşit Bey'le evlenecekmiş. Âşık, paşayı buldu. Artık, çulsuz bir ozan değildi. Varlıklı bir beydi. Mahmihri'yi istedi. Sinan Paşa sadece memnun

oldu. Mahmihri'yle Âşık Garip bir kavuştular ki, görenin yüreği dayanmaz. Yedi yıllık hasret bitmişti. Mutlu oldular. Garip'in türküleri dilden dile gezdi:

**Bülbül ne gezersin bu düz ovada
Ötme garip garip, gönül şen değil
Belki eşin arar seni yuvada
Ötme garip garip, gönül şen değil...**

CİCİ MURAT

Mehmet Dağcı'dan

İç Anadolu'nun bir köyünde Cici Murat adında bir ağa vardı. Tabii Murat ismini babası koymuş, Cici'yi köylüler eklemişlerdi. Genellikle sevilirdi. Güzel de bir kızı vardı ağanın: Güllü. Cici Murat, sertti, korkusuzdu, ama kızına gelince, dünyanın en yumuşak adamı olurdu. Çok düşküdü ona. O kadar ki, onun büyüdüğünü, gelinlik kız olduğunu bile görmezlikten gelirdi. Ona kuşun yuvadan uçması gibi gelen bu laftan hep kaçardı. Oysa, çağı gelen şey önlenemez.

Günlerden bir gün, karısı lafı açmayı düşündü. Ağa odasında idi. Kapıdan uzanıp seslendi:

"Ağam, hişt ağam."

Murat ses çıkarmadı. Kadın yineledi. Murat homurdandı:

"Ne var, ne söylenip duruyorsun orada?"

"Girebilir miyim?"

Ağa sertlendi:

"Kadın, bir ayağın içerde, iki gözün üstümde. Meşgulüm görmüyor musun?"

"Meşgulüm" dediği, sigara sarıyordu. Kadın, bunca yıllık efendisini bilirdi. Hem korkardı ondan, hem aldırmazdı. Girdi içeri. Sigarasını yakıverdi. Dedi ki:

"Bir de kahve yapayım sana."

Murat yan gözle ona baktı. "Dilinin altında bir şey var bunun" diye düşündü. Bu sefer açıktan baktı. Karısı, gene sordu:

"Kahve ister misin?"

"Bırak öyle yeni gelin gibi süzölmeyi de, ne diyeceksen de."

"Ah ağam. Yeni gelin dedin de, sanki sözüme kibrit çaktın."

Murat garip garip baktı. Neler diyordu bu kadın?

"Kadınım, halini bilmesem, kocaya gidiyorsun sanacağım."

"Aman ağam, taze gonca dururken, dökölmüş güle kim bakar?"

"Fesupanallah! Neler diyorsun sen kadın?"

"Yalan mı ağam? Tay koştururken herkes ona bakar, anasını kimse görmez."

"Kadın, kızmaya başlıyorum. Şu karanlık lafları geç de ne istiyorsan söyle."

"Hani derim ki, ağam, Güllüm serpildi, gelişti. Erkeklerin boyunlarını çevirtir oldu."

Cici Murat lafın gittiğı yeri anlamıştı. Kızdı:

"Güllü'ye çevrilen boyunları kırarım ben. Kuru dal gibi."

"Hemen kıvarsın. 'Evdeki buzağı inek olmaz,' derler. Babalar, kızlarını hep çocuk görür. Sen kızsın da kızmasan da, Güllü geçerken, bütün delikanlıların göğsü körük gibi şişer, söner."

"Kısa kes kadın. Dışarı çıkıp, bütün köy gençlerini kötekten geçireceğim şimdi. Söyle, lafını bitir."

"Hâlâ anlamadın mı ağam. Derim ki Güllü evlenme çağına girdi. Artık evermeliyiz onu."

"Son saçmalığı da ettin kadın. Gelinlik çağıymış da, evermekmiş de. Yoksa biri mi istedi Güllü'yü? Söyle de şu evde taş üstünde taş koymayayım. Biz burada, zurna sapı mıyız be! Güllü'yü evermek gerekirse, sırası gelirse, ben karar veririm. Damadı da ben seçerim."

"Seçeceksen seç öyleyse. Demir tavında dövölmeli, kız, yaşında evlenmeli."

"Kadın, duyan da Güllüm yirmi yaşına gelmiş, kimse istememiş de evde kalmış sanır. Kalsa da ne olur ya!"

Kadın, yumuşacık bir sesle:

"Ağam, sen her şeyin iyisini bilirsin. Hani aklında bulunuversin dedim. Nasıl biliyorsan öyle yap. Şimdi kahveni getireyim," dedi. Çıktı.

Cici Murat düşündü. Doğruydu söyledikleri. Köylük yerde, genç kız fazla tutulmaz. Ama öyle birini seçmeli ki.

Karısı kahveyi getirdi. Baktı, Murat'ın yüzü yumuşamıştı. Attığı okun yerini bulduğunu anladı. Farkında değilmiş gibi yaptı. Cici Murat kahveden bir yudum aldı. Sonra dedi ki:

"Bak kadın, ne düşündüm bilir misin?"

"Ne düşündün ağam?"

"Derim ki, Güllü'nün çağı geldi artık. Eversek derim."

"Ne kadar doğru düşünürsün ağam. Benim de hep aklıma gelirdi de, diyemezdin. Sen çok iyi düşünüyorsun."

Cici Murat ona baktı. Sonra devam etti:

"Şöyle, yaşına uygun, dengi dengine, helal süt emmiş birini bulmalı da evermeli."

"Çok iyi düşünmüşsün ağacığım."

"Ama rastgele birine vermem Güllü'yü. Ona layık, yürekli, cesur biri olmalı. Bileği kuvvetli, kendisi şiddetli."

"Aman ağam, savaşa gidecek değiller ya, evlenecekler sonunda."

"Karışma kadın. Sözümü bitireyim. Güllü'nün kocası, yürekli bir delikanlı olmalı. Ak günü var, kara günü var."

Sustu. Karısı ona baktı. Ne demek istediğini anlamamıştı. "İyi düşünürsün" dedi çıktı.

Güllü'yü buldu. Ona, babasına ayran götürmesini söyledi. Güllü, çabucacık ayran yaptı. Babasına gitti. Cici Murat onu görünce pek yumuşadı:

"Vay güzel kızım. Ayran mı getirdin? Güzel ellerin sağ olsun. O da ne kız? Kına mı yaktın eline?"

Güllü, hemen ellerini sakladı:

"Yok baba, ceviz ayıkladık da."

Cici Murat kızamazdı kızına:

"Seni gidi seni. Bilir misin, artık gelinlik çağına girdin."

Güllü utandı, başını çevirdi. Babası sordu:

"Ne dersin? Eversek mi artık seni?"

"Siz bilirsiniz derim baba."

Murat güldü, şakacıktan takıldı:

"Ne o kız? Baba evinden çıkmak mı istersin? Gönüllü görürsün."

Güllü iyice utandı. Kaçtı.

Cici Murat'ın Güllü'yü evermek istediği haberi hemen yayıldı. Kızı istemeye başladılar. Ama Murat hepsine bir kulp takıyordu. "Bunun burnu eğri!" "Süklüm püklüm bir şey, kapı arasına sıkışmış gibi!" "Bu da pek çelimsiz şey. Püf desen uçacak!"

Karısı artık, sinirlenmeye başlamıştı:

"Bunun ne kusuru vardı?"

"Her tarafı kusur. Güllüme elini sürdürtmem onun."

"Peki ne kusuru var, söylesene?"

"Yürümesini bile bilmiyor. Ondan da koca mı olur?"

Başka adaylar da Cici Murat'a beğendiremediler kendilerini. Kimi için "Kapıma seysis alman" dedi. Kimine, "Hasta bu. Bir aya kalmaz ölür" dedi. Kimseleri beğenmedi.

Güllü'nün anası ümidini kesmeye başlamıştı:

"Anlaşılan, biz bu kıza koca beğenmeyeceğiz."

"Ne o kadın? Güllüden kurtulmak ister gibisin. Otursun işte."

Güllü de, adayları beğenmiyordu. Babasını haklı buluyordu. Kadıncağız ikisinin arasında, sinirden kahroluyordu.

"Baba-kız bir oldunuz. Dünyaları beğenmiyorsunuz. Ne haliniz varsa görün."

Baba-kız bir olmuşlardı. Ama, sebepleri ayrıydı. Babası kimseyi kızına yakıştıramıyordu. Güllü ise... Yanıktı: Gönüllü biri için yanardı. Fakat bunu da kolay açamazdı. Dese, babası öldürürdü onu. Güllü, köyün çobanına gönül vermişti. Çoban

Ömer, aslan gibi gençti. Davar gütmeye üstüne yoktu. Kavalı öyle yanıktı ki, sanki kalbinden gelirdi ses. Hepsı iyi hoş da, çobandı. Kimseleri kızına layık bulmayan Cici Murat, çoban Ömer'e "He" der mi? Olacak iş değil.

Günler geçti. Cici Murat, bu sefer düşünmeye başladı. Kızı evermeye karar vermişti, ama, kimseleri de beğenemiyordu. Öyleyse, bir yol bulmalıydı. Niyetini açıkladı:

"Güllü'yü, benim yağız atı çalana vereceğim."

Karısı şaşırdı:

"O da ne demek?"

"Demesi bu. Benim köpekleri geçip, yağız atı çalabilen çıkarsa Güllü'yü alır."

Kadıncağız, öyle bakmış ki, Cici Murat sordu:

"Ne o kadını? Beğenmedin mi şartımı?"

"Ağam, bu şart mart değil, düpedüz engel."

"Niye? Yürekli, bilekli olduğunu ispat eden, alır Güllü'yü."

"Ayol, senin yırtıcı köpekleri, o azgın hayvanları kim geçer?"

"Akbaş'la Karabaş'a azgın deme kadın. En sadık bekçilerim onlar. Yırtıcı olacaklar tabii. Güllümü isteyen, kendine güvenen erkek, geçsin onları, çalsın atı. Vereyim gönül rızasıyla kızımı."

"Aman ağam. Senin işine hiç aklım ermiyor. Köpekleri geçip at çalmakla yiğitlik mi belli olur? Olmayacak işe amin dememi istiyorsun. Besbelli, sen Güllü'yü evde bırakıp, kocatmaya karar verdin. Ne bilersen öyle yap."

Gerçekten, olacak iş değildi. Akbaş'la Karabaş'ı geçmek, Karadeniz'i yüzerek geçmek gibi bir şeydi. Güllü, anasını surat eder görünce sordu:

"Ne o anacığım? Neyin var?"

Anası Cici Murat'ın tasarısını anlattı. Ekledi:

"Delirmiş bu adam. Ya da seni evde bırakmaya kararlı."

Güllü sordu:

"Peki, kimse köpekleri geçemez, atı çalamazsa ne olacak?"

"Ne bileyim? Babana sor. Zaten, kimsenin geçebileceğine aklın eriyor mu senin?"

Cici Murat, her yana duyurdu. İstekli çoktu ama, kimse bu işe yanaşamıyordu. Bir gün karısına sordu:

"Kadın ahırda hiç hareket olmuyor değil mi?"

Kadın zaten öfkeli. Bir karış suratla dedi ki:

"Ahırda zor hareket olur. Güllü'de de. Köpekler orada dursun, at ahırda. Güllü evde. Hepsi beraber kocar giderler."

Çıktı, gitti. Cici Murat arkasından baktı. Karısının sinirini anlayamıyordu. Olmayacak iş değil ki. Bileğine güvenen yapardı.

Bir süre geçti aradan. Çoban Ömer kavalını çalıyordu; bir baktı karşısında Güllü. Hemen fırladı. Güllü gülümsedi:

"Ne o Ömer? Pek yanık çalarsın."

"Dalmışım da."

Ömer, heyecanlanmıştı. O da Güllü'ye yanıktı. Zaten Güllü'ye yanık olmayan yoktu. Ömer'in bilmediği, Güllü'nün de onu beğendiği. Güllü, havadan sudan söz etti. Sonra sordu:

"Babamın saldığı haberi duydun mu?"

Ömer şaşırdı:

"Hangi haber?"

"Köpekleri geçip, atı çalana beni verecek."

"Haa, duydum," dedi Ömer. Güllü'nün bunu niye söylediğini bile anlamamıştı. Güllü demez mi:

"Duydunsa, biraz kıpırdansana."

Ömer, büsbütün şaşırdı. Kızdı da. Sordu:

"Ağa kızının canı bizimle eğlenmek mi ister?"

"Bak Ömer, babam razı olursa, ben sana hayır demem."

"Sen iyiden alay ediyorsun benimle. Bir çobana, ağa kızı verirler mi?"

"Niye vermesinler? Atı çalana verecekler." Ömer, ona ba-

karken ekledi: "Hem, biliyor musun, sana varmaktan mutlu olurum."

Yürüdü, gitti. Ömer arkasından bakakaldı. Düşündü: "Sana varmaktan mutlu olurum" demişti. Koca ağanın kızı, güzel-ler güzeli Güllü. Demek onun da gönlü varmış. Rüya gibi bir şey. Bir şeyler yapmalıydı Ömer. Atı çalmalıydı. Mutlaka çalmalıydı.

Bir yol aradı Ömer. Düşündü taşındı. Sonunda buldu. Kendi ağasına gitti. Elini öptü:

"Bir dileğim var ağam" dedi.

Ağası onu çok severdi. Dürüst, çalışkan, iyi bir gençti Ömer.

"Söyle Ömer, ne istiyorsun?"

"Bana bir koyun başıyla ağacım. Bir uzun halatla, iki de sepet istiyorum."

Ağa, bunlardan bir şey anlamadı. Hayretle ona baktı. Ömer ekledi:

"Sorma ağam, ne niçin istediğimi sorma. Bunca yıl sana hizmette kusur etmemeye çalıştım. Kölen olayım, istediklerimi ver. Hayatım boyunca çalışır öderim."

Ağa lafı uzatmadı. Belli ki, Ömer kafasına bir şeyler koymuştu:

"Peki, dedi, sürüden seç. İstedğin koyunu al. Kâhyayı bul. İstediklerini versin."

Ömer hayır dua etti çıktı. Kâhyadan, iki sepetle, uzun bir halat aldı. Sürüden de bir koyun seçti. Hazırlıklarını bitirdi. Güllü'yü bir gizli yere çağırdı. Dedi ki:

"Güllü, bir yol buldum. Atı çeceğim. Gece yarısından sonra hazır ol. Atın terkisine alacağım seni."

"Nasıl bir yol buldun Ömer? Desene."

"Şimdi diyemem. Madem bana varmaktan mutlu olacağını söyledin. Başaracağım bu işi. Başaramazsam, yaşamamın faydası ne zaten? Köpekler parçalasınlar."

"Bile bile hayatını tehlikeye atma Ömer. Ne yapacaksın? Anlat bana. Belki bir yardımım dokunur."

"Sen sadece hazır ol Güllü. Bekle beni."

"Bekleyeceğim."

Ömer ayrıldı. Güllü, arkasından biraz endişeyle baktı.

Ömer, koyunu kesti. Yüzdü. Etlerini iki parçaya böldü. Bunları, iki sepete yerleştirdi. Sonra, halatı da böldü, bir yarısını bir sepete, ikinciye öbür sepete bağladı. Cici Murat'ın ahırının karşısına gelen yerde büyük bir ceviz ağacı vardı. Sepetleri ağacın dibine bıraktı. Halatları beline doladı, tırmandı. Büyük bir daldan bir ucunu, başka bir daldan öbür ucunu geçirdi. Halatların alttaki ucu sepetlere bağlı, beklemeye başladı.

Akbaş'la Karabaş, Cici Murat'ın yaman köpekleri, et kokusunu aldılar. Biri bir sepete, diğeri öbür sepete yaklaşıp yemeye başladılar. Bu azılı köpekler doymak bilmezdi. Sepetlere girip, etleri atıştırmaya devam ettiler. Ömer, zamanının geldiğini anlamıştı. Birden, halatları çekti. İçlerinde köpekler, sepetler yükseldi. Ömer, kendindeki uçları ağaca sıkıca bağladı. İki köpek, sepetlerle, ağaca koca birer ceviz gibi asılı kalmışlardı. Öyle bir havlıyorlardı ki, yedi köy öteden duyulur. Ömer vakit kaybetmedi. Ağaçtan kaydı. Ok gibi, ahıra doğru fırladı. Açtı, yağız atın üstüne sıçradı. Sürdü. Güllü'nün penceresinin altına geldi. Güllü bekliyordu zaten. Hemen terkiye atladı. Ömer, yağız atı sürdü.

"Ne oldu Ömerim? Köpeklere ne oldu? Nasıl da havlıyorlar. Nasıl kurtuldun?"

"Sonra anlatırım."

Atı sürüp, eve karşı durdu Ömer:

"Ağam, Murat Ağam!" diye bağırdı.

Gürültüye herkes kalkmıştı zaten. At kişnemesi, köpek havlamalarına yalnız Cici Murat değil, bütün köy uyanmıştı. Cici Murat, dışarı fırladı:

"Ne oluyor?"

Ömer:

"Atın altımda, kızın arkamda ağam" dedi.

"Güllü!"

"Buradayım baba. İyiyim."

Cici Murat, karanlıkta seçmeye çalışıyordu:

"Kimsin sen delikanlı?"

"Ömer, ağam. Çoban Ömer."

"Ömer mi? Akbaş'la Karabaş ne oldu? Havlamaları geliyor."

"Ağaca çıktılar ağam. Etleri bitince ceviz yiyecekler."

Cici Murat, ağacın yukarısına baktı. Asılı şeylerin ne olduğunu kestirmeye çalıştı. Çıkaramadı. Zaten olup bitenlerden hiçbir şey anlamamıştı.

Ömer, hâlâ, at üstünde:

"Ağam, Allah'ın emri, peygamberin kavliyle, Güllü'yü istiyorum."

Cici Murat, rüyamı görüyor, gerçek mi yaşıyor, hâlâ kuşkuda:

"Sözüm var. Veriyorum. Yağız atı gerçekten çaldınsa Güllü senindir."

Güllü, atın üstünde, Ömer'e sarıldı. Sevgi dolu bir sesle:

"Seninim, Ömerim" dedi.

Haber çabuk yayıldı. Herkes sevindi. Ömer'i tanıyanlar sevdiler. Düğün yapıldı. Cici Murat, kızına layık bir düğün yaptı. Ömer'in ağası da onlara hediyeler verdi. İkisi de çok mutluydu. Tabii en çok sevinen, Güllü'nün anasıydı. Ömer elini öperken;

"Aferin oğlum. Bileğinin, yüreğinin hakkıyla aldın," dedi.

O da mutluydu. Kızının mürüvvetini görmüştü...

İSMET'İN KISMETİ

Bir karı-kocanın tek kızları vardı. Akıldan yana pek fıkaraydı. Aptallığı dokuz köye yayılmıştı. Onun için de, yaşı ilerlemeye başladığı halde, evlenememişti. Bazıları sokakta kalır, bazıları da böyle, evde.

Anasıyla babası da akıllı değillerdi zaten. İki aptaldan her zaman, bir bilgin çıkmaz ya! Adam bir gün, telaşla eve geldi. Karısına sordu.

"Biliyor musun, Gülsüm'e ne çıktı?"

"Piyango mu çıktı?"

Adam şaşırды, sonra güldü:

"Onun gibi bir şey. Bil bakalım."

"Kısbet mi çıktı?"

Adam bu sefer kızdı:

"Pehlivan mı bu? Kısbeti netsin? Kısmet demek istiyorsun." Kadın:

"Tam da onu demek istemiştım."

"Aferin, iyi bildin. Ondan çıktı!"

"Peki kim?"

"Kim kim?"

"Herif, kısmet kim?"

"Kısmet de kim?"

"Ayol Gülsüm'e çıkan kısmetin adı ne?"

Adam, çaresizlik içinde ellerini yana açtı. Unutmuştu.

"Düşünüyorum" dedi. Kadın da karşısına geçti. Düşünüyordlardı.

Bu sırada, Gülsüm geldi. Baktı, anasıyla babası karşılıklı oturmuş, düşünüyorlardı, bağırdı:

"Anaa, babaaa, ne oluyor?"

Kadın, bir karış yerinden fırladı. Kızdı:

"Ne bağıırıyorsun kız? Otur da sen de düşün."

Gülsüm de oturdu. Düşünmeye başladı. Birden aklına geldi. Nasıl olduysa, sordu:

"Ne düşünüyoruz biz?"

"Sana çıkan kısmetin adını."

"Haa!" dedi Gülsüm. Birkaç dakika sonra yerinden fırladı: "Bana kısmet mi çıktı?" Anasıyla babası kafa salladılar. Gülsüm bağırdı: "Ne duruyorsunuz? Verin gitsin."

"Kime vereceğiz?"

"İsteyen adama."

"O kim? Onu düşünüyoruz."

Gülsüm babasına sordu:

"Baba, kim beni isteyen adam?"

"Yeşilova köyünden biri."

Bu sefer, kadın çok kızdı:

"Herif, madem biliyordun! Niye söylemedin de adamı düşündürtüyorsun?"

Adam, karısına baktı:

"Ne düşünüyorduk biz?"

"Gülsüm'ün kısmetini düşünüyorduk ya."

"Hay Allah. Ben de ne düşünüyorum diye düşünüp duruyordum."

Gülsüm sabırsızlıkla sordu:

"Peki, kim bu adam baba? Kimin nesi, neyin fesi?"

"Çiftçi. Seni de şehzade istemez ya."

"Nerde görmüş beni?"

"Görmemiş ki."

Gülsüm'ün anası lafa karıştı:

"Görmeden mi alacak?"

"Görmeden alınır mı kadın? Görecek tabii. Gelip görecek."

"Ne zaman?"

"Neredeyse gelir."

Gülsüm'le anası iğne batmış gibi fırladılar:

"Ne?"

Hemen işe giriştiler. Ortılığı toplamaya başladılar. Gene sordular. Bu sırada adam anlattı. Kısmetin akıllı kadınlardan dili yanmış. Onun için akıllı olmasının istemiş. Tabii Gülsüm'ü söylemişler. O da onun için haber göndermiş. Görmeye gelecekmış.

Bunlar hazırlıklarını bitirmişlerdi ki, adam geldi.

"Haber yolladım. Aldınız mıydı?"

"Haber bu. Kaybolur mu? Aldık tabii."

Gülsüm, içerdeydi. Anası çağırdı. Gülsüm kızdı. Bağırarak cevap verdi:

"Süsleniyorum ayol. Herif gelip de böyle mi görsün?"

Babası bozuldu. Adama açıklamak istedi:

"Bizim kızımız biraz şeydir..."

Bu sırada anası Gülsüm'e bağırdı:

"Akılsız!"

Damat adayı güldü:

"Aman efendim. Akıllı kadın daha tehlikeli."

Babası:

"Belki öyledir. Ben akıllı kadın hiç görmedim zaten."

Kadın, kocasına bakarken, Gülsüm girdi:

"Ne bağıırıp duruyorsunuz? Herif gelip duyacak." Birden geleni gördü: "Bu da kim?"

Babası tanıttı:

"İşte bu. Kısmet."

Adam, ayağa kalktı:

"Adım İsmet."

Gülsüm, anasına döndü:

"Gülsüm diye bağıracağına, kısmet diye bağırsana, anlayayım." Anası:

"Kes gevezeliği de sor bakalım. Kısmet Efendi oğlumuz ne içmek ister?"

Gülsüm'un umurunda mı?

"Ne içecek! Şıra içecek tabii," deyip ayağa kalktı. İsmet sordu.

"Neden?"

"Bizim şıramız iyi de ondan. Aptal değilsen, şıra içersin. Herkese şıra getireceğim."

Gülsüm çıktı. Babası, gene açıklamak zorunu duydu:

"Bizim kız fazla akıllı değildir."

İsmet'in hoşuna gitmişti. Gülerek dedi ki:

"Aman aman, böylesi daha iyi. Akıllı olup da insana külahı ters giydireceğine."

Bunlar konuşmaya daldılar. İştten güçten, havadan sudan, falan filan. Gülsüm'un anası bir de fark etti ki, zaman geçti, kız yok ortada. "Allah Allah, bir şey mi oldu?" diye meraklandı, kalkıp bakmaya gitti. Bir de ne görsün? Gülsüm şıra fıçısının başına oturmuş ağlar durur. Fıçının musluğu açık, şıralar yerlere akıyor. Telaşla sordu:

"Ne oldu kız? Ne ağlayıp duruyorsun?"

"Ağlarım tabii."

"Kız kocaya gidiyorum diye ağlanır mı?"

"Ona ağlamıyorum ki. Şu baltaya ağlıyorum." Duvarda asılı duran baltayı gösterdi. Anası, bir baltaya baktı, bir kızına. Sordu:

"Baltanın nesine ağlıyorsun?"

"Nesi var mı? Ben evlenince çocuğum olmayacak mı?"

Anası, gene bir baltaya, bir de kızına baktı:

"Olacak."

"Çocuk sıra almaya buraya inmeyecek mi?"

"İnecek."

"İşte o balta düşer de bebenin kafasını patlatırsa."

Anası birden anlamıştı. O da başladı dizini dövüp ağlamaya:

"Vah benim torunum. Vah benim küçüğüm. Vah benim talihsiz Gülsüm'üm."

Şıra fıçısının musluğundan şıralar, ana kızın gözünden yaşlar akıyordu.

Gülsüm de anası da görünmeyince, adam merak etti. Bakmaya gitti. Olacakları duyunca, o da yanlarına oturdu, ağlamaya katıldı. Bu sefer, merak etme sırası İsmet'e geldi. Gitti baktı. Durumu gördü. Ona anlattılar niye ağladıklarını. Önce, musluğu kapattı. Şıra akışını kesti. Sonra onlara döndü. Baltayı olduğu yerden çıkarıp kenara atarken:

"İşte oldu. Artık çocuğa bir şey olmaz. Endişe etmeyin," dedi.

Balta çıkıp, şıra musluğu kapanınca, bizimkiler de muslukları kapadılar. Bu kısmet ne kadar akıllı adamdı. İsmet onlara baktı:

"Bakın," dedi, "ben Gülsüm'ü akıllı değil diye alacaktım, ama, dünyanın en aptal kızıyla da evlenmek istemem."

"Almayacak beni," diye feryadı koparan Gülsüm, yeniden ağlamaya başladı. İsmet:

"Yalnız belki de en aptal değildir. Bunu öğrenmeye çalışacağım."

"Nereden öğreneceksin?" diye sordu Gülsüm'ün babası.

"Şimdi yollara düşeceğim. Gülsüm'den daha aptallarına rastlarsam, gelip evleneceğim. Beni beklesin." Babası:

"Zaten kim alacak onu? Bekler," dedi.

Gülsüm hem ağlıyordu, hem de dedi ki:

"Benden aptalı olmaz. Bulamaz. Evlenemeyeceğim."

İsmet, bunların gönlünü aldı. "Sözüm sözdür" dedi. Yola çıktı.

O gidince, babası, Gülsüm ü avuttu:

"Merak etme kızım. Bizim buralar aptal doludur. Döner gelir, alır seni."

İsmet gide gide bir ağaçlık yere vardı. Baktı, adamın biri eşeğini ağaca çıkarmaya çalışıyor. Kan ter içinde uğraşüyor. Eşek de inat etmiş, kımıldamıyor. Zaten kımıldasa da eşeğin ağaca çıktığı görülmüş mü? Balık olsa neyse. Yani, dememiz o ki, balık kavağa çıkarsa, eşek de ağaca çıkar.

İsmet adama yaklaştı:

"Kolay gelsin hemşerim."

"Kolaysa başına gelsin. Baksana anamdan emdiğim süt burnumdan geliyor. Sen bu işe kolay mı diyorsun?"

"Doğrudur. Hiç kolay değil. Yalnız eşek ağaçta ne yapacak?"

Adam, ona "Pek de cahilsin" gibilerden baktı. Kafa salladı. Sonra:

"Görmüyor musun, hayvanın karnı aç" dedi.

Sonra işine devam etti: "Karakaçanım, hadi aslanım. İnât etme. Çık yukarı."

İsmet'in merakı artmıştı:

"Karnı açsa, ağaçta ne yapacak?"

Adam öfkeli:

"Manzara seyredecek değil a. Karnını doyuracak."

"Ağaçta karnını mı doyuracak?"

"Len git işine. Sorgu hâkimi misin sen?"

"Kızma. Sahiden merak ettim."

Adam ona baktı. Sordu:

"Ağaçta ne var?"

İsmet ağaca baktı, meşeydi.

"Yapraklar. Palamutlar."

"Haa. Demek kör değilsin. Ya kör olmalıydın, ya aptal. Anlaşıldı ki, kör değilsin."

İsmet ona baktı. Uzatmadı. Eşeği merak etmişti.

"Eşek yukarda ne yapacak?"

"Len, hemşerim. Hayvan aç diyorum. Yukarda, yaprak, palamut var diye de sen diyorsun. Hâlâ soruyorsun!"

"Haa, anladım. Çıkarıp onları yedireceksin."

Adam ona baktı. O da uzatmadı. İsmet uzandı, yapraklarla palamutlardan kopardı. Eşeğin önüne attı. Hayvan yemeye başladı.

Birbirlerine baktılar. Adam;

"Vay canına!" dedi.

"Oldu ya. Anladın mı?"

"Yahu ben seni bilemedim. Pek de aptal değilmişsin. Senden böyle başka numaralar da varsa, öğretsene bana."

"Sana bu kadarı yeter. Ben de senden epey şey öğrendim."

Adam ne dediğini düşünerdu. Bu arada da İsmet uzaklaştı. Kendi kendine konuşuyordu:

"Neler yaratıyorsun Allahım. Gülsüm'den aptal da varmış. Bakalım, daha da bulacak, görececek miyiz?"

Gide gide bir göl kıyısına vardı. Akşam olmuştu. Birtakım adamlar gördü. Ellerindeki kepçeler, küreklerle göle uzanıp uzanıp bir şeyler yapıyorlardı. Merak etti. Yaklaştı. Sordu:

"Ne yapıyorsunuz hemşerim burada?"

"Ayı çıkarmaya uğraşıyoruz."

"Göle ayı mı düştü?"

Sorduğu adam döndü, baktı:

"Ne ayısı hemşerim? Dağ başı mı burası? Ay, ay."

"Haa, gökteki ay."

"Ha şunu bileydin."

İsmet'i aldı bir düşünce. Gökteki ayın gölde işi ne? Dayanamadı sordu:

"Peki ay mı düşmüş göle?"

"Yahu hemşerim, senin başka işin yok mu? Var git işine."

İsmet göğe baktı. Dolunay parlayıp duruyordu. Gösterdi.

"Baksana ay orada. Siz burada ne uğraşıp duruyorsunuz."

Adam baktı. Ayı görünce pek sevindi. Öbürlerine seslendi:

"Tamam, oldu. Ay kurtulmuş. Çıkardık yukarı."

Öbürleri de durup baktılar. Hepsi memnun oldu. El sıkıştılar. Birbirlerini kutladılar. Güle oynaya dağıldılar.

İsmet kendi kendine döşündü. Herhalde, ay, bir buluta falan girmişti. Bunlar sudaki aksini düştü sandılar. Çıkarmaya uğraştılar. Gözüyle görmese, kulağıyla duymasa inanmazdı.

Kendi kendine karar verdi:

"Daha gezip görürsem kimbilir kimlere rastlayacağım. Bana yetti bu kadar. Gülsüm'ün boşuna günahına girmişim. On-
dan aptalı da varmış. Allah neler yaratıyormuş."

Döndü. Çıktığı köye vardı. Bir de eve geldi ki Gülsüm orada. Hemen bir bardak şıra uzattı.

"Bak, geçen sefer şiranı içmeden gitmişsin. Sakladım."

İsmet şaşırdı:

"Yani sen böyle elinde bardakla beni mi bekledin?"

"Ne var bunda? Başka ne işim olsun ki?"

İsmet güldü. Şirayı alırken sordu:

"Peki ya gelmeseydim."

"Babam söyledi. Üzülme, gelir dedi. Senden aptalı da vardır dedi. Şimdi söyle bakalım. Beni alacak mısın?"

"Alacağım Gülsüm."

Gülsüm, bir sevindi, bir sevindi ki.

"Demek daha aptalını buldun. Ne oldu anlatsana."

İsmet, eşiğini ağaca çıkarmak isteyen adamı anlattı. Kendi yaptığını söyledi. Gülsüm, kahkahalarla gülüyordu:

"Hay aptal adam. Kendi ağaca çıkıp, eşiği iple çekseydi ya."

İsmet yutkundu. Bir şey demedi. Gülsüm o kadar gülüyordu ki. Gülerken bayağı da güzel oluyordu. İkinci olayı da anlattı.

"Bu adamlar da, suya düşen ayı çıkarmaya çalışıyorlardı. Gökteki ayı gösterince sevindiler. Çıkardık diye gittiler."

Gülsüm buna gülmedi. Düşündü, düşündü:

"Demek iki ay varmış, biri gökte, biri suda" dedi.

İsmet gene yutkundu. Gülsüm, güleryüzle ona baktı:

"Ne akıllı adamsın sen" dedi. "İyi ki beni alıyorsun. Ben aptalımdır. Sana pek bir şey veremem. Ama çocuk vereceğim inşallah."

İsmet güldü:

"Hem artık kafasına balta da düşmez."

Gülsüm de güldü. Sonra içeri bağırdı:

"Anaa, babaaa! Benim Kısmet geldi. Beni alacakmış."

Kadınla adam, içerden sevinç çılgınlıkları attılar. Onlar gelirken, Gülsüm, İsmet'e:

"Bak Kısmet, bebe de benim gibi aptal olursa kızmaca yok," dedi.

"Kızmam" diye gülümsedi İsmet.

Anasıyla babası da geldiler. Kısmet'i buyur ettiler, yenildi, içildi. Sohbet edildi.

Sonradan evlendiler, mutlu oldular. Nur topu gibi oğulları oldu. Hem de hiç aptal değildi. Zaten derler ki, Gülsüm de, sonradan biraz akıllandı. İsmet'in onun aptallığına aldırıcılığı da yoktu. İyi kalpliymiş ya, ona yeterdi. Kısmet bu!..

ŞAH İSMAİL

Kandihar ülkesinin hükümdarı Malik Şah'ın oğlu Şah İsmail, ava meraklıydı. Günlerden bir gün, gene ava çıktı. Bir ceylan peşine düştü. Yayını gerdi. Oku atıyordu, bir feryat duydu:

"Dur avcı! Vurma!"

Şah İsmail şaşırdı. Attığı ok boşa gitti. Ceylan kaçtı. İsmail öfkelendi. Döndü, baktı. Bağırان bir kızdı. Filiz gibi, incecik bir kız. Dağ rüzgârı gibi serinletici. Güzel yüzlü. İsmail atını sürüp, onun yanına geldi Sordu:

"Sen mi bağırıydın öyle deli gibi?"

Genç kız, sakın cevap verdi:

"Ne gibi olduğunu bilmem. Ama bağırان bendim."

"Niye bağırıydın?"

"Oku atacaktın da ondan. Ceylanı vuracaktın."

Şah İsmail kızdı:

"Burası benim toprağım. İstedığımı vururum."

"Beni de vur öyleyse. Ben de senin toprağındayım."

Şah İsmail duraladı. Sonra kızgın şekilde sordu:

"Sen benim kim olduğumu biliyor musun?"

"İsteddiğini vurduğuna göre, cellat falan olmalısın."

"Ben Malik Şah'ın oğlu şah İsmail'im. Kandihar Şehzadesiyim."

"İyi. Demek, Kandihar, bir canavarın eline geçecek."

"Ne biçim sözler bunlar? Ne pervasız konuşmalar! Kimsin sen?"

"Adım Gülperi. Zavallı bir ceylanı kurtarmak pervasızlıksa, öyleyim."

"Cesur bir kızsın."

"Cesaret değil ki yaptığım. Acımaydı. Ceylana acıdım."

Şah İsmail, kızıdan hoşlanmıştı. Güzel kızdı. Sordu:

"Peki kimlerdensin sen?"

"Türkmenim. Konak yerimiz şu dağın ardı. Babam Türkmen beyidir,"

Şah İsmail, atını mahmuzlarken gülümsedi:

"Gene görüşeceğiz Gülperi."

Atı sürdü. Gülperi elini güneşe siper edip arkasından baktı. Ne demek istemişti? Anlamadı. Konak yerine doğru yürüdü.

Şah İsmail, içinde bir şeyler kıpırdadığını hissetmişti. Bütün gece kızı düşündü. Kafası başka bir şeyle meşgul olamıyordu. Atına atladı. Buldu Gülperi'yi. Bu kere tatlı tatlı konuştular.

Bu buluşmalar süregeldi. Birbirlerini seviyorlardı. Şah İsmail'in dünyası Gülperi ile dolmuştu. Sonunda, ona aşkla bakarak sordu:

"Evlenir misin benimle?"

Gülperi "Hayır" da demedi, "Evet" de. Gülümseyerek ona baktı. İsmail yürüdü atına doğru. Tekrar dönüp baktığında, Gülperi konuştu:

"Bizde kızlar kendilerinden değil, babalarından istenir. Sizde töre başka mı?"

İsmail güldü. Ona el salladı. Atını mahmuzladı.

O akşam Malik Şah, bir şölen veriyordu. İsmail ona yaklaştı.

"Baba seninle bir şey konuşacağım. Evlenmek istiyorum."

"İyi. Buluruz birini."

"Ben buldum baba. Seviyorum."

Malik Şah, ilk kez ona döndü:

"Kim?"

"Türkmen beylerinden birinin kızı."

"Olmaz. Bir göçebe kızıyla evlenemezsin."

Malik Şah, kısa, kesin konuşurdu. İsmail sertlendi:

"Göçebe kızı dediğiniz bir bey kızı. Onu seviyorum. Evleneceğim."

Malik Şah, oğluna baktı. Azimli görünüyordu. Gene kesip attı:

"Pekâlâ. Evlen, haremde bir de Türkmen kızı olsun."

"O halde, gidip isteyeceksiniz onu!"

"Ben mi? Çıldırдың mı sen? Bir Türkmen obasına gidip kız mı isteyeceğim?"

"Babam değil misiniz? Kızı da babasından sizin istemeniz gerekir."

İsmail babasına baktı, babası ona. Sustular. Sanki konuşmadan her şeyi tartışıyor gibiydiler. Malik Şah, sonunda;

"Olur," dedi.

Büyük bir alay kuruldu. Malik Şah, Türkmen obasına gitti. Büyük törenle karşılandı. Halılardan yürütüldü. Nadide yemekler, içkiler çıkardılar. Malik Şah, her şeyi kısa kesmeyi severdi. Gülperi'yi istedi. Babası;

"Bizim için şereftir şahım. Bir hafta düşünelim," dedi.

"Neyi düşüneceksin? Veriyor musun kızı, vermiyor musun?"

Türkmen beyi saygılıydı:

"Bizde töre budur şahım. Evliliğe düşünmeden karar verilmez."

Malik Şah, kalktı. Yola düşüldükten sonra, öfkesini boşalttı:

"Ben, Koca Malik Şah, ayağına gidiyorum. Oğluma kız istiyorum. Düşünelim, diyorlar."

Malik Şah'ın bilmediği, beklemediği bir şey daha vardı. Gülperi'yi vermeyeceklerdi. Çünkü şah kızı, oğlunun harem için istemişti. Türkmenlerin onuru kırılmıştı. Göçtüler...

Ertesi gün, konak yerinde bir iz bile kalmamıştı. İsmail,

çadırların izlerine baktı. Döndü, gözleriyle ufku taradı. Sanki Gülperisi bir yerden çıkıverecek gibi. Ümitsizlikle bir avuç toprak aldı. Baktı, kaldı...

Sonra birdeşi atını mahmuzladı. Yollara düştü. İz sürüyor, obayı arıyordu. Sanki yer yarılmış, içine girmişlerdi.

Bir sarayın önüne geldi Şah İsmail. Girmek istedi. Bırakmadılar? Muhafızlarla kavgaya tutuştu. Obayı aradığını söyledi. Kovdular onu. Kılıcını çekti, saldırdı. Büyük bir dövüş başladı. Bir sesle muhafızlar durdu:

"Durun bakalım, ne oluyor burada?"

Şah İsmail baktı. Güzel yüzlü bir delikanlı. Arap şeyhi gibi giyinmiş. Hilal gibi kaşları çatık. Çocukla erkek arası bir ses. Kadife gibi iki kara göz, öfkeyle bakıyor.

Muhafızlar anlattılar. Genç şeyh, İsmail'e döndü:

"Doğru mu dedikleri?"

İsmail, kafasıyla onayladı. Genç şeyh sordu:

"Ne yapmak istiyordun sarayımda?"

Şah İsmail, buranın onun sarayı olduğunu o zaman anladı. Cevap verdi:

"Sevgilimi arayacaktım."

"Benim sarayımda senin sevgilinin işi ne? Ne bu saçmalık?"

"Her yeri arıyorum. Burayı da arayacağım."

"Küstahlık etme. İzin vermiyorum."

"Ben de izinsiz ararım."

İsmail onun yanından fırladı. Bu sırada genç, şimşek gibi kılıç çekti. Eliyle muhafızlara geri durmalarını söyledi. İsmail'e saldırdı. Kendini yana zor atan İsmail de kılıç çekti. Saray avlusunda müthiş bir çatışma başladı. İsmail yorgundu, ama ustaydı. Genç, iyi kılıç kullanıyordu. Fakat sonunda, İsmail'in oyununa geldi. Boşluğa hamle etti, yuvarlandı. İsmail üstüne atlayıp, bir eliyle göğsüne bastı. Öbür eliyle kılıcını kaldırdı. Muhafızlar donmuş gibi bakıyorlardı. Fakat vurmadı İsmail. Vuramadı.

Çünkü elinin altındaki göğüs dolgun yumuşak bir kız göğsüydü. Şaşkın, onun yüzüne baktı. Gencin yanakları pembe pembe olmuştu. Yüzündeki, yapıştırma sert ifade gitmişti.

Birden silkindi:

"Madem vurmuyorsun, kalk üstümden!"

Şah İsmail, şaşkınlıktan dili tutulmuş, gözleri büyümüş, ona bakıyordu.

Genç kalktı. Üstünü başını düzeltti. Saraya yürüdü:

"Gel, bak bakalım. Aradığın kimse var mı?"

Saray küçük bir saraydı. Şah İsmail onun peşinden gidiyordu. Açtığı odalara bakıyorlardı. Tabii, hiç birinde Gülperi yoktu. Türkmen kızının işi ne burda? Sonunda, genç Arap şeyhi, İsmail'e döndü. İlk defa göz göze geldiler. Boğuk bir sesle:

"Gördün işte. Burda yok. Hadi git artık."

İsmail, eliyle kapalı bir kapıyı gösterdi.

"Bunu görmedim."

"Orası benim yatak odam."

"Olsun. Göreceğim. Madem yenildin. Her yeri göstermek zorundasın."

Gencin yüzü daha da kızardı. Utanmıştı. Başını önüne eğdi. Kapıya geldi. Açtı:

"Gör bakalım," dedi.

İsmail içeri girdi. Şaşkınlıktan dizleri kıvrıldı. Düşmemek için duvara yaslandı. İpekli, dantelli bir gecelik süslü yatağın üstündeydi. Her yer, bir genç kız odasına benziyordu. Güzel kokular vardı. İsmail, bir şey söylemeden, gence baktı. O kafasını çevirdi. İsmail yaklaştı. Çenesinden tutup kafasını kaldırdı. Teni ne kadar da yumuşaktı. Gözlerine baktı. Yaşlıydı.

İsmail sordu:

"Ne biçim erkeksin sen? İyi kılıç kullanıyorsun, ama bir yiğidin odası, deri kocar, silah kocar. Burası bir genç kız odası. Nedir bu?"

"Otur da anlatayım."

"Başındaki türbanı, sırtındaki giysiyi çıkardı. Ortaya genç, güzel, pırıl pırıl bir kız çıkmıştı. Bir yandan da anlattı:

"Babamın tek çocuğuydum. Annem beni doğururken ölmüş. Babam hep şehzade isterdi, yerine bırakmak için. Küçükken beni erkek gibi giydirmeye başladılar. Ölünce, yerine geçtim. Herkes beni erkek biliyor. Sırrımı benden, dadımdan başkası öğrenmedi şimdiye kadar. Bir de..." Güzel gözleriyle, ona baktı: "Sen de kimseye söylemeyeceksin, değil mi?"

İsmail söz verdi, sonra adını sordu. Kız, gülümsedi:

"Özengi. Arap Özengi."

"Gerçek adın mı bu?"

"Ne önemi var? Adım işte. Herkes böyle bilir."

Bir süre sustular. Sonra, Arap Özengi, İsmail'in macerasını sordu. O da anlattı. Başından beri olanları, niye yollara düştüğünü. Arap Özengi duygulanmıştı:

"Demek aşk dedikleri bu. Birine bağlanmak. Benim hiç arkadaşım, sevgilim olmadı. Erkekleri hep hizmetkârlarım olarak gördüm. Kadınları, zaten tanımam."

İsmail onun elini tuttu:

"Arkadaşın ben olayım senin. Hem de sırdaşın. Sen de benim. Beraber gidelim Arap Özengi. Benimle gel."

"Nereye?"

"Gülperi'yi aramaya. Hayatı öğrenirsin. İnsanları tanırsın."

"İyi ama, ben kızım. Öğrendin bunu."

"Kimse bilmeyecek ki benden başka. Önemli olan gitmek Arap Özengi, birlikte gitmek. Sen yiğit bir savaşçısın da. Hayatı tanı. Gidelim Arap Özengi, birlikte gidelim."

Şah İsmail onun elini tuttu. Arap Özengi ona baktı. Başını göğsüne dayadı:

"Gidelim" dedi.

Birlikte çıktılar. Fakat yer yarılmış Gülperi'yle obası içine girmişlerdi sanki. İsmail dönmeyi bile düşündü. Ama Arap

Özengi engelledi. Madem ki aramaya çıkmışlardı. Bulmalıydılar. İsmail, bunu duyunca ona baktı:

"Tuhaf bir kızsın" dedi. "Niye bu kadar istiyorsun?"

"Sen istiyorsun diye."

Doğuya ilerlediler. Gide gide Hindistan'a vardılar. Yolda iyice yaklaşmışlardı birbirlerine. Yalnız sırdaş, arkadaş değil, iki sevgiliydiler.

Sonunda obayı buldular. İsmail, tanıdı obayı. Gidip, Gülperi'yi sormak istedi. Arap Özengi onu durdurdu:

"Sormak ne demek? Basacağız..."

İsmail şaşkın, ona baktı. Arap Özengi açıkladı:

"Basacağız ki, kızı kaçırmaya kalkmasınlar?"

Atını mahmuzladı. Kılıcını çekti. Naralandı. Rüzgâr gibi indi obaya. İsmail de peşinden.

Türkmenler neye uğradıklarını anlamadılar. Dağıldılar. Gülperi ortaya çıktı. İsmail'i tanıdı. Sordu:

"İsmail, ne oluyor? Bu deli oğlan da kim?"

Arap Özengi güldü:

"Ben Arap Özengi'yim. Seni almaya geldik. Güzellikle..."

Şah İsmail, babasının elini öptü. Gülperi'yi istedi. Haremi-ne değil, tek kadını, eşi olarak istiyordu. Anlaştılar. Gülperi, onlara katıldı. Dönmeye başladılar. Arap Özengi'nin ülkesine geldiler. Atını durdurdu:

"Ben burada ayrılıyorum İsmail. Kendi ülkene dön. Ben benimkine."

İsmail sustu. Ona baktı. Gülperi konuştu. Özengi'yi çok sevmiştii:

"Sen de gel bizimle."

Arap Özengi atını mahmuzladı:

"Gene görüşürüz belki. Dünya küçük. Ben de yeni öğrendim."

İsmail'le Gülperi Kandihar'a döndüler. Ama hiç de iyi karşılanmadılar. Malik Şah İsmail'in baş kaldırmasına kızmıştı. Bir

Türkmen kızının peşinden gitmesini başışlamamıştı. Emir verdi: Gülperi zindana atılacak. İsmail'in ise gözlerine mil çekilecekti.

O gece hep yanık inlemesi duyuldu İsmail'in:

**Kurban olam eşığının taşına
Zulümdür Şah Babam, kör etme beni**

**Çevir beni validemin başına
Zulümdür Şah Babam, kör etme beni**

**Şah İsmail'im, çektim binbir acı
Baba, sen koyacaktın başıma tacı**

**Keserler mi bağdaki taze ağacı
Zulümdür Şah Babam, kör etme beni**

Oysa, işin başka bir yanı da vardı. Malik Şah, Gülperi'ye vurgundu. Gece, zindana gitti. Gülperi'ye içini açtı. Ona teslim olmayı kabul ederse, İsmail'i başışlayacaktı. Türkmen kızı çılgına döndü. Kabul etmezdi böyle bir şeyi. Edemezdi. Malik Şah üsteledi. Gülperi, bir süre sustu, düşündü. Sonra dedi ki:

"Peki. Kabul. Yalnız şartım var."

Malik Şah ümitlendi:

"Nedir şartın?"

"Bırakacaksın beni. Gideceğim. Sizin olduktan sonra bırakacaksınız."

Malik Şah kabul etti. İğrenç emeline erişti. O gece Gülperi'ye sahip oldu. Gülperi çıkıp gitti.

Ertesi gün, oğluna gitti. İsmail babasıyla konuşmadı bile. Zindanda acı çekmeye katlanıyordu. Birkaç gün sonra Malik Şah tekrar geldi. İsmail, ilk kez konuştu:

"Gülperi nerede?"

"Gitti. Türkmen kızının vefası bu kadar olur."

"Yalan. Kimbilir ne yaptınız ona. Alçak!"

Malik Şah öfkelen-di. Kararını verdi:

"Körmüşsün sen. Körlüğü hak ettin."

Mil hazırlatıldı. İşkenceyle İsmail'in gözleri kör edilecekti.

Malik Şah oğlunu tam bir düşman kabul etmişti artık. İşkence edilerek yapılmasını istiyordu mil çekilmesinin. İsmail'in sabrı taşmıştı. Mili istedi. Tam bu sırada toz dumana karıştı. Yüzlerce silahlı savaşı, Malik Şah'ın askerlerini sardı.

Arap Özeni'yle askerleriydi gelenler? Malik Şah'ın adamları, sarılmıştı. Kıpırdayamadılar. Malik Şah, İsmail'i öldürmek için, hançerini çekti saldırdı. Tam bu sırada, bir ok, ensesine saplandı. Yıkıldı. Son nefesini verdi. Oku atan, Arap Özeni'yd-i. Yıldırım gibi geldi. Atından indi, İsmail'in bağı ellerini çözdü. Sonra, döndü bağırdı:

"Bir hain eksildi dünyadan. Bakın şimdi, size şah bildiğiniz bu adamın yaptıklarını anlatayım."

Anlatmaya başladı: Gülperi, buradan kaçtıktan sonra, Arap Özeni'ye gitmişti. Olanları anlatmış, ondan İsmail'i kurtarmasını istemişti. İsmail sordu:

"Peki ona ne oldu?"

"Bu şerefsizliğe dayanamadı. Kalbine hançer sapladı."

Bu acı hikâye, herkesi duygulandırmıştı. Askerler, kılıçlarını attılar. Heps-i gelip, Şah İsmail'in önünde diz vurdu. Ülkenin başı, oydu artık.

İsmail, ilerledi. Şunları söyledi:

"Ülkeyi bundan böyle ben yöneteceğim. Yalnız size bu kahramanı tanıtmak isterim. Adı Arap Özeni'dir. Kendi ülkesinin hükümdarı bilinir. Doğrudur. Kahramandır. Hükümdardır. Ama kadındır. Bu güzel kadın, benim karım olacak."

Birden Arap Özeni'nin üzerindeki giysiyi, başlığı çekti. Kız, bütün güzelliğiyle ortaya çıktı. Kendi adamları dahil, herkes şaşkınlıkla bağırdı. İsmail, ona sordu:

"Kabul edersen tabii. Karım olur musun?"

Arap Özengi, başını onun göğsüne dayadı.

İsmail gene kalabalığa döndü:

"Bundan böyle iki ülke kardeştir. Haksızlıklar bitmiştir."

İki sevgilinin birleşmesiyle, iki ülkenin birleşmesi şerefine şenlikler yapıldı. Herkes mutluydu. Şah İsmail, karısının elinden tuttu. Sevgiyle ona baktı. Arap Özengi dedi ki:

"Çocuğumuz kız olursa adını Gülperi koyacağız."

TEPEGÖZ

Dede Korkut'tan

Oğuz Boyu'nun başlarından bir yavuz beydi. Yiğitlikte eşsizdi, adı Uruz Bey'di. Bir zamandı, boya düşman saldırmıştı. Uruz Bey başa geçip düşmanı bozmuş, korkuyu kaldırmıştı.

Savaş sırasında, Uruz Bey'in oğlu Basat yitti. Kimse görmedi, tek kul bilemedi, Basat nereye gitti. Çocuğun izi bile bilinmedi. Uruz Bey'in yürek acısı silinmedi.

Yıllar geçti aradan. Bir gün, Uruz Bey'i görmek istedi bir çoban.

Gelip karşısında bekledi. Selamına şu sözleri ekledi:

"Bir olay ki beyim, düş gibi. Anlatınca, inanılmaz iş gibi!"

"Hele anlat da duyalım çoban" dedi Uruz Bey.

"Hayvanları otlatırdım beyim. Ormandan sesler duydum. Vardım baktım aslanlar. Bir de erkek çocuk. Ama insan desen değil, aslan desen değil. Yele gibi saçlar, pençe gibi eller. Aslanlarla itişir. Bir yabanıl ki sorma."

Uruz Bey ayağa kalktı:

"Basatım olmasın bu?"

Karar verdi, gidip bulacaklardı. Bu çocuğu ormandan alacaklardı. Kırk yiğidini yanına aldı Uruz Bey; önlerinde, ormana daldı. Gelip gördüler ki, çoban eksik bile söylemiş. Bir aslan yavrusu ki, insan kılığında eylemiş. Basat'tı bu. Sarı, aslan yeleli. Koca aslan pençeli. Uruz Bey'le yiğitleri için, aslanlarla baş etmek bir hiçti. Basat'ı zaptetmek ise en zor savaştan daha

güçtü. Bir silkinişte üç yiğit deviriyordu. Vurduğu yeri indiriyor, bir pençede kemik kırıyordu. Alıp boya getirdiler. Bu mutlu olay için şölen verdiler. Fakat, durmadı, kaçtı Basat. Ne insan yetişebilirdi ona, ne de at. Sonunda gene yakalandı Basat, teslim olmak zorunda kaldı. Uruz Bey, onu karşısına aldı. Söyledikçe açıldı, heyecanla coştı. Onunla tam bir baba gibi konuştu:

**Evlat evlat, yiğit evlat
Biricik oğlum, koca Basat**

**Aslan gibi güçlü olmuşsun
Ormanlara ün salmışsın**

**Fakat oğlum şunu iyi bil
İnsansın sen, aslan değil**

**At üstünden vahşiliğini
Bul insanlık kişiliğini**

**Yaban olma, yabanıl olma
Gir aramıza, Oğuz dışı kalma**

**Hepimiz üzerine titreriz
Soyuna yararlı ol isteriz**

**Babanım senin, bilir misin baba ne demek
Hayatını sende bulan demek**

Uruz Koca bitirince, Basat, ona baktı. Sanki gözlerinde bir duygu şimşeği çaktı. Onun ellerini, koca pençelerine aldı:
"Ba.. ba!" dedi.

Günler geçtikçe Basat gelişti. Boy üzerine doğmuş bir gü-

neşti. Gücünün üstüne, ok atma, kargı kullanma ustalığı eklen-
di. Bütün yarışlar, oyunlar için Basat beklendi. Savaşlarda, Ba-
sat önde giderdi, onca yıllık beylerden daha yaman savaş eder-
di.

Oğuzlar gene savaşta, Basat'la, beyler uzaktaydı. Uruz Ko-
ca gitmemişti, boydaydı. Aynı çoban onu görmek istedi, gelip
diz vurdu. Gördüğü şeyi coşkuyla, korkuyla anlatıp durdu:

"Hayvanları yaymıştım beyim. Bir de baktım periler indi
gökten."

"Neler diyorsun sen çoban?" dedi Uruz Koca.

"İnan olsun böyle beyim, periler. Oynaşp dururlar çimen
üstünde. Nasıl güzel şeyler bilemezsin. Şeytana uydum. Birinin
üstüne yamçımı attım. Yakalayıp, onunla yattım."

"Çoban, nedir bu? Nasıl yaparsın böyle şey?"

"Bilemedim beyim, cahillik."

"Peki, sonra?"

"Şimdi başım derde girdi. Onun için sana geldim."

Uruz Koca bir şey demedi, ona baktı. Çoban devam etti:

"Dün gene geldi o gün yattığım peri, çayıra kondu. Elin-
den çıkın gibi bir şey fırlattı. 'Al emanetini çoban,' dedi. Uçup
gitti."

"Neymiş bu emanet? Ne getirmiş? Söylesene."

"Bilemem, bakamadım. Onun için sana geldim. Ne olur
yardım et beyim."

Uruz Koca, çobanla, dediği yere gitti. Ak bir toparlak du-
rurdu orda, anlamadı, bu ne işti. Dokundular, toparlak büyü-
dü. Bir daha dokunuşta kendiliğinden yürüdü. Son vuruşta dış-
taki parlak kılıf patladı. İçinden, garip bir yaratık dışarı atladı.
Çocuk desen, benzemiyor, hayvan yavrusu hiç değil. Yüzü
gözsüz, tepesinde tek bir göz. İçinde yanar sanki köz.

"Ne ola ki bu çoban?"

"Bilmem ki beyim. Bir yaratık ki, ne gördüm, ne duydum.
Öldüreyim hemen."

"Hayır!" diye ünledi Uruz Koca. "Alıp götüreceğiz. Büyüteceğiz."

Getirdiler ama, Tepegöz, boyun başına bela oldu. Onun yaptıklarıyla herkes acı doldu. Kısa sürede yürüdü, irileşti. Büyüdükçe büyüdü. Süt emzirdiler, iki emişte kadının çıkardı kanını, üçüncüde aliverdi canını. Çiğ et yiyordu. Tavuk, horoz istiyordu. Derken, oğlancıkların ellerini kollarını koparıp yedi. "Daha insan eti isterim" dedi. Bütün boy acıyla, yasla dolmuştu. Gökten inen felaketten herkes ağlar olmuştu.

Dev gibi oldu Tepegöz. Ne öğüt anladı, ne söz. Sonunda dağa çıktı. Koca kayaları yıktı. Yol kesti, çevreye korku saldı. Adam öldürdü, insan yedi, birçok can aldı

Uruz Koca dağa gitti Ona dedi ki:

**Bana kulak ver, sözlerimi iyi duy
Can çıkmazsa, derler, çıkmaz huy
Ama kıyma insanlara, öldürme
Yaslı anaların bağırını deldirme
Seni biz beslemeye karar verdik
Onun için yola düşüp, bu dağa erdik
Söz veriyorum burda işte, namus sözü
Her gün yüz koyunla besleyeceğiz Tepegöz'ü
Sen de bizim gibisin, insan gibi bir yaratık
Soydaşlarına saldırma, adam öldürme artık
Elimle büyüttüğüm koca Tepegöz
Söz ver bunun için bana söz**

Tepegöz kükreyerek cevapladı Uruz Koca'yı:

**Koca Bey, Uruz Bey
Beni büyüten Yavuz Bey
Ancak sana kaldırmam elimi
Yalnız sana çözerim dilimi**

**Şartın iyi, ama biraz eksik
Koyun değil istediğim tek
Beş yüz koyun isterim
Yanında insan da dilerim
Ağzımı boş, karnımı aç koyamam
İnsan da isterim, ben insansız doyamam**

Çare yoktu, her gün Tepegöz'e sunmak için, birilerini seçeceklerdi. Ya da, bütün boy yok olacak, yaşamaktan vazgeçeceklerdi.

Bir canavar yaratmışlardı Oğuz Boyu'na. Bir dev inmişti gökten, felaket diye insan soyuna.

Basat savaştan dönünce olanları öğrendi. Öldürecekti Tepegöz'ü:

**İşte Oğuz yiğitleri, işte Basat
Hazır işte atlarımız, elimizde pusat
Oğuz Boyu toptan söndürülür mü
Savaşacak Oğuz yiğidi geri döndürülür mü?**

Uruz Bey yalvardı, yakardı, Basat kararından vazgeçmedi. Ölmek varken şerefsiz yaşamayı seçmedi:

**Bir Tepegöz'den mi korkar oldunuz
Böyle korkaklıkla, acıyla doldunuz
Bu canavar, ayırmış erleri eşinden
Gidilmez, böyle alçağın peşinden
Koyunlarımız, erlerimiz bir 'dev'e mi çıkar oldu
Ocaklarımızı, başımıza şu canavar mı yıkar oldu.
Giderim baba, Uruz Koca, ben giderim
Dağa çıkar, bu alçağı koyun gibi güderim
Oğuz Boyu'nun sonu gelir mi hiç
Basat devden geri kalır mı hiç**

**Aslan sütü emdim ben, korkmam böyle şeyden
Gücümü aslandan, aklımı aldım Uruz Beyden
İzin isterim baba, izin ver dağa çıkayım
O koca dağı Tepegöz'ün başına yıkayım...**

Uruz Bey izin vermedi. Basat'ı bile bile ölüme göndere-
mezdi. Dedi ki:

**Bilirim yiğitliğini, sana güvenirim
Zaferlerine herkesten çok ben sevinirim
Ama canına kıyamam bir tek sözle
Baş edemezsin, sen de bu dev Tepegöz'le
Bir canavara karşı dağa çık diyemem
Kendi ağızıyla hayatını yık diyemem
Bırak verelim, insansa insan, koyunsa koyun
Savaşmakla sen bitersin, sürer gider bu oyun**

Basat, baş kaldırdı. Atma doğru saldırdı:

"Öyleyse ben de izinsiz gidiyorum, yaşlı babam. Basat, Te-
pegöz'e karşı gidiyor, duysun bütün obam!"

Uruz Koca onu geri çağırdı. Dönmeyince arkasından ba-
ğırdı.

"İstediğin izni verdim. Tanrı seninle birlik olsun. Bileğin
metanet, yüreğin cesaret dolsun."

Basat dağa çıktı. Uzaktan Tepegöz'e baktı. Canavar, yedi
yedi, doyunca, bir kayaya yaslanıp yattı. Basat, yayını gerdi,
okunu fırlattı. Basat okçulukta Oğuz Boyu'nda tekti. Fakat bu
sefer, şimşek gibi oku, Tepegöz'ün üstünden sekti. Büyülüydü
Tepegöz, ona ok işlemezdi. Peri anası sihir yapmıştı, hiçbir si-
lah, tenini delemezdi.

Basat'ın okuyla Tepegöz biraz diklendi. Kendi kendine gibi
söylendi:

"Hey yahu! Bu dağın sinekleri çekilmez oldu." Basat kargısını savurdu. Tepegöz "Allah, Allah! Sinekleri kovuyoruz sivri-sinekler geliyor," dedi. Basat gürz fırlattı. Koca dev, "Bir de kelebekler varmış," deyiverdi.

Basat umutsuz, Tanrıya yalvardı. Yol göstermesi için yalvardı:

"Tanrım yardım et bana. Bu canavarın silah işler yeri yok mudur?"

Derinden bir ses duyuldu.

"Gözüdür. Tepesindeki göz!"

Basat fırladı. Arkasındaki kayaya tırmandı. Yukarı çıktı. Aşağı baktı. Tepegöz çevresine bakınırdı. Gözünü sakınırdı. Basat, kayanın üstünde sekti. Belinden hançerini çekti. Bir nara atıp atladı. Tepegöz'e saldırdı. Dev yaratık, sese başını kaldırdı. Basatın hançeri tam göze saplandı. Ortalık Tepegöz'ün kanıyla kaplandı. Canavar yabanıl hayvan gibi böğürdü. Basat'ın midesi bulandı, öğürdü.

"Dünyam karardı ama, ben seni bulurum. Kemiklerinle yiyeceğim seni. Kuş bozuntusu oğlan. Yakalarım seni."

Basat hızla mağaraya, koyunların arasına girdi. Yakalanırsa işinin biteceğini bilirdi.

Tepegöz, koyunları mağaradan çıkarmaya başladı. Basat bir koç postunun içine atladı. Koçmuş gibi posta büründü. Araya girip, koyunlarla süründü. Tepegöz, koyunları tek tek elliyordu. Basat'ı yakalamayı bekliyordu. Onu durdurdu. Kendi kendine sordu:

"İri bir şeye benziyor. Kayaya çarpalım şunu."

Hızla kayaya doğru savurdu. Basat posttan fırladı. Yay gibi gerilip devin arkasında durdu.

"Nedir o oğlan?" dedi Tepegöz. "Koç sandım, meğer kuzuymuş."

"Benim, koca manda. Aslanların büyüüttüğü Basat derler bana."

"Bana da Tepegöz derler. Bil ki bitiktir işin."

"Tepegöz değil, tepekörsün sen."

Tepegöz durdu. Sonra yumuşak sesle sordu:

"Yüzüğümü düşürdüm. Bulur musun onu bana?"

"Buldum bile."

"Sende mi şimdi?"

"Bende ya. Büyün bozuldu artık, silah işler şimdi."

"Öldürme beni. Şurda bir kümbet var. İçinde hazinem durur. Hepsini sana vereyim. Öldürme beni."

Basat kuşkuyla baktı. Ama denemekte zarar yoktu. Tepegözün dediği doğruydı. Çok değerli şeylerle doluydu. Basat içerdeyken, Tepegöz kapıya gelip durdu. İçeriye doğru sordu:

"Oğlan, içerde misin?"

"Buradayım."

Tepegöz, kümbete müthiş bir yumruk attı. Koca kayaları parçalayıp dağıttı. Basat, kendini yana fırlatmıştı. Bu tehlikeyi de atlatmıştı.

"Ne oldu oğlan? Öldün mü?"

"Ölsem, cevap verir miyim koca dev?"

"Nasıl kurtuldun?"

"Tanrı kurtardı."

"Yedi canlısın sen. Ben seni öldüremeyeceğim. Sen beni öldür. Ama kılıcın kesmez. Şurdaki mağarayı görür müsün?"

"Ne olmuş?"

"Ancak ordaki kılıç öldürür beni. Gir al, korkmuyorsan tabii."

"Ben korkmam."

"İyi öyleyse. Orda iki kılıç var. Biri kınlı. Biri kınsız. Ancak o kınsız keser benim başımı."

Basat düşündü, korkmuyordu. Tepegöz'den ürkmüyordu. Mağaraya girdi. Gerçekten, iki kılıcı gördü. Kınsız kılıç, inip çıkıyordu. Parlaktı, gözleri yakıyordu. Basat bir dal uzattı. Kılıç

parçalayıp attı. Basat yayını gerdi. Bir ok gönderdi. Kılıcın zinciri koptu, yere düştü, saplandı.

Basat kılıcı alıp çıktı, saklandı. Olduğu yerden bağırdı. Canavarı çağırdı:

"Kılıç bende tepekör."

"Gene mi sağısın oğlan? Kim kurtardı seni?"

"Tanrı kurtardı. Öleceksin artık. Son sözünü söyle."

Aldı Tepegöz:

**Tek gözümle Oğuz'u haraca kesmiştim
İnsanlara bela olup fırtına gibi esmiştim
Görmüyorum, kılıcım alındı, bitti sözüm
Gücümü de yitirdim, çıkınca tek gözüm
Kimsin sen yiğit, bildir adını
Söyle seni doğuran yaman kadını
Bu gücü, bu yiğitliği nereden aldın
Herkesi öldürürdüm, sen nasıl sağ kaldın?**

Basat, karşılık verdi.

**Madem sordu Tepegöz, dinle sözümü
Kimliğimi bil, öğren benim özümü
Oğuz'um ben, Alpımız Salur oğlu Kazan'dır
Önderimiz, başımız büyük Bayındır Han'dır
Ormanda büyüdüm, aslanlarla kardaş oldum
Döndüm Oğuz'a, yiğitlerle arkadaş oldum
Okum şimşek, atım uçan yağız attır
Adım, Uruz Bey oğlu Bahadır Basat'tır.**

"Demek Uruz'un oğlusun, sen de. Benim de babam sayılır, kardeşiz seninle. Öldürme beni, gideyim bırak. Oğuz Boyundan kalırım ırak."

**Beyleri bilgeleri kendine kul etmişsin
Temiz Oğuz kadınlarını dul etmişsin
Koyunları, insanları kesim etmişsin
Küçük çocukları babasız yetim etmişsin
Beyinsiz kafanı kesmedikçe görevimi yapmış olmam
Boşuna yalvarma, seni canlı bırakmam.**

Tepegöz bağırdı:

**Kardeşiz dedim de kendini adam mı sandın
Sözlerime ne de çabuk aldandın
Kolla kendini, bunları seni sınamak için dedim
Şimdi bitiktir işin, bil ki seni canlı yedim.**

Tepegöz, koca kayayı yerinden kaldırdı. Öldürmek için Basat'ın üstüne saldırdı. Basat bütün gücüyle büyülü kılıcı savurdu, Tepegöz'ün kafasını vücudundan ayırdı. Tepegöz'ün korkunç haykırışı yeri göğü sardı. Karabulutlar dağıldı, gök ağardı.

Basat'ın boya dönüşünde şenlik oldu, davullar dövüldü. Onun yiğitliği bütün boyca övüldü. Canavar ölmüş, Oğuzlar kurtulmuştu. Analar, babalar, tüm Oğuzlar mutlu olmuştu.

MUTLU ÇİFT

Bir zamanlar, bir köyde, yaşlı bir çift yaşırdı. Dilleri tatlı, hayatları ballıydı. Aralarında ne kavga çıkardı, ne de çingar. Güzel güzel yaşar giderlerdi. Birbirlerine hep iyi sözler ederlerdi. Mutluluğun sırrına ermişlerdi. Ne haramdan almışlar, ne harama vermişlerdi. "Azıcık aşımız, kaygısız başımız" diye düşünürlerdi. Ne zengin olmuşlardı, ne de sürünürlerdi.

Bir gün, sabah çayını içtiler. Karşılıklı oturdular. Sonra adam, kalktı.

"Ben artık hazırlanayım, pazara gideceğim" dedi.

Kadın sordu:

"Ne yapacaksın pazarda?"

"Şu bizim atı satayım. Yaşlandı artık."

Kadın düşündü: "Haklı bizimki. Ata bindiği pek yok. Çoktandır kasabaya da indiği yok." Dedi ki:

"Doğru düşünürsün. Her şeyin doğrusunu düşünürsün sen."

Adam, sevgiyle onun yüzüne baktı. İçinden, "Atın parasıyla bizimkine bir fistan alayım. Gönlünü alıp, sevgilisi kalayım. Yepyeni, gıcır gıcır, güzel bir fistan. Yazılmalı üstüne destan..." diye geçirdi. Sonra yüksek sesle;

"Sen de her şeyin güzelini yaparsın" dedi. "Çay da güzeldi."

Kadın, çocuk gibi sevindi; sordu:

"Akşama ne yapayım sana? Ne ister canın?"

"Hanım, şimdi yemekten kalktık. Akşam sorulur mu? Tok karnına insanın aklına bir şey gelmez ki."

"Senin gelmezse benim gelir. Çılbr yapayım mı sana?"

Adam sevindi:

"Vay vay vay! Nasıl da bilirsin sevdiğim şeyleri. Tabii. İyi olur. Şöyle bol sarmısaklı yoğurtlu, haa?"

Adam kalktı. Kadın, onu giydirdi. Atkısını sardı. Kendini yormamasını tembihledi. Adam atı aldı. Yola çıkarken seslendi: "Hoşça kal!" Kadın içinden düşündü: "Kocam insanların en iyisi. Her zaman tatlı gelir bana sesi. Bir gün bile bana bağır-maz. Adımı kötü şekilde çağırmaz." El salladı, arkasından esen-liği için dua etti.

Adam atın yularından tuttu, yürüdü. Kasabaya doğru yola düştü. Giderken giderken bir baktı, biri, semiz bir koyunu çe-kerek götürmekteydi. Besbelli pazara gidiyordu o da. Koyunu satacaktı. Bizimki düşündü: "Ne kadar besili koyun. Bol süt ve-rir, içilir. Yünü çıkar, hanım eğirir. Yumak yapar, çevirir. Hem eğlenir, keyfini sürer. Hem de bana bir hırka örer." Kararını verdi. Adama seslendi:

"Baksana hemşerim."

Adam döndü, sordu:

"Beni mi çağırdın?"

"Yaa" diye onayladı adam. "Hani diyordum ki, belli sen de koyunu satacaksın. Ben de atı pazara götürüyorum. Değişir misin?"

Adamcağız anlamadı:

"Atla koyunu mu değişeceksin? İyi ama, at daha fazla para eder."

"Para etmesi önemli değil. Benim işime yaramıyor. Elden çıkaracağım. Koyun bizim kadının işine yarar."

Adam baktı. Güzel bir at. İyi yük taşır. Gereğinde satsa koyundan fazla para eder. Niye değişmesin? Verdi koyunu, al-dı atı. El sıkıştılar. Helallaştılar. İkisi de yoluna gitti.

Biraz sonra, adamın önünden, koltuğunda kaz, bir delikan-lı geçti. Bizimki düşündü: "Ne kadar besili kaz! Böylesi bulunur az. Doyum olmaz bunun tadına. Acaba kaç para ister bu deli-

kanlı kazına. Bu kaz, bizim ocakta ne güzel pişer. Nar gibi kızarır, davul gibi şişer. Değişir mi acaba benim koyunla? Bizim kadın ne sevinir dönersem bununla."

Hemen seslendi:

"Baksana kardeşim!"

Delikanlı döndü, sordu:

"Beni mi çağırdın?"

"Yaa. Acaba, benim şu koyunla senin kazı değişir misin?"

Genç şaşkın baktı:

"Koyunla kazı değişmek mi? Ama koyun bu. Fazla para eder."

"Parasında değilim. Kazını çok beğendim. Değişirsen sevinirim."

Genç, bu işten pek bir şey anlamadı. Fakat, baktı, adam gerçekten istiyor. Candan söylüyor. Kabul etti. Tokalaştılar. Helallaştılar.

Bizimki gene sevinçli, yoluna düştü. Biraz ilerde bir çocuk gördü. Elinde bir sepet. İçi elma dolu. Bir imrendi ki. Düşündü: "Bizim kadın geçende sözünü ederdi. 'Şöyle kokulu, bol su-lu elma olsa' derdi. Alıp götürsem büyük hediye sayılır. Hanım sevincinden bayılır." Hemen seslendi:

"Baksana evlat."

Çocuk döndü:

"Beni mi çağırdın amca?"

"Yaa. Elmaların pek güzel. Kazı versem onları bana verir misin?"

Çocuk, şaştı bu işe: Kaza elma! Bahçelerinde boldu. Gene toplardı. Oysa, böyle güzel kaz kolay bulunmaz. Fazla düşünmek gereksiz. Verdi elma sepetini, aldı kazı.

Adam yorulmuştu. Bir kahve gördü, düşündü: "Şu kahve-ye gideyim. Bir soluk alayım. Sonra düşerim yola. Hanım da çılıbr yapacaktı. Üstüne de bu elmalardan yedik miydi? Kekâ. Keyif bizde."

Kahveye girdi. Bir ay söyledi. Biraz sonra, efendi kılıklı biri geldi. Adamın masasındaki boş iskemleyi gösterdi, sordu:

"Oturabilir miyim?"

"Buyur bey, buyur otur."

Adam oturdu. Elma dolusu sepeti gördü. Mis gibi kokuyordu elmalar. O da bir çay söyledi. Sonra sordu:

"Pazara mı götürüyorsun elmaları? Kaça satıyorsun?"

"Satmıyorum bey, eve götürüyorum. Bizim kadına aldım."

"Demek alıcıydın. Pazar bu, kimi satıcıdır, kimi alıcı."

Çaylar gelmişti. Bizimki bir yudum içip "Oh" ekti. Sonra dedi ki:

"Aslında satıcıydım bey. Atımı satmaya geldim. Bu elmaları aldım gidiyorum. Değıştim yani senin anlayacağın."

Yabancı adamın ayı boğazında kaldı. Boğuluyordu az daha. Toparlanınca sordu:

"Yani atla bir sepet elma mı değıştin?"

Bizimki güldü:

"Pek yle değıl. Koyunla atı değıştim. Sonra elmalar."

Yabancı daha da şaşıtı. İyice meraklanmıştı:

"Şunu başından anlatsana. Pek merak ettim."

"Peki bey" dedi gülerek. "Yalnız ayına dikkat et." Sonra keyifle anlattı yaptığı alışverişleri.

Yabancı, tümden şaşırmıştı. Hatta kızmıştı:

"Şimdi eve dönünce karın küplere binecek. Kadıncağız atın parasını bekliyordur. Kimbilir ne hayaller kurmuştur. Neler alacaktır, neler? Şimdi elma görünce kızacak. Kavga ıkaracak."

Bizimki güldü:

"Yok bey," dedi. "ok sevinecek. Elmayı sever. Canı da çekiyordu. Hem bizim kadın iyi huyludur, hiç kavga etmeyiz biz."

"Canım, olur mu? Koca atı elden ıkarmışsın. Yerine bir sepet elma götürüyorsun."

"Fena mı bey? Mis gibi kokulu elmalar. Bayılacak."

Yabancı adam, bayağı iş edinmişti bunu. Zaten iddiacı bir adamdı, dedi ki:

"Bak hemşerim, ben diyorum karın kızacak. Sen kızmaz diyorsun. Benim aklım almaz böyle şeyi. Var mısın bir kese altınına seninle bahse girelim. Karın kızarsa ben kazanırım, kızmazsa sen."

Bizimki güldü:

"Sen kendini üzme bey. Sevinir o."

"Senin nene gerek? Bahse giriyor musun? Bir kese altınına?"

"Beyim, sen neden söz ediyorsun? Bende altının teki yok. Kesesi nerden olsun?"

Yabancı o kadar kaptırmıştı ki bu işe kendini. Bahis bile önemli değildi. Bu kadar saçma şey duymamıştı. Yeni bir şey düşündü:

"Zıyanı yok" dedi. "Ben bir kese altın koyayım. Sen de bir şey koy." Ekledi: "Tamam, şu elmaları koy karşılığında."

"Yooo, elmaları kadına götürüyorum. Hem canım, altınla elma bir mi? Yazık bey, parana yazık. Vazgeç bu işten. Sevinir benim kadın."

"Senin nene lazım? Hem bende altın çok. Tek sen, bahsi kabul et."

"Olmaz bey. Aldatmış olurum seni."

"Sana ne canım? Ben razıyım. Sen 'He,' de, iddia olsun."

"Pekâlâ. Madem, bu kadar istiyorsun? Olur!"

Yabancı adam, kahveciyi çağırdı, çay paralarını verdi. Kalktılar.

Giderken, yabancı sordu:

"Peki ama, ben nasıl göreceğim karının kızıp kızmadığını."

Adam, anlamamıştı. Ona baktı:

"Beraber olacağız ya."

"Ben de, size mi geleceğim?"

"Tabii beyim, sorulur mu bu? Bizim kadın çok sevinecek.

Konuğa bayılır o. Bizim fazla konuğumuz olmaz ama, biri gelince çok sevinir. Hem çok güzel çılbr yapacaktı. Bayılırsın bak."

Yabancı, sesini çıkarmadı. Bir garip duygu geçti içinden. Bu kadar iyi insanlar olmazdı. "Bu işin altında bir şey var ama, çıkaramıyorum" diye düşündü. Gerçekten, kafasını yoruyor, fakat anlayamıyordu.

Eve vardılar. Kadın, onları görünce çok sevindi. Yabancıya "kim bu?" der gibilerden güleryüzle baktı:

"Bir de konuk getirmişsin. Ne iyi ettin. Yemeğimiz de bol."

Adam tanıttı:

"Beyle kahvede tanıştık. Çok seviştik, aldım geldim."

Yabancı, bir şeyler söylemek gereği duymuştu:

"Rahatsız ettim, kusura bakmayın."

Kadın, candandı:

"Ne demek! Ne rahatsızlığı? Çok sevindim. Biz konuğa bayılırız. Buyrun buyrun, şöyle oturun."

Adam, sepeti karısına uzattı:

"Bak, sana ne aldım!"

Kadın, çocuk gibi ellerini çırpıtı:

"Elma! Mis gibi de kokuyor. Bayılırım ben elmaya. Hep canım çekiyordu. Nasıl da bildin istediği mi?" Yabancıya döndü: "Çok iyidir benim kocam. Hep beni düşünür." Yabancı, biraz tedirgin olmuştu:

"İyi ama, nasıl olduğunu sormayacak mısınız?"

Kadın, "Bilmem gerekli mi?" gibilerden baktı:

"Anlatır herhalde. Niye ayakta kaldınız? Buyrun, oturun. Kusura bakmayın. Sofrayı iki kişilik kurmuştum. Hemen şimdi size de yer koyarım. Buyrun, buyrun."

Telaşla mutfığa gitti. Tabak getirdi. O sofrayı yeniden düzenlerken, yabancı, adama baktı. Anlamıştı o da, karısına:

"Nerden aldığımı, nasıl aldığımı sormayacak mısın elmalar?"

"Anlat anlat. Nerden buldun elmaları?"

Sırf kocasının gönlü hoş olsun diye soruyor gibiydi. Adam, onu elinden tuttu, oturttu:

"Şöyle otur hele. Bak anlatayım. Atı aldım yola çıktım ya sabah. Bir de baktım, biri koyun götürüyor pazara. Besili güzel bir koyun."

"Eee?" dedi kadın, ilgilenmişti.

"Adama dedim ki: Hemşerim, değişir misin, koyunla atı?"

"Kabul etti mi?" diye sordu kadın. Meraklanmıştı.

"Etti ya. Değiştik."

Kadın sevindi:

"Aman ne kadar iyi. Koyun süt verir. Hem can yoldaşı olur."

"Ben de öyle düşündüm. Hem yününü alır, bana hırka öfersin dedim."

"Örerim ya, örerim. Güzel bir hırka örerim sana."

Yabancı söze girdi:

"Yalnız dinle bak kadını, koyun ne oldu?"

Kadın ona baktı. "Bu da önemli mi?" der gibiydi. Onun gönlü olsun gibilerden kocasına sordu:

"Ne oldu koyun?"

"Haa. Koyunu aldıktan sonra, bir de baktım bir delikanlı, koltuğunda kaz, pazara gidiyor." Kadın gene ilgilendi:

"Kaz mı? Eee?"

"Şöyle şişman bir kaz. Yağlı mı, yağlı! Düşündüm. Bizimki dedim, -gülerek ona baktı- sen yani... Bizimki dedim, bunu bir kızartır, nar gibi. Ağzına layık, bir kaz kızartması..."

Kadın ellerini çırttı:

"Ne güzel. Kızartırdım ya. Bir güzel olurdu ki. Bayılırım ben kaza. Hep beni düşünürsün. Ne iyisindir sen."

Yabancı gene araya karıştı:

"Dinle kadını. Bak kaz da gelmedi. Sorsana niye?"

Kadın gene ona baktı. Efendi bir adamdı. Bey kılıklıydı.

Konuktu. İyi hoş ama, çok söz kesiyordu. Gene de hoşnut olsun diye sordu:

"Peki ne oldu kaz?"

Adam devam etti:

"Sonra, bir çocuk gördüm. Bu elmaları götürüyordu. Görünce dedim ki, bizimki, sen yani, elmayı pek sever. Geçende canı çekmişti. Bunları götürsem sevinir."

"Nasıl da düşünmüşsün. Nasıl da iyisin. Değişti mi çocuk?"

"Değişti. İşte aldım, getirdim. Sana hediye."

"Ne kadar iyisin. Hep beni düşünürsün. Kocaların en iyisin sen."

"Sen de kadınların."

Tatlı tatlı bakiştılar. Yabancınn sırtından bir ter inmişti âdeta. Bir ona baktı, bir öbürüne. Sonra kadına sordu:

"Kadınım, yani, şimdi sen bu işe kızmadın mı?"

Kadın, şaşkınlıkla ona baktı:

"Kızmak mı? Bana elma getirdi diye mi?"

"Ama, şey, yani başından düşününce at gitti, yerine elma geldi."

"At zaten bir işe yaramıyordu ki."

"Yani beğendin sen şimdi bu işi?"

"Hem de nasıl? Canım öyle bir elma çekiyordu ki. Bunlar da pek güzel canım. Dünyanın en iyi insanıdır benim kocam. Hep beni düşünür."

Yabancı, küsmüş gibi yan döndü, oturdu. Adam, ona baktı, bıyık altından güldü. Sonra, lafı değiştirmek istermiş gibi, karısına sordu:

"Sen ne yaptın? Anlat bakalım?"

Kadın, sevinçle anlatmaya başladı:

"Ben mi? Hep de beni merak edersin değil mi? Anlatayım. Sen gidince ortalığı topladım. Temizledim. Tavukların yumurtasını aldım. Taze taze. Yoğurt da var. Çılbır yapacağım ya. Her şey hazır. Bir de ne göreyim? Sarımsak yok!"

"Eee?" diye sordu adam. Hiç hoşlanmamış gibiydi. Yabancı da, onlara döndü. Dinliyordu. Bakalım ne olacaktı sonu? Kadın devam etti:

"Dur dur üzülme. Sonrası var. Biliyorum sarımsak olmandan çılбір bir şeye benzemez. Sen de sarımsak çok seversin. Ne yapsam, ne etsem diye düşünürken, arabacı Musa gelmez mi?"

"Ne istiyormuş?"

"Senin atı götürdüğünü görmüş, merak etmiş. Satmaya götürdü dedim. Ama, şimdi ben sarımsak peşindeyim; lafa tutma, dedim. Eyerini ne yaptınız, diye sormaz mı? Musa Emmi bırak şimdi eyeri. İşim var, dedim. Birden aklıma geldi. Bana sarımsak bul, eyeri sana vereyim dedim."

Yabancı, âdeta ayağa kalkacaktı. Heyecanla sordu:

"Sarımsak bulursa, eyeri mi alacak?"

Kadın devam etti:

"Atı satınca, eyeri ne yapacağız?"

Adam, memnun ona baktı:

"Buldu mu sarımsağı? Yani, şimdi, sarımsaklı çılбір?"

"Tabii ya! Musa gitti: İki demet sarımsak getirdi. Eyeri verdim. Yoğurda da bol bol sarımsak koydum. Ağız tadıyla yiyeceğin diye."

Adam, bakışlarıyla okşadı onu:

"Ne kadar iyisin. Hep beni düşünürsün."

Kadın kalktı:

"Hadi artık çılбірini getireyim de ağız tadıyla yiyelim."

O mutfağa gidince, yabancı, adama baktı. Meraktan ölecekti:

"Hemşerim, sen şimdi kızmadın mı bu işe?"

"Hangi işe bey? Bir şey mi oldu?"

"Yahu, karın koca eyeri vermiş, bir avuç sarımsak almış!"

"İyi etmiş bey. Sarımsaksız çılбір bir şeye benzemez."

Yabancı, "Pes" der gibilerden ellerini açtı.

Kadın, yemeği getirdi. Sevinçle:

"Bak bakalım beğenecek misin? İnşallah konuğumuza da yüzümüz kara çıkmaz," dedi.

Adam, keyifle ellerini ovuşturdu:

"Mis gibi kokuyor. Kötü olamaz bu. Zaten senin pişirdiğin hiçbir şey kötü olamaz. Ellerine sağlık."

"Hem bil bakalım, bunun üstüne ne yiyeceğiz?"

Adam, şakacı, sordu:

"Ne yiyeceğiz? Bilemedim."

"Elma, elma. Mis gibi elmalar."

Keyifle, güle oynaya, yemeye başladılar. Yabancı, yemek boyunca sustu. Sonunda, kadın, kahve yapmaya mutfağa girince, bir kese altın çıkardı:

"Al hemşerim şunu."

Adam, ateşe değmiş gibi elini çekti:

"Aman bey, olmaz! Şakaydı o canım. Böyle belli bir şeyin iddiası mı olurmuş?"

Yabancı, üsteledi:

"Al, ne olursun al. Yalvarırım, al!"

Adam, garipsedi: Niye yalvarıyordu? Fakat, öylesine istiyordu ki almasını; belli, çok sevinecek. Sırır onun gönlü olsun diye, âdeta istemeyerek keseyi aldı. Yabancı, onun elini tuttu:

"Bu akşam bana öğrettiğiniz şey için vermek istedim bunu. Bana, o kadar önemli bir şey öğrettiniz ki!"

"Aman bey, biz cahil köylüleriz. Senin gibi şehirli bir beye ne öğretebiliriz?"

Yabancınn gözleri dolmuştu. Elini, minnet duyarak sıktı:

"Mutluluğu öğrettiniz, azizim! Mutluluğu öğrettiniz..."

DELİ DUMRUL

Dede Korkut'tan

Dede Korkut'tur öykücülerin piri. Deli Dumrul'dur öykülerinden biri. Duyalım Oğuz Boyundan; görelim, neler olacak? Türklerin ata soyundan, bize neler kalacak?

Beş yüzyıl önce, Oğuz elindeyiz. Destanı bol, şanlı Türk ilindeyiz. Kahramanımızın adı, Dumrul'dur. Ondaki güç, kuvvet, kimsede yoktur. Deli Dumrul da derler. Aklına eseni yapar. Kızılmaza kızar, buluttan nem kapar. Vursa, tuzla buz olur değirmen taşı. Öfkeliidir; beladan çıkmaz başı.

Anası gene de onu sakınırdı. Ama tembelliğinden yakınırdı:

"Oğul oğul! Beni dinle Koca Dumrul! Yettin, yetiştin. Büyüdün yiğit oldun. Başkaları gibi iş yapıp, çalışsan. Eve para getirmeye alışsan. Hâlâ baban bakıyor eve. Oysa, çalışmak, ne attır, ne de deve!"

Dumrul'un çalışmaya pek gönlü yoktu. Ama, anasına saygısı çoktu. Onun sözleri üzerine, düşündü taşındı. Derdinden, sanki uyuz olup kaşındı. Sonunda, kendince, kendine bir iş buldu. İşte ne olduysa bundan sonra oldu.

Bir köprü yayıp, kuru çayın üstüne kurdu. Eline bir sopa alıp başında durdu. Otuz akçeydi geçiş. Yani, pahalıydı bayağı. Geçmeyenden ise kırk akçe alıyor, vermeyene basıyordu dayağı.

Bir keresinde, şaşkın yolcu, doluya koydu olmadı, boşa koydu dolmadı. Bir köprüye, bir Dumrul'a bakıp durdu. Sonunda merakını yenemeyip sordu.

"Yahu bunun altında dere mere yok ki. Ne köprüsü bu?"

Dumrul'u duyunca bakakaldı. Çünkü, cevap diye karşı soru aldı:

"Söyle bakalım, her derenin üstünde köprü var mı?"

Adamcağız düşünüp, mırıldandı:

"Yok." Dumrul, bu cevaba sevindi. Olduğu yerde devindi:

"Gördün mü? O halde, her köprünün altında da dere olmaz."

Sözün kıyası, Deli Dumrul'un köprüsünün ünü kısa sürede yayıldı. Parayı vermeyen, dayacağı yiyip bayıldı.

Dumrul'un sevgilisi Salcan adlı bir güzeldi. Olanları duyup, köprü başına geldi. Dumrul onu sevinçle karşıladı. Saçını okşayıp, sarmaladı:

"Hoş geldin benim güzel Salcanım. Saçı ipek, kendi tatlı, sözü bal canım."

Salcan, köprüyü gösterip sordu:

"Geçiz otuz, geçmeyiş kırk akçe diyorlar. Kentte bunu anlatıp seni deli sayıyorlar."

Dumrul güldü:

"İyi!.. Demek ünümüz yayıldı."

Salcan endişeli:

Ama deli diyorlar?"

"İyi ya, yiğit lakabıyla anılır."

Salcan ayrıldı. Dumrul köye doğruldu. Baktı bir kalabalık. Biri ölmüş. Telaştan karışmış ortalık. Dumrul anasına sordu:

"Kim aldı bu yiğidin canını?"

"Azrail aldı oğlum."

"O da kim? Nasıl alır koca yiğidin canını? Kimdir bu Azrail?"

"Al kanatlı Azrail. Oğlum, öyle deli deli bağırma. Azrail'in adını çağırma."

Anası böyle dedi, ama Dumrul bağırdı. Azrail'i çağırdı:

"Heey! Ben ki Deli Dumrul'um. Kuru çaya köprü kurmu-

şum. Başına geçip durmuşum. Burda her şey benden sorulmalı. Çıksın karşıma bu yiğidin canını alan! Hesap versin!"

Birden gök gürledi, ortalık bulandı, çevre karardı. Azrail çıktı ortaya, herkesin yüzü sarardı. Deli Dumrul, geçti onun karşısına. Başladı acaip sorgusuna:

**Bre kimsin sen? Nerden çıktın
Koca güneşi deliğe mi tıktın
Kimse görmedi mi seni
Duymadı mı sesini**

**Bre ak sakallı koca yiğit
Bre gözü fersiz, işine git
Gitmeden adını diyiver de bana
Bir belam dokunmasın sana...**

Azrail bu sözlere kızıp kükredi. O bağırınca yer, gök titredi:

**Hey koca deli, çılgın Dumrul
Durma önümde, kenara savrul
Ne olmuş gözlerim aklaşmışsa
Ne olmuş sakalım paklaşmışsa
Adımı diyeceğim, iyi duy da bil
Azrail'im ben, Azrail...**

Dumrul heyecanla bağırdı:

"Hah! Ben de seni arardım. Yere göğe sorardım. Hesap vermezsen dökerim kanını. Söyle bakalım, niye aldın bu yiğidin canını?"

Azrail hayretle tuttu nefesini. Azrail olalı görmemişti böylesini. Fakat Dumrul'un taşkınlığı bununla da bitmedi. Söylediği sözler de yetmedi. Birden saldırdı Azrail'in üstüne. Azrail, güvercin olup, kaçtı gökyüzüne. Dumrul gökyüzüne yumruk salladı:

"Yok işte benden yiğidi! Nasıl kaçırdım Azrail denen iti?"

Dumrul gerçekten çılgın bir kuldu. Birden, bir darbeye kendini yerde buldu. Azrail gökten şimşek gibi inmişti. Dumrul'u devirip göğsüne binmişti. Acıyla inledi Dumrul:

"Soluk alamıyorum. Ölüyorum."

Azrail öfkeliydi:

"Ne oldu deli oğlan? Hadi naralansana. Daha da belanı aransana."

Dumrul kırıdayamıyordu bile. Fısıldadı:

"Tanrım soluk ver. Dağ yıkıldı sanki göğsüme."

Azrail:

"Ne de tatlıymış canın! Nerde o deli deli feryadın? Konuşsana ahmak."

Dumrul inledi. Şunları dedi:

Bre Azrail, medet aman

Ne yamanmışsın sen, ne yaman

Göğsümde dağ gibi kalırmışsın

Belli, istediğin canı alırmışsın

Bizim büyük dağlarımız var

Dağlarda bağlarımız var

Bağlarda üzümleri oldururlar

Şarap edip fıçılara doldururlar

Ondan içtim, sarhoş oldum, bilemedim

Ne dedimse, o keyifle, bilmezlikle dedim

Dediklerimin hepsini geri alayım

Bağışla, ne olur, sağ kalayım...

"Bre, kendini bilmez! Sen sarhoş değil, delisin. Hem benim dizlerime varma. Yalvaracaksan bana yalvarma. Bana yakarmaktan ne çıkar? Bağışlanmak istiyorsan Tanrıya yakar. Odur, can alıp, can veren. Odur beni buraya gönderen."

Dumrul bunları duyunca gene azdı:

"Öyleyse sen çık aradan. Duysun sesimi Yaradan!"

"Bana bak, gene delleniþ bağıрма. Tanrıyı çılgın gibi çağırma. Yalvaracaksan adam gibi yalvar. Güçsüzlüğünü bil, kul gibi yakar."

Dumrul Tanrı'ya şöyle yakardı:

"Tanrım, yücelerden yücesin. Bilemedim nicesin. Meğer ta yanımdaymışsın. Yanımdan da yakın, canımdaymışsın. Bu kadar yakınsan duyarsın beni. Bağışla, alma şu tatlı canı. Ama, bağışlamayıp öldürecekse, sen al benim canımı. Bırakma beni bu Azrail'e. Dumrul kulunu düşürme dile."

Dumrul'un yakarışı Tanrı'ya hoş geldi, bağışladı canını. Yalnız şartı vardı, Azrail bildirdi Tanrı'nın şartını:

"Yerine ölecek birini bulursan, canın bağışlanacak!"

Dumrul, artık, yerine ölecek birini arayacaktı. Aklına babası geldi, ona soracaktı. Gitti babasına dedi ki:

**Yaşlı babam, akıllı babam
Ak saçlı, ak sakallı babam
Bir ölen için küfür ettim
Azrail'e karşı gelip direttim**

**Al kanadıyla gelip göğsüme bastı
Ölüm kılıcını tepeme astı
Ulu Tanrı'ya yalvardım, yakardım
Şart koştı, onun için sana vardım.**

Babası sordu:

"Peki nedir verilen şart?"

"Sağ kalmak istersem, yerime ölecek birini bulacağım. Biri benim için ölmeyi kabul ederse ben yaşayacağım. Onun için geldim baba, vardım dizlerine. Hayatını verir misin benim yerime?"

Yaşlı adamın bakışları bulandı. Ağlar gibi oldu, gözleri sulandı. Sonra Dumrul'a baktı, ağzından şu sözler aktı:

**Oğul oğul, canım oğul
Kanımdan çıkan, kanım Dumrul
Doğumuna nasıl sevinmişim
Sanki gökten yere inmişim
Dokuz deve kestirdim kurban diye
Konuklar ağırladım, bayram diye**

**Karşı dağlar benim olsa
Pınarlar kevser dolsa
Söyle gelsin Azrail'e vereyim
Kendime bir kuru yatak sereyim**

**Dilerse, pınarlarım ona içit olsun
Tarlalarım, bahçelerim geçit olsun
Ne gelirse gelsin, otağıma, malıma
Ama tatlıdır, kıyamam ben canıma...**

Dumrul bu cevabı beklemiyordu:

"Demek geçebilirsin evladından, geçemezsin canından?"
diye sordu.

"Geçemem oğul, geçemem. Kimse yaşamaya doyamaz.
Kendini cansız koyamaz."

Dumrul kalktı anasına gitti, olanları anlattı:

**Şart koşuldu canım için
Kan bulmalıyım kanım için
Biri ölürse yerime
Ölüm vurmuyacak derime
Bunu bana sağlar mısın
Yoksa arkamdan ağlar mısın?**

Anası dinledi dinledi, sonra Dumrul'a şunları söyledi:

**Oğlum benim, Dumrulum
Dokuz ay karnımda gezdirdim
Dolap dolap ak süt emzirdim
Çalıştım, her istediğini verdim
Senin derdin, benim de derdim
Ama oğlum, biricik Dumrulum
Yaman yere varmışsın, ben varamam
Azrail'in kanadına can vuramam.**

Dumrul, boynu bükük, döndü yürüdü. Halsizdi, ayaklarını sürüdü. Döndü baktı, Azrail oradaydı. Sanki Dumrul'un peşinde, pusundaydı. Dumrul, acıyla dedi ki:

"Son umudumdu, gitti son umudum."

Azrail:

"Duydum Dumrul, hepsini duydum. Zordur ölüm korkusuyla dolmak. Ondan da zoru, Azrail'e teslim olmak."

"Al canımı da tamamlansın şu iş."

"Daha sevgilin var, ona da başvursana. Bir de Salcan'a sorsana."

"Babam vermez, anam vermez, Salcan ne diye versin? Ben bitti diyorum, sen hâlâ ona da sor dersin."

"Gene deliliğine kanarsın. Herkesi, her şeyi bilirim sanırsın. Git sor diyorum, fazla laf istemem!"

"Pekâlâ, bir kere peşine düştük canın. Bakalım cevabı ne olacak Salcan'ın?"

Dumrul gitti Salcan'a olanları anlattı, cevabını bekledi. Son söz olarak şunları ekledi:

**İyi düşün, soluk almam sana bağlı
Kararını ver, sağ kalmam sana bağlı
Anam olmaz dedi, babam vermedi canını
Şimdi sana sorarım, verir misin kanını?**

Salcan'ın cevabı şöyle oldu:

**Erkeğim benim, Dumrulum
Sensiz, ben, zaten dulum
Gözüm açtım, seni gördüm
Gönlüm açtım, seni sevdim
Koç yiğidim, şah yiğidim
Aşkıyla mutluluğa erdiğim
Karşıda yatan yüce dağlar
Sensiz kalırsam bana ağlar
Seni Azrail'in eline atar mıyım
Senden başka erle yatar mıyım
Baban vermemiş, anan verememiş
İkisi de bu zevke erememiş
Tez alsınlar canımı, bitsin bu iş
Senin yaşaman benim için tatlı düş.**

Dumrul sarsıldı, diz çöktü. İcini Tanrı'ya öylece döktü:

**Tanrım, yüce Tanrım
Her şeyi bilen koca Tanrım
Olanları gördün sen de
Tüm sırlara erdin sen de
Salcan benim için ölecek
Katına yükselecek
Sana yakarıyorum son kez
Benim de al canımı tez
Ben de onsuz yaşayamam
Dünyada yalnız kalamam.**

Bu yakarı Tanrı'ya hoş geldi. İkisinin de canını bağışladı. Böylece Dumrul kurtulmuştu. Salcan'la evlenip, mutlu bir hayata başladılar. Sonuna kadar sevgi içinde yaşadılar.

SEFA İLE VEFA

Anadolu'da bir köyde iki kardeş vardı: Sefa ile Vefa. Sefa büyük, Vefa küçük. Sefa'nın karısının da adı Zehra. Üçü birlikte yaşarlardı. Bir iki hayvanları vardı. Bunları otlatırlar, sütlerini alırlar, yağ yapar, satarlardı. Geçimleri bundandı. Üçü de akıl fıkarasıydı. Allah herkesi akıllı yaratmaz ya, bunlar da böyle.

Ama Allah yaratırken akıldan yana bunlara fazla cimri davranmıştı doğrusu. Bakın neler oldu?

O gün, Sefa ile Vefa, birlikte pazara gidip yağları satacaklardı. Sefa karısına sordu:

"Kız Zehra, bakraçları hazır ettin mi?"

Zehra cevap verdi:

"Hazır."

"Pabuçlarımı ters ettin mi?"

"Hazır."

"Vefa da hazır mı?" Zehra;

"Bilmem," deyince Sefa kızdı:

"Neye bilmezmişin? Pazara gideceğimizi bilmen mi?"

"Biliyorum,"

"Ee? Vefa neden hazır değil öyleyse?"

"Ben hazır değil demedim ki, ben bilmiyom dedim."

Sefa ona baktı, bir "Lahavle" çekti, sonra gene sordu:

"Peki nerde bu oğlan?"

"Bilmem."

"Sen de heçbişey bilmiyon."

Zehra da kızıverdi:

"Vefa dediğin koca herif. Buzağı değil ki peşinden koşayım. Biliyo pazara varacağınızı. Hazır ossaydı!"

"Lan kız, aksilenme de bul şu herifi."

Zehra, "Bana ne?" gibilerden omuz salladı. Sefa ellerini ağzının iki yanına koyup bağırdı:

"Lan Vefaaa!"

Meğer Vefa hemen arkasında değil miymiş? Sefa bağırınca, o da onun gibi yaptı. Onun kulağının dibinden bağırdı:

"Buyur ağaam!"

Sefa, iki karış havaya fırladı. Kulağında top gibi patlamıştı Vefa'nın haykırması. Döndü onun kulağına yapıştı.

"Nerdesin lan sen?"

Vefa, güneş yemiş ıslak dal gibi çarpıldı. Kulağı, Sefa'nın elinde:

"Burda durup duruyom."

Sefa daha da kızdı:

"Niye ses etmezsin? Yarım saattir Vefa nerde diyip duruyom. Soruyom da soruyom."

Vefa dedi ki:

"Bana sormadın ki ağam. Yengeme sordun."

Sefa, kulağını bırakıverdi. Zehra'ya döndü. Zehra, bu sefer de benim kulağıma yapışmasın diye bir adım geri gitti. Sefa sordu:

"Bu herif, gerimde durup duruyomuş da, ne diye söylemezsin?"

"Ben onu görmüyom ki, saklanmış arkana," dedi Zehra. Sefa Vefa'ya döndü:

"Çık kenara da görsün lan!"

Vefa, iki adım kenara çıktı. Sefa, Zehra'ya:

"Görüyon mu?" diye sordu.

Zehra, "Zaten görmüştüm," diyecekti, laf uzar diye vazgeçti, omuz salladı.

Sefa, Vefa'ya "Yürü" dedi, yürüdüler. Tam yola koyuluyorlardı, Zehra seslendi:

"Gelirken yumurta alın da civciv çıkaralım."

Bizimkiler, tıngır mıngır pazara vardılar. Yağlarını sattılar. Bu kolay oldu. Zaten belli alıcıları vardı. Hilesiz, hurdasızdı yağları. Hem de başkalarına göre ucuza verirlerdi. Parayı aldılar. Karınlarını doyurdular. Tuzdu, şekerdi, öteberi aldılar. Sefa, Vefa'ya sordu:

"Kaç paramız kaldı?"

Vefa, ellerini açtı "Bilmem" der gibi.

"Sen de ne sorsam bilmezsin."

Vefa kendini savundu:

"Paralar bende değil ki. Nereden bileyim?"

"Aç avcunu" dedi Sefa. Vefa açtı. Sefa, paraları onun avcuna koydu. Sonra sordu:

"Aha. Paralar sende. Şimdi söyle kaç paramız var?"

Vefa bir paralara, bir ağabeyine baktı. Çaresiz;

"Gene bilmem" dedi. Vefa'nın elinden paraları alırken, Sefa:

"Gördün mü?" dedi. Sanki, çok önemli bir dava kazanmış gibi mutluydu. Sonra: "Biz başka bir şey alacaktık ama neydi?"

Vefa baktı, buna da cevap veremezse dayak yiyecek. Hem,

"Civciv alacaktık" dedi, "Yengem istedi."

Sefa hayretle ona baktı. Bir dilsiz konuşsa bu kadar şaşılır.

"Aferin be! Nerden bildin?"

Vefa, şişindi:

"Ben unutmam ağam. Ben unutmam."

Sefa onun kafasını okşadı:

"Yaşa tosunum." Durdu, sordu: "Civciv olur mu be, yumurta alacağız." Vefa bozuldu, ama sırtıp dedi ki:

"İşte yumurta alacağız da, ondan civciv çıkacak. Yaa?"

Başladılar yürümeye. Pazarda, yüzlerce satıcı var. Bir kar-

puzcunun önünden geçiyorlardı. İkisi de o zamana kadar karpuz görmemiş? (Niye olmasın? Görmemişler işte. Belki de gördüler de unuttular.) Tanımadılar karpuzları. Karşısına geçtiler. Birbirlerine baktılar. Sefa, Vefa'ya;

"Bunlar da ne ki?" diye sordu. Vefa içinden, "Bu da her şeyi bana sorar. Kendi bilmez. Sonra bana bilmiyom diye kızar" diye geçirdi. Ama bunu demedi tabii. Omuz salladı:

"Bilmem ki ağam" dedi. Sefa kızmayınca sevindi. "Demek bilmek gerekmezmiş" diye düşündü. Karpuzlara bakıp bakıp, birbirlerine anlatıyorlardı:

"Yuvarlak", "Ve de kaypak", "Hem de kocaman", "Vay aman, vay aman!"

Karpuzcu bunları gördü. Hallerini garipsedi. Sordu:

"Ne bakıyorsunuz ağalar?"

Vefa, Sefa'nın arkasına saklandı. "Ya bana sorarsa?" diye, ama Sefa sormadı. Dudaklarını kıvırdı. Karpuzcuya;

"Heeç. şÖyle baktık," dedi.

Karpuzcu bıçkın adam! Bırakır mı? Lafa çanak tutmuşlar bir kere. Bir karpuz aldı, havaya atıp tuttu. Herkes duysun gibilerden, bağırdı:

"Bakmak için değil bunlar, satmak için."

Sefa, sanki başka bir şey yapılrımış gibi sordu:

"Satıyor musun?"

Karpuzcu yan gözle baktı. "Alay mı ediyor?" diye. Alay etse kavga çıkaracaktı. Ama Sefa, sahiden sormuştu. Anladı ki, bunlar saf. Satıcı dediğin laf yetiştirmeli laf. Karpuzu tekrar havaya atıp tuttu.

"Hem satıyorum, hem havaya atıyorum. Mala bak, mala! Gördün mü böylesini?"

Sefa tam sırası diye, dedi ki:

"Sahiden görmedim. Nedir bunlar?"

Karpuzcu, bu sefer kuşkulandı. İnanmadı. Alay edilmeyeceğini anlatmak için, sordu:

"Sen beni tanıyor musun hemşerim?" Sefa "hayır" anlamına kafasını sallayıp "Cık" deyince, karpuzcu kendini anlattı:

"Bana Çakır Hüsnü derler. Alayımдан ve kalayımından bilirim. Bir de sattığım maldan. Çakır Hüsnü dedin mi beni karşımda bulursun."

Sefa, bu sözlerin sebebini pek anlayamadı ama, "Madem tanışacağız" diye düşündü, o da kendilerini tanıttı:

"Ben Sefa'yım, bu da kardeşim Vefa."

Karpuzcu geveze, hemen laf yetiştirdi:

"Sefa geldin Sefa. Vefalı mıdır senin Vefa? Aman ağalar açılın şöyle. Çektirmeyin bana cefa. Açılın da malımızı satalım."

Sefa, "Ahbap da olduk" diye sevindi. Dedi ki:

"Biz de alıcıyız. Yumurta arıyoruz."

Karpuzcu içinden kızdı: "Yumurta arıyorsun da beni ne lafa tutuyorsun?" Ama, lafı boş geçmemek için:

"Bundan âlâ yumurta mı olur?" deyiverdi.

Bizimkiler inanmaz mı? Birbirlerine baktılar:

"Yumurtaymış demek?" "Ne yumurtası acaba?" "Kaz mı?" "Değil!" "Hindi mi?" "Değil!"

Karpuzcu aralarındaki bu konuşmayı anlayamadı. Ama birden;

"Yok deve!" dedi.

Bizimkiler kendi aralarında, "Deveymiş", "Demek deve yumurtası", "Onun için tanımadık biz" dediler. Vefa ilk defa lafa karıştı. Karpuzcuya sordu:

"Deve yumurtlar mı?"

Karpuzcu, yan gözle ona baktı, dedi ki:

"Sıkıya girince ben bile yumurtlarım. Alay mı ediyorsun sen benimle be!"

Sefa hemen atıldı:

"Kusura bakma hemşerim. Biz hiç deve yumurtası görmemiştik de."

"Çattık belaya yahu. Al hemşerim şunu, üstünde iki gün kuluçkaya otur. Aha böyle deve yavrusu çıkar."

Bizimkiler çok ilgilendi. Aralarında konuştular. Fiyat sordular. Bir tane almaya karar verdiler. Karpuzcu hemen seçti. Helallaştılar. Karpuzu heybelerine koydular, yola düştüler.

Hayal kurarak gitmeye başladılar. Deve büyüyecekti. Yük taşırdı. Sırtına binilirdi. Zehra da pek sevinecekti, falan filan.

Yorulmuşlardı, biraz dinlenmeye karar verdiler. Bir bayırda oturdular. Tabii gene söz deve üzerineydi. Konuşuyorlarken Vefa bağırdı:

"Yumurta gidiyor ağam!"

Gerçekten, heybeyi bayır aşağı ters koymuşlar. Karpuz, yuvarlanmış, heybeden çıkmış. Bayır aşağı tıngır mıngır gidiyor.

"Ay, aman", "Vay yaman", "Yetiş!" "Koş!" diye bağıra çağıra peşine düştüler. Ama, yetişmek ne mümkün? Karpuz, yokuş aşağı, hızlı almış, tutabilene aşkolsun. O önde, bizimkiler arkada, paldır küldür gidiyorlar. Sonunda... Karpuz, döne döne, bir kayaya çarptı. "Poff!" diye patladı. Sefa ile Vefa gelip başında durdular:

"Vay vay. İçi de ne kırmızıymış!"

Vefa sordu:

"Deve yumurtası yenir mi ağam?"

Sefa ona baktı:

"Bak bak, şimdi, cahala bak! Tavuk yumurtası yenmez mi?"

"Yenir!"

"Öyleyse deve yumurtası da yenir." Bu lafı söyleyince, ilk denemeyi kendisinin yapması gerekiyordu. Bir lokma kopardı ağzına attı. O çiğnerken Vefa merakla bakıyordu:

"Güzel mi?"

Doğrusu Sefa da bu kadarını ummamıştı. Hemen bir lokma daha koparıp aldı:

"Çok güzel. Hem tatlı, hem sulu."

Vefa da bir lokma aldı. O da beğendi. Ağız tadıyla yemeye başladılar. Susuzlukları gitti. Yorgunlukları bitti. Pek memnun kaldılar. Çakır Hüsni'ye hakkını helal ettiler.

Sonra, gene kalkıp yola düştüler. Eve vardılar. Zehra onları karşıladı. Niye geciktiklerini sordu. Sefa:

"Sorma kız, başımıza neler geldi?"

"Neler geldi, anlatsana."

Sefa olanları anlattı. Zehra bir üzüldü, bir üzüldü, bu kadar olur:

"Vay vay vay, yumurta kırıldı ha!"

"Kırıldı ya."

"Civcivi kaçtı haa?"

"Kaçtı yaa."

"Tüh tüh tüh. Halbukim, getirseydiniz, devesi de çıksaydı neler yapardım, neler?"

Sefa merak etti:

"Kız, ne yapacaktın? De bakalım."

"O civciv kaçmasaydı..."

"Eee?"

"Çocuğum olduğunda..."

"Eee?"

"Bebe binerdi üstüne..."

"Eee?"

"Ben de binerdim."

"Eee?"

"Ben de gezerdim..."

"Eee?"

Sefa birden durdu. Sözüni geri aldı:

"Yoo. Ee değıl!"

Zehra sordu:

"Niye ee değılmiş?"

"Değıl tabii. Koca kadın küçücük civcive biner mi?"

"Ne olurmuş binersem?"

"Ne olacak? Beli kırılır?"

Zehra'nın da inadı tuttu:

"Bir şeycik olmaz. Binerim."

"Bindirmem."

"Binerim de binerim."

"Sus lan sersem karı! Şimdi döverim seni."

"Binerim işte, binerim."

"Ben de döverim."

Sefa çok kızmıştı. Bir tane vurdu Zehra'ya. O, hâlâ "Binerim de binerim" diyordu. Sefa gene vuracaktı. Bu sefer, Vefa girdi araya:

"Vurma ağam. Hadi buna acımıyorsun, yeğenime acı."

"Döverim de döverim!"

Sefa birden durdu, Vefa'ya sordu:

"Kime acıyayım?"

"Yeğenime."

"O da kim lan aptal oğlan? Yeğenin de kim?"

"Bebe."

"Kimin bebesi?"

"Senin beben."

"Benim bebem mi var lan salak?"

"Var dedi yengem. Bebeye acı dedi ya."

Sefa, Zehra'ya sordu:

"Benim bebem mi var lan kız?"

Zehra, vurdu diye çok kızmıştı. Arkasını döndü, omuz salladı:

"Varsa var. Sana ne? Sen beni dövdün."

"Ne demek sana ne? Benim çocuğum mu olacak kız? Söylesene."

• Zehra sesini çıkarmadı. Sade "Evet" anlamına kafa salladı. Küsmüş, konuşmuyordu.

Sefa;

"Niye söylemedin? Vurmazdım," dedi.

Vefa gene, onun yerine konuştu:

"Söyledi ya. Bebe biner, dedi. Bebeğe acı dedi."

Sefa o zaman anladı, olup bitenleri. Birden, Zehra'nın saçını okşadı. Sevgi dolu bir sesle;

"Zehram, keklüğim," dedi.

Zehra dönmedi. Sefa bir yığın tatlı söz söyleyince, yumuşadı, döndü:

"Af dile."

"Affedersin Zehram, affedersin."

Zehra durdu, düşündü:

"Affettim" dedi.

"Demek çocuğum olacak. Demek baba olacağım ha Zehra?"

"Hee!"

"Vay canım, vay gözüm, vay kınalı keklüğim." Vefa'ya döndü:

"Duydun mu lan, baba olacam."

Vefa, çok bilmiş;

"Ben de amca," dedi.

Zehra, atlamamış olmak için sordu:

"Bebe deveye binecek mi?"

"Binecek tabii."

"Ben de binecem mi?"

"Binecen tabii."

Zehra güldü. Küslüğü geçmişti. Sefa, Vefa'ya döndü:

"Haftaya gene pazara varalım da, Hüsnü'den bir deve yumurtası alalım."

"Alalım ağam."

"Hem bu sefer kırmadan getirelim."

"Getirelim ağam."

"Zehra da binsin, bebe de."

"Binsin ağam."

Zehra güldü. Sefa güldü. Vefa güldü. Mutluydular.

Sonra ne mi yaptılar? Bilmem ki ağam. Deve çıktı mı? Bilmem ki ağam. Çıkmasa da deve yumurtasını yemişlerdir ağız tadıyla... Değil mi ağam?

SAF ASAF

Vaktiyle, Asaf adında bir köylü vardı. Kimi, kimsesi yoktu. İyi yürekliydi. Herkesin dediğine inanır, her denileni yapardı. Bunun için saf derlerdi ona: Saf Asaf. Aynı köyde bir de Emin vardı. Kurnaz, açığözdü Emin. Ona da cin derlerdi: Cin Emin

Günlerden bir gün, Asaf, bir komşusunun tarlasını temizliyordu. Karşılığında ufak bir para vereceklerdi. O da canla başla çalışıyordu. Taşları topluyor, götürüp tarlanın ucundaki hendeye atıyordu. Yalnız, tek tek yapıyordu bunu. Bir taş alıyor, götürüyor, atıyor; gelip gene bir tane alıp gidiyordu.

Cin Emin de, işsiz güçsüz, ortalıkta dolanıyordu. Asaf'ı gördü. Seyretmeye başladı. Kıs kıs gülüyordu. Asaf, kan ter içinde, koşuşup duruyordu. Cin Emin seslendi:

"Kolay gelsin Asaf!"

Asaf başını kaldırdı, onu gördü. Selamladı:

"Eyvallah, Emin Emmi! Kolaysa başına gelsin!"

"Yahu, deminden beri seni seyrediyorum. Tevekkeli sana Saf Asaf dememişler. Öleceksin yorgunluktan."

"Ne yapayım Emin Emmi? Tarla büyük, taş çok. Gidip gelmek zâman alıyor."

"Akıllım, böyle yaparsan tabii yorulursun."

Asaf, saf saf baktı:

"Ya ne yapayım?"

Emin güldü:

"Yahu çıkar ceketini yay şuraya. İçine yakındaki taşları

doldur, götür at. Yirmi kere gidip geleceğine bir kerede yaparsın bu işi."

Asaf ona baktı. Düşündü. Sonra, dediğini yaptı. Gerçekten olmuştu. Pek sevindi:

"Yaşa be Emin Emmi, dedi. Tevekkeli sana Cin Emin dememişler!"

Gene hevesle çalışmaya başladı. Emin de gitti. Bir ağaç gölgesine yattı. Sigara tüttürdü. Onu seyretti. Asaf işini bitirdi. Onun yanına geldi:

"Sayende bitti," dedi. "Nasıl da düşündün bu işi yavu?"

"Bak arkadaş, kafanı kullanacaksın kafanı. Sade kol bacak kullanmak yetmez. Eşeğin akli olsa yük taşır mı? Tilkiye yük taşıtabilir misin?"

Asaf düşündü:

"Sahi taşımaz" dedi.

"Tabii. Niye taşısın? Akli var onun. Hiç olmazsa ondan ibret al."

Asaf, Emin'e hayranlıkla baktı:

"Ne yaman adamsın be Emin Emmi," dedi. "Beni hizmetine alsana. Karnım doysun. Sırtım pekleşsin."

"Olmaz!"

"Niye olmasın Emin Emmi? Ne olursun?" diye yalvardı Asaf.

"Lafımı dinlemezsin. Dediğimi yapmazsın. Başımıza iş çıkar."

Asaf yemin etti:

"Valla dinlerim Emin Emmi. Billa dinlerim. Ne dersen yaparım."

Emin biraz nazlandı, ama sonunda;

"Pekâlâ öyleyse," dedi. "Seni hizmetime aldım. Hadi kalk kasabaya gideceğiz. Bugün pazar kurulur. Bir yolumuzu buluruz."

Asaf saf saf sordu:

"Pazarda ne yapacağız Emin Emmi? Ne satacak malımız var; ne mal alacak paramız."

Emin kızdı:

"Bak şimdiden başladın. Herkesin satacak malı olmaz ya. Kafamızı kullanırız."

Asaf kıkır kıkır güldü. Emin öfkeyle;

"Ne gülüyorsun?" diye sordu.

"Kafamız dedin de, ona gülüyorum Emin Emmi. Benim kafam yoktur ki."

Emin de güldü:

"Sen de bacağını kullan. Benim kafam ikimize yeter."

Yola düştüler. Ağaçlıklı bir yerden gidilirdi pazara. Asaf çocuk gibiydi. Sağa sola takılıyor, yol kenarında bir şeyler buluyor, seyrediyor, oynuyordu. Emin kızdı, bağırdı:

"Sen böyle iki adım ileri, bir adım geri gidersen, biz pazara akşama bile varamayız!"

Bu sırada Asaf koşarak geldi. Heyecanla bağırdı. Elinde bir şey vardı:

"Bak Emin Emmi, ne buldum?"

Emin eğildi. Baktı:

"Nedir o? Vay canına bir kese. Hem de altın dolu."

"Altın mı? Ben hiç altın görmedim. Bir bakayım. Ne kadar parlak. Sarı sarı. Kimbilir kimin? Sahibini nasıl bulacağız?"

Cin emin, ciddiyetle:

"Kayıp mal bulanın olur" dedi.

Asaf hemen inandı:

"Yaa?" Sonra düşündü: "Öyleyse paylaşalım. Hani ceviz paylaşırlar. Bir sana, bir bana. Öyle yapalım."

Emin düşünüyordu. Sonra dedi ki:

"Aklıma bir şey geldi. Bu, tabii ikimizin. Madem ortağız. Ama şimdi paylaşmayalım. Sermaye yapalım. Ne dersin?"

"O dediğin neye yarar Emin Emmi?"

"Sermaye. Yani iş yapmak için ortak paramız bu. Şimdi

bunu şu ağacın dibine gömelim. Yapacağımız işi kararlaştırınca, gelir alarız. Olur mu?"

Asaf düşünmedi bile. Baştan kabul etmişti ya. Uysal uysal; "Peki" dedi.

Keseyi ağacın dibine gömdüler. Sabaha dönüp keseyi alacaklardı. Asaf, Emin'e;

"Gece, düşün ama," dedi. "Ne yapacağımızı. Ben pek düşünemem."

"Sen merak etme. Ben icabına bakarım."

Ayrıldılar, evlerine yollandılar. Asaf, tatlı tatlı dalga geçiyordu: Bir beyaz at alacaktı. Hem de evlenirdi. Bir de güzel ev. Soğanın da hep cücüğünü yerdı artık. Keyifle uykuya daldı.

Cin Emin uyur mu? Hemen ağacın dibine geldi. Keseyi çıkardı; koynuna indirdi. Sinsi sinsi; "Ey ortak, Saf Asaf. Dilerim senden af!" dedi.

Yolda gelirken düşünüyordu: "Böyle enayiler olmasa, bizim gibi akıllılar nerden geçinecek?" Eve vardı. Karısı, onu ağzı kulaklarında görünce bir şeyler olduğunu anladı. Üsteledi:

"Ne o herif? Ne domuzluk ettin gene?"

Emin keseyi çıkarıp, salladı:

"Bak buna, bir kese altın derler."

Karısı şaşırdı:

"Nerden buldun bunu? Yoksa çaldın mı?"

Emin kızmış gibi:

"Daha neler! Ben hırsız mıyım! Buldum. Daha doğrusu ortağım buldu."

Kadın meraklandı:

"Ortağın da kim senin? Neler oldu, anlatsana?"

Olanları anlattı Emin. Kimseye söylememesi için de söz aldı. Kadın yaptığı işi beğenmemişti ama, paranın yüzü de tatlı gelmişti. Sustu.

Sabah olunca, Asaf geldi. Heyecanla sordu:

"Düşündün mü Emin Emmi?"

Cin Emin sırttı:

"Düşündüm. Çok şeyler düşündüm."

Asaf sevindi:

"Yaşa ortak. Hadi gidip paraları alalım."

Bunlar yola çıkmadan, Emin karısına gidip oradaki ağacın kovuğuna saklanmasını söylemişti. Gelip sorunca ne cevap vereceğini de anlatmıştı.

Yola çıktılar. Asaf, gene hayaller içinde, Emin'in peşine düştü. Ağacın olduğu yere geldiler. Asaf hemen kazdı. Kese yoktu.

"Hay Allah! Buraya gömmüştük. Hatta işaret de koymuştum. Bir dal dikmiştim."

Emin kızdı:

"Dal mı diktin? Yapılır mı öyle şey? Herkesin dikkatini çekmişsin."

Asaf dövünmeye başladı:

"Gitti paralar. Gitti altınlar. Ne yapacağız şimdi?"

"Dur, şimdi ağlamayı kes. Ne yapacağımızı düşünelim."

Saf Asaf;

"Aman düşün Emin Emmi. Aman bir çare bul ortak" diye sızlandı.

Emin birden bağırdı:

"Buldum. Soralım. Ağaçtan öğrenelim. Keseye ne oldu?"

Asaf şaşıtı:

"Ağaca mı soracağız. Ağaç konuşur mu?"

"Ben onu konuşturmasını bilirim. Sen dur hele." Birtakım dualar okumaya başladı. Bu arada Asaf şüphelenmişti. Kendi kendine düşündü: "Bunu Emin almasın?" dedi. Düşündüğünü söyleyiverdi:

"Bu keseyi gömdüğümüzü iki kişi biliyor. Senle ben. Ben almadığıma göre..."

Emin bir yandan, dua ediyordu güya, öbür yandan, gözünün ucuyla Asaf'a baktı. Mırıldandı:

"Ne demek yani? Ben mi aldım?"

"Başkası bilmiyor ki?"

Emin duayı kesti, ona döndü:

"Hem işaret dikmiş, hem de beni suçluyor. Ayıp yahu. Kırk yıllık ortağız. İnsan ortağından şüphe eder mi?"

"Ederim tabi," diye baş kaldırdı Asaf. "Almadınsa ispat et. Tanık bul. Senin almadığını söylesin biri."

Emin bağırdı:

"Be adam. Suçlanan almadığını ispat etmez. Suçlayan ispat eder."

Asaf çocuk gibi omzunu kaldırdı:

"Bana ne? Bana ne? Almadığını ispat et."

Emin, cin gibi düşündü. Bıyık altından güldü. Gayet ciddi konuştu:

"Pekâlâ. Tanıgım var işte. Ağaca soracağız. Şimdi sesini kes de kafamı karıştıрма. Duamı yarım bıraktın zaten."

Gene bir şeyler mırıldanmaya başladı. Asaf sustu. Merakla ona bakıyordu. Emin birden ellerini kaldırdı, şöyle dedi:

"Ey ağaç, güzel ağaç, yaşlı ağaç. Çıkar da gerçeği ortaya saç. Ne olur dilsiz gibi durma öyle. Dile gel de, olanları söyle. Saf etmek ister beni sanık. Kurtar beni, ol tanık. Tek sensin kurtaracak beni. Tanık gösteriyorum seni. Duyuyor musun ağaç? Beni duyuyor musun?"

Emin'in karısı, ağacın kovuğunda, sırası geldiğini anlamıştı. Sesini değiştirerek, derinden bir cevap verdi:

"Duyuyorum! Söyle!"

Asaf heyecanlandı. Korkudan Emin'in arkasına saklandı. Ağaç konuşmuştu. Koca ağaç dile gelmişti. Dilini ısırды. Sustu. Emin devam etti. Yapmacık bir sesle:

"Sağol ağaç, varol! Dile geldin. Demek gerçeği söyleyeceksin. Söyle şimdi keseyi kim aldı?"

Emin'in karısının kafası attı. Ne biçim soruydu bu? Kim aldı desin? Öylesine kızdı ki, aksilendi:

"Namussuzun biri!"

Emin bozuldu. Hiç beklemiyordu bu cevabı. İçinden "Bu kadını ne ediyor?" diye geçirdi. Düzeltmek için tekrar sordu:

"Kimin aldığını söyle ağaç? Kim aldı?"

Hiç ses gelmedi. Emin bir daha, bir daha sordu. Nafile. Beklediler. Çıt yoktu. Emin içinden; "Hay huysuz karı" dedi. Belki de çıkıp gitmişti bile.

Ses çıkmayınca, Asaf biraz daha bekledi. Korkusu geçmişti. Dili çözüldü:

"Gördün mü, cevap vermiyor." Emin öna döndü:

"Verdi ya. Ağaç dile geldi. Daha ne desin?"

"Namussuzun biri dedi. Ne malum, seni söylemediği?"

Emin parladı:

"Vaay! Bir de hakaret ha? Hem iftira ediyorsun. Hem de namussuz diye hakaret ediyorsun. Kadıya gideceğim. Seni şikâyet edeceğim."

Emin, Saf Asaf'ın gerilemesini bekliyordu ama, tersi oldu. Asaf, birden aklına gelmiş gibi bağırdı:

"Kadıya mı? İyi olur? Ben de gideceğim. Beraber gidelim."

Emin bozuldu ama, dönemezdi artık. Alttan aldı. Sordu:

"Sen ne yapacaksın kadıda?"

"Seni şikâyet edeceğim. Altınları aldı diyeceğim."

"Yahu tanık bulduk ya. Ağaç söyledi ya."

"İyi işte ağaca da kadıyı, şey, yani, kadıya da ağacı tanık gösterirsin. Yürü."

İtişe kakışa, konuşa tartışa, kadının yolunu tuttular.

Oraların kadısı da bir âlem adamdı. İki davacı geldiğini haber verdiler. Pek sevindi: Dedi ki:

**Bana derler Şaşmaz Kadı
Uygun bana Şaşmaz adı
Uyuşmazlık çözmek işim
Suçlulara geçer dişim
Demek gene bir dava var
Dışardaymış adamlar.**

"Çağırın gelsinler" dedi. Cin Emin'le Saf Asaf, itişe kakışa girdiler. İkisi birden konuşmaya başlayınca Şaşmaz Kadı onları susturdu. Sordu: İkisi de "Davacıyım" dediler. Kadı sevindi:

"Demek ki neymiş? İkisi de davacıymış. Bayılırim iki davalı davalara." Asaf'a adını sordu. O cevap verdi:

"Asaf, Kadı Efendi, Saf Asaf da derler."

Kadı beğendi bunu:

"İyi ederler?" Emin'e döndü:

"Sana ne derler?"

"Cin Emin derler."

"İyi ederler." Sonra gene Asaf'a döndü:

"Anlat, dedi. Ama özlü olsun. Kısa sözlü olsun..."

Asaf olayı anlattı. Kadı dinledi. Sonra Emin'e sordu:

"Demek ki mesele bu? Dediği doğru mu? Olay böyle mi?"

"Olay böyle ama, ben almadığımı ispat ettim."

"Yaa! Demek ki mesele neymiş? İspat etmiş. Peki tanığın kim?"

"Ağaç, Kadı Efendi" dedi Emin.

Kadı sevindi:

"Yaa? Peki, çağırın ağacı gelsin."

Emin atıldı:

"Aman Kadı Efendi, ağaç bu! Gelemez ki."

Kadı hayretle gözlerini açtı:

"Yaa! Demek ki mesele neymiş? Ağaç gelemezmiş? O gelmezse biz gideriz." Şaşmaz Kadı, birden durdu, sordu: "Gitmesine gideriz de, konuşuyor mu bu ağaç?"

Cin Emin atıldı:

"Ben yalvardım dile geldi Kadı Efendi."

Kadı sevindi:

"Demek ki mesele neymiş? Ağaç dile gelmiş. Gidip tanığı bulalım. Olayı bir de ondan soralım." Kalktı, yürüdü.

Kadı önde, Cin Emin'le Saf Asaf arkada, yola düştüler. Tabii, Emin'in karısı daha önceden gidip gene kovuğa saklanmıştı.

Şaşmaz Kadı, yolda söyleniyordu:

"Bakalım görelim, keseyi kim almış? Kimin hakkı kimde kalmış. Adaletten kimse kurtulmaz! Kimsenin hakkı kimsede kalmaz!"

Ağaca geldiler. Emin gösterdi:

"İşte, ağaç bu Kadı Efendi."

"Pekâlâ, ya Emin-i Cin! Siz kenara çekilin."

Emin gene karıştı:

"Ben sorunca cevap veriyor Kadı Efendi. Ben sorayım."

Kadı kızdı:

"Yoo. Mahkemede baskı olmaz. Sorguyu yapalım. Önce, kimlik soralım. Ama gereksiz. Yemin yeter. Ey saygıdeğer ağaç, doğru söyleyeceğine yemin eder misin?"

Emin'in karısı derinden cevap verdi:

"Ederim!"

"Keseyi kim aldı?"

"Namussuzun biri!"

Kadı, yeniden sordu:

"İyi ama, namussuz çok. Hangisi? İsmi ne?"

Ağaçtan ses çıkmadı. Kadın gene susmuştu. Kadı, yüksek sesle düşündü:

"Demek ki mesele neymiş? Tanık susmuş. İnsan olsa söyletmesi kolay. Ağaç nasıl konuşturulur?" Düşündü. Yolunu bulmuştu. Hemen, Asaf'a döndü:

"Asaf, Saf Asaf."

Asaf, koştı:

"Buyur, Kadı Efendi!"

"Giz biraz çalı çırpı topla." Asaf, fırladı. Hemen çalı çırpı topladı. Kadı, onları, ağacın dibine koydurdu. Bir yandan da ağacın çevresinde geziyordu. Kovuğu görmüştü bile. Hiç bozuntuya vermedi. Gelip, çalı çırpının önünde durdu. Yüksek sesle:

"Kalıyor, ağacı yakmak. Çıksın bizim çakmak."

Cebinden çakmağını çıkardı. Çırpıları tutuşturuyordu... Ki, kadın, telaşla fırladı:

"Aman yakma Kadı Efendi. Aman yakma."

Kadı sakindi:

"Aman yakma. Çakmağı çakma!"

Çakmağını cebine koydu. Emin'e döndü:

"Demek ki mesele neymiş? Konuşan buymuş. Söyle bakalım kim bu? Nedir işin doğrusu."

Cin Emin boynunu büktü. Olanları anlattı. Kadı, onun kulağına yapıştı:

"Demek ki mesele neymiş? Cin Emin, cin olmadan adam çarpmaya kalkmış. Yürü bakalım gidip keseyi alacağız şimdi."

Emin, suçlu, yaramaz çocuk gibi, kulağı kadının elinde, yürüdü. Saf Asaf, sevinçle el çırpıyordu. "Yaşa Kadı Efendi. Varol!"

İşte böyle... Saf Asaf, Cin Emin'den paçayı kurtarmıştı. Kadı Efendi'nin sayesinde. Demek ki mesele neymiş? Şaşmazmış Şaşmaz Kadı. Boşa çıkmamış onun adı...

ESE İLE KÖSE

Bir zamanlar, zengin bir bey vardı. Büyük bir çiftliği, malı mülkü, her şeyi vardı ama, bütün derdi çiftliğine iyi bir kâhya bulamamaktı. Kim kâhya geldiyse, ya çalar çırpır, aman vermezdi. Ya da dürüst olur; ama, akli bir işe ermezdi. Beyin canına yetti. Tellallar çıkardı. Her yana duyurdu: Bir kâhya arıyordu. Çok para verecekti. Ama sınavdan geçirecekti. Birçok gelen oldu. Fakat sınavda kaldılar. Günün birinde, kendi halinde, ufak tefek bir adam çıkageldi. Kâhyalığa aday olduğunu söyledi. Bey, baktı, pek gözü tutmadı ama, görünüşten belli olmaz. Adını sordu.

"Köse" dedi adam. Bey şaşıtı:

"Nasıl isim bu? Sahici adın mı?"

Adam güldü:

"Değil herhalde beyim. Bu yaşa geldim, sakalım bitmedi. Bundan sonra da bitecek değil herhal. Yıllardır herkes beni Köse diye çağırır. Ben de alıştım. Zaten asıl adımı unuttum gitti. Ali miydi, neydi?"

Beyin hoşuna gitti adamın candanlığı. Sevimliydi. Akıllıydı da. Sorulara bayağı doğru dürüst cevaplar verdi. Bey dedi ki:

"Sevdim seni Köse. Ama kâhyalık zor iştir. Onun için sınavacağım. Şimdi sana para vereceğim. Koyun alacaksın."

"Senin için mi alacağım beyim, kendim için mi?"

"Dur. Bitmedi. Koyun alacaksın. Yalnız şartlarım var: Koyunları canlı getireceksin, bu bir. Koyun derisinden çanta isterim. Bu iki."

Köse yutkundu ama bozuntuya vermedi:

"Peki beyim."

"Yünlerinden hırka isterim, bu üç. Sonra da, koyunların kanını ayrı isterim, çanını ayrı isterim." Köse yutkunamadı bile. Sadece;

"Peki beyim," diyebildi.

Bey, kese uzattı:

"Al şimdi bu parayı. Hadi yolun açık olsun."

Köse, selamladı, çıktı. Bir keseye baktı, bir döndü geriye. Sonra omuz salladı. Yürüdü.

Giderken giderken, yol kenarında bir köylü gördü. Oturmuş. Önünde bir çanak su. Öyle durur. Köse selamladı. Köylü selamı aldı. Köse sordu:

"Ne edersin burda?"

"Azık yerim."

Köse baktı, azık falan göremedi:

"Azığın nerde?"

"Allah verecek."

"Peki bu su neci?"

"Azığı yiyince üstüne içeceğim." Köse, "Bu da başka türlü" dedi içinden. Ama adam da hoşuna gitti:

"Gel hemşerim," dedi. "Benim param var. Bir şeyler alıp yiyelim. Suyunu üstüne içersin."

Adam sevindi, kalktı. Dua etti:

"Şükür Tanrım sana. Boş koymadın beni."

Köse'nin yanına katıldı. Yürüdüler. Köse sordu:

"Adın ne senin?"

"Ese, ya seninki?"

"Köse."

Ese ile Köse birlikte yürüdüler. Bir yokuş çıktı önlerine. Ese söylendi:

"Ne dik yokuş yahu. Çık çık bitmez. Bir kolayı olsaydı."

Köse;

"Kolayı var" dedi. Ese ona baktı:

"Neymiş kolayı?"

"Yarı yola kadar sen beni sırtına al. Yarıdan sonra ben seni. Böylece ikimiz de yarım yokuş çıkmış oluruz.

Ese durdu, düşündü: "Herhalde var bir bildiği" dedi kendi kendine. Razi oldu. Yarıya kadar o Köse'yi taşıdı, yarıdan sonra Köse onu. Yokuş bitince Ese hâlâ "İyi mi oldu?" diye düşünüyordu.

Ekilmiş tarlaların önünden geçiyorlardı. Köse, Ese'ye:

"Bu ekinler kimin?" dedi.

"Bizim köylülerin," dedi Ese.

Köse sordu:

"Hepsini yiyip bitirdiler mi, yoksa daha yiyecekler mi?"

Ese yan yan baktı. Cevap vermedi. Bu Köse'nin aklı ona bir çarpık gelmişti. Deli miydi ne? Biçilmemiş ekin yenir mi?

Bir süre daha gittiler. Bir mezarlığın önünden geçiyorlardı. Köse sordu:

"Bu mezarlar kimin?"

"Köylülerden rahmetli olanların."

"Hepsi ölü mü bunların? Yoksa, daha yaşayanlar var mı?"

Ese gene cevap vermedi. Besbelli, kaçıktı bu Köse! Ölü adamdan yaşayan olur mu? Ne etsem de şunu atlatsam diye düşünürken, Ese'nin evine varmazlar mı? Ne olsa yol arkadaşı. Hemen atlatmak olmaz. Ese dedi ki:

"Bura bizim ev. Bir ayran içer misin?"

"Tuh yahu. Senin azıkla suyu unuttuk."

Ese güldü:

"Vazgeç canım. Eve geldik. Buyur."

Girdiler. Ese'nin bir kızı vardı: Ayşe. Karısı ölmüştü de, kızıyla oturuyordu. Ayşe, akıllı, güzel bir kızdı. Ese, ona Köse'yi tanıttı. Sonra ayran yapmasını söyledi. O mutfağa gidince, hemen arkasından seyirtti:

"Aman kızım. Bu adamın aklı bir çarpık. Çabuk ver ayranı da gitsin."

Ayşe meraklandı. Ne olduğunu sordu. Ese, olanları anlattı. Ayşe güldü:

"Aman baba. Ne delisi? Her dediğinde bir hikmet var adamın." Ese şaşkın bakınca açıkladı: "Şimdi bak. Yokuşu çıkarırken birbirinizi taşımak işine: Taşınan nasılsa bir şeyler anlatır. Vakit geçer. Yol kısa gelir insana. Ekinler için söylediği şu: Köylülerin bazıları daha hasat yapmadan borç alır, parayı harcarlar ya. Onu sormuş, sizin köylüler de daha biçmeden ekinlerin parasını bitirdi mi diye. Mezarlığa gelince: Bu çok güzel söz. Bazı adamlar, iyi isim bırakır. Hep hayırla anılır. Her zaman isimleri yaşar. Bazılarını da kimse sevmez. Ölünce adlarını bile anmazlar. İşte bu adam bunu söylemiş."

Ese şaşkın kızına baktı. Ne güzel anlamıştı her şeyi. Ve de ne güzel anlatmıştı. Hemen içeri gitti. Köse'nin sırtını sıvazladı:

"Köse yahu, kusura bakma. Ben seni kaçık sandım ama, meğer her dediğinde bir hikmet varmış. Bilge adammışsın."

Bu sefer şaşma sırası Köse'ye geldi. Sordu:

"Neymiş bu hikmetler?"

Ese, Ayşe'nin yaptığı açıklamaları anlattı. Yokuşu, ekinleri, mezarlığı. Köse'nin sözlerindeki derin anlamları. Köse pek şaşı bu işe:

"Yahu Ese kardeş. Aslını diyivereyim mi? Ben o sözleri ettim ama bu kadar hikmet olduğunu bilmeyerek. Dilimin ucuna geleni söyleyiverdim. Meğer, ne hikmetler söylemişim? Sen çok akıllı adamsın."

"Yok canım Köse kardeş. Benim aklımdan değil bu. Ben seni çatlak sanmıştım."

Köse, bir şey anlamadı. Sordu:

"Peki kim çıkardı bu anlamları?"

"Bizim kız. Ayşe."

"Deme yahu?" diye ünledi Köse. "Ayşe mehtap kadar güzel. Bir de bunca akıllı demek. Yavu benim başımda bir dert var. Yardım eder misin Ese kardeş."

"Hayrola? Nedir bu dert?" diye sordu Ese.

"Bir beye kâhya olmak isterim. Bir muamma verdi çözemem. Şunu çözmeme yardım etseniz."

Ese, "Yoo" der gibi ellerini kaldırdı:

"Benim muammaya aklım ermez arkadaş! Hiç ermez!"

Köse güldü:

"Ayşe'ye sormama izin verir misin?"

Ese;

"Bana sorma da, kime istersen sor" dedi. Ayşe'yi çağırdılar. O da ayranları hazır etmişti zaten. Aldılar. Onu karşısına oturtular. Köse derdini açtı:

"Bak Ayşe. Baban laflarımdan çıkardığı hikmetleri diyiverdi de ağzım açık kaldı. Şimdi, benim bilmem gereken bir muamma var. Onu çözmekte bana yardım ediver."

Köse, kâhya olmak istediğini anlattı. Beyin para verdiğini, dilediği şeyleri söyledi:

"Yani Ayşe, bu parayla koyun alacağım. Ama, koyunları canlı istiyor. Bu bir. Koyun derisinden çanta istiyor, bu iki. Yünlerinden hırka istiyor, bu üç. Koyunların da kanını ayrı istiyor, canını ayrı istiyor. Bu da dört!"

Ese dayanamadı:

"Yahu Köse kardeş, besbelli bu bey seni işe almak istemiyor. Olacak iş mi şunlar?"

Köse, Ayşe'ye bakıyordu. Genç kız düşünceye dalmıştı. Birden;

"Buldum," dedi. "Olur bu." İkisi birden hayretle gözleri büyümüş, ona baktılar:

"Olur mu? Nasıl?"

Ayşe gülümsedi. Anlattı:

"Bak şimdi Köse amca. Beyin verdiği parayla koyun al. Ama karaman koyunu olsun. Hem de gebe olsun. Bir ayda yavrular. Karaman iki yavru yapar. Sonra, bir ay süreyle bu

koyunun sütünü sağ. Bu sütleri sat. Parasını topla. Bir ayda koyunun parası çıkar."

"Peki hırkayı nereden bulacağız?"

"Koyunun tüyünü kırpacaksın. Yün yapacaksın. Hırka öreceksin. Bunu ben örерim sana."

"Hadi bunu da uydurduk. Ama bir de çanta istedi. Koyunu kesip derisinden çanta yaptık diyelim. Canlı istiyor."

"İşte kuzular var ya. Koyunu kesmeye ne gerek var? Kuzulardan birini kes, derisinden çanta yap. Etinden de kebab yap. Beye ver. Kestiğin kuzunun kanını çanağa koy. Beyin önüne akıt. İşte kanından kan. İkinci kuzuyu da canlı olarak götür. Bu da canından can. Eksik kaldı mı?"

Ese ile Köse birbirlerine baktılar. Köse, parmaklarıyla yapacakları saydı. Tamam çıkıyordu. Sevinçle bağırdı:

"Tamam. Vallahi de tamam, billahi de tamam. Başardık. Çözdük."

Kalktı, Ayşe'yi öptü. Ortada sevincinden oynamaya başladı:

"Bey cevabı alır. Kâhyalık bana kalır."

Ayranlarını bir güzel içtiler. Biraz sohbet ettiler. Köse kalktı. İşe koyuldu. Önce gebe bir karakoyun buldu aldı. Bundan sonra sırasıyla Ayşe'nin dediklerini yaptı.

Zamanı dolunca, beyin karşısına dikildi. Bey sordu:

"Oldu mu Köse? Dediklerimi yapabildin mi?"

Köse, koyunu gösterdi:

"İşte beyim, bu koyunun. Şu da parası."

"Nasıl oldu peki? Hem koyun duruyor, hem parası?"

"Sütünü sağdım, sattım. Parayı denkledim." Sonra hırkayı uzattı: "Bu da hırka, yününü kırptım. Hırka ördüm. Doğrusunu istersen ben örmedim. Beceremem. Ama, bu şartın yoktu zaten." Bey güldü:

"Yoktu. Demek hırka da tamam. Peki öbürleri?"

"Sırayla gidiyorum beyim. Aman kafamı karıştıрма. Zati

çok iş verdin, kafamı altüst ettin. Nerde kalmıştık? Hah. Bu koyun gebeydi. İki yavrusu oldu. İşte kuzular burda. Şimdi izinle birini keseceğiz."

Bey de yanındakiler de merakla seyrediyordu. Köse, kuzulardan birini kesti:

"İşte," dedi, "kanı. Öbür kuzuyu canlı veriyorum ya. O da canlı."

Bey bayağı memnundu. Biraz da korkarak sordu:

"Peki çanta?"

"O en kolayı beyim. Şu kestiğimiz kuzu ne güne duruyor? Etinden kebab yapıp yiyeceğiz. Derisinden çanta dikeceğiz."

Bey, heyecanla yerinden fırladı. Başırdı:

"Aferin Köse. Tamamını çözdün. Kâhyalığı hak ettin."

"Sağol beyim. Bir şey söylemek isterim. Dürüst olmam gerek. Ben bu muammayı kendim çözmedim. Sen de kendin bulacaksın dememiştin. Sade 'şunu şunu isterim' demiştin, değil mi?"

"Doğru" dedi bey. Sonra ekledi. "Peki ama, merak ettim. Bugüne kadar kimse çözemedi bu muammayı. Kim çözdü şimdi?"

Köse olup bitenlerin hepsini anlattı. Taa, yola çıkışından, Eşe'ye rastlayışına, eve gidişlerine, Ayşe'nin sözlerine kadar.

Bey, hepsini dinledi. Sonunda;

"Dürüstlüğüne beğendim Köse," dedi. "Ese ile kızını da tanımak isterim. Tez haber gönderin. Gelsinler konuşum olsunlar."

Köse, hemen çıktı. Bey, araba vermişti. Bindiler. Ese ile Ayşe'yi alıp geldiler. Beyin karşısına çıktılar. Beyin yetişkin bir oğlu vardı. O da yanındaydı. Onlar gelince, bey karşıladı. Buyur etti. Ayşe'nin terbiyesini, güzelliğini de pek beğendi. Şerbetler geldi. Bey, Ayşe'ye dedi ki:

"Kızım, Köse her şeyi anlattı bana. Aklını pek beğendim. Şimdi sana bir soru daha sormak isterim. Cevap verir misin?"

Ayşe, terbiyeli, cevap verdi:

"Buyrun, sorun."

Herkes hayretle seyrediyordu. Ese ile Köse birbirlerine baktılar. Bu sırada bey, sorusunu sordu:

"Senin bir baban var. Başka kimsen yok değil mi?"

"Evet efendim."

Kimse bir şey anlamadı. Soru bu muydu? Ama, bey daha bitirmemişti. Devam etti:

"Benim de bir oğlum var. Başka kimsem yok. Şimdi soruyorum: Ben bir tüccarım. İş yaptım. Kâr ettim. Artık faiz istiyorum. Anladın mı?"

"Anladım" dedi Ayşe yavaşça. Herkes şaşkındı. Gene kimse bir şey anlamamıştı. Ne konuşuyorlardı bunlar? Bey ekledi:

"Bu faizi bana vermek ister misin?"

Ayşe başını önüne eğdi. Âdeta utanarak;

"Veririm beyim" dedi. Bey, sevinçle ayağa kalktı. Ese'ye döndü:

"Ese, sen de razı mısın?"

Ese, şaşkınlıktan küçük dilini yutacaktı. Bir beye, bir Ayşe'ye baktı. Sordu:

"Neye razı mıyım beyim? Bir şey anlamadım," dedi.

Bey güldü, Ayşe'ye döndü. Yumuşak bir sesle;

"Anlat babana Ayşe" dedi.

Ayşe, babasına döndü. Anlattı:

"Baba, beyin oğlu var ya. İşte kâr etmesi o. Yani, kârı, oğlu. Faiz isterim dediği torun. Yani 'oğlumu evlendirip, faizini de almak, torun edinmek isterim' diyor. Beni de beğenmiş, oğluna eş olarak seçiyor. Bana, 'razı mısın' dedi. Razı oldum." Bunları söyleyince, yanakları pembe pembe oldu. Utanmıştı. Başını önüne eğdi. Sonra yavaş bir sesle, "Şimdi sana soruyor. Sen de razı olur musun?" diye ekledi.

Herkes birbirine baktı. Ese, bir adım attı beye doğru:

"Böyle mi beyim?" Bey güldü:

"Tastamam, böyle. Razı mısın?"

"Aman beyim, şunu açıktan sorsana. Senin gibi beye gelin vermek bizim için şeref. Tek aklımız ersin."

Herkes güldü. Bey, oğluna döndü:

"Sen de ister misin oğlum? Ayşe'yi sana alalım mı?"

Delikanlı, Ayşe'yi beğenmişti. Çoktan razıydı:

"Tabii baba," dedi.

Bey, Köse'ye döndü:

"Öyleyse düğün hazırlıklarına başlayabiliriz kâhya."

Köse çok memnundu:

"Tabii beyim. Derhal. Düğünde de muamma olmaz ya. Hem öyle bir düğün hazırlayacağız ki, herkes 'Bu Köse de yaman kâhyaymış' diyecek."

Bey, düşünmekte olan Ese'ye döndü:

"Ne o Ese? Ne daldın öyle?"

Ese uykudan uyanırmış gibi silkindi, kendine geldi: "Faiz olacak, değil mi?"

Ayşe babasına koştu:

"Tabii baba."

Ese güldü, kızının başını okşadı:

"Açık ama, ben gene bir sorayım dedi. Siz pek bir muammalı konuşuyorsunuz da benim fazla aklım ermiyor. Kısacası, ben de büyükbaba olacağım yani. Yaşasın."

Hepsi güldüler. Herkes mutluydu. Gerçekten, Köse güzel bir düğün hazırladı. Genç evliler de, herkesler de çok memnundu.

BOĞAÇ HAN

Dede Korkut'tan

Bir gün, Kam oğlu Bayındır Han yerinden dikildi. Şam işi çadırını toprağa diktirdi. Çadırın gölgesi göğe devrilmişti. Bin yere, bin ipek halı serilmişti. Bayındır Han şölen vermiyordu. Oğuz beylerinin çağrılı olduğu tören günüydü, Bayındır Han, ağırlama için isteklerini buyurdu. Yapılacak işleri, adamlarına duyurdu:

"Beylerim için bir ak, bir kara, bir al otağ kurulsun. Duyanlar duymayanlara duyursun: Oğlu olan ak otağa, kızı olan al otağa, oğlu-kızı olmayan kara otağa buyursun. Kara otakta keçeler olacak. Çocuksuzların önlerine, kara koyun eti konacak. Yiyen yesin, afiyet olsun. Beğenmeyen çıkıp gitsin, kalbi neyle dolarsa dolsun."

Çağrılı beyler arasında Dirse Bey vardı. Beyin evi sıcak, tuzu kuruydu. Ama, talihi kapalı, zürriyeti kuruydu. Aldı sözü Dede Korkut:

Salkım salkım tan yelleri estiğinde

Sakallı çayır kuşu öttüğünde

Sabah ezanı başlayınca

Arap atlar şahlanınca

Dirse Han da yola sardı

Şölen yerine vardı

Bayındır'ın adamları buyur ettiler

Kara otağda, altına kara post ittiler

Dirse Han önceleri bu işe şaşırdı

Önüne konan kara yahni sabrını taşırdı:

"Nedir bu yaptığınız yiğitler? Üstüm kara, altım kara. Önümde koyduğunuz hepsinden kara. Bayındır Han beylerini böyle mi karşılar oldu? Bize kara çadırı, kara postu, kara yahniyi mi layık buldu?"

Ağzına geleni söyledi. Söyledikçe parladı. Parladıkça söyledi:

"Ne eksikimi gördü Bayındır Han benim? Kılıcım düşman başı kesmedi mi? Atım rüzgâra karşı esmedi mi? Bayındır Han'a saygım az mı bulundu? Nedir eksik olan bende? Yiğitlik mi, şan mı, şeref mi?"

Bayındır Han bu sözleri duydu. Cevapladı:

"Buyruk benden geldi, Dirse Han bunu bilsin. Bu bağırip çağırmanın hızı kesilsin. Kararım budur, yargım kesin. Kendine göre yeri var herkesin. Oğlu olan ak otağda, kızı olan alda buyur edilecek. Çocuğu olmayana, kara çadırda, kara yahni verilecek. Beğenen kalır, susar, sesini keser. Beğenmeyen kalkar gider, talihine küser."

Bu sözleri Dirse Han'ın onurunu parçaladı. Kalktı:

"Kalkın yiğitlerim. Burada durmak olmaz. Karalık içinde oturulmaz. Burada karalara boğulduk. Sözün açıkçası, Bayındır'ca törenden kovulduk."

Çıktı. Kovulmaktan beter edilmesi Dirse Han'ın kafasına çakılmıştı. Çocuğu olmayışı yeniden aklına takılmıştı:

"Bu kara ayıp, küçük düşürdü beni. Koca Han, sofrasına almadı, baba denmeyi. Bunun suçu bende mi, hatunda mı? Bu soruyu çözmeli artık. Her şeyi konuşmalı açık açık."

Evde karısını karşısına aldı Dirse Han:

**Gel kadını, yaklaş başımın bahtı, evimin tahtı
Kara saçı topuğunu döven selvi boylum
Kem söz bilmeyen, bal dillir, tatlı huylum
Yay gibi gergin hilal kaşım
Kadınım, hatunum, evimin direği, tek eşim**

**Bilir misin Bayındır'ın şöleninde neler oldu
Neden böyle yüreğime tarifsiz kederler doldu
Vardık ki, Han üç otağ kurdurmuş
Oğlu olanı ak otağa, kızı olanı ala durdurmuş
Oğlu-kızı olmayan bunlara giremezmiş
Kara otakta, kara postta oturur, karşı gelememiş
Ya susar, önüne konan kara yahniyi yermiş
Ya da soru sormaz, beğenmezse çeker gidermiş
Beni de kara otağa, kara posta götürdüler
Önüme kara koyundan kara yahni sürdüler
Han Bayındır böyle demiş, böyle buyurmuş
Çocuğu olmayanın bahtı da kara olurmuş
Söyle bana kadının, bunca yıllık hatunum
Bu kuruluk sende mi, yoksa benim mi suçum?**

Karısı sustu, Dirse Han'a bakıp boynunu kıstı. Dirse Han bekledi. Sözlerine şunları da ekledi:

**Niye gözlerime bakarsın, bakışınla beni yakarsın?
Konuşacaksan, tez konuş, beni tümünden çıldırtma
Aç ağzını han kızı, beni yerimden kaldırtma.
Şimdi kalkıp, boğazından tutayım mı,
Seni fırlatıp, yerden yere atayım mı,
Kara pulat kılıcımı kınından sıyırayım mı,
O güzel başını, dal vücuttan ayırayım mı,
Söyle diyorum han kızı, dile gel de söyle,
Taş gibi durup da, çileden çıkarma beni böyle!**

Hatun dayanamadı, canlandı. Söyledikçe, yanakları kanlandı:

**Canım Dirsem. Hanım Dirsem.
Nasıl böyle acı sözler söylersin?
Yaralı kalbimi onulmaz eylersin,**

**Olmadıysa, Tanrı'dan olmadı, suç ne sende,
ne bende,**

**Can çıkmadıkça umut kalmalı tende,
Birbirimizi kırmakla sanki ne kazanırız?
Bozuşursak çocuk mu olacak sanırız?
Bırak bu öfkeyi, sıyrıl kötü sözden, gazaptan
Cömert ol, açık elli ol, kurtul şu azaptan.
Elini, gönlünü, sofranı başkalarına aç,
Kan kırıp, can yakmaktan sakın, kaç,
Aç görünce doyur, çıplak görünce giydir,
Borçluyu kurtar, dua al, herkese kendini sevdire,
Ola ki aldığın dualardan biri yerine gelir,
Tanrı, bize de nurtopu gibi bir oğlan verir.**

Dirse Han, karısı da parlayacak sanmıştı. Fakat, sözlerini duydukça, iyice utanmıştı. Bitirsin diye bekledi. Sonra, yavaş sesle şöyle dedi:

"Doğru dersin kadınım, güzel söylersin.

Dualar tutarsa, Tanrı bize de bir oğul versin."

Bambaşka bir adam oldu Dirse Han. Aç doyurdu, çıplak giydirdi her zaman. Yoksuldan, kimsesizden bol bol dua aldı. "Güçsüzlerin yardımına koşan bey" diye ün saldı. İsteddiği de sonunda oldu. Karısı, bir süre sonra, gebe kaldı. Gürbüz, sağlıklı bir oğlandı doğan. Göklere uçtu sevincinden, gururundan Dirse Han:

**Sofralar kurulsun oyunlar oynansın
Oğlumun doğumu tüm dostlarımca kutlansın
Artık benim de var bir oğlum
Sürecek sonralara, benim de soyum.**

Çocuğa ad konmamıştı. Oğuz Boyu'nda hemen isim konmazdı. Yiğitliği bilinmeden, onu bir adla çağırmak olmazdı. Dede Korkut der ki:

"At ayağı çabuk, ozan dili çevik olur. Yiğit kemikli olur, kaburgalı büyür."

Aradan yıllar geçti. Dirse Han'ın oğlu boy attı, babasının tepesinden baktı. Yaşı on beş olmuştu. Çocukluk devri dolmuştu. Bunu, kimse zamanında anlamaz, bilmez. Kendini göstermeyen önünde, kimse eğilmez.

Bayındır Han'ın bir boğası, bir de buğrası vardı. Yazın ve güzün bunları dövüştürürlerdi.

Yaz günüydü gene. Boğayı çıkardılar alana. Kenarda oğlanlar oynardı. Boğa yerinde kaynardı. Yiğitler, oğlanlara "Kaçın," dediler. Boğanın zincirlerini çözdüler. Oğlanlar kaçtı, dağıldı. Yalnız, Dirse Han'ın oğlu kaldı. Boğa tozu dumana katıp koştı. Oğlanı görünce, tümenden coştı. Ağzında köpük, gelip karşısına dikildi. Oğlan ne ileri gitti ne de geri adım atıp çekildi. Boğa birdenbire saldırdı. Oğlan yumruğunu havaya kaldırdı. Boğa saldırınca yumruğunu indirdi. Koca boğayı dizlerinin üstüne indirdi. Gene doğruldu. dikildi boğa. Kanlı gözlerle baktı oğlana. Hamle edince oğlan yumruğunu indirmedi. Bütün gücüyle bindirmedi. Uzatıp boğanın alnına dayadı. Boğa gerildi, olduğu yerde kalakaldı. Karşılıklı durdular. Ne çekildiler, ne vurdular. Oğuz beyleri şaşkın seyrederdi. Herkes birbirine "Sonu ne olacak?" derdi. Birden oğlan yumruğunu çekti. Boğa dizlerinin üstüne çöktü. Oğlan, hızla bıçağını sıyırdı. Boğayı boy-nuzundan tutup kıvırdı. Savurdu bıçağı boynuna. Boğanın gövdesi yığıldı kuma. Oğlan boğanın başını aldı. Beylere doğru kaldırdı. Böylece koca boğayı hakladı. Dirse Han koşup oğlanı kucakladı. Önünde durdu. Merakla sordu:

"Nasıl devirdin koca boğayı?"

"Bir dama direk vururlar, dayanak olur. Yumruğum alnında boğa bekleyip durur. Çektim yumruğumu boşaldı boğa. Dayanamadı, düştü boşluğa."

Dede Korkut geldi, boy boyladı, soy soyladı. Bakalım neler söyledi.

**Dirse Han, beylik ver bu oğlana, erdemlidir
Arap atı ver, binit etsin, hünerlidir
Bir tümen koyun ver ağılından, semiz olsun
Güçlü yük taşıy deve ver, temiz olsun
Büyük ev ver bu oğlana, içi serin olsun
Bahçesi geniş, kuyusu derin olsun
Erdemlidir bu yiğit, herkes gördü
Alanda, dev boğayı eliyle öldürdü
Ad koymak hakkını verdiler bana
Boğaç adını koydum bu yiğit oğlana
Adını ben verdim, yaşını Allah versin.**

Böylece Boğaç oldu, Dirse Han'ın yiğit oğlu. Dirse Han, ver denilenlerin hepsini verdi. Bir denileni iki etmedi. Ama, Dirse Han'ın adamları kışkırdılar bunu. Ona, çekiştirmeye başladılar oğlunu. Yapmadığı şeyleri yapmış sandırdılar. Yalanlar söyleyip onu kandırdılar. Dirse Han da adamlarına kandı. Oğlunun rezillikler yaptığına inandı: Söylenenlere göre şımarmıştı Boğaç. Ne ev koruyordu, ne ağaç. Gencecik kızlara saldırıyordu. Erli kadınları dağa kaldırıyordu. Bayındır Han da bunları duymuştu. Onun ölümünü ferman buyurmuştu. Dirse Han hep sine inandı. Bütün bunları doğru sandı. Ölüm cezası verdi oğluna. Bulayacaktı elini kana. Adamlar, Boğaç'ın belalı yiğit olduğunu söylediler. Tuzağa düşürülmezse haklanamaz dediler. Dirse Han, ava çıkmak için Boğaç'a haber saldı. Ertesi gün, ava çıkıp, onu da yanına aldı.

Boğaç geyik sürüyordu. Dirse Han'a doğru gidiyordu. Dirse Han kuşkulandı: "Yayını germiş, okunu atacak! Alnımdan vurup, beynimi dağıtacak!" Ondan önce yay gerip ok attı; Boğaç acı içinde yandı. Kanlara bulanıp, atından yuvarlandı

Boğaç'ın anası, oğlunun ilk avı için şölen hazırlamıştı. Dirse Han yalnız gelince merakla sorgulamıştı:

**Boğaç nerde? Oğlum nerde? Söylesene
Sana soruyorum Dirse Han konuşsana
Evimin tahtı, yüreğimin bahtı
Han babamın güveyisi, kadın anamın sevgisi
Göz açıp gördüğüm, gönül verip sevdiğim
Hanım, erkeğim, kocam, biricim erim
İki gittin, bir gelirsin, oğlum hani
Kara gecede bulduğum yiğit Boğaçım hani?**

Dirse Han cevap vermedi, bekledi. Hatun sözüne şunları da ekledi:

**Nerede Boğaçım, biricik oğlum nerededir
Çıkacak gibi olur gözüm, yaman seğirir
Oğlumun emdiği süt damarım çatlar gibi vurur
Ak tenim, sarı yılan sokmuş gibi sızlar durur
Aç görüp doyurduk, çıplak görüp giydirdik
Göl gibi kıımız sağdık, tepe gibi et yığdırdık
Hayır dua ile, Tanrı bize yaman bir oğul verdi
Beylerin tanıklığıyla Boğaç adına erdi
Kâfir baskınına uğradınsa hemen haber ver bana
Varayım, haber edeyim, kendi han babama
Ondan asker isteyip, yiğitler alayım
Oğlumu alan kâfir düşman üstüne salayım
Neden susarsın Dirse Han, bana öyle bakarsın
Söz etmez, ağzını açmaz, yüreğimi yakarsın.**

Ağzını açacak hali yoktu Dirse Han'ın. Nasıl cevaplasın sözlerini bağı yanık ananın. "Oğlumu kendi elimle vurdum" mu desin? "Senin Boğaçını ben öldürdüm" mü desin?

Hatun fazla duramazdı oralarda. At hazırlatıp, çıktı yollara. Av yerine yaklaştı, baktı, kargalar dönelir durur. Yaklaştık-

ça yüreği daha hızlı vurur. Kanlar içinde Boğaç'ı buldu. Öldü diye bırakmışlardı onu. Bir yumruk tıkanı sanki boynuna. Yere atlayıp sarıldı oğluna:

**Kara inci gözlerini uyku almış, aç oğul
Bakışınla anacığın mutluluk saç oğul
Öz gövdende canın varsa, söyle bana
Kanın bittiyse, helal bütün kanım sana
Duy beni oğul, boşa gitmesin sözlerim
Seninki açılırsa, kapansın benim gözlerim
Kim kanladı seni böyle, kimin okuyla oldu
Güzel yüzün, kimin vurumuyla böyle soldu?**

"Kimseye lanet etme güzel anam. Bana ok çeken kendi öz babam!"

At ayağı çabuk, ozan dili çevik olur. Ana sevgisiyle, yaralı çocuk hayatta kalır. Kaptı yavrusunu hatun, ana kartal gibi. Ulurdu sanki, göğü yırtar gibi. Boğaç'ı el üstüne kaldırdı. He-kimler buldu, yarasını sardırđı. Kan lekelerini kendi eliyle pakladı. Oğlunu, yavru kuş gibi göğsüne sakladı. Kırk günde iyi oldu Boğaç, eski haline döndü. Dirse Han ise, pişmanlıkla, acıyla tükenip söndü.

Hainler, Dirse Han'ı tutsak edip at sırtına vurdular. Kâfir iline gidip Tekfur önünde durdular.

Hatun bunu duyunca oğluna gitti. Olanları ona ilette:

**Dirse'nin boynuna ak sicim taktılar
Bir at sırtına heybe gibi attılar
Kalk Boğaçım yerinden doğrul
Babanı kurtarmak için yola koyul
Babanı Tekfur eline tutsak koyma
O sana kıydı, sen ona kıyma.**

Anasının sözüyle fırladı Boğaç, yola düştü. Kırk yiğidiyle Tekfur iline erişti. Daldı kâfir içine, vuruşmaya başladı. Dirse Han, kendini kurtarmaya gelen bu yiğidi tanımadı.

"Benim için dövüşmeye değmez yiğidim, ben soysuzum. Kendi oğlunu eliyle vurmuş, ihtiyar bir uğursuzum."

Boğaç dedi ki:

"Damarımda kanın var, altımda verdiğin kısırak. Anama söz verdim kurtaracağım, konuşmayı bırak."

Dirse Han, öldü sandığı Boğaç'ı tanıdı. Bu yiğidin kendi oğlu olduğunu anladı.

Rüzgâr gibi at oynattı Boğaç, şimşek gibi kılıç çaldı. Kırk yiğidiyle düşmanı korkuya saldı. Bozulan düşman dağıldı, kaçtı. Boğaç, Dirse Han'a hayat kapısını açtı. Oğuz Boyu'na döndüler.

Hatun, yiğit oğluna sevgiyle sarıldı. Akşam, bunun için büyük şölen kuruldu. Dirse üzgündü. Yaptıklarıyla bitkindi:

"Ağzından duyayım han kızı. Yaptığını bilmeyen, şeytana uyan kocanı bağısladın mı?"

"Demişiz bir kere, bahtımın eri, yuvamın erkeği. Bundan böyle her duyduğuna inanma. Kötüye uyup, fitneye kanma. Ben değil, vurmaya çalıştığın oğlun kurtardı seni."

Dede Korkut geldi. Boy boyladı, soy soyladı:

Onlar da bu dünyadan geldi geçti

Kervan gibi kondu kondu göçtü

Gelimli gidimlidir bu dünya

Kimseye kalmadı, onlara kalacak değil ya

Ocaklarda ateş yansın, sönmesin

Tanrı kimseyi namerde muhtaç etmesin.

EMRAH İLE SELVİ

Van gölü kıyılarında sevimli bir şehir olan Erciş'te, Miroğlu Ahmet Bey'in büyük bir konağı vardı. Saza, söze düşküncü Miroğlu. Zengindi. Gezici ozanlar, âşıklar onun konağında ağırlanırlar, sohbetler kurulurdu.

Bir gün, konağa yeni bir ozan çıkageldi. Buyur edildi. Elinde sazı, esmer, orta boylu, alçakgönüllü bir gençti. Miroğlu hoşbeşten sonra adını sordu.

"Emrah," dedi âşık.

"Nerelisin?"

"Buralıyım."

"Ercişli mi?" diye şaşıtı Miroğlu. "Nasıl olur? Biz fersah fersah ötedeki ozanları bilelim de kendi şehrimizden bir âşığı tanımayalım?"

Biraz da kuşkulandı. Kendini âşık diye tanıtan bir hevesli olmasını bu?

Fakat, genç âşık, kendinden emindi. Sordu:

"Sizin konağınızda da çıkmış Âşık Ahmet'i hatırlar mısınız beyim?" Miroğlu hatırlıyordu. "Yıllarca önce, huzurunuzda, sazıyla oynayan bir çocuğa tokat vurmuştu." Bunu da hatırladı Miroğlu. "İşte o çocuk benim. Oğluyum Âşık Ahmet'in. Ercişli Emrah'ım."

Miroğlu büsbütün işkillendi. "Bu çocuk, yıllarca önce, babasından yediği tokadın acısını çıkarmak için, konağıma gelmiş. Bir şeyler çalıp, söylemeye çalışacak. Ağır lanacak. Vaktimizi heba edecek," diye düşündü. Ama gene de, sohbet kur-

durdu. Emrah, sazını eline alıp, çalarken, "İçkiye mi vursam, dışarı mı kaçsam?" diye karar vermeye çalışıyordu. Fakat ilk dörtlükte, ilgilendi, çevresindekilere dinlemelerini işaret etti. Çalışıyordu söylüyordu Emrah güröl güröl:

**Hey ağalar, gayri kalmadı çarem
Yitirmişim ela gözlü maralı
Cihan tabib olsa, kapanmaz yarem
Ben ölem, sinem kala yaralı**

Miroğlu kendini tutamadı. Seslendi:
"Yaşa Emrah! Oku oğlum."
Emrah gülümsedi. Devam etti:

**Dağlarda sürdüğüm sürü benimdir
Yüreğimde yanan derdü gamımdır
Hey ağalar, giden yavru kimindir
Gönül mahzun, yadlar saralı**

**Emrah der, yazılan gelirmiş başa
İstersen sultan ol, istersen paşa
Küsmüş mala, sevgiliye, kardaşa
Kömür saçlar mah yüzüne taralı**

Hep alkışladılar. Övdüler Emrah'ı. Ona da cesaret geldi. Daha istediler. Doğrudur. Tel tınladıkça, el durmaz, ses susmaz. Okudu:

**Ağır eller konar, göçer
Yarım durur, kervan geçer
Misk ile amberler saçar
Soluna, sağına yarin**

**Can kurban yarin yoluna
Ermedim canan koluna
Kılıç verem de destine
Düşem ayağına yarin**

**Ağır eller de çekildi
Genç yaşta belim büküldü
Emrah der, kalbim söküldü
Ermedim vaslına yarin**

Gene istediler. Gene söyledi Emrah. "Âşığın eli yorulmaz, dili durmaz" dedi. Birbirinden güzeldi okudukları. Geç vakte kadar sürdü sohbet. Kimse bıkmadı. Kimse bırakıp çıkmadı. Sonunda odasını gösterdiler. Yatağına uzandı. Yüzü gülüyordu. Yıllar sonra bu konakta, âşık olarak ağırlanmış, konuk olmuştu. Bir de, o zaman gördüğü siyah saçları lüle lüle, kömür gözlü kızı görseydi. O ne olmuştu acaba?

Sabah uyandığında güneş bayağı yükselmişti. Sazını aldı, bahçeye çıktı. Bir ağaç dibine oturdu. Bilmeden has bahçeye girmişti. Kendi kendine, sazında geziniyordu. Birden gölgeler gördü. Başını kaldırdı: Üç kız. Biri dedi ki:

"Çalsana âşık. Biz de duyalım."

Emrah'ın gözüne güneş giriyordu. Kızı göremedi. Ama lafı da uzatmadı. Dedi ki:

"Kızın nazı olur, âşığın sazi. Sazın da nazı olmaz." Vurdu:

**Şu hilal kaşı karanın
Ah elinden, vah elinden
Yanı çifte tavalının
Ah elinden, vah elinden**

**Eli şimşir kılıçlının
Gözü ılık bakışlının
Çevik maral gidişimin
Ah elinden, vah elinden**

**Elinde güneş, sâkinin
Sinesi cennet bağının
Emrah der ki, şu cananın
Ah elinden, vah elinden.**

Başını kaldırdı. Kızla göz göze geldi: İki gülen, kara göz.
O gözlerdi. Yıllarca önce gördüğü gözler. Sordu:

"Adını bağışlar mısın?"

"Selvi" dedi kız. Emrah sazına vurdu:

**Yaz ayları bu illere gelende
Açılır bağında gülü Selvi'nin
Tomurcuk tomurcuk güller açanda
Akar dudağından balı Selvi'nin**

**Yüce dağ başında laleler biter
Yüreğim ateşi durmayıp tüter
Gönüller bağında bülbüller öter
Eğilir tutanda dalı Selvi'nin**

**Emrah der ki, öldüğümü bileler
O gün benim namazımı kılalar
Mezarımı yol üstüne koyalar
Geçerken yolu uğrarsa Selvi'nin**

Başını kaldırdı, baktı. Öbür kızlar gitmişlerdi. Selvi, büyü-
lenmiş gibi Emrah'a bakıyordu. Emrah, uzandı, elini tuttu. Sel-
vi kaçırmadı. Emrah dedi ki:

"Biliyor musun Selvi? Yıllar önce, bu konakta, babamdan bir tokat yemiştim. Bir çift de kara göz gördüm o akşam İkisini de unutamadım. Yanağımdaki acıyı, yüreğimdaki aşkı. Yıllardır bu kalp, senin için çarptı."

"Hatırladım," dedi Selvi, "demek o çocuk sensin. Ne güzel çaldın. Ne tatlı söyledin. Benim de içim kaynakadı."

Emrah, ona belinden sarılmak istedi. Fakat Selvi, birden geri çekildi. Kaçtı. Gidiyordu. Emrah bir şey söylemedi. Sazına vurdu:

**Bir nazenin bana gel gel eyledi
Varmasam incinir, varsam incinir
Nazik ellerinden, ince belinden
Sarmasam incinir, sarsam incinir**

**Nereden nereye sevdim o yarı
Ateşli hicranı söndürür narı
Emrah der ki, giden nazlı baharı
Sevmesem incinir, sevsem incinir**

Selvi durup dinlemişti. Döndü yaklaştı. Emrah sazını bırakıp doğruldu. Ellerini uzattı. Selvi'nin ellerini tuttu. Kendine çekti. Güneş, tam tepeye çıkmıştı. Erciş, yaz sıcağı altında, ısınmış, yatıyordu...

Bundan sonraki günler, Emrah'ın hayatının en güzel günleriydi. Akşamları sohbet kuruluyordu. En içli, coşkulu duygularını dile getiriyordu. Gündüzleri, has bahçede Selvi'yle buluşuyor, sevgiyle doluşuyorlardı.

Sonunda, Emrah kararını verdi. Böyle gizli aşktan bıkmıştı. Gidip, Miroğlu'ndan Selvi'yi istedi. Beyin bir anda rengi değışti:

"Ne diyorsun sen Emrah? Gündüz vakti içki içtin de başına mı vurdu?"

"Bu şarabı yıllar önce içmiştim beyim" dedi Emrah. "Yıllar-

dır bunun sarhoşluğu ile gezerim. Şimdi ayıldım. Selvi'nin karım olmasını isterim."

"Olmaz. Bir kere Selvi sözlüdür. Vanlı bir bey oğluyla söz kesilmiştir."

"Kendi beni ister beyim. Siz de kabul ederseniz söz bozulur."

"Ne demek kendi ister?" diye kükredi Miroğlu.

"Biz buluşuyoruz. Birbirimizi seviyoruz," deyince, Miroğlu çıldırdı âdeta:

"Olacak iş değil! Nasıl da söylüyor! Buluştuk diyor! Sevişiyoruz diyor. Seni konuk bildik, konağımıza aldık. Selvi'ye de bak! Gizli gizli erkeklerle buluşuyor."

Konuştukça köpürdü. Köpürdükçe bağırdı Miroğlu. Sonunda kovdu Emrah'ı. Yapacak bir şey yoktu. Emrah çıktı gitti.

Bu sırada bir haber geldi. Şah Abbas'ın ordusu Van'ı kuşatmıştı. Bir kol da Erciş'e geliyordu.

Şah Abbas, güçlü bir hükümdardı. Van'ı almak en büyük emeliydi. Şehri kuşatmış, fakat düşürememişti. Van Kalesi büyük direnç gösteriyordu. Kuşatma uzamış, kale düşmemişti. Sonunda, Şah Abbas, Erciş'e bir kol gönderdi. Orası çabuk düştü. Şaha armağan olarak bir kız getirmişlerdi. Veziri Yakup Han, kızın bir bey kızı olduğunu, dilberlikte eşsiz bulunduğunu söyledi. Huzura aldılar. Selvi'ydi bu. Babasını ağır yaralamışlardı. Selvi çok öfkeliydi. Şaha terslendi. Abbas ise onu çok beğenmişti. Onun kendisinin olmasını istedi. Selvi;

"Ben odalık olmam" diye kestirip attı. Şah Abbas evlenmek istiyordu onunla. Selvi şart koşarak kabul etti:

"Önce kuşatmayı kaldıracaksınız. Sonra da adıma bir bağ yaptıracaksınız. İlk yemeğini verince evlenirim."

Şah Abbas irkildi. Ağır şartlardı bunlar. Düşünecekti.

Bu arada, Erciş'ten ayrılmış olan Emrah, şehrin düştüğünü duyunca dönüp geldi. Miroğlu'nu ölmek üzere iken buldu. Bey, acılıydı, pişmandı:

"Selvi'yi bul Emrah" dedi. "Onu kurtar. Evlen. Vasiyetim bu."

Emrah, perişan çıktı. Selvi'yi Şah Abbas'ın adamlarının götürdüğünü öğrendi. Van'a doğru yola çıktı. Bir tepede durdu. İçi sıkıntılı, gözleri buğuluydu. Vurdu sazına:

**Baktım ki yurdumun bülbülü susmuş
Selvi göçmüş, viran kalmış otağı
Camlar şikest olmuş, meyler dökülmüş
Sakiler meclisten çekmiş ayağı**

**Ayrıldım Selvi'den, hastayım hasta
Gözüm yollardadır, kulağım seste
Çiçekler kan ağlar, bülbüller yasta
Nazlı canan terk edeli bu bağı**

**Emrah yar hastası, daima canda
Gönül melul olmuş, dideler kanda
Şah gelmiş götürmüş, çevresi bende
Mecnun gibi dolanayım bu bağı.**

Emrah Van'a doğru geledursun, Şah Abbas, Selvi'nin şartlarını kabul etti. Kuşatmayı kaldırdı. İsfahan'a döneceklerdi. Selvi'nin ikinci şartı daha ağırdı. Bir bağ, yedi yılda üzüm verirdi. Ama, vurulmuştu Abbas. Bekleyecekti.

Emrah Van'a gidiyordu. Şimşek gibi atı yok ki, binip uçsun! Konaklaya konaklaya varmaya çalışıyordu:

**Ben bu cihana geldim geleli
Sanki ucu dönmez harmanım mı var?
Bana derler, gam yükümü sen götür
Benim bu yollarda kervanım mı var?**

Van'a geldiğinde baktı ki, şehirde bayram var. Şah Abbas

kuşatmayı kaldırmış. Şenlikler yapılıyor. Vanlılara bayram çıkmıştı, Emrah'a yeni yollar... Ayaktır, çekerdi. Emrah'tır, göçerdi.

**Küçükten bu aşka düştüm düşeli
Bu derdimin dermanını ararım
Vatanımdan yad ellere göçeli
Has bahçenin ceylanını ararım**

**Ben de kaldım bir güzelin döşünde
Gündüz hayalimde, gece düşümde
Bırakmadı akıl, hasret başımda
Ben Emrah'ım Selvi Han'ı ararım.**

Emrah geledursun, Şah Abbas, "Selvi Bağı"nı kurdurdu. Her askere bir çubuk diktirdi. Veziri Yakup Han'a şöyle diyordu:

"Kuşatmayı kaldırdık Selvi uğruna. Bağ diktirdik Selvi uğruna. Van'ı alamadık ama, Selvi'yi aldık diye sevinirdim Yakup. Ama onu da alamadık. Kız almak kale almaktan da zormuş."

Yakup Han'a kalırsa, Selvi bir şey bekliyordu. Zaman kazanmak istiyordu. Ama ne? Bunu çıkaramıyordu. Şah Abbas'ın akli almıyordu. Bir kız yedi yıl neyi bekler, kimi bekler?

Emrah, İsfahan'a vardı. Sağda solda, kahvelerde çalışıyor, halk onu ilgiyle dinliyordu:

**Dinleyin, burada methin eyleyem
Bulunmaz cihanda misli Pire'nin
Burada vardır, erenlerin duası
Belli olmaz, yaz kış günü Pire'nin**

**Yarin hasretliği damarda, kanda
Bilemez nolduğum, sevdiğin kande
Şöhreti söylenir, ta İsfahan'da
Emrah der, olaydın kulu Pire'nin**

Yakup Han, halk arasına karışır, tebdil gezerdi. Âşığın sazını, sözünü duyunca, anladı. Emrah şöyle diyordu:

**Ayrıldım Selvi'den, hastayım hasta
Gözüm yollardadır, kulağım seste
Çiçekler kan ağılar, bülbüller yasta
Nazlı canan terk edeli bu bağı**

**Emrah yar hastası, daima canda
Gönül melul olmuş, dideler kanda
Şah geldi götürdü, sevdası bende
Mecnun gibi dolanayım bu bağı.**

Yakup Han, yaklaştı, Emrah'la konuştu. Kuşkusu kalmamıştı. Selvi'nin beklediği oydu. Emrah'ı saraya çağırdı. Şahın huzurunda çaldıracaktı. Her şeyi hazırlattı. Şah Abbas, onun koşmalarını beğendi. Fakat, sonunda, "Şah geldi götürdü, sevdası bende" sözüne kızdı. Açıklama istedi. Emrah, Selvi'yle aşkını anlattı. Abbas büsbütün öfkeleni. Emrah'ın başının vurulmasını istedi. Tekrar söyledi:

**Kolu bağı, kulluğunda durmuşum
Gel öldürme beni, elaman şahım
Senin şah olduğunu ben de bilmişem
Gel kıyma canıma, elaman şahım**

**İster isen han ol, ister isen paşa
Dünya, Süleyman'a kalmadı, haşa
Dünya bir merdiven, çıkarsın arşa
Akıbet geriye dönersin şahım**

**Emrah der ki, dondan dona atıldım
Kul olup da her diyara satıldım
Selvi'nin de elinden yandım, yakıldım
Sen de bencileyin yanarsın şahım.**

Şah Abbas duraladı. Emrah'a macerasını bir daha anlattırdı. Çocukluktan bu yana geçenleri. Söyledi Emrah:

**Küçükten bu aşka düştüm düşeli
Bu derdimin dermanını ararım
Vatanımdan yad ellere göçeli
Has bahçenin ceylanını ararım.**

Şah Abbas, sordu:

"Selvi için ne yaparsın?"

"Elinden zehir bile içerim onun," dedi Emrah.

Abbas buyurdu: Hazırlanan zehirli şerbeti Selvi getirecekti. Zehirli olduğunu bilmeden. Selvi'ye şerbeti verdiler. Getirdi. Emrah'ı görünce az daha bayılacaktı. Emrah, ona baktı, zehirli şerbeti aldı:

**Gözyaşını eritir, yürekte yağı
Gönlü öldürmüş zülfün tuzağı
İster şerbet ola, isterse ağı
İçerim, Selvi Han, elinden senin....**

Şerbeti aldı, içiyordu. Şah Abbas bağırdı: "Dur Emrah!" İnlanmıştı Şah. Bu aşkın büyüklüğüne saygı duymuştu. Birbirlerinin olmalıydılar. Düğünlerini de kendi yapacaktı. İki sevgili sarıldılar. Hasret giderdiler. Sonra, çaldı, söyledi Emrah:

**Emret şahım emret, methin eyliyem
Bu İsfahan'ın mamur bağları
Ela gözlü, çiçekli dağları
Emret şahım emret, methin eyliyem...**

TEKKEŞOĞLU

Güreş, her devirde, Anadolu'da yaygındı. Pehlivanlarımızdan çok büyüklerinin ünleri, yurtdışında yayılmıştır. Bu hikâyeye de eski devirlerde geçmiştir.

(Bize *Murat Yığit* anlattı.)

O zamanlar, Boyabat'ta, Tekkeş adında bir bey vardı. Güreşe çok meraklıydı. Oğullarını da pehlivan olarak yetiştiriyordu. Günlerden bir gün, iki oğul yine güreşe tutuşmuştu. Büyük oğlu, küçük kardeşi Ali'nin oyununa gelmiş alta düşmüştü.

Tekkeş Bey yaklaştı, bakmak bahanesiyle eğilip, Ali'nin bacağına tuttu. Üstte olmasına rağmen, onu hamle yapamaz duruma getirdi. Oğlan parladı:

"Ayağımı tutuyorsun baba. Bırak!"

"Sen üsttesin oğul. Bu kadar yardımı da ağabeyine yapalım."

"Güreş bu baba. Ayağımı çekemezsem, kazanamam."

"Kazanman şart mı oğul? O büyüğün senin."

"Bu işin yaşı olur mu? Bırak baba ayağımı."

Fakat Tekkeş Bey bırakmadı. Bu arada ağabeyi döndü. Kardeşini yenik düşürdü. Davul zurna coştı. Seyirciler alkışladı. Ama Ali, fena halde içerledi, yüreği sızladı... Tekkeş Bey onun sırtını sıvazladı.

"Aferin. İyi güreştin. Yenemedin ama, yamandın."

"Bir de yenemedin diyorsun baba. Pes ettirmeme kıl kalmıştı."

"Bu kadar hırslı olma. O ağabeyin senin."

"Ağabeylik olur mu güreşte? Hele iki pehlivan güreşirken, dışardan ayak çekmek, hiç yakışık almaz." Tekkeş Bey kızdı:

"Kimseye saygın yok senin! Ağabey, yenilmez. Ayak tutan da baba ise onun bir bildiği vardır. Saygılı ol. Hadi bakayım."

Hem yenilmek, hem paylanmak Tekkeşoğlu'na çok dokunmuştu. O gece, sabaha kadar uyuyamadı. Sabaha karşı, yorgunluktan, kendinden geçti. Rüyasında, ak sakallı bir ihtiyar ona güç verdi. Artık bileğini kimsenin bükemeyeceğini söyledi.

Ertesi gün babasına gitti. Özür diledi. Elini öptü. Ağabeyiyle tekrar güreşmek istediğini söyledi. Babası, oğlunun pişmanlık duyusundan hoşnut olmuştu. Gülümsedi:

"Yenilen doymaz derler. Fakat, madem nedamet getirdin, bu kadar da istiyorsun, peki. Öğleden sonra güreş tutarsınız."

Gene davul zurnayla başladı güreş. Bir süre denediler birbirlerini iki kardeş. Tekkeşoğlu Ali daldı. Yıktı ağabeyini. Aynen, bir gün önceki durum olmuştu. Tekkeş Bey baktı, büyük oğlu güç durumda. Yaklaştı. Ali'nin ayağını yakaladı. Bu sırada, oğluyla göz göze geldi. Ali gülüyordu:

"Zıyanı yok. Tut baba. Hakkındır. Kıvır."

Tekkeş Bey, hırsla kıvırdı ayağını. Daha doğrusu, kıvırmak istedi. Ama, nafile. Bir meşe dalı tutmuş gibiydi. Kıvırmak değil, oynatmak mümkün değildi. Tekkeşoğlu, bu arada, bastırdı. Âdeta babasını da sürükleyerek, ağabeyini yenik düşürdü. İki kişiyi birden yenmişti.

Haber çabuk yayıldı. Tekkeşoğlu'nun gücü, çevrede hemen duyuldu. Civar köylerden güreş teklifleri geliyordu. Hepsisi de nasiplerini alıyorlardı. Tekkeş Bey, çetele tutuyordu sanki:

"Bu Yavuz İsmail, sahiden yavuz gençti ama, çok dayanamadı." "Kara Hüseyin'in de soluğu kesildi sonunda."

Önceleri, hemen yeniyordu Tekkeşoğlu. Sonra sonra gü-

reşleri uzatmaya başladı. Sanki oyalanıyordu. Babası bunu sorunca, şöyle cevap verdi:

"Seyredenler kısa güreşi sevmiyorlar baba. Hemen bitince, doymadan sofradan kalkmış gibi oluyorlar. Onun için, biraz güreş seyrettiriyorum. Sonunda, işi tamamlıyorum."

"Demek güreşirken, bunları da düşünüyorsun?"

"Pehlivan adam, başka ne düşünecek baba?"

"Kafanda hep güreş var senin. Aklını ona çalıştırıyorsun."

"Tabii. Güreş, sade bilekle olmaz. Kafayı da çalıştırmak gerek. Karşımdakinin vücut yapısını, güreş usulünü de inceliyorum. Ona göre ayarlıyorum güreşi."

Aradan zaman geçtikçe, Tekkeşoğlu'nun ünü iyiden yayıldı. Çevrede ona karşı çıkacak pek kimse kalmamıştı.

Fakat bu sırada acı bir olay oldu. Tekkeş Bey'in büyük oğlu, anlaşılmayan bir hastalığa yakalandı. Eridi. Kısa zamanda göçtü zavallı. Bu ölüm herkesi sarstı tabii. Tekkeş Bey, oğlunu karşısına aldı:

"Bak oğlum, ağabeyine olduğu kadar, geride bıraktıklarına da acıyorum. Ailenin devamını sağlamalıyız."

Tekkeşoğlu, babasına baktı. Demek istediğini anlamamıştı. O da ağabeyinin ölümüne çok üzülmüştü, ama, bununla ne ilgisi vardı? Babası, baklayı ağzından çıkardı. Düşündüğünü açıkladı:

"Ağabeyinin dul karısıyla sen evlenmelisin."

Ali'nin gözleri büyüdü:

"Ne diyorsun sen baba? Nasıl olur bu?"

"Tek başına kalamaz kadıncağız. Görevin bu senin."

"Yıllardır yengem olarak görmüşüm onu. Hem de aramızda yaş farkı var."

"Olsun, ağabeyinin emaneti bize."

Yapacak bir şey yoktu. Fakat, bu iş, Tekkeşoğlu'na çok zor geldi. Bir süre güreş falan düşünmedi. Kendini tarla işlerine verdi.

Bir gün, gene tarlada çalışıyordu. Tekkeşoğlu harmandaydı. Bir yabancı geldi. Selam verdi. Buğday yığınına gösterdi. Sordu:

"Nedir bu?"

Ali'nin zaten canı sıkındı. Bu yabancı alay mı ediyordu? Ama üstelemedi. Başından savmak için cevap verdi:

"Buğday işte, görmüyor musun?"

"Görüyorum, ama, buğday değil bu. Un."

Ali ona baktı. Kızmaya başlamıştı. Fakat, yabancı eline birkaç buğday tanesi almıştı. Parmaklarıyla ovalıyordu... Ve un dökülüyordu elinden. Buğday, bu yabancıнын parmakları arasında övütölüp, un haline geliyordu. Tekkeşoğlu, şaşkınlığı geçince sordu:

"Ne arıyorsun sen buralarda yabancı?"

Adam, alaycı bir gülüşle baktı ona:

"Sen buğdayı bile bilmiyorsun. Soracağım yeri nereden bileceksin?"

"Hele bir sor canım, belki biliriz."

"Zeyve'yi arıyorum."

"Burası Zeyve. Ben de Zeyveliyim."

"Ama atın ters yöne duruyor. Dönmeye niyetin yok mu?"

Tekkeşoğlu baktı. Atı gerçekten ters yöne dönmüştü. Güldü:

"Düzeltiriz canım." Yürüdü. Ata yaklaştı. Hayvanı kucaklayıp kaldırdı. Ters yöne çevirip bıraktı. Bu kere şaşma sırası yabancıya gelmişti:

"Vay canına. Pek iri değilsin ama, kuvvetin yerinde maşallah."

"Baktım, bu tür işlerden hoşlanıyorsun. Bir gösteri de biz yapalım dedik."

Yabancı ona baktı. Gülümsedi:

"Şimdi anladım, Zeyvelisin. Bu köyden yaman erler çıkmış."

"Peki ama, sen kimi aradığını hâlâ söylemedin."

"Tekkeş derler bir bey varmış, onu ararım."

"Şunu söylesene ağam. Götüreyim hemen seni."

"Zahmet olmasın sana. Tarif et, ben giderim."

"Yok canım, kendi evim. Hem atı da çevirip hazır ettik. Gidelim."

Birlikte gittiler. Tekkeş Bey, yabancıyı buyur etti. Kahve yaptırdı. Ne istediğini sordu. Yabancı dedi ki:

"Tekkeş Bey, ben İstanbul'dan gelirim. Saraydan. Yani padişahın adamlarındanım."

Tekkeş Bey meraklandı. Padişah ne isteyebilir ki? Öbürü devam etti:

"Padişahımın kulağına gelmiş. Bilirsin, pehlivanlığa çok meraklıdır. Öğrenmiş, senin pehlivanlıkta ün yapmış bir oğlun varmış. Buyurdu ki, bu delikanlı İstanbul'a gelsin. Sarayda güreşsin."

Tekkeş Bey sordu:

"Peki ama, bunu, kendisine niye söylemedin?"

"Daha görmedim ki söyleyeyim."

Tekkeş Bey oğluna bakınca, yabancı anladı:

"Yoksa, o ünlü pehlivan, bu delikanlı mı?"

"Evet."

Adam duraladı. Dedi ki:

"Fakat öyle bir anlatılıyor ki, karşısına dev çıksa yener deniyor."

"Güreş boyla posla yapılsaydı, bütün iri adamlar pehlivan olurdu," dedi Tekkeşoğlu. Yabancı, gene hayretini gizleyemedi:

"Çok şaştım bu işe."

"Ben de senin buğdayı un etmene şaşmıştım."

"Sen bir de at çevirmekle şaşırtmıştın beni. Benimki iki, bir alacaklıyım demektir."

"Eh, o zaman İstanbul'da ödeşiriz."

"Demek geliyorsun."

"Madem padişahımız istemiş. Tabii."

Ertesi gün yola çıktılar. Tekkeşoğlu yolda, İstanbul hakkın-
da bilgi alıyordu:

"Çok pehlivan var mı oralarda?"

"Yurdun en yaman güreşçileri orada toplanır."

"Bak aғam, ben öyle olur olmaz adamla güreşmem."

"Buluruz Tekkeşoğlu, meraklanma, senin dengini de buluruz."

İstanbul'a vardılar. Padişah, Tekkeşoğlu'nun dediklerini öğrenince güldü:

"Demek rastgele adamla güreşmezmiş. Çağırın bir göreyim şunu."

Tekkeşoğlu girdi. Etek öptü. Padişah, onu tepeden tırnağa süzdü:

"Ben de kapı gibi bir adam gelecek sandım" dedi. Eklendi:
"Şunu bil Zeyveli. Güreş çeneyle yapılmaz. Bilekle yapılır."

Tekkeşoğlu boyun kırdı:

"Buyurduğunuz doğrudur padişahım. Ama eksiktir."

"Neymiş eksiki?" diye gürlledi padişah.

"Güreş çeneyle yapılmaz. Ama yalnız bilekle de yapılmaz. Akıl ve de yürek ister. Pehlivanda, hem bilek, hem yürek, hem de akıl olmalı."

"Yahu ben vezir aramıyorum, pehlivan arıyorum. Pekâlâ. Göreceğiz bakalım."

Sarayda güreş şenliği düzenlenmişti. Yurdun dört yanından gelen usta pehlivanlar birbirleriyle kapıştılar. Tekkeşoğlu, Sarı Gülle denilen yaman bir pehlivanla tutuşmuştu. Çok uzun sürmedi. Silkti attı. Yenik düşürdü. Geldi, padişahı selamladı. Öbür güreşler sürüyordu. Padişah, Tekkeşoğlu'nu başka biriyle eşleştirmelerini istedi.

Bu sefer karşısına Çınar Hüseyin'i çıkardılar. Gerçekten çınar ağacı gibi bir yiğitti bu. En ünlü başpehlivanlardandı.

Çevredekiler önce karşı koymak istediler. Yeni bir pehlivan için Çınar fazlaydı. Daha az tecrübeli birini önerdiler. Ama padişah Çınar Hüseyin diye yineleyince yapacak şey yoktu.

Tekkeşoğlu ile Çınar Hüseyin'in güreşi uzadı. Öbür güreşler bitmiş, alan ikisine kalmıştı. Yüz okkalık, yerinden kımıldatılması güç bir pehlivanla, onun yanında çocuk gibi duran Tekkeşoğlu'nun güreşi çok heyecanlı oldu. Çınar, Tekkeşoğlu'nun ayağına yapışıyor, bükemiyor, elini çekiyor, çeviremiyordu. Sonunda, Tekkeşoğlu daldı, yıktı, güreşi aldı. Biraz da mahsus uzatmıştı.

Bu işe herkes şaştı. Padişah Tekkeşoğlu'nu takdir etti. Kararını verdi: Demir Mahir'le güreşecekti. Ama vakit geçmişti. Güreş ertesi gün yapılacaktı.

Demir Mahir, gerçek başpehlivandı. Öyle her güreşe çıkmazdı. Padişahın emri olunca kabul etmek zorunda kaldı. Yoksa, İstanbul'a yeni gelmiş, ünsüz, acemi, hele cüssesiz bir pehlivanla eşleştirilmesi olağan dışıydı.

Ertesi gün, padişah yerini aldı. Pehlivanlar çıktı. Demir Mahir, demirden bir dağ, Tekkeşoğlu, onun yanında, çelimsiz bir çocuk gibi duruyordu. Ötede beride fısıltılar başladı. Bir kısmı, padişahın Tekkeşoğlu'nun yüksekte konuşmasına kızdığını söylüyorlardı. Gazaba gelmiş, Mahir'e onu hırpalatmak istemişti.

Güreş başladı. 120 okkalık Mahir, Tekkeşoğlu'nu bir iki denedikten sonra, savurmak istedi. Başaramadı. Öfkelendi. Saldırdı. Gene boşa gitti. Bundan sonra, karşısındakinin, küçük cüssesine rağmen, hemen işi bitirilecek cinsten olmadığını anladı. İhtiyatlı güreşmeye başladı. Bu arada, Tekkeşoğlu birden daldı. Koskoca Demir Mahir'i şilte gibi kaldırdı, çevirdi, fırlattı. Mahir neye uğradığını anlamamış, boş bulunmuştu. Kolu'nun üstüne düştü. Koca gövdenin ağırlığıyla kol, "çatırr" diye bir ses çıkararak kırıldı. Herkes, Tekkeşoğlu'nun bu beklenmedik başarısına şaşıp kaldı.

Tekkeşoğlu, gelip padişahın önünde diz vurdu. Padişah, bir süre sustu. Sonra, kutladı. Fakat, peşinden, Mahir'i sakatlamasını beğenmediğini ekledi. Çünkü herkes biliyordu ki, bir ay sonra, yabancı ülkelerden pehlivanlar gelecekti. Mahir olmadan Türk güreşçilerinin gücü eksik kalırdı. Tekkeşoğlu'nun ise zaferden başı dönmüştü. Padişaha cevap verdi:

"Ondan hayır gelmezdi padişahım. Kalıbı iyi de, yüreği, kafası yok."

Padişah, bu küçük cüsseli, yaman pehlivanı küstah buluyordu. Azarladı onu. Tekkeşoğlu daha ileri gitti. Söylenmeyecek sözler söyledi. Padişahın sabrını taşırdı. Sonunda, padişah, kendisine karşı gelen Tekkeşoğlu'nun başının vurulmasını buyurdu.

Tekkeşoğlu'nun öldürülmesine, onu Zeyve'den getiren mabeyincinin gönlü elvermedi. Tekkeşoğlu'nu gizlice kaçırdılar. Bir tavşan kesip, onun gömleğini kana buladılar. Padişaha buyruğunun yerine getirildiğini söylediler. Başlarına bir iş gelebilirdi. Ama, dilini tutmadığı için, yaman bir pehlivanı öldürmek ağır bir cezaydı.

Tekkeşoğlu köyüne döndü. Ortalıkta gözükmeyerek, kendi halinde yaşamını sürdürdü.

İstanbul onu öldü biliyordu. Padişah, yabancı pehlivanlara çıkaracak pehlivan arıyordu. Mabeyinci tekrar huzura vardı. Etek öptü:

"Padişahım. İzin verin, Zeyve'ye uzanayım gene. Belki Tekkeşoğlu'nu bulduğum gibi yeni bir pehlivan bulurum."

Padişah izin verdi. Yola çıktı. Aslında, padişah da, öfkeye kapılıp, Tekkeşoğlu için ölüm buyruğu vermiş olmaktan pişmandı.

Tabii ilk gidilen yer Zeyve'de Tekkeşoğlu'nun evi oldu. Tekkeşoğlu, padişahın adamları sözünü duyunca heyecanlandı, ama, gelenin kim olduğunu görünce rahatladı.

"Dinle Tekkeşoğlu. Yabancılarla güreş günü yaklaştı. Benimle İstanbul'a geleceksin."

"Aman beyim, padişah beni görünce, başım tam gider bu sefer."

"Bıyıklarını, saçlarını usturayla kazıtacağız. Tekkeşoğlu'nun kardeşi diyeceğim senin için."

Denilen yapıldı. İstanbul'a gelip, huzura çıkıldı. Padişah, Tekkeşoğlu'nu ya tanıdı, sesini çıkarmadı; ya da gerçekten tanımadı, kardeşi sandı. Önemli değil. Önemli olan, onu sınamalarıydı. Pehlivanlarla eşleştirdiler. İyi sonuç alındı. Herkes, bu gencin, Tekkeşoğlu'ndan bile yaman olduğunu söyledi.

Büyük gün geldi. Padişah tahtına oturdu. Koca alan, hıncahınç insan doluydu. Davul zurnalar başladı. Pehlivanlar çıktı. Yabancıların başpehlivanı dağ gibi bir adamdı. Uzun, yele gibi sarı saçları, demir gibi kolları, çok uzun, güçlü bacakları vardı. İri bir mermer heykele benziyordu. Tabii Tekkeşoğlu, yanında küçücük kaldı. Seyircilerin bir kısmı, içlerinden "Ah, Mahir sakatlanmasaydı!" diye geçirdiler. Yabancılar da, onu görünce, "Babasının işi vardı, oğlunu mu gönderdi?" diye alay ettiler.

Güreş başladı. Yabancı başpehlivan, bu küçük adamı bir an önce fırlatmak için saldırıya geçti. Fakat seyirciler kadar, o da şaşırdı. Çünkü yerinden kımıldatamıyordu. Tekkeşoğlu, yerinde dimdik duruyor, kıpırdamıyordu. Adeta güreşmiyordu. Seyirciler arasında fısıltılar başladı. Nesi vardı bu delikanlının? Padişah meraklandı:

"Niye güreşmiyor bu?" dedi.

Mabeyinci hemen kalktı, pehlivanlara yaklaştı. Tekkeşoğlu'na niçin durduğunu sordu. Şu cevabı aldı:

"Gene sakatlık çıkar, padişah gazaba gelir diye korkuyordum."

Mabeyinci hem kızdı, hem de onun ne demek istediğini anladı. Hemen gidip padişaha aktardı. Padişah;

"Ağabeyinin başına gelenden korkuyor demek" dedi. "Söyle ona, bu yabancıyı yensin. İhsanda bulunulacak."

Tekkeşoğlu padişahın isteğini duyunca, hemen ihsanın da adını koydu:

"Ağabeyimin karısını zorla vermişlerdi bana. Yengemdir diye, el sürmemiştim. Benden büyüktü. Benim yaşıtımlar bir kızla evlenmek isterim."

"Olur" cevabını alınca, güreşmeye başladı. Yabancı pehlivan olanlardan bir şey anlamamıştı. Bir süredir kıpırdatamadığı bu küçük adam, çevresiyle sanki sohbet ediyordu. Şimdi ise birden hareketlenmişti. Tutmak mümkün değildi. Tekkeşoğlu saldırınca savunmaya geçti ama, başaramadı. Seyirciler, bir anda, koca sarışın devi, Tekkeşoğlu'nun kollarında, havada gördüler. Sanki bir çocuk bir boğayı kaldırmıştı. İnanılır gibi değildi.

Tekkeşoğlu naralandı. Sarışın devi fırlatıp attı, Demir Mahir'e yaptığı gibi. Seyircilerden büyük bir alkış koptu, padişah bile ayağa kalkmıştı.

Tekkeşoğlu, başpehlivan olmuştu. Evlendi. Mutlu bir hayat yaşadı. Artık dilini de tutmasını öğrenmişti.

SENCER

Hükümdar Kılıç Aslan'ın en büyük varlığı oğlu Sencer'di. Ahmet Baba adlı lalası onu çok iyi yetiştirmişti. Delikanlı çağına gelince, mızrak gibi bir delikanlı olmuştu. Günlerden bir gün, Kılıç Aslan, Sencer'de son zamanlarda gördüğü değişikliklerden kuşkulandı. Ahmet Baba'yı çağırdı. Onunla dertleşti:

"Ahmet Baba, Sencer'deki halin farkındasındır. Dalıp dalıp gidiyor. İştahı iyi değil. Sen de görüyorsun değil mi?"

"Görüyorum sultanım."

"Sebebi ne ola ki?"

"Yaş, hükümdarım."

Kılıç Aslan anlamadı. Ahmet Baba'ya baktı:

"Ne demek bu?"

"Sencer tam on sekiz yaşında. Bu yaşlarda, bir gencin rengini solduran, gözlerini daldıran tek bir sebep vardır."

"Nedir o?"

"Aşk."

Kılıç Aslan geriye yaslandı. Dikkatle lalaya baktı. Sonra;

"Ben de böyle düşünmüştüm. Ne olduğunu öğrenmeliyiz," dedi.

"Kim olduğunu," diye düzeltti Ahmet Baba. Kılıç Aslan ona baktı. O devam etti: "Karşınıza alıp konuşsanız sultanım."

"Ben mi? Koskoca Kılıç Aslan!.. Sencer'i karşıma alıp, 'Ki-ne âşıksın?' mı diyeyim? Olacak şey değil."

"Babalık, hükümdarlıktan önce değil mi sultanım?"

Kılıç Aslan duraladı. Ahmet Baba haklıydı. Ama, işine gelmedi bunu söylemek. Yumuşak bir sesle dedi ki:

"Bunu öğrenmeni senden istiyorum."

Ahmet Baba, alınmış bir sesle sordu:

"Emir mi bu hükümdarım?"

Kılıç Aslan "Emir" dese lalanın çıkıp gideceğini sezdi.

"Rica" dedi. "Rica ediyorum Ahmet Baba. Sencer'e bunca yıl emek verdin. Bu derdini ancak sen öğrenebilirsin."

Ahmet Baba, Kılıç Aslan'ın tutumuyla yumuşamıştı. Fakat, bunu öğrenebileceğinden emin değildi:

"Öyle bir şey ki bu, sultanım... Yıldızların sırrını çözmek gibi bir şey."

Kılıç Aslan gülümsedi:

"Bu sırrı ancak sen çözersin lala. Senden rica ediyorum."

Kılıç Aslan, hayatında kimseye bir şey rica etmemişti, ama, bu ikinci rica ona kolay geldi. Ahmet Babaya kabul etmekten başka yol kalmamıştı. Saygı sundu, huzurdan çıktı. Sencer'in yanına gitti. Günlük çalışmalarını yapacaklardı. Konuya nasıl girebilirim diye düşünüyordu ki, Sencer, sanki bir rüyadan uyanmış gibi, ufuklara dalıp gitmekten kurtuldu. Sor-du:

"Lala, sen bana çok şey öğrettin. Fakat bazı şeyler öğretmedin!"

Ahmet Baba içinden "Hayırdır inşallah" diye geçirdi, sor-du:

"Nedir onlar Sencer?"

Sencer dudaklarını büzdü:

"Bilmiyorum. Söyleyemeyeceğim." Biraz durduktan sonra ekledi: "Fakat hep bir şeyleri eksik biliyormuşum gibi duygu var içimde."

"Kimse her şeyi tam bilemez Sencer. Hiç olmazsa bunu öğrettim sanıyordum."

Sencer, lalasının biraz kızdığını sezinledi. Özür diler gibi:

"Tabii lala," dedi, "kimsenin her şeyi bilemeyeceğini biliyorum. Öğrendim. Fakat, gene de, bazı şeyleri bilmek istiyorum."

"Daha açık konuşsak Sencer. Bir derdin mi var senin?"

"Derdim..." diye başladı Sencer. Sonra, anlatacakmış da vazgeçmiş gibi aceleyle, "Dert değil. Derdim yok..." dedi. Ahmet Baba, tam üstüne gidecek sırayı bulmuştu:

"Derdini söylemeyen, dermanını bulamaz."

Sencer, sanki sözü değiştirmek istiyordu:

"Bana yıldızları okumasını, gaipten haber almasını öğretmedin lala."

"Sana söylemiştim bunu. Bu, kâhinlerin işi. Ben bilim adamıyım." Hızla bir şey düşündü. "Ama..." dedi. Durdu. Sencer, hemen üsteledi:

"Evet lala, aması nedir?"

"Benim de kulağıma bazı şeyler geldi. Güya bir dilek kuyusu varmış. İçine dilek söylenince dile gelirmiş. Derman söylermiş. Böyle bir şeyler. İnanmadığımı söylemiştim sana. Hadi şimdi derse geçelim."

Ders sırasında Sencer tabii, gene dalıp dalıp gidiyordu. Sonunda, ders bitince, laf arasında, soruverdi:

"Bu dilek kuyusu ne taraftaymış lala?" Ahmet Baba'nın oku hedefine varmıştı. Hiç umursamazmış, önemsiz bir şeymiş gibi yerini söyledi.

Tabii ertesi gün, güneş doğmadan kalkan, hatta hiç uyuymayan Sencer'in nereye gittiğini kestirmek zor değildi. Kuyuyu buldu. Başına geçti. Kör bir kuyu gibi görünüyordu. Ama, âşığın kalbindeki umut bitmez. Eğildi Sencer. Kuyunun içine doğru konuştu:

"Ey kuyu. Sen dilekleri yerine getirirmişsin. Benim derdim de çare bulur musun?"

Ses gelmeyince sorusunu yineledi. Derinden, çok derinden garip bir ses geldi:

"Söyle delikanlı. Söyle dileğini."

Sencer, şaşkınlıktan geriye düşüyordu. Kuyu dile gelmişti. Olacak iş değil. Tekrar eğildi baktı. Karanlık. Bir şey görülüyor. Fırsatı kaçırmamak için sordu:

"Kuyu..." Bu laf, ona bir garip geldi. Ama nasıl hitap edileceğini düşünmek için vakit kaybedemezdi. Devam etti: "Ben âşık oldum, kuyu. Ama... Gördüğüm, bildiğim bir kıza değil, resimdeki bir kıza âşık oldum. Bir tüccardan aldım resmi. Bak-tıkça vuruldum. Karasevda oldu. Başka şey düşünemiyorum artık. Bu kıızı nasıl bulurum? Bana yardım et kuyu."

Bekledi. Biraz sonra, kuyudan cevap geldi:

"Derdini lalana aç. Çaresini bulur o."

"Açamam kuyu. Sırrım bu benim."

"Açmalısın. Ancak lalan çare bulur."

Sonra sustu. Sencer'in sorularına cevap vermedi. Sencer ayrıldı. Bir zaman sonra da, kancalı bir ip atıldı. Toz toprak içinde Ahmet Baba, yukarı tırmandı. Kuyunun kenarına oturup soluklandı. Alnının terini sildi. "Resme âşık olmuş" diye söylendi kendi kendine.

Derse Ahmet Baba geç geldi. Sencer, hemen açtı konuyu:

"Lala, düşündüm taşındım, derdimi açmaya karar verdim. Bana ancak sen yardım edebilirsin."

Ahmet Baba, gülümsedi. Eliyle "Anlat" diye işaret etti. Dinledi. Sonunda:

"Önce şu resmi bir görelim" dedi. Sencer, koşarak odasına gitti. Resmi getirdi. Gerçekten çok güzel bir kızdı. Yalnız, kim-di acaba?

Sencer resmi tekrar görünce coşmuştu:

"Onu bulamazsam, ona kavuşamazsam lala, yaşamak haram bana. Kıyarım canıma. Onun bastığı yerleri öpmek istiyorum. Onun su içtiği pınarlar..." diye anlatıyordu. Ahmet Baba düşünüyordu: Nasıl bulunabilir bu kız? Varsa tabii... Sencer, lalasını sarstı âdeta:

"Dinlemiyorsun lala. Beni dinlemiyorsun. Aşkımı anlamıyorsun."

"Dur evlat. Senin işini düşünüyorum."

"İş diyorsun lala. Pazara yumurta almaya gidecekmışız gibi. Benim bu yüce..." Ahmet baba kızmıştı, susturdu Sencer'i:

"Başlarım şimdi senin yücenden cücenden. Sus da, dudakları baldan tatlı, gözleri ormandan firaklı, saçları rüzgârdan kanatlı sevgilini nasıl bulacağımızı düşünelim."

Sencer durup ona baktı. Şaşılacak derecede uysallaşmıştı. Coşkunluğu geçmişti. Ümitle sordu:

"Bulacağız onu değil mi lala? Bulacağız."

"Dinle Sencer, eğer bu resim bir ressam muhayyilesinden çıkmadıysa, gerçekse, bulacağız. Bunun için de tek çare var: Aramak..."

Ahmet Baba, durumu Kılıç Aslan'a anlattı. Sencer'le ikisi kızı aramaya çıkacaklardı. Hükümdar, yanlarına atlılar, askerler vermek istedi, ama Ahmet Baba kabul etmedi:

"Savaşa değil, kız aramaya gidiyoruz," dedi.

Kılıç Aslan duraladı. Karışmamaya karar verdi:

"Eti senin, kemiği benim lala. İstediyini yap."

Ahmet Baba'yla Sencer, iki derviş gibi yola çıktılar. Nereye gittiklerini de pek bildikleri yoktu: Talih ne çıkarırsa önlerine. Gündüz yol alıyorlar, gece buldukları hanlarda konaklıyorlardı. Ve tabii, hep soruyorlardı. Resmi gösteriyorlardı. Sonunda, Van yöresinde, bir handa, bir ihtiyar, "Ben tanıyorum bunu" dedi. Ahmet Baba ile Sencer, merakla ona baktılar. İhtiyar sustu. Sanki bu sözü o dememişti. Ahmet Baba anladı:

"Ağzı kurudu galiba," dedi. "Hancı, şarap getir."

İhtiyar gülümsedi:

"İyi bildin ahbap, dilim paslanmıştı. Şarap açar."

Sencer, heyecanla sordu:

"Kim bu kız ihtiyar? Söylesene. Meraktan öleceğim."

İhtiyar sakindi:

"Telaştan ölen gördüm, ama, meraktan ölen görmedim. Bir şey olmaz."

Gelen şarabı zevkle içti. "Oh" çekti. Sonra, baklayı ağzından çıkardı:

"Bu kız, Sinbad Sultanıdır."

Ahmet Baba şaştı:

"Sinbad mı? Hiç duymadım. Nerde bu?"

"Hindistan'da. Ben bütün dünyayı bilirim. Gemiciydim. Vaktiyle oralara da gittim. Bu resmi bilirim. Sultanın resmi."

Sencer atıldı:

"Nasıl gidilir bu Sinbad'a?"

"Gemiyle."

Ahmet Baba hemen ekledi:

"Basra'ya ineceğiz."

İhtiyar onaylayarak kafasını salladı:

"Tastamam! Okumuş adamsın sen herhalde. Dervişin okumuşu her şeyi bilir. Basra'dan gemiye bineceksiniz. Peki ama, ne yapacaksınız Sinbad'da? Yani, sultanı bulsanız da ne yapacaksınız?" Sencer ayağa fırladı. Kararla;

"O bizim bileceğimiz iş," dedi.

Ahmet Baba, hâlâ biraz kuşkuluydu:

"İhtiyar, emin misin, bu resmin Sinbad Sultanı olduğuna?" diye sordu.

"Hem de nasıl? Sinbad'a çıkınca, çarşıda bu resimden kaç tane göreceksiniz."

Sencer diken üstündeydi zaten. Hemen gitmek istiyordu. Ahmet Baba, sabah erkenden çıkacaklarını söyleyerek onu yatıştırdı. Handa kaldılar. Gün doğarken yola çıktılar. Van nere, Basra nere? Gene bin türlü handa yatarak, gündüz gidip, gece dinlenip, Basra'ya indiler. Talihlerine, gemi beklemediler. Kalkmaya hazır bir gemi bulup bindiler. Gemide Sencer hep heyecanlıydı:

"Bulacak mıyız lala?"

"Sora sora Bağdat bulunur derler. Biz Sinbad'ı bulduk. Sultanı da buluruz."

"Lala, lala. İçim taşıyor, yüreğim kopacak sanki. O afeti bulacağız demek."

"Bulmasına buluruz da, sonrası ne olur bilmem."

"Lala, Kılıç Aslan'ın oğlu Sencer, Ahmet Baba'yla kalsın Sinbadlara gitsin. Sevgilisini bulsun da, sonu ne mi olur? İstedğim olur."

Ahmet Baba cevap vermedi. Düşünüyordu.

Sinbad'a girer girmez ihtiyarın söylediği çıktı. Her yerde sultanın resimleri vardı. Sencer'in her resmi görüşünde aklı başından gidiyor, kabına sığamıyordu.

Sora sora sarayı da buldular. Zaten bulmak zor değildi. Mihraceye haber gönderdiler. Kimliklerini söylediler. Mihrace, çok bekletmedi. Huzura alındılar. Ahmet Baba, Sencer'e konuşmayı kendisine bırakmasını söylemişti. Mihrace onları selamladı. Yer gösterdi. Oturdular. Sencer, merakla bakıyordu. Nece konuşuyordu acaba mihrace? Ana dili Hindu imiş, ama, Farsça konuşmaya başladı. Ahmet Baba Farsçayı çok iyi bilirdi. Onlar konuşurken, Sencer hep mihraceye bakıyordu. Dinç görünüşlü, güleryüzlü bir adamdı. Şehirde seksen yaşında olduğunu söylemişlerdi, ama çok daha genç gösteriyordu. Şerbetler söyledi. Sonra, Ahmet Baba'ya dedi ki:

"Kılıç Aslan'ı bilirim. Senin de ününü duydum Ahmet Baba."

Ahmet Baba, şaşkınlıktan küçük dilini yutacaktı:

"Sahi mi mihrace hazretleri?" diyebilirdi.

"Tabii. Biz burada çok şey duyarız. Çok okuruz. Türkleri izleriz."

Bundan sonra tatlı bir sohbete daldılar. Sencer, anladığı kadarıyla izleyebiliyordu. Tarihten, felsefeden konuşuyorlardı. Arada, dişlerinin arasından: "Lala, sultanı sorsana," diyordu ama, Ahmet Baba aldırmadı. Mihrace onlara odalar hazırlattı. Dinlenmelerini söyledi.

"Akşama, sizin onurunuza ziyafet vereceğim" dedi.

Ahmet Baba, saygıyla teşekkür etti.

Odalarına giderlerken, Sencer'in dili birden çözüldü. Ahmet Baba'yı gene sıkıştırmaya başladı:

"O da gelecek herhalde değil mi lala?"

Ahmet Baba anlamamış gibi yapıyordu:

"O da kim?"

"Sultan. Sevgilim. Niye geldik buralara? Unuttun galiba!"

Ahmet Baba dalıyor, düşünüyordu. Sencer, heyecanla sordukça, kısa cevaplar veriyordu. Sencer, heyecandan ölecek gibiydi. Ziyafet saatini iple çekti.

Ziyafete oturdukları zaman, Sencer'in gözleri dört bir yanı tarıyordu. Ziyafet kusursuzdu. En nadide içkiler, yemekler hazırlanmıştı. Mihrace baş köşede oturuyordu. Sağında karısı, onun yanında Ahmet Baba vardı. Sencer'i de soluna almıştı. Sencer, onları kulak ucuyla dinliyor hep bir yerlerden sultanın, sevgilisinin çıkıp gelmesini, ona gülümsemesini bekliyordu.

Mihraceyle karısı, Ahmet Baba ile tatlı bir sohbete dalmışlardı. Arada Sencer, eğilip, lalasına bir şeyler işaret ediyor, Ahmet Baba, bunları görmezlikten geliyordu.

Sonunda dayanamadı, âdeta bağırды:

"Lala! Sorsana artık."

Mihrace, Ahmet Baba'ya baktı:

"Bir şey mi var? Şehzade bir şey mi istiyor?" dedi.

Ahmet Baba;

"Bir şey istemiyor da mihracem, merak ediyor" dedi. Biraz düşünüp ekledi: "Şehirde, resimlerini gördük sultanın. Kendisiyle görüşemedik de. Acaba burada değiller mi?"

Mihrace gülmeye başladı. Sencer, Ahmet Baba'ya baktı. O Sencer'e. İkisi birden mihraceye baktılar. Mihrace bu sırada, söylenenleri Hindu olarak karısına çevirmişti. O da gülmeye başladı. Mihrace, Sencer'e bakarak dedi ki:

"Sultanı gördünüz ya."

Ahmet Baba ile Sencer bakiştılar. Sencer, hızla çevresine baktı. Nasıl olur da fark etmezdi? Tekrar mihraceye döndü. Mihrace gene gülererek:

"İşte sultan," dedi. Karısını gösterdi.

Sencer taş gibi kaldı. şaka mıydı bu? Ahmet Baba, incecik gülümsedi. Sencer, adeta kekeleyerek;

"Peki ama, o resimler?" diye sordu.

Ahmet Baba bu soruyu mihraceye çevirdi. Mihrace gene neşeyle cevap verdi:

"O resimler karımın, evlendiğimiz zamanki resimleri. Halk çok sevmiş. Hâlâ onları yapıyorlar." Mutlu bir yüzle karısının elini tuttu: "Sevişerek evlendik biz. Halk, o zaman maceramızı da, karımı da çok sevmişti. Bugün de severler. Biz de hâlâ bir-birimizi ilk günkü gibi severiz."

Sencer, bu seksenine yakın nur yüzlü, gülümseyen yaşlı kadına baktı. İlk defa çizgilerine dikkat etti. Gerçekten resimdeki hava vardı.

Ama... Elli-altmış yıl geçmiş aradan. Sencer, ilk olarak, sanki, insanların gençliklerinde başka yüzlere sahip olduklarını düşünüyordu. Demek aylardır aşkını ektiğı, yanıp tutuştuğı dilber şu karşısındaki saygıdeğer sultandı. Ahmet Baba'ya baktı. O da mihrace ve sultanla birlikte gülüyordu. Bir şeyler söylüyordu onlara. Ne söylüyorsa, Sencer hiç ses duymuyordu. Yalnız birtakım yüzler. Gülen yüzler...

Ahmet Baba, kadehini kaldırdı:

"Bize büyük konukseverlik gösteren mihracenin ve dünyanın en güzel sultanının mutluluğuna içiyorum" dedi. Herkes kaptıldı buna. Sencer de onlara baktı. Kadehini kaldırdı...

Ertesi gün yola ıkıldılar. Dönüyorlardı. Sencer'in çenesini bıçak açmıyordu. İkinci gün müydü, üçüncü gün müydü konuştu:

"Ahmet Baba!"

Lalası ona baktı:

"Demek dilini yutmadın sen. Söyle."

"Şimdi ne olacak?"

"Ne demek bu?"

"Ben ne olacağım?"

"Yurdumuza dönünce, sana yaraşır bir gelin bulup evlendireceğiz. Bir daha da bir resme âşık olmamayı öğreneceksin."

Sencer bir süre gitti. Sonra gene sordu:

"O da ihtiyarlayınca böyle mi olacak?"

Ahmet Baba, durdu. Ona baktı.

"Sen, kendini hep böyle mi kalacak sanıyorsun?" dedi. Sonra, döndü, yürüdü...

KANTURALI

Dede Korkut'tan

Dedem Korkut deyince, varılır Oğuzlar zamanına. Kulak verilir bu Türklerin şanına. O zamanlar, Oğuz Boyu'nda, Kanlı Koca derler, bir bey yaşırdı. Kanturalı adında, delikanlı bir oğlu vardı.

Bir gün, baba-oğul dertleşirlerdi. Kanturalı'ya gelin bulma konusunda söyleşirlerdi. Kanlı Koca dedi ki:

"Kanturalım, bahadırlar bahadırı, savaştan oğlum. Hiçbir cenkten yenik çıkmamış, vuruştan oğlum. Yettin yetiştin, vurdun vuruştun, övgüden başka söz almadın. Hiçbir zaman, ünü büyük Oğuz beylerinden geri kalmadın. Başı öne eğik etmedin beni. Şimdi, tek amacım, evermek seni."

Kanturalı söyledi, bakalım ne dedi:

"Oğuz Boyu'nu övündüren, tüm yoksulu sevindiren, beni yiğit yetiştiren babam. Ne gördümse senden gördüm. Ne hünerim varsa, senden öğrendim. Madem evlendirmek istersin, emir senin, Tanrı gönlümüze göre versin."

"Sen söyle de layığını bulalım. Gelinde ne güzellik arayalım?"

"Bana layık kız, sana da layık olmalı baba. Oğuz Boyu'na uygun olmalı. Yasımızla üzülmeli, kıvancımızla kıvanç dolmalı."

Babası, onun yüzüne baktı. Nasıl kız istediğini söylememişti daha. Kanturalı devam etti:

"Gereğinde barışla, gereğinde savaşla yoğrulmalı. Kalkış gerektiğinde ben kıpırdamadan o doğrulmalı. Varış gerektiğinde, ben ata gitmeden o binmeli. İniş gerektiğinde, ben doruk-tayken o yamaca inmeli. Yariş gerektiğinde, ben koşarken o es-meli. Vuruş gerektiğinde, ben kılıç çekmeden kafa kesmeli."

Kanlı Koca hayretle oğluna baktı:

"Oğul! Sen gelinlik kız mı istiyorsun, savaşmak için gürz, ya da topuz mu? Bunları o yaparsa sen ne yaparsın? Geçip ar-kasına, keyif mi çatarsın? Bunları gerçekten mi dersin? Sahi-den böyle bir kız mı istersen?"

"Evet baba. Karımı böyle isterim. Dahasını da dilerim: Gü-zellikte üstüne güzel olmayacak. Ev işinde, elinden hünerli el olmayacak."

"Oğul. Yeter. Dur artık! Kız ararken belaya çattık!"

"Evermek isterim diyen sendin baba."

"Sen git ara. Gözü ister mavi olsun, ister kara. Bulması senden. Alması benden."

Kanturalı kabul etti. Kız bakmaya çıktı. Şartları duyduk. Bu-lunur mu böyle kız "ha" deyince? Dolandı. Bakındı. Tabii, eli boş döndü. Ertesi gün, gene. Sonra, gene. Yok. Eli boş, yüreği hoş dönüyordu hep. Karar verdi: Başka boylara bakacaktı. Sefer gerekti böyle kız için. Babası, önce kendi gitmeye karar verdi. Adamları hazırlandı. Atlar koşumlandı. Kanlı Koca yola çıktı.

İki hafta sonra döndü. Gözleri parlıyordu:

"Müjde oğul! Bir kız buldum, güzellikte üstüne yok. Ev hü-nerinde birinci. Benden iyi at sürer. Senden iyi kılıç çeker. Yi-ğitlerimden yaman ok atar. Dövüşe girse tozu dumana kadar."

Kanturalı sevinçle bağırdı:

"Kim bu kız baba? Nerede?"

"Trabzon'da. Tekfur'un kızı."

"Alacak mıyız?"

"Bu kolay değil işte. Altın istese veririz. Ama istemiyor. Davar, katır, deve istese veririz. Ama bunlar da değil istediği."

"Peki, nedir istenen?"

"Hüner... Yiğitlik."

Kanturalı, hayretle biraz da öfkeyle babasına baktı:

"Baba, yiğitliğimden kuşkun mu var? Desinler, göstereyim. Kâfir basayım, baş keseyim. Yele karşı eseyim. Kan dökeyim. Ordu sökeyim. Ne diliyorlarsa dilesinler. Ne istiyorlarsa istesinler."

"Dur oğul, coşma. Sel gibi taşma. İstenen belli. Tekfur söz vermiş. Trabzon'daki üç canavarı öldürene kızımı veririm dermiş."

"Kimmiş, neymiş canavarlar?"

"Biri sarı aslan, biri kara boğa, biri boz buğra. Üçü de birbirinden yamanmış. Üçü, şimdiye dek otuz iki yiğit haklamış. Tekfur'la konuştum."

"Ne dedi?"

"'Oğlun, dediğin gibi yiğitse, gelsin bunları öldürsün, kızı alsın' dedi."

"Durmak olmaz artık. Kızın adı ne?"

"Salcan. Uğruna gitmiş otuz iki can."

"Gitmez bizim canımız. Bizim olur Salcan'ımız."

Kanlı Koca, onu alnından öptü. Dedi ki:

"Sözüme kulak ver. Her baba oğlunu sever. Benimki aşırı sevgidir. Ne övgü ne yergidir. Gideceğin yoldan kalma. Ama uyanık ol, bilmediğin elde kalma. Kara ormandan sakın, batağa girme. Bilmediğin ağacı devirme. Yüreğini eritme. Ama şunu bil, ucunda ölüm de var bu işin. Onun için, önceden iyi düşün. Artık seçim senin, sen seç. Ya bağlan bu işe, ya da şimdi-den vazgeç."

"Baba nasıl dilin varıyor buna? Nasıl dersin bunları bana? Her çetin yolu aşar, geçerim. Canavarları öldürmek için sıra seçerim. Ya gider, vuruşur, kızı alırım. Ya da bu yola baş verir, cansız kalırım."

Elini öptü babasının, yola çıktı. Bir yıldırım gibi Trabzon'a aktı. Onu karşıladılar. Konuk sayıp ağırladılar. Tekfur'a şöyle dedi Kanturalı:

"Oğuz yiğidini yol yormaz. Hesabı olmayandan hesap sormaz. Hemen başlasın dövüş."

"Peki" dediler. Getirilen bez giysiyi sırtına taktı. Bütün silahlarını elinden attı. Dövüşün şartları bunlardı. Eteğinden bir bez yırtıp bileğine sardı.

Alana çıktı. Demir zincirlerle bağlı kara boğayı getirdiler. Altı adam zor tutuyordu Tekfur sordu:

"Boğayı gördün. Vazgeçmek hakkındır. Dövüşecek misin?" Kanturalı:

"Beni dinle Koca Tekfur," dedi. "Bu soru yerine bir Oğuzluyu alnından vur. Yeleşi kara atlara binmişiz biz. Uçurumlardan dizginsiz inmişiz biz. Boğa boğa dediğiniz, öve öve bitiremediğiniz, şu buzağıydı demek. Koyverin gelsin."

Boğayı bıraktılar. Kanturalı, "Tanrım yüreğime hınç, bileğime güç ver" dedi. Naralandı. Üstüne doğru koşan boğanın önünden yana kaydı. Boğa geçerken, beyninin üstüne müthiş bir yumruk savurdu. Boğa olduğu yerde döndü, ön ayaklarının üstüne çöktü. Kanturalı, iki elini içiçe soktu. Kaldırıp, balyoz gibi boğanın ensesine indirdi. Boğanın ağzından kan boşaldı. Yığıldı.

Herkes şaşırdı. Kanturalı bağırdı:

"Sıra deve de mi, aslanda mı? Salın gelsin."

Saldılar. Sarı aslan sürdü, geldi. Yaklaşırken, Kanturalı yerden bir avuç kül aldı. Aslanın gözlerine savurdu. Aslan döndü. Kanturalı'nın yumruğu ensesine yöneldi. Güllü gibi indirildi. Sonra, sıçrayıp aslanın sırtına bindi. Kafasını kanırtarak çevirmeye başladı. Aslan neye uğradığını şaşırmıştı. Kanturalı çevirdi. Sonunda "Tak" diye bir ses duyuldu. Aslanın boynu kırılmıştı. Koca hayvan yığıldı. Kanturalı bağırdı:

"Bu da tamam. Salın buğrayı gelsin."

Boz buğra, yaman bir yabanıl deveydi. Dağ gibi iri, kara boz renkli, erkek bir deve. Kocaman, yavaş adımlarla geldi ortaya. Kanturalı saldırdı. Birden kaydı. Sırtüstü düştü. Buğra, ayağını kaldırıp ezmek için bastı. Kanturalı topaç gibi döndü. Kurtuldu. Devenin ayağını yakaladı. Gene hızla döndü. Bir kü-türtü... Buğranın ayağı kırılmıştı. Koca hayvan, acıyla çöktü. Kanturalı, yaydan çıkan ok gibi kalktı. İki eliyle, hayvanın bey-nine vurdu. Buğra kımıldayamaz oldu. Yığılıp kaldı.

Herkes alkışladı. Bu yiğidi candan övdü. Salcan'ı hak et-mişti. Tekfur, onu çağırdı, Salcan'ı gösterdi:

"İşte yiğit, Salcanım. Canımdan çok sevdiğim canım. Artık bu hünerli, güzel kız senin."

Kanturalı, Salcan'a baktı. İki gencin içinde sıcak bir şeyler aktı. Kız gülümsedi, şunları dedi:

"Kutlarım yiğit. Bu canavarlar otuz iki baş yediler. Ben de kılıç sallarım, av avlarım. Varacağım erin benden hünerli olma-sını dilerdim. Şimdi artık, muradıma erdim."

Kanturalı onun elini tuttu:

"Hünerini dediler. Güzelliğini söylediler. Umduğumdan da güzelini buldum. Bulduğumla çok mutlu oldum."

Tekfur şenlikler yapılacağını bildirdi. Fakat Kanturalı onu durdurdu:

"İzin ver, bugün yola çıkalım. Ordaki şenliğe katılabım."

"İyi ama, yorgunsun."

"Oğuzlular yorulmaz. Bizde derler ki, gideceğin yer varsa, başkasında durulmaz. Hadi Salcan, gidelim."

Kız, gülümseyerek, uysallıkla kalktı:

"Gidelim. Bizde de bir söz vardır Kanturalı. Kadının iyisi, erinin dediğini yapar. Erinin diyecek sözü yoksa, kadın dilediği yola sapar. Baba ver öpeyim elini. Benim yerim artık Oğuz ili."

Atlar geldi, yola çıktılar. Aslında, Tekfur haklıydı. Kantu-ralı çok yorgundu. Yolda bitkin hale geldi. Mola vermeliydiler. Dedi ki:

"Biraz uyursam açılırım. Gün doğarken yola çıkarız."

"Olur Kanturalı. Sen uyu, ben beklerim. Gün doğarken uyandırırım seni."

"Sen uyumayacak mısın?"

"Ben üç canavar öldürmedim. Hem, eri uyurken, kadın uyanık durmalı. Benim hayranım çoktur Kanturalı. Korkarım, baskın düşünürler. Mutluluğumu, kazandığım ilk gün yitirmek istemem. Su uyur, düşman uyumaz. Düşmanın uyumadığı yerde bizden biri uyanık durmalı."

Kanturalı, hemen uyudu. Salcan bekledi. Uzakları gözlüyordu. Birden, ilerde bir toz bulutu gördü. Belliydi ki, birileri baskına kalkıyordu. Fırladı, atına sıçradı. Bağırды:

"Uyan Kanturalı!"

"Nedir? Ne var?"

"Birileri geliyor. Belli baskına kalkmışlar. Hazır ol. Silahlan. Ben gidiyorum."

"Nereye?"

"Yardım getirmeye. Babama."

"Trabzon'a mı? Yolunu keserler."

"Hayır, Oğuz'a. Babam dediğim Kanlı Koca. Unuttun mu, ben seninim artık."

Atını mahmuzladı. Uçtu gitti. Kanturalı arkasından bakakaldı. Sonra toparlandı. Silahlandı. Toz bulutu yaklaştı bile.

Salcan ok gibi gidiyordu. Oğuz iline vardı. Kanlı Koca'yı buldu hemen. Olanları anlattı. Kanturalı'nın canavarları öldürdüğünü, yola çıkışlarını, baskını...

Kanlı Koca, hemen kırk yiğidini topladı. Atına atladı.

Salcan da gelmek istedi. Kanlı Koca, kalmasını söylediye de laf dinletemedi. Salcan, öne düştü, yol gösterdi.

Kanturalı dövüşe girmişti bile. Yüz atlıya karşı dövüşüyordu. Döne döne vuruşuyor, vurduğu kafa düşüyordu. Fakat yorulmaya başlamıştı. Bir kargı darbesiyle yere düştü. İki kanlı göz gördü, parlayan bir de kama. Ümidini kesti, gözlerini ka-

padı. Birden, bir kılıç patladı, adamın ensesinde. Vuran Salcan'dı.

Kırk yiğit, düşmanı bozup dağıttılar. Fakat Kanturalı, öfkeyle doluydu. Salcan'a bağırdı:

"Sen ne ararsın er meydanında?"

"Kocamı kurtarmaya geldim."

"Sen kim oluyorsun da beni kurtarıyorsun? Oğuz Boyu'nun yiğitlerini ne zamandan beri kadınlar kurtarıyor?"

Kanlı Koca araya girdi:

"O olmasa ölmüştün oğul. Üsteleme."

Kanturalı, bağırdı:

"Kim getirdi bunu buraya?"

"Kendim geldim" dedi Salcan. "Eri tehlikedeyse kadın kılıca davranır."

Kanlı Koca, oğluna döndü:

"Böylesini isteyen sen değil miydin oğul?"

Kanturalı, öfkeliydi:

"Madem bu kadar dövüşse meraklısın. Çek kılıcını vuruşacağız."

Kanlı Koca yatıştırmak istedi:

"Karımla mı vuruşacaksın? Uğruna canavarlar öldürdüğün kızla mı?"

"Dersini alsın da, bir daha erkek işine karışmasın" diye gürledi Kanturalı. Sonra durdu: "Ok atacağız."

Salcan, ses çıkarmadı. Yayını hazırladı. Kanturalı'ya:

"Hadi bakalım, at," dedi.

"Önce sen at. Kadınlara ilk hak verilir. Görelim attığınızı."

"Pekâlâ. Git şurda dur," diye ileriye gösterdi Salcan. "Üç ok atacağım."

Kanturalı gidip durdu. Salcan, birinci oku attı. Kanturalı'nın başından serpuşu uçtu. Salcan, ikinci oku attı. Kanturalı'nın uçkurunu kesti. Donluğunu indirdi. Eğilip toplayamadı bile. Çünkü Salcan, yayını gene germişti. Fırlattı. Ok, Kanturalı'nın

kulağını sıyrıp geçti. Biraz kanattı. Oğuz beyleri hayranlıkla bağırdılar. Salcan'ı alkışladılar. Kanturalı, utancından kıpkırmızı oldu. Eğilip, giyinmeye çalıştı.

Kanlı Koca sevinçle Salcan'ı kucakladı:

"Güzel gelinim benim. Yiğit gelinim. Bir ders verdin ki deli oğlana."

Salcan, ona bakarak güldü:

"Yıllardır, böylesine bir yiğit gözledim. Boğayı, aslanı, buğrayı alt etti. Beni nasılsa alt ederdi. Öfkesine kapılıp ilk hakkı bana vermeseydi."

Kanlı Koca, onu alnından öptü.

Bu sırada, yere bakarak Kanturalı yaklaştı. Gelip Salcan'ın önünde durdu. Yavaş yavaş kaldırdı kafasını:

"Kazandın. Bağışla beni," dedi.

Salcan gülümsedi. Yüzü bir melek kadar yumuşak, güzeldi. Sarıldı Kanturalı'ya. Dedi ki:

"Bak sevgilim. Üç canavar alt ettin. Beni gelin ettin. Sonra, gerdeğe silahla girmek istedin. Ben de seni gerdek kılığına soktum. Kulağındaki çizik de arada sızlasın da, öfkeni bastırsın."

Kanturalı söyledi, bakalım neler dedi:

"Oğuz'dan çıkıp yola düştüm, canavar öldürüp kız almaya. Vardım Trabzon'a, aldım Salcan'ı gelin, yanında kalmaya. Bir kızdır ki Salcan, düşman uyumadığında uyanık durur. Yüz atlı gelince üstümüze, bizi vurmak isteyenleri vurur. Aklı, güzelliğinden çok, tedbiri deliliğinden çok. Bırakmaz çaresiz hiçbir şeyi, elinden gelmeyen yok. Vurur kılıcı, atar oku, kimseye vermez aman. Şimşek olur, yağız ata bindiği zaman. Gerdanı ak, göğsü pak, selvi boylum, kurum saçlım. Kömürün imrendiği, okların arandığı yay kaşlım. Erlerin peşinden koştuğu, sultan soylu, afet. Öfkeye kapıldım, kırdımsa seni, beni affet."

Salcan, ellerini yüzünde gezdirdi onun, dedi ki:

"Ne güzel oluyorsun böyle konuşunca. Nasıl içim titredi,

sana kavuşunca. Neden düşman belledin beni, öfkene yenildin. Senin iyiliğini isterken neden beni kötü bildin? Karınım ben senin, Kanlı Koca'nın gelini. Vurmak değil, öpmek isterim yiğit elini."

Salcan, iki eliyle kavradığı Kanturalı'nın elini ağzına götürdü, öptü.

Böylelikle, hep birlikte, mutlu olarak Oğuz Boyu'na döndüler. Şenlikler yapıldı. Bayındır Han, kendi kıydı nikâhlarını. Dedem Korkut geldi. Boy boyladı, soy soyladı. Bakalım neler söyledi:

**Ne oldum değil, ne olacağım deyin beyliğe erenler
Kaldı mı hiçbirine, dünya benim diyenler
Toprak örter, zamanı gelince ecel alır
Geçicidir bu dünya, baksanıza bir, kime kalır
Tükenir biter, yiter gelimli gidimli dünya
Kimseye sürekli mekân olmaz bu ölümlü dünya
Önemli olan, şerefli, dürüst yaşamaktır
Arkada temiz, güzel, yiğit bir isim bırakmaktır.**

BARSİSA

Yüce düşünür, ulu şair Mevlana'nın anlattığı hikâyelerden biri Barsisa'dır.

(Yedi Meclis)

Bir vakitler bir bilge vardı. Adı, Barsisa. Hastalara, zayıf kişilere yardım ederdi Barsisa. O kadar şifa verirdi ki, ünü dört bucağa yayılmıştı. Uzaklardan ondan derman bulmaya gelirlerdi.

Barsisa'nın böylesine ünlü, güçlü bir kişi olması şeytanı rahatsız etti. Bir insanoğlu, insanüstü güç kazanıyordu. Bunu önlemeliydi şeytan. Bir kişinin soydaşlarına büyük iyilikler yapması onu tedirgin etti. Dayanamazdı buna. Bir yol bulmalı, Barsisa'yı çıkmaza sokmalıydı. Bunu yapabilmek için, şeytanın bulunduğu yol şu oldu: Bir kadın sürecekti önüne. Barsisa'nın aklını başından alacak, onu yolundan çıkaracak bir kadın.

Şeytanın aklına bir şey düştü mü, elinden kurtulmaz. Aradığını bulması zor olmadı. Ülkenin padişahının güzeller güzeli bir kızı vardı. Barsisa'nın bu kıza tutulmasını sağlamalıydı. Tek bir kere görse sonrası kolaydı. Yıkacaktı Barsisa'yı. Ona dünyanın kaç bucak olduğunu gösterecekti.

Şeytanın yolları şeytanca olur. Kıza bir illet verdi. Yemeden içmeden kesildi kızcağız. Hekimler derdini anlamadı. Günden güne solmaya başladı. Padişah, üzüntüden perişan oldu. Kızı, gözlerinin önünde, günden güne eriyor, tükeniyordu.

Tellallar çıkardı. Bütün ülkeye duyurdu. Kızını iyi edecek

kimseden hiçbir şey esirgenmeyecek, bir dediği iki edilmeyecekti. Tek, kızına şifa bulsun. Sonra, her istediği onun olsun.

Kimsenin aklına gelmeyen, şeytanın aklına gelir. Hemen insan kılığına girdi. Saraya vardı. Padişaha haber salındı. Hu-zura alındı.

Padişah ümitle baktı ona:

"Kızım için geldiğini söylemişsin. İyi edebilecek misin?"

"Benim elimden bir şey gelmez padişahım. Ben zavallı bir çiftçiyim."

Padişah bir şey anlamadı. Şaşkın, baktı bu garip adama. Dedi ki:

"Madem öyle, niye geldin? Ben kızımı iyi edecek birini arıyorum."

"Ben de onun için geldim padişahım. Ben iyi edemem ama, kızınıza derman bulacak birini biliyorum. Ülkenizde Barsisa adında bir bilgin var. Yoksullara, hastalara el uzatıyor. Herkese derman buluyor. Kızınızı ancak o iyi edebilir."

Padişah kaşlarını kaldırdı. Kuşkulanmıştı bu işten:

"Peki kendi niye gelmedi de, seni gönderdi? Herkese duyurdum. Derman bulacak olana her şeyi yapacağımı söyledim."

Köylü, şeytanca güldü:

"Gelmez o, padişahım. Hastalar ona giderler."

"Ne demek bu? Padişahın kızına da gelmez mi?"

"Garip bir adamdır, padişahım. Onun için çiftçi kızıyla padişah kızı fark etmez. Bütün hastalar ayağına gider."

Padişah, ayağa fırladı:

"Yani ben, ülkenin padişahı, kızımı bir hekime mi taşıyacağım?"

"Barsisa hekim değil padişahım. İyi anlatamadım galiba. Bir bilgin o. Hekimlerin bilmediği ilaçları kullanıyor. Sırrını kimse bilmiyor. Ama hastalar şifa buluyorlar."

Padişah düşündü:

"Pekâlâ. Bilgin yürümezse, padişah yürür. Kızımın iyiliği için bir şey esirgemeyeceğim. Ama bak, ben bu külfete giriyorum. Sonu kötü biterse bu maceranın..."

Şeytan, boynunu büktü:

"Boynum kıldan incedir padişahım."

Hemen buyurdu padişah. Bir kervan kuruldu. Kızını bir yatağa koydurdu. Yatağı kervana yükletti. Kendi de başa geçti. Yola düştüler.

Barsisa padişahı saygıyla karşıladı. Padişah ona kızının tutulduğu illeti söyledi. Tellalların duyurusundan hiç söz edilmedi. Barsisa'da insanüstü bir güç sezmişti padişah. Güven duyuyordu ona.

"Kızımı iyi edebilecek misin bilge adam?"

Barsisa yumuşak bir sesle konuşuyordu:

"Tüm insanlara iyilik etmeye çalışıyorum padişahım. Bakayım. Anladığım bir şey varsa elimden geleni yaparım. Yalnız bir şartım var. Ben muayene ederken kimse bulunmayacak yanımızda."

Padişah irkildi. Kızını bilmediği bir adamın yanında yalnız bırakmak. Ama, kararlı görünüyordu bu adam. Yapacak bir şey yoktu.

Kızı içeri aldılar. Barsisa, bu güzel kıza baktı. İçinden sıcak bir şeyler aktı. Yüzü ne kadar soluktu. Dudakları, âdeta donuktu. Birden bir karaltı gördü yanında. Döndü:

"Kimsin sen?"

"Padişahın adamıyım."

"Ne arıyorsun burada?"

"Haber vermeye geldim. Padişahım buyurdu. Kervan dönüyor. Kızı burada bırakıp gidiyorlar."

"Neden?"

"Padişahım, bilgemize güvenini göstermek istiyor."

Barsisa'nın gururu okşandı. Candan bir sesle cevap verdi:

"Peki. Teşekkür ederim. Padişaha söyle, her ne mümkünse yapacağım."

"Sağol yüce bilgin."

Adam selamladı, çıktı. Yüzünde şeytanca bir gülüş vardı. Şeytanın ta kendisiydi de ondan. Hemen padişaha koştu:

"Padişahım, yüce bilgin, 'gidebilirler' diyor. Kızınızı burada bırakmanızı istiyor."

"Neden o? Beklerim ben. Kızımdan önemli bir şeyim yok..."

"Kendisine güvenmenizi istiyor padişahım. Güveninizi gösterirseniz, eminim, elinden geleni yapacak. Emir, padişahımın. Ama benim naçiz fikrimi sorarsanız, dediğini yapalım hünkâ-
rım. Bu güçlü adama güvendiğinizi belli ederseniz daha iyi sonuç alırız."

Padişahın yüzü dalgalandı. Bir maceraya mı girmişti yoksa? Fakat, başka yol yoksa, tek yola girmeliydi.

"Pekâlâ, gidiyoruz," dedi. Kervan yola düştü.

Kervan gitti ama, şeytanın oyunu bitmedi. Hemen döndü. Tekrar içeri girdi:

"Yüce bilgin. Padişah gitti. Hünerini göster."

"Elimden geleni yapacağım. Kötü ruhlardan kurtulması için dua edeceğim."

"Duaların yerine varsın ulu bilgin."

Çıktı.

Barsisa, bu adamın etkisinden çıkamıyordu. Duruşu, gülüşü sanki kemiklerini donduruyor, iliğini döndürüyordu. Ne olabileceğini düşündü. Çıkaramadı. Duaya başladı.

Padişahın kızı gözlerini açtı. Yanaklarına renk gelmişti. Gözlerinde bir canlılık vardı:

"Kimsiniz siz?" diye sordu.

"Adım Barsisa. Size derman bulmaya çalışıyorum."

"İyi hissediyorum kendimi. Nerdeyiz biz?"

"Benim evimde."

"Niye sarayda değilim? Babam nerede?"

"Bana bırakmışlardı. İyileşinceye kadar. Artık götürebilirim saraya."

"Beni siz mi iyi ettiniz?"

"Tanrı iyi etti. Ben sadece dua ettim."

"Çok iyiyim ben. Kalkabilirim."

Ve kalktı. Barsisa, onu götürdü. Dönüşleri şenlik oldu. Padişah, kızını binlerce kere kucakladı. Yüzünü, gözünü öptü.

"Yemek istiyorum babacığım. Bol yemek. Meyveler, yemekler..."

"Tabii kızım."

"Yeniden doğmuş gibi hissediyorum kendimi. Ağrılarım bitti. Dizlerimi doğrultabiliyorum artık."

Herkes çok sevinçliydi. Barsisa, bir adım ilerledi:

"Padişahım, izin verirseniz ben gideyim artık. Görevim bitti."

Padişah, onun ellerine sarıldı:

"Bırakmam Barsisa. Bizimle kal. şükran borçluyum sana. Konuğum ol. Ne istersen yapılacak. Ne dersen olacak."

Barsisa gülümsedi:

"Sağolun padişahım. Bana güveninizi gösterdiniz. Benim armağanım bu. Artık döneyim. Benden yardım uman kişiler var."

"Kalamaz mıydın Barsisa?" Genç kızın gözlerinde yalvaran bir ifade vardı. Teşekk rden de öte bir duygu.

Barsisa yerine döndü. Fakat, o zamana değin bilmediği, tatmadığı duygularla doluydu. Onun g l yanakları, taze dudakları geliyordu gözlerinin önüne. Sanki teninin kokusunu duyuyordu. Yatağında kıvranıyordu Barsisa. Kulağına hep bir ses geliyordu: Odada biri varmış gibi. şeytanın sesiydi bu:

"Yanıyorsun Barsisa. Vuruldun ona. İnsanlığını duyuyorsun. Erkekliğini buluyorsun. Aşktır bunun adı. Bu kız, senin

benliğini sardı. Onsuz yapamayacaksın Barsisa. Tutuldun. Sahip olmalısın ona, sahip olmalısın."

Ter içinde uyanıyor, kendine gelmeye çalışıyordu. Fakat atamıyordu bu duyguyu içinden. Çıkamıyordu, bir karanlıktaydı. Gözlerinde hep o vardı. Başka şey görmüyordu. Benliği onunla dolmuştu. Barsisa âşık olmuştu. Gene görmeliydi onu. Onsuz yapamayacaktı.

Şeytan boş durmuyordu. Avını yakalamıştı artık.

Padişahın kızı, gene sararmaya başladı. Halsizdi. Yataktan çıkmak istemiyordu. Saray yas havasına girdi.

Şeytan, hemen insan kılığında, padişahın huzuruna çıktı:

"Tanıdınız mı padişahım? Ben Barsisa'nın adamıyım."

"Tanıdım tabii. Güçlü bilgin biliyor mu? Kızıma çare arıyor mu?"

"Yapılacak tek şey var padişahım. Gene Barsisa'ya gönderin. Yalnız bu kere daha uzun bırakın. Tam şifa bulsun."

Padişahın aklı yattı. Zaten o da bunu düşünüyordu. Hemen hazırlık yapıldı. Kervan vardığında Barsisa çok mutluydu. Sevgilisine kavuşmanın sevinciyle doluydu.

Genç kız düzelmeye başladı. Artık aralarında, başka bir ilişki doğuyordu. Bir gün Barsisa ona açıldı: Aşkını söyledi. Cevapsız kalamazdı bu. Sabahlar üzerlerine doğdu. Seviştiler. Gün, üzerlerine battı. Seviştiler.

Aradan aylar geçti. Onlara göz açıp kapamacasına geldi. Şeytanın oku hedeften vurmuştu. İsteddiği olmuştu. Çocuk bekliyordu genç kız. Anne olacaktı.

Bunu öğrenince Barsisa, çok üzüldü. Kendisine gösterilen güveni kötüye kullanmıştı. Emanete hıyanet etmişti. Bunun için dertliydi.

Bir sabah karşısına, ak sakallı bir ihtiyar çıktı. Nur yüzlü, güleç. Selamladı onu. Şeytandan başkası değildi tabii.

"Derdini biliyorum Barsisa. Yapacak tek şey var."

Barsisa hayretle ona baktı:

"Nedir o?"

"Yok et o kızı. Öldür. Bir yere göm. Kimsenin bilmediği bir yere."

"Neler diyorsun sen ihtiyar? Bütün ülkenin gözü onun üstünde."

"Sana inanırlar. Sözüne güvenirler. Hastalıktan kurtulamadığını söylersin. Öldü, gömdüm dersin."

"İyi ama, ben... Yapamam... Seviyorum onu..."

"Yasak bir aşk bu Barsisa. Onu sen yoktan var ettin. Sen yaşıttın. Öldürmek de senin elinde... Yoksa namusunu, adını kaybedersin."

Kayboldu ihtiyar. Barsisa düşündü. Kafasında bu şeytanca fikir dönmeye başladı. Sonunda şeytan, gene başarmış, onun beynini kemirmişti.

Kızı öldürdü, gömdü Barsisa. Saraya gitti. Padişah, sanki hançer yemişti. Bir süre sustu. Yavaşça sordu:

"Ölüsü nerde?"

"Kendi elimle gömdüm. Yapacak başka şey yoktu."

Saray mateme boğuldu. Bütün ülke yas tuttu.

Şeytan durur mu? Hemen, köylü kılığında, padişaha çıktı:

"Barsisa sizi aldattı padişahım. Yalan söyledi size. Çocuk bekliyordu kızınız. Onu boğdu. Karısını da, çocuğunu da kendi elleriyle öldürdü. Sonra da gömdü."

"Neler söylüyorsun sen? Barsisa yapamaz bunu. Ona hayat vermişti o."

"Verdiği hayatı, kendi elleriyle aldı."

Padişah, bir yandan acıyla, bir yandan duyduklarıyla şaşkın bağırdı:

"Bu büyük bir iftira. Doğru değilse başını uçurturum."

"Razıyım padişahım. Yalansa benim başım uçsun, doğruy-sa Barsisa'nın."

Padişah, bu sözü nasıl doğrulayacağını sordu.

"Gömdüğü yeri biliyorum. Götürürüm sizi."

Padişah, adamlarıyla onun peşine düştü. Barsisa'nın kızı gömdüğü yeri gösterdi. Açtılar:

"Demek doğruymuş" diye inledi padişah. "Demek gerçekten bizi aldattı. Biz ona o kadar güven gösterdik. O canımızdan çok sevdiğimiz varlığı kendi elleriyle öldürdü. Bunun cezasını görmeli."

Barsisa'yı hemen yakaladılar. Bütün ulusun nefretini çekmişti Barsisa. Kısa bir süre önce, herkesin derman aradığı, bilgin diye saydığı insan, bugün katildi. Kentten geçilirken, tiksintiyle bakıyorlardı ona.

Padişah buyruğunu verdi: Asılacaktı Barsisa. Kimsenin kılı kıpırdamadı bunu duyunca. Hiç gözyaşı dökülmedi.

Darağacı kuruldu. Barsisa'yı getirdiler. Cellat, ipini hazırladı. Barsisa gözlerini kaldırdı. Onu tanıdı. Padişahın adamıydı. Adeta inledi.

"Sen misin?"

"Benim. Ama, şimdiye kadar tanımadın beni Barsisa. Şeytanım ben."

"Peki niye yaptın bunları bana?" diye sordu Barsisa.

"Çünkü güçlüydün Barsisa. İnsanlar seni benden güçlü görmeye başlamışlardı. Dayanamazdım. Cezalandırmalıydım seni."

Barsisa bitikti. Yenikti. Şeytanı içi ezilerek dinledi. Sonra inledi:

"Çek şu ipi. Bitsin bu iş."

"Beni dinle Barsisa. Çevrende seni tiksiniyerek seyreden şu gözlerle bak. Bir zamanlar nerdeyse tapıyordu bu insanlar sana."

"Yeter! Bitir şu işi."

"Sana bir fırsat vermek istiyorum. Bana secde edersen, gücümü kabul edersen, öldürmeyeceğim seni."

"Secde mi? Boğazımda ip varken nasıl secde edeyim?"

Şeytan, kurnazca güldü. Kulağına yaklaştı. Fısıldadı:

"Aramızda olacak. Kimse görmeyecek. Başınla işaret et. Benim büyüklüğümü kabul ettiğini belirt. Bırakayım seni."

"Nasıl işaret edeyim?"

"Başını öne eğ. Kabul ettiğini göster."

Barsisa yıkılmıştı. Ölümünden korkuyordu. Şeytanın elindeydi. Yapabileceği tek şey buydu. Kabul ediyordu. Şeytan güçlüydü. Onunla baş edilmezdi.

Kafasını önüne eğdi Barsisa...

Boğazındaki ip gerildi. Gırtlığını sıktı. Tek kelime söylemedi. Canını verdi.

Şeytan korkunç bir kahkaha attı.

Çevredekiler, gözleri büyümüş bakıyorlardı. Gördüklerine inanamadılar. Cellat gülüyor, gülüyordu...

Şunu öğütüyor yüce düşünür Mevlana: Kötü dost edinirseniz, sizi kötülüğe çağırırsa, ona inanmayın, dediğini yapmayın. Sizi kötü duruma soktular mı dostunuz kalmaz artık. Zavallı Barsisa! Son dakikada baş eğmeseydi şerefiyle ölecekti...

ARZU İLE KAMBER

Horasan'da zengin bir bey vardı: Behram Bey. Varlıklıydı. Mutlu bir yaşantısı vardı. Arzu adında da küçük bir kızı. Bir yaşındaydı Arzu. Nar tanesi gibi güzel bir bebektir.

Bir gün Behram Bey, evine dönerken yolda baskına uğramış bir kervan gördü. Haydutlar, kervandakileri öldürmüşler, talan etmişlerdi. Bir çocuk sesi duydu. Merakla yaklaştı. Kervandaki yaşlı bir adamın altında bir bebek vardı. Adam belli ki, onu kurtarmak için üstüne kapanmış, haydutların gözünden kaçırmıştı. Bir erkek çocuktur bu. Behram Bey, çocuğu aldı, eve döndü. Bu kimi kimsesi olmayan zavallı yavruyu evinde büyütecekti. Arzu'suyla birlikte... Karısı da bebeği çok sevdi. Bağrına bastı. Yavruya Kamber adını verdiler. Oğulları bildiler.

Arzu ile Kamber birlikte büyümeye başladılar. Her çocuk gibi oynuyor, koşuyor, her şeyi beraber yapıyorlardı. Behram Bey de onları birbirinden farklı tutmuyordu. Yaşları geldi, okula başladılar.

Yıllar geçiyordu. Serpildiler, geliştiler. Tabii kızlar daha erken uyanır. On beş yaşına geldikleri zaman Arzu bayağı bir genç kız olmuştu. Güzel, alımlı bir kız...

Bir gün bahçede oturlurken Kamber, Arzu'nun dalıp dalıp gittiğini fark etti. Konuşmuyor, dinlemiyordu. Sordu:

"Bir şeyin mi var senin?"

Arzu, huysuzlandı:

"Yok bir şey."

Kamber, yadırgadı onun durumunu. Kolunu tuttu:

"Neyin var? Söyle."

Arzu, kolunu çekti:

"Bir şeyim yok dedim."

Kamber üsteledi:

"Derdin varsa söyle de çare arayalım."

"Ne çare arayacaksın, bir şeye aldırдыңın yok senin."

Kamber şaştı:

"Neye aldırdığım yok?"

"Hiçbir şeye. Senin için ders çalışacak, oyun oynayacak biriyim."

"Dilinin altında bir şey var. Söyle şunu."

Arzu, onu ilk kez görüyormuş gibi baktı:

"Dün annemle babam içerde konuşuyorlardı. Sözlerini duydum."

"Kapıdan dinleme huyu mu edindin Arzu?"

"Konuşulanlar beni ilgilendirirse elbet dinlerim. Beni evlendirmekten söz ediyorlardı. Koca kız olmuşum. Evlilik çağıma gelmiş."

Kamber güldü:

"Ne var bunda?"

"Öyle ya, sana göre bir şey yok. Dedim ya, bir şeye aldır mıyorsun."

Kamber kuşkulandı:

"Bunu neye bağlıyorsun?"

"Bir şey yok dedim. Üstüme varma." Sonra, en önemli şeyi söylüyormuş gibi ekledi: "Zengin, yakışıklı bir adammış. Ama uzakta. Anlıyor musun, uzağa yollayacaklar beni. Buradan gönderecekler." Sonra kalktı, koşarak uzaklaştı. Âdeta kaçtı. Kamber, arkasından şaşkın, bakakaldı...

O akşam, annesi Arzu'nun odasına geldi. Gülümsüyordu. Yumuşak bir sesle:

"Arzu, kızım, seninle bir şey konuşacağım. Büyüdün, genç kız oldun."

Arzu, okşamak isteyen annesinin elinden kaçırdı yüzünü. Küskün bir sesle;

"Biliyorum. Beni başınızdan atmaya karar verdiniz," dedi.

"Ne demek bu?"

"Bu demek işte. Genç kız oldum, evlenme çağına girdim, değil mi? Hepsini biliyorum. Zengin, yakışıklı bir adammış."

"Dinledin demek. Ne kadar ayıp."

"Siz benim hakkımda karar veriyorsunuz. Bana sormadan. Bu ayıp değil de, benim dinlemem mi ayıp?"

Annesi kızdı. Fakat, bir şey söylemedi. Doğru Behram Bey'e gitti. Olanları anlattı. Behram Bey, sakın, dinledi:

"Dinlemesi belki doğru değil ama, dediği doğru. Ona sormalıydık."

"Demek, sen de. Peki ne yapacağız?"

"Gayet basit. Soracağız."

Arzu'nun yanına gitti. Başını okşadı. Sordu:

"Annene söylediklerinde haklısın. Seninle konuşmaya geldim. Hadi kızım. Öyle dargın durma..."

Arzu ona doğru gözlerini kaldırdı. Sordu:

"Her şeyi açıkça konuşacak mıyız?"

Behram Bey duraladı:

"Tabii."

"Soracaklarıma cevap verecek misin baba?"

"Elbette! Sor."

Behram Bey, merakla ona bakıyordu. Arzu, önce tutuktu. Sonra, birden sordu sorusunu:

"Baba... Kamber... Kamber, benim kardeşim mi?"

Behram Bey, hiç beklemiyordu bu soruyu. Kekeleme sırası ona gelmişti:

"Kamber mi? Kardeşin... sayılır. Kardeşin sayılır tabii."

"Sayılır mı demedim, kardeşim mi; değil mi? Geçen gün, annem, 'Bana ne Kamber'den, ben kızıma bakarım,' diyordu. Evet veya hayır deyin baba. Doğru mu duydum?"

"Evet..."

Bu sırada annesi de geldi. Ne olup bittiğini merak etmişti. Arzu, kendine güvenerek dedi ki:

"İyi oldu geldiğin anne. Bakın, sorsanız da sormasanız da söyleyeceğim. Ben o adamla evlenmeyeceğim."

İkisi de şaşılar. Toparlanan annesi oldu. Kararlı, sordu:

"Peki, neden? Bir sebep var mı?"

"Var tabii. Çünkü... ben... başkasını seviyorum. Başka bir erkeğe âşığım."

Behram Bey, karısına baktı. Kalakaldılar. Söyleyecek bir şey yoktu. Başıyla işaret etti. Birlikte, odadan çıktılar. Arzu kalktı, kapıyı arkadan sürmeledi.

Bundan sonra, Arzu kapıyı açmadı, odadan çıkmadı. Kendini hapsedmişti âdeta. Yemiyordu, içmiyordu. Yalvarmalara, yakarmalara rağmen kapıyı açmıyordu. "Bana yalan söylediler" diyordu.

Üçüncü gün, annesi, kapıyı vurdu. Arzu cevap vermedi. Dışardan seslendi annesi:

"Arzu, kızım, baban hasta. Seni görmek istiyor."

Sesi titriyordu. Arzu, önce gene inanmadı. Ama cevap verdi:

"Beni çıkarmak için bahane değil mi? Çıkmayacağım."

"Sahi söylüyorum. Çok ağırlaştı."

Sesi çok ciddiye. Arzu çıktı. Koştı. Babası yataktaydı. Onu görünce gülümsemeye çalıştı... Elini uzattı. Arzu sarıldı öptü bu eli. Behram Bey, mutlu, başını yanına çevirdi. Ruhunu teslim etti.

Behram Bey'in ölümü durumu daha da karıştırdı. Arzu, büsbütün hırçınlaştı. Bir gün Kamber'le yalnızdılar. Sordu:

"Arzu, ne oldu sana? Babamın öldüğüne hepimiz üzgünüz. Ama ölenle ölünmez. Aradan kırk gün geçti. Ağzını bıçak açmıyor."

Arzu omuz silkti:

"Bırak beni. Yalnız kalmak istiyorum."

"Nedir derdin? Söylesene."

"Sen de anlamıyorsun beni. Anlasaydın..." Arzu sustu.

"Evet? Anlasaydım?" Kamber'in yüzüne baktı Arzu:

"Anlasaydın, seni sevdiğimi, sana âşık olduğumu anlardım."

Kamber şaşaladı. Bir süre konuşamadı. Yutkundu.

"Neler söylüyorsun sen Arzu?"

"Kalbimi söylüyorum. Aşkımı söylüyorum."

"Fakat... Kardeşiz biz. Kardeşimsin sen benim."

"Değiliz Kamber. Kardeş değiliz. Seni küçükken bulmuş babam. Evlat edinmiş. Seviyordum seni. Kardeş gibi bakamıyordum sana. Bir şeyler hissediyordum. Babam biliyordu. Ömrü yetseydi, mutlu olacaktık. Ama artık..." Birden sustu Arzu. Göz yaşlarına boğuldu. Kamber iyice şaşırmıştı. Yavaş sesle sordu:

"Niye daha önce söylemedin bana?"

Arzu cevap vermedi. Kamber doğru annesine gitti. Sordu:

"Arzu'nun söylediği gerçek mi? Biz kardeş değil miyiz?"

"Ne fark eder? Bu evde doğmadın ama, burada büyüdün Kamber. Kardeş sayılırsınız."

"Fakat anlamıyorsunuz. Durum değişik."

"Neymiş değişik olan?"

"Biz birbirimizi seviyoruz."

"Ne demek bu? Böyle laf mı olur?"

"Olur tabii. Demek kardeş değiliz. Tanrım, şükürler olsun sana."

Kamber doğru Arzu'ya koştu. Çoktandır içinde sakladığı duyguyu açıkladı ona. Seviyordu. Hiçbir engel yoktu. Fakat, ne yapabilirlerdi? Arzu'nun annesi onun zengin adamla evlenmesini istiyordu. Asla izin vermeyecekti. Gerçeği yalnız o biliyordu. Kimseye söylemezdi. Kaçmayı düşündüler. Kamber önce, gidip konuşmayı uygun buldu. Fikrini açtı. Arzu'yla evleneceğini söyledi. Annesinin cevabı bekledikleri gibiydi:

"Olmaz. İzin vermem buna. Kardeş sayılırsınız siz."

"Fakat olmadığımızı biliyorsunuz. Kendiniz söylediniz."

"Hayır dedim. Arzu, benim istediğim adamla evlenecek."

"Fakat biz seviyoruz birbirimizi. Âşığız."

"Aşk! Ne anlarsınız siz aşktan? Bu yaşta! Son sözümü söyledim. Arzu seninle evlenmeyecek. Benim dediğim olacak!"

Arzu da bu isteğe başkaldırdı:

"Hayır. Evlenmem onunla. Kimseyle evlenmem, Kamber'den başka."

"Ele güne karşı nasıl söyleyeceksin bunu? Kardeşle evlenilir mi?"

"Değil, o benim kardeşim değil. Çıkıp ortalık yerde bağıracağıım. Kamber benim kardeşim değil diyeceğim. Ben onu seviyorum."

"Kim inanır buna? Çıldırın diye kapatırlar seni. Ben de dünya yarılrsa, senin Kamber'le kardeş olduğunuzu söyleyeceğim."

Ümitsiz bir duruma düşmüşlerdi. Kamber kararını verdi. Bir gece sessizce ayrıldı. Bilinmeyen yönlere gitti.

Arzu, Kamber'in gittiğini öğrenince, çılgına döndü. Yemeden içmeden kesildi. İnliyordu kendi kendine; penceresinin önündeki kuşlarla konuşuyordu:

"Güzel kuşum, nerelerden gelirsin? Kamberim hakkında neler bilirsin? İssiz mağaralarda mı? Beni düşünür mü hâlâ? Onsuz yaşamayacağımı söyleyin. Arzu, senin için yanar deyin. Yolunu gösterir misiniz bana? Beni kavuşturur musunuz ona?"

Kamber, gerçekten dağlarda, ıssız mağaralardaydı. Yanık kalbi, ümitsiz haliyle dolaşıyordu.

Arzu dayanamadı. Evden kaçtı. Dağlara vurdu. Çobanlara sora sora Kamber'i buldu. İki sevgili hasretle kavuştular. Arzu, birlikte dönmek istedi. Kamber kabul etmedi.

"Bir işe yaramaz Arzum. Annen söylemeyecek kardeş olmadığımızı. Böylesi daha iyi. Sen de kal burada."

Dağlarda kalmak olacak iş değil. Arzu, kalamazdı. Dönüp annesine Kamber'in durumunu anlatacak, insafa gelmesini isteyecekti. Ama annesinin kararı kesindi:

"Olmaz diyorum. Kardeşin o senin. Evlenemezsin."

"Kardeşimse, senin çocuğun. Oğlunu öyle dağ başlarında kurda kuşa mı bırakacaksın? Annelik mi bu?"

Annesi kızdı. Onu odasına kapattı. Üstüne kilit vurdu. Sonunda yola geleceğine inanıyordu.

Kamber, Arzu'yu bekliyordu. Dönmeyince yeniden ümitsizliğe kapıldı:

"Yalanmış söyledikleri. Hepsi yalan. Dönmedi. Aşkı da, sözleri gibi asılsız. Tanrım, yaşamının ne gereği var artık? Niye canımı almıyorsun? Ya bu uçurum!.. Beni Arzu'ya götürecek tek yol bu mu?"

Fırlattı kendini uçurumdan aşağı. Yuvarlandı.

Arzu, pencereden kaçtı. Kamberini duymuş gibi koştı. Yerinde bulamadı. Çobanlara sordu. Biri, uçurumdan bir ses duyduğunu söyledi. Bir daha da gören olmamıştı Kamber'i. Arzu yıkıldı.Tükendi. Bitkin evine döndü. Kamber'i ölmüştü. Artık ne isterlerse olsun. Annesi, hemen onu isteyen adama haber gönderdi.

Fakat ölmemişti Kamber. Uçurumun dibinde, her yanı yaralı, kemikleri kırık kıvranıyordu. Ülkenin hükümdarı Malik Şah, adamlarıyla ava çıkmıştı. Uçurumun dibinde onu buldular. Alıp saraya getirdiler. Hekimler çağırıldı. Kamber'in yaraları sarıldı.

Kamber düzelince, Malik Şah'a macerasını anlattı. Malik Şah yürekli bir insandı. Acıdı bu delikanlıya. Kendi oğlu gibi bakmaya başladı ona. Adamlar çıkardı. Arzu'nun durumunu öğrenmek için. Dönenler, Arzu için düğün hazırlandığını söylediler. Kamber yanındaydı:

"Dedim size. Beni sevmiyor artık. Sevse dönerdi zaten. O da bıraktı beni."

Ama Malik Şah işin peşini bırakmayacaktı. Arzu'nun Kamber'i öldü sandığını düşünüyordu. Bir yol aradı. Tekrar adamlar gönderdi. Arzu'yu alıp getirmelerini istedi. Annesi bunu öğrenince çok şaşırdı. Arzu'ya sordu:

"Malik Şah seni istemiş. Ne yapacak acaba?"

Arzu, alaycıydı:

"Belki de carie yapacaktır. Hazırım ben. Ne olacaksa olsun!"

Annesi de şahın arzusuna karşı bir şey yapamazdı. Arzu'yu getirdiler, Malik Şah'ın huzuruna çıkardılar. Kamber de oradaydı. Arzu, onu görünce çılgın gibi sevindi. Ona doğru koştu:

"Kamberim. Sağ mısın sen? Sevgilim."

Kamber soğuk davrandı. Hiç karşılık vermedi. Malik Şah, Arzu'yu yanına çağırdı:

"Gel bakayım kızım. Pek de güzelmışsin. Demek yakında düğünün olacaktı?"

Arzu heyecanla kekeledi:

"Şahım. Bilseydim ki Kamber sağ, asla razı olmazdım. Onu seviyorum ben."

Kamber atıldı:

"Yalan. Yalan söylüyorsun. Dönmedin. Hiçbir zaman sevmedin beni."

Arzu, acıyla döndü.

"Seviyorum Kamber. İnan, senden başkasını sevmedim. Öldü dediler senin için. Hayatımı verirdim senin için. Yerine ben ölsem dedim."

Malik Şah, Arzu'nun içten konuştuğuna inanmıştı. Kamber'e döndü:

"Seviyor bu kız seni Kamber. Niye hâlâ inanmıyorsun?"

"İnanmıyorum şahım. Yalan söylüyor."

"Hayatımı feda ederdim diyor."

"Bütün söyledikleri gibi bu da asılsız. Hayatını değil, parmağını bile feda etmez benim için."

Arzu, acıyla dinledi bunları. Birdenbire ok gibi yerinden fırladı. Malik Şah'ın belindeki hançeri çekti aldı. Bağırды:

"Fedakârlık anlayışın bu mu senin? Sevgi böyle mi gösterilir? Al öyleyse!"

Kimse tutamadı Arzu'yu. Hançeri bütün gücüyle, sol elinin baş parmağına vurdu. Parmak koptu. Kanlar fışkırdı. Arzu, bir çılgılık atarak yuvarlandı. Yuvarlanırken inledi:

"Bu yetmezse, kalbime saplayayım!"

Koştular. Acıdan bayılmış Arzu'nun elinden oluk gibi kan akıyordu. Hemen hekim çağrıldı.

Malik Şah, Kamber'e bakarak sordu:

"Düzelecek dedi hekimler. İnandın mı şimdi seni sevdiğine?"

Kamber, başını önüne eğdi. Malik Şah onun sırtını sıvazladı:

"Benim emrimle evleneceksin onunla."

Şimdi tek iş, kalmıştı: Arzu'nun annesini konuşturmak. Arzu ile Kamber'in kardeş olmadığını söyletmek. Malik Şah, onu huzuruna çağırttı. Arzu ile Kamber'i evlendirmek istediğini söyledi:

"Olamaz. İmkânsız. Kardeştir onlar."

Malik Şah kızdı. Gürledi:

"Bırak inadı kadın! Kardeş olmadıklarını biliyorsun. Kocan bulmuş Kamber'i, evlat gibi bakmışsın. Ama oğlunuz değil sizin."

Kadın mücadeleyi bırakmıyordu:

"Siz şahsınız. Yasalara uymalısınız. Benim oğlum değilse kimin oğlu?"

Malik Şah, yerinden doğruldu:

"Kamber benim oğlum. Ve kızını oğluma gelin istiyorum. Bir daha da sormam. Başına ne geleceğini sen tahmin et. Arzu'yu istiyorum."

Kadın, korkuyla boynunu büktü:

"Nasıl emrederseniz..."

Malik Şah, emir verdi. Büyük bir düğün hazırlandı. Arzu, iyileşiyordu. Malik Şah, onun odasına gitti. Gülerek sordu:

"Nasıl, parmaksız gelinim hazır mı düğüne."

Arzu merakla sordu:

"Kamber nerede?"

Malik Şah, güldü. Onun yanağını okşadı:

"Dışarda bekliyor. Kambersiz düğün olur mu?"

ELMALI TABAK

Bir vakitler bir ülkenin akıllı bir padişahı vardı. Halkını severdi. Güçlüydü. Âdildi. Yalnız, tek kusuru, akıyla fazla övünürdü. "En akıllı insan benim" derdi. Padişahın bir de lalası vardı. Çocukluğundan beri onu okutmuş, yetiştirmişti. Padişah, ona çok değer verirdi. İşlerini danışırdı. Ama, son söz kendisininindi. Çünkü her şeyin en iyisini kendi bildiğine inanmıştı.

Arada, bilgi yarışmaları yapardı. Bilginler çağırırdı. Onlarla yarışırđı. Kazanınca övünmesi daha da artardı:

"Gene yendim. Bu dünyada benden akıllısı yok."

Bir gün, lalası dayanamadı:

"Hiç kimse en akıllı olamaz padişahım. Akıl, akıldan üstündür."

"Lala, akıl akıldan üstündür. Benim aklım en üstündür."

Lala ses çıkarmadı. "Bir fırsat çıksa da dersini alsan," diye düşündü.

Her ülkede olduğu gibi o ülkede de birçok insan yaşıyordu: Zengini, yoksulu, iyisi, kötüsü.

Mazlum adında bir köylü vardı. Testi, saksı yapar, satarđı. İş i pek parlak değildi Mazlum'un. Havalan yağışlı gitti mi, testiler kurumaz, satılamazdı. Altın bileziğı vardı ama, bir türlü iki yakası biraraya gelmemişti. Günlerden bir gün, Mazlum'un testileri yine kurumamıştı. Kendi kendine söyleniyordu:

**Testiciyim, adım Mazlum
İsmim gibiyim, hem de masum
Satamadık gene testileri
Çoluk çocuğa ekmek lazım.**

Bu sırada, sarraf, dükkândan içeri kafasını uzattı. Baktı, Mazlum'un durumu kötü. Tam kan alacak zaman. Yapmacık bir gülüş yapıştırdı yüzüne. İçeri girdi. Havadan sudan söz etti. Havadan söz edince, laf, testilere geldi. Mazlum, yakındı. Sarraf borç verebileceğini söyledi. Ama karşılığında rehin istedi. Bıçare Mazlum'un babadan kalma tek bir malı vardı. Üstünde elma resmi kazılı bir gümüş tabak. Sarraf, pazarlığa oturdu. İki akçe verdi, elmalı tabağı aldı. Çıktığında pek memnundu:

**Sarraf demişler bana
Dinim imanım para
Paraya gözüm kara
Az verir, çok alırım**

Sarraf çıkarken, onu Arif gördü. Arif, Mazlum'un komşusuydu. Akıllı, iyi yürekli bir adamdı. Sarrafın Mazlum'un dükkânından çıktığını görünce anladı ki, işin içinde bir bityeniği var. Hemen dükkâna girdi. Mazlum'a sordu. O da anlattı, tabağı verip para aldığını. Arif çok kızdı. Sarraf, dolandırmıştı Mazlum'u. Hemen cebinden iki akçe çıkardı, Mazlum'a verdi:

"Götür bunları ver. Tabağını kurtar. Değerlidir o tabak. Bir daha da paraya ihtiyacın olursa bana gel. O tefeciye gitme..."

Mazlum sevindi. Parayı alıp, sarrafı buldu. Fakat tefeci bu. Kolay kazanca alışmış:

"Olmaz" dedi. "Tabağın değeri iki akçeden fazla. Altı akçe isterim."

Zavallı Mazlum bozuldu. Gelip olanları Arif'e anlattı.

Arif'in yüzü karıştı. Bir şey demedi. Bir süre düşündü. Sonra, cebinden dört akçe daha çıkarıp verdi Mazlum'a:

"Al git, kurtar tabağı."

"Aman Arif Ağa, sonu ne olacak?"

"Senin neyine lazım? Dediğimi yap."

Mazlum hemen koştu sarrafa. Akçeleri uzattı. Tabağı istedi. Sarraf şüphelendi. Ama, gene de tabağı verdi. Kısa günün kârı! Taş atıp kol yormamıştı ya. Fazladan kazandığı dört akçeyi, cebine indirdi. Fakat, kafasına da takılmıştı. Bir şeyler dönmüştü ya, anlayamamıştı.

O düşünedururken, Arif geldi. Selamladı. Sonra laf arasındaymış gibi soruverdi:

"Yahu sarraf, sende elmalı bir gümüş tabak varmış. Mazlum'dan almışsın. Satar mısın onu bana?"

Sarrafın kaşları kalktı. Yüzüne bir gölge düştü:

"Tabağı Mazlum geri aldı."

Arif, "Ya!" dedi, kapıya yöneldi. Sarraf peşinden seğırtti.

"Ne yapacaksın o tabağı?"

"Hiç canım. Önemi yok. Madem sende değil."

Arif, sokağa çıkmıştı bile. Sarraf, evdeyim diye ayakkabısız oturuyordu. Çıkamadı. Peşinden seslendi:

"Kurbanın olam Arif Ağa. Ne yapacaksın, deyiver."

Arif şöyle bir döndü. Umursamadan:

"Hiç canım. Padişah elmalı bir gümüş tabak ararmış. Onu duydum da, satın alırsam, padişaha satacağım. Ama madem, Mazlum'da. Ona giderim."

Arif yürüdü, gitti. Sarrafı aldı bir düşünce:

"Amanın!... Padişah istemiş haa? Kimbilir kaç a alır? Padişah bu! Mürüvvetine endaze olmaz. Artık yüzlerce akçe mi verir, keseyle altın mı verir? Vay vay vay! Elimize gelen kuşu uçurduk. Nerde benim ayakkabılarım yahu?"

Telaştan ayakkabılarını bulamıyordu. Evin içinde dönenirken bir yandan da bağıırıyordu:

"Aman Arif, Aman Mazlum! Durun hele, geliyorum." Döndü, dolaştı. Ayakkabılarını bulamadı. Aramaktan vazgeçti. Yalınayak fırladı: "Bekle hele Arif! Dur hele! Bak ne diyeceğim? Gözünü seveyim, dur hele. Vallah tabanlarım yanıyor. Dur gözüm. Dur ciğerim."

Arif, yan gözle bakıyordu. Gördü ki sarraf yalınayak fırladı. Adımlarını hızlandırdı. Sarraf bağırırken, hızlandı. Koşmaya başladı. Sarraf, yanan tabanlarına mı yansın, giden tabağa mı? Yalınayak, soluk soluğa koşup duruyordu. Onları gören, gelip geçen, durup seyretmeye, gülmeye başladı.

Apar topar, paldır küldür, Mazlum'un dükkânına girdiler. Mazlum, şaşırdı:

"Nedir ağalar? Hayrola mollalar? Ne oluyor? Ne bitiyor?"

Arif, telaşla;

"Mazlum," dedi. "Tabağı satın almak istiyorum."

Bu sırada, sarraf kapıda bitti. Kendi de bitmişti. Yaslandı. Soluk almaya çalıştı. Ama, pazarlığa da hemen girdi:

"Ben alacağım Mazlum! Ben!" dedi.

Mazlum bir şey anlamadı ama, tabağı çıkardı. Arif, sözde heyecanlı;

"On akçe veriyorum bu tabağa" dedi. Sarraf durur mu? Hemen artırdı:

"On iki."

"On beş!" dedi Arif. Şaşkınlıktan ağzı açık bakan Mazlum'a göz kırptı. Ama zavallı Mazlum, gene bir şey anlamadı. Bir tabağa bir onlara bakıyordu. Arif'le sarraf, karşılıklı arttırıyorlardı:

"Yirmi!" "Yirmi beş!" "Otuz!" "Elli!" diye bağırıyorlardı. Sarraf durdu. Çok paraydı. Yutkundu. Sesi boğuk çıktı:

"Elli bir!" Arif, baktı sordu: "Elli bir mi?"

"Evet" dedi sarraf: "Elli bir."

"İyi. Ben vazgeçtim. Tabağı alsın, Mazlum. Helalini görsün."

Mazlum nerdeyse yere düşecekti. Gözleri büyümüş, ağzı

bir karış açılmıştı. Tabağı uzattı. Konuşamadı. Sarraf, elli bir akçe verdi. aldı. Çıkarken, şeytan şeytan güldü:

"Yaman artırdın Arif. Ama benimle başa çıkamazsın. Kaç yılın sarrafiyim ben."

Dışarı çıktı. Tabanları iyice yanıyordu. Taştan taşa atlayarak gitmeye başladı. Arif bir kahkaha patlattı:

"Şuna bak, keklik gibi sekiyor."

Mazlum, hâlâ şaşkın, bir elindeki paraya bakıyor, bir Arif'e. O, gülünce, gülünecek bir şey olduğunu anladı. Güldü. Birlikte kahkahalarla güldüler.

Sarraf, doğru evine gitti. Önce yanan ayaklarını suya soktu. Sonra giyindi. Tabağı aldı. Saraya yollandı.

Saray kapısında muhafızlar onu göğüslediler: "Yasak!" dediler. "Padişahı göreceğim!" diye tutturdu sarraf. Ne yapacağını sordular. "Elmalı tabak istemiş. Getirdim?" dedi. Sordular, soruşturdular. Padişahın istemediğini söyleyip onu yüz geri ettiler.

Sarraf, doğru Mazlum'un dükkânına koştu. Arif'le Mazlum oturmuş, sohbet ediyorlardı. Sarraf hışımla Arif'e yürüdü:

"Hani padişah elmalı tabak istemişti?"

Arif, sakindi:

"İstemiş."

Sarraf tabağı uzattı:

"Götürdüm. Gösterdim. Kapıdan bile sokmadılar."

"Haa, şimdi anladım" dedi Arif gülerek. "Padişah, el malı tabak istemiş demek. El malı... Yani elle yapılmış tabak."

Sarraf, şaşkın, Mazlum'a döndü:

"Bu tabak neyle yapıldı Mazlum?"

Mazlum, başını yana eğdi:

"Ayakla yapılacak değil ya, elbet elle yapılmıştır."

Sarraf, Arif'e döndü:

"Gördün mü? Ama gene istemediler?"

Arif, şeytanca güldü:

"Dur dur. Yoksa el malı, yani yabancının malı olsun mı demiş?"

Sarraaf çıldıracaktı:

"Bu kimin malı?"

"Senin olduğuna göre, padişah için elin malı sayılır."

Arif'le Mazlum gülmeye başladılar. Sarraaf, alay ettiklerini anlamıştı. Homurdana homurdana çıktı. İkisi arkasından gene kahkahalarla gülmeye başladılar.

Bu hikâye hemen yayıldı. Duyan gülüyor, gülen başkasına anlatıyordu. Kulaktan ağıza, ağızdan kulağa, olanlar saraya kadar geldi. Lala hem güldü, hem padişaha anlattı. Padişah, yapılan işe bayıldı. Dedi ki:

"Ben bu Arif'in aklını beğendim. Çağırın görüşeyim."

Lala durdu:

"Ne yapacaksın padişahım?"

"Akıllarımızı yarıştıracam." Lala anlamıştı zaten:

"Bırak padişahım," dedi. "Tefeciye oyun oynamış adam. Yoksul arkadaşını korumuş."

"Yok yok," dedi padişah. "Benim aklımla boy ölçüşsün."

Padişah bu! Dediği yapılır. Adamlar geldi. Arif'i alıp saraya götürdüler. Padişah sordu:

"Demek Arif sensin? Arif adammışsın. Benimle akıl yarışması yapar mısın?"

"Aman padişahım, haddimiz mi? Biz kendi halimizde adamlarız."

"Sarrafi nasıl kündeye getirmişsin. Beni de getir bakalım. Her dileğin yapılır."

Arif ıkındı, sıkındı. Anlatamadı. İlla akıl yarışması yapacaklardı. Yarışmayı anlattı padişah. Şöyle olacaktı:

"Sana yarına kadar süre veriyorum. Yarın sabah buraya geleceksin. Önce, ben senin ne düşündüğünü bileceğim. Sonra sen benim. Yani aklımızdan geçenleri okuyacağız. Bilen kaza-

nır. Bilmeyen kaybeder. Kazanan armağanını alır. Kaybeden ceza yer."

"Benim için ceza ne padişahım?"

"Padişahımız benden akıllıdır' diye dünyaya ilan edeceksin."

"Aman padişahım yarışmaya ne hacet? Ben şimdiden ilan edeyim."

"Olmaz öyle şey. Yarışacağız. Sonra... Armağanın da büyüktür."

Yapacak şey yoktu. Arif çıktı. Dertli dertli evine döndü. Mazlum hemen ona koştu.

"Arif Ağa, sarayda ne oldu? Ne ister padişah?"

Arif olanları anlattı. Üzgündü. Mazlum dinledi, sonra birden:

"Üzülme be Arif Ağa," dedi. "Sen bana kötü günümde yardım ettin. Bizim de sana yardımımız dokunsun."

Arif, şaşkın ona baktı. Ne demek isterdi bu Mazlum? Mazlum anlattı: Arif'in kaftanını giyecek, kavuğunu takacaktı. Bir de onunkine benzer sakal yaptırıp, yüzüne yapıştıracaktı. Tıpkı ona benzeyecekti. Saraya da Arif değil, Mazlum gidecekti. Sakal için hemen berbere gittiler. Arif, Mazlum'a vazgeçmesini söyledi:

"Başına bela gelir Mazlum. Girme bu işe."

"Hayatımızca başımıza bela gelmiş Arif. Gelecekse bir dost için gelsin. Senin iyiliğini unutamam ben."

Ertesi sabah padişah çok keyifliydi. Sonunda, gene akıl yarıştıracığı birini bulmuştu. Arif Ağa'nın geldiğini haber verdiler. "Gelsin" dedi. Sonra, yanındaki lalasına dönerek:

"Bak şimdi lala. Bu adamın ne kadar akıllı olduğunu gördün. Bir de benimkini gör. En akıllı benim demekte haklı mıyım, haksız mı? Kararını ver."

Lala cevap vermedi. Kafasını salladı. Hiç sevmiyordu bu iddiayı.

Padişah, tahtına oturdu:

"Yaklaş bakalım Arif Ağa. Yarışmamız başlıyor. Hazır mısın?"

"Hazırım padişahım."

"İlk benim sıramdı. Şimdi ben sana ne düşündüğünü söyleyeceğim. İşte cevabım: Şu anda, sen, sadece benim ne düşündüğümü çıkarmaya çalışıyorsun. Bana ne söyleyeceğini düşünüyorsun. Bildim mi?"

"Bildiniz."

Padişahın yüzüne bir sevinç yayıldı. Sonra:

"Şimdi sıra senin" dedi.

"Padişahım, önce şunu arz edeyim, sizin düşündüğünüz, sandığınız şey yanlış."

Padişahın kaşları çatıldı:

"Ne demek bu! Ne sanıyorum ki, yanlış olsun?"

"Padişahım, şu soruya evet veya hayır deyin: Siz beni Arif Ağa sanıyorsunuz, değil mi?"

"Tabi canım. Elbette."

"Halbuki, ben Arif Ağa değilim." Mazlum, takma sakalı, kavuğu çıkardı: "Ben Mazlum'um padişahım. Testici Mazlum. Arif Ağa'nın sakalına benzer sakal taktım, kavuğunu, elbisesini giydim."

Padişah elinde olmaksızın ayağa kalktı. Kavuğa, takma sakala baktı. Bir de Mazlum'un yüzüne. Yerine oturdu. Ses çıkarmadan bir süre düşündü:

"Doğru," dedi. "Biraz aldatmaca var işin içinde. Ama kandım. Yanıldım. Kaybettim."

Lala, çok sevinmişti. Gülerek padişaha yaklaştı:

"Padişahım, kazanacağınızdan o kadar emindiniz ki, kendiniz kaybettiğinizde ne ceza verileceğini söylememiştiniz. Ceza-sı nedir?"

Padişah, rüyadan uyanıyormuş gibi sordu:

"Ceza mı? Öyle ya. Ceza ne olsun? Söyle bakalım Arif, ceza ne olsun?"

"Mazlum, padişahım. Ben Mazlum um..."

Padişah uyur gibiydi:

"Haa? Evet. Doğru. Söyle Mazlum. Benim cezam ne olsun?"

"Aman padişahım. Benim ne haddime? Ben yoksul bir testiciyim."

Lala gülümseyerek dinliyordu konuşulanları. İki adım ilerledi:

"Padişahım. İzin verirsiniz. Bunu ben tayin edeyim."

Padişah:

"Peki. Söyle bakalım lala."

"Padişahım, ferman edecek, tellal çıkaracaksın. Padişah akıl yarışmasında kaybetti, kabul etti: Akıl akıldan üstündür dedirteceksin."

Padişah durdu. Ağır geldi bu ona. Ama kaybetmişti:

"Kabul ediyorum. Akıl akıldan üstündür. Dediğin yapılsın."

Mazlum olanlardan bir şey anlamadı. Aklı ermemiştii. İzin istedi gitmek için. Padişah;

"Sana da Arif'e de çok şey borçluyum Mazlum. İkinize de birer kese altın verilecek. Bana çok şey öğrettiniz," dedi.

"Sağolun padişahım."

Mazlum etek öptü, çıktı.

Lala çok memnundu. Gülerek padişaha yaklaştı:

"Sana yıllardır her şeyi öğretmiştim padişahım, dedi. Bir şeyi öğretmemiştim. Alçakgönüllü olmayı. Övünmemeyi. Onu da iki halk adamı öğretiverdiler. Bunların akılları benden de, senden de üstün çıktı."

Padişah, ona baktı. Gülümsedi. Elini öptü:

"Akıl akıldan üstündür, lala," dedi. Lalası, onu alnından öptü.

Böylece, padişah, ülkesini daha iyi yönetmeye başladı. Halkı da, kendi de daha mutlu oldular.

BEDRİYE SULTAN

Ege Denizi kıyılarında bir ülkenin hükümdarı, uzun zamandır kayıptı. Deniz seferine çıkmış, kendisinden haber alınamamıştı. Ülke, merak içindeydi. Türlü tahminler yürütülüyor, ne yapılacağı kestirilmeye çalışılıyordu.

Hükümdarın on dokuz yaşında bir oğlu vardı: Şehzade Halis. İkinci karısı Bedriye Sultan ise, güzelliği dillere destan bir afetti. Hükümdarın Bedriye Sultan'dan da bir oğlu vardı ama, iki yaşındaydı daha.

Babasından haber alınmasının uzadığı bir sırada, Şehzade Halis, üvey annesine çıktı, babasını aramaya gideceğini söyledi. Bedriye Sultan'ın yay kaşları kalktı, gece siyahı gözleri gölgelendi:

"Babanı aylardır arıyorlar" dedi. "Bütün ülkelere postalar çıkarıldı, ulaklar gönderildi. Artık, Akdeniz'de, fırtınada kaybolmuş olması muhakkak gibi. Acı ama, gerçek bu Halis."

Halis, sakın dinledi, sonra konuştu:

"İşte ben de onun için kendim gitmeye karar verdim. Bu karar kesinleşmeden bir de ben aramak istiyorum. İçimde bir his onun sağ olduğunu söylüyor."

Bedriye Sultan, üvey oğluna baktı. Yakışıklı, gençliğin bütün canlılığıyla doluydu Halis. Sultan, bu sözlerin altındaki anlamı sezdi. Hükümdar, çapkınlığıyla ün yapmıştı. Gene bir ülkede, bir kadının ağına düşmüş, veya bir kadını ağına düşürmüş olabilirdi. Geçmişte çok olmuştu böyle maceraları. Halis'in

annesi bir Yörük kızıydı. Saray adamları bu evliliğe karşı koymaya çalışmışlardı. Soylu bir aileden olmadığı için Halis'in babasından sonra, tahta çıkması tartışılıyordu. Annesi, genç yaşta ölmüştü (öldürülmüş müydü yoksa?). Halis, onu hiç hatırlamazdı. Fakat taşıdığı kan sık sık hatırlatılırdı kendisine.

Bedriye Sultan, Halis'le tartışmadı. Kafasına koyduğunu yapacağını biliyordu. Öte yandan, hükümdar gerçekten dönmezse tahta kimin çıkması gerektiği üzerinde, ülke ileri gelenleri tartışıyorlardı. Bir kısmına göre, kuşkusuz yeni hükümdar Halis olmalıydı. Bir kısmı ise, gene Yörük kanını ileri sürerek küçük oğlunun hükümdar olmasını ileri sürüyorlardı. Tabii, bu durumda, oğlu büyüyünceye kadar, Bedriye Sultan kudreti elinde tutacaktı.

Halis, Bedriye Sultan'ın yanından çıktıktan sonra, sarayın arka bahçesindeki köşke yollandı. Burada ayrı bir bina vardı. O günlerde hapisane gibi kullanılıyordu. Savaş sırasında tutsak alınan, komşu ülkelerden birinin prensesini tutuyorlardı burada. Tutsak prenses, bir masal perisi kadar güzel bir kızdı. Aris'ti adı. İşte, Halis, bu köşke yöneldi. Muhafızlar onu selamladılar. Geçti, köşke girdi. Taş merdivenleri indi. Demir kapıları açtırdı. Aris'in yanına girdi. Prensес onu görünce şaşırdı. Mavi gözleri, Akdeniz fırtınaları gibi dalgalandı.

"Beklemiyordunuz, değil mi?" dedi Halis.

"Doğrusu beklemiyordum."

"Korkmuş gibisiniz. Sizi korkutmak istemem."

O kadar tatlı söylemişti ki bunu, öyle yumuşak bakmıştı ki Aris'e, prensesin içinden bir dalga geçti. Fakat, ne demek istiyordu şehzade, anlamamıştı.

Halis devam etti:

"Dinleyin Aris. Babamı aramak için yolculuğa çıkacağım. Gitmeden size içimi açmak istedim. İlk gördüğüm günden beri vuruldum size. Âşık oldum. Rüyalarıma giriyorsunuz, hayatımı dolduruyorsunuz."

Sustu. Sessizlik oldu. Aris'in yanakları pembe pembe olmuştu. Göz göze gelemedi Halis'le. Fısıldar gibi sordu:

"Sizinle bir kere görüştük. Şaşırttınız beni. Ne yapabiliyim?"

"Bana tek şey söylemenizi istiyorum: Beni bekler misiniz?"

Garip bir soruydu bu! Tutsaktı Aris. Bir yere gidemezdi ki.

"Beklemek benim ödevim zaten."

Halis, sözünün saçmalığına kendi de güldü:

"Bana ilgi duyabilir misiniz? Dönünceye kadar cevabınızı düşünebilir misiniz? Dönüşte evlenmek istiyorum sizinle."

Aris'in güzel yüzü karıştı:

"Siz... Bütün ülkenin gözbebeği şehzadesiniz. Ben, tutsak. Düşman ülkenin kızı."

Halis, ona yakışan çapkın bir gülümseyişle:

"Kalbim de sizin tutsağınız Aris," dedi. "Benimle... Sen diyeceğim... Evlenir misin? Bekler misin beni?"

Aris, ilk kez, gözlerine baktı onun:

"Düşüncesiyle bile mutlu oldum. Yakışıklı şehzadem."

Halis yaklaştı. Birbirlerinin sıcaklığını duydular. Sarıldılar... Aradan geçen zamanın ikisi de farkında değildi. Aris, sordu:

"Nereye gidiyorsun?"

"Babamı arayacağım. Öldü deniyor. Ben ölmediğime emimim. Bir yere tutsak olmuştur gibime geliyor. O zaman savaşa girmemiz gerek. Benimle evlenirsen, senin ülken de bizimle birlik olabilir."

Bu söz, Aris'te yıldırım etkisi yaptı. Birden çekildi. Gözleri büyümüştü:

"Yani, beni babanı kurtarmak için koz olarak kullanacaksın."

Halis hatasını anladı:

"Yanlış anlama Aris. Böyle düşüneceksen, babamı aramaktan vazgeçerim. Kalırım burada. Seninle evlenebilmek için git-

mem gerekli. Kalırsam ya beni padişah yapacaklar, ya da Bedriye Sultan'ı. İki halde de seninle evlenemem. Sana kavuşabilmek için gideceğim?"

Aris anlamıştı. Halis'e sarıldı. Özür diledi.

Halis, oradan çıkınca kendisini Bedriye Sultan'ın beklediğini söylediler. Gitti Sultan ateş püskürüyordu:

"Ne demek bu? Tutsak kızın yanında saatlerce kalıyorsun?"

Bu kızgınlığa anlam veremedi Halis. Kendine hâkim olarak sordu:

"Yaptığım şeyler için hesap vermem gerektiğini bilmiyordum."

Bedriye Sultan birden yumuşadı. Bir sultan değil, bir kadının oluvermişti:

"Beni ne kadar üzdüğünü görmüyor musun Halis? Sana sert olamam. Yalnız ne olursun duygularımı anla."

"Anlamadım. Nedir bu duygular?"

Bedriye Sultan yaklaştı. Ona baktı. Gözlerinde tutku vardı:

"Anlamıyor musun Halis? Seni seviyorum."

Halis, birden geri çekildi. Hayretle ona baktı. Bedriye Sultan devam etti:

"Kaçma benden Halis. Benim de, ülkenin de sana ihtiyacı var. Padişah ol. Baban öldü. Burada kal. Seviyorum seni. Ne istersen yaparım."

"Çıldırılmışsınız siz!"

Halis, öfkeyle döndü. Çıkarken, Bedriye Sultan âdeta inliyordu:

"Halis, gitme. Kal burada... Halis... Halisim..."

Halis çıkınca, olduğu yere yığıldı Bedriye Sultan:

"Tanrım, kavuştur beni ona. Bir sultan gibi davranmıyorum. Ama ben de kadını. Seviyorum onu. Madem beni kadın yarattın, madem bu aşk ateşini yaktın. Kavuştur beni..."

Halis, bütün gece uyumadı. Düşündü. Ertesi sabah, Bedriye Sultan'ın karşısına gitti:

"Aris'i bırakmak şartıyla, ülkenin yönetimini alacağım," dedi.

"Ne demek bu? Nereye bırakacağız? Kızla ne ilgisi var bunun?"

"Seviyorum onu. Serbest bırakılmasını istiyorum." O kadar kesin söylemişti ki bunu, Bedriye Sultan çileden çıktı:

"Nasıl böyle konuşabiliyorsun? Bir düşman kızı sevdiğini söylüyorsun. Serbest bırakılmasını istiyorsun. Küçültüyorsun kendini."

"Aşk. küçük düşürebiliyor insanları. Siz nasıl söylediniz? Babamın karısı olduğunu unuttunuz. Madem taht üzerine kumar oynuyoruz. Ben de böyle istiyorum."

Bedriye Sultan bu sözleri beklemiyordu. Durdu. Yavaş sesle sordu:

"Ne kadar zalim olabiliyorsun! Annenin Yörük kanından mı geliyor bu?"

"İçinde bulunduğumuz durum, birbirimize hakaret için elverişli değil. Şartımı kabul ediyor musunuz?"

Bedriye Sultan, yenilmişti. Gene de Halis'in kalacağından mutluydu:

"Peki. Ne istersen yap. Burada kal."

Halis'e baktı. Gerçekten seven bir kadının duyguları vardı bu bakışlarda. Ama, Halis görmedi bile. Dönüp çıkmıştı.

Bu sırada gelen bir haber her şeyi değiştirdi. Aris'in babası, kızını kurtarmak için kuvvetleriyle saldırıya geçmişti. Sınırdan çarpışma olmuştu. Düşmanlar ilerliyordu. Bedriye Sultan âdeta sevindi bu habere. Kız serbest bırakılmayacaktı.

Halis, iki ateş arasında kalmıştı. Önce, savaş, sonra Aris'in güvenliği. Vezirler toplantısında, Halis'in ordunun başına geçmesi istendi. Halis, şu teklifte bulundu:

"Hükümdarlığı kabul ediyorum. Olağanüstü bir durumda-

yız. Yalnız savaşmadan, karşı tarafla konuşacağım. İki kişi olarak gideceğiz. Prenses Aris'le ben."

Vezirler kabul ettiler. Halis'e yetki verdiler. Ne isterse yapabilecekti.

Bedriye Sultan, Halis'in yapmak istediğine çok kızmıştı. Kaçmak isteğine verdi bunu. Vezirleri aldattığını söylüyordu. Ama Halis, hükümdardı. Bedriye Sultan, bağırdı:

"Herkes söyleyeceğim bunu. Haykıracağım."

"Sizi kapatırırım. Bütün yetki bende."

"Demek bu kadar küçülebileceksin!" Halis ona baktı, acı acı güldü:

"Karşılıklı küçüldükten sonra, kimin daha küçük olduğu tartışılmaz."

Halis, Aris'e olanları anlattı. Kız bir şey anlamamıştı. Halis'in ne yapmak istediğini çıkaramıyordu. Halis, ona babasıyla konuşacağını anlattı. Aris bunu kabul etti. Halis'e güveniyordu. Seviyordu onu.

Yola çıktılar. Savaş durmuştu. Kral onları karşılattı. Kızına sevgiyle sarıldı. Baba-kız hasret giderdiler. Aris, ona Halis'i tanıttı. Aralarındaki aşkı anlattı. Kral onu da kucakladı. Sonra sordu:

"Tasarladığın nedir delikanlı?"

"Aris'i size bırakacağım. Bedriye Sultan'ın ona kötülük yapmasından korktuğum için yalnız bırakmadım. Sonra, ben babamı aramaya çıkacağım. Bulduğum zaman, bütün düğümler çözülecek. İçimde bir his, onun sağ olduğunu söylüyor."

Kral, Halis'i dinledi. Sonra gülümseyerek;

"Bu his doğru. Fakat, aramaya çıkmaya gerek yok," dedi.

"Anlamadım. Neden?"

"Çünkü baban burada. Bizim elimizde tutsak."

Halis kalakaldı. Kral gülümseyerek anlattı: Babası müthiş bir fırtınaya tutulmuş, bir adaya düşmüşler. Sonra korsanların eline geçmişler. Kral, korsanlara fidye ödeyerek onları almış.

Hikâye buydu.

Halis şaşırmişti:

"Peki ama, bunu bildirseydiniz savaş olmazdı. Aris'in hayatına karşı babamı vereceğinizi söyleseydiniz..."

"Bildirdik Halis. Fakat, sultan elçilerimizi geri çevirdi. Kabul etmedi."

Halis, her şeyi anlamıştı. Kraldan babasıyla görüşmek için izin istedi. Hemen kabul ettiler. Halis, babasına sarıldı. Padişah, yorgun görünüyordu. Oğluna kavuşunca biraz dirildi. Halis, ona olanları anlattı. Aris'i sevdiğini, buraya gelişlerini... Yalnız Bedriye Sultan'la arasında geçenlerden söz etmedi. Babasının sorusuna, onun da sıhhatinin iyi olduğunu belirtmekle yetindi.

Birlikte karar verdiler: Halis, ülkesine dönecek, babası için karşılama töreni yaptıracaktı.

Bir şeyi hesaba katmamışlardı, Bedriye Sultan'ın tepkisi... Halis, olanları anlattığı zaman vezirler sevindiler. Fakat Bedriye Sultan, inanmadı. Toplantıda bağırdı:

"İnanmıyorum! Doğru değil bunlar. Padişah sağ olsaydı, kendi gelirdi. Düşman kuvvetleri sınırimıza dayanmazdı. Tutsak prensesi kurtarmak için kurulmuş düzen bunlar. Şimdi kız kurtuldu. Bizim gevşeyip, savaşı kesmemizden yararlanıp ülkeyi işgal edecekler."

Ağır bir suçlamaydı bu. Vezirler Halis'e baktılar. Şehzade hiç ummuyordu böyle bir şey. Kekeledi:

"Yani ülkemi aldatıp, işgal mi ettireceğim? Niye yapayım bunu?"

"O kıza kavuşmak için. Aşkın için ülkeni feda ediyorsun."

Halis, ilk şaşkınlığı geçince, ayıldı. Birden cebinden bir yüzük çıkardı:

"İşte söylediklerimin ispatı. Babamın yüzüğünü getirdim."

Vezirler baktılar, yüzüğü tanıdılar. Fakat, Bedriye Sultan direniyordu:

"Bir yüzük sağ olduğunu göstermez. Ölünün yüzüğü de alınabilir."

Vezirler, Bedriye Sultan'la Halis arasındaki çatışmadan şaşmışlardı. İzin istediler. Karar vereceklerdi. Danıştılar, görüştüler. Halis'e inananlar çoğunluktaydı: Padişah sağdı. Karşılaşma töreni için hazırlık yapılacaktı.

Bedriye Sultan kaybetmişti. İtibarını, aşkını, her şeyini...

Sabah, Halis'e acı haber verildi. Bedriye Sultan, bileklerini kesmişti. Durumu kötüydü. Halis, hemen odasına koştu. Çok kan kaybetmişti. Yatağında bitkin, yatıyordu. Halis, öfkeyle bağırdı:

"Bunu niye yaptın çılgın kadın?"

Bedriye Sultan, onu görünce, sapsarı yüzünde bir aydınlanma oldu:

"Demek geldin Halis?"

"Nasıl yapabildin bunu?"

"Yapacak başka şey kalmamıştı ki seni de kaybettikten sonra. Kendimi küçük düşürdüm. Şerefsiz yaşayamazdım. Tek yol buydu. Kendimi öldürmek. Beni bağışla Halis. Mutlu öleyim."

Halis âdeta emrediyordu:

"Yaşayacaksın. Hekimler kurtulabileceğini söylediler. Oğlun için yaşayacaksın. Kocan için. Ülken için."

Bedriye Sultan'ın gözlerinde acı vardı:

"Hiçbirinin yüzüne bakamam. Bıraksınlar öleyim. Ne olur? Yalvarırım..."

"Olanları kimse bilmiyor. Aramızdaki konuşmalar sır olarak kalacak. Sen Bedriye Sultan'sın, bunu düşün."

Halis, ilk defa ona "sen" diyordu. Emrediyordu. O ise küçülmüş, zavallı bir kadın olmuştu. Acınacak durumdaydı. Fısıldadı:

"Demek beni bağışlıyorsun?"

"Yaşayacaksın, değil mi?"

Bedriye Sultan, gülümsemeye çalıştı. "Evet" anlamına gözlerini kapadı. Halis, ona acıyarak baktı. Çıktı odadan.

Padişahın karşılanışı çok candan oldu. Büyük bir tören yapıldı. Halk, kadın-erkek, çoluk-çocuk sokaklara döküldü. Sevgiyle bağıştılar.

Halis, Bedriye Sultan'ın odasına geldi:

"Babam, biraz sonra burada olacak. Bir kaza geçirdiğinizi söyledik ona. Hiçbir şey bilmiyor. Ben gidiyorum şimdi."

Bedriye Sultan, yatağın içinde oturuyordu. Elini ümitsizlikle uzattı:

"Nereye Halis? Sen nereye gidiyorsun?"

"Sevdiğim kişinin yanına. Aris'e. Kral, kendi ülkesinin yönetimini bana bırakıyor. Bu ülkenin bana ihtiyacı yok. Padişahı döndü."

Yaklaştı. Bedriye Sultan'ın elini tuttu. Soğuktu bu el. Tuncunca bir titreme geçti. Bedriye Sultan, gülümsemeye çalıştı, ona baktı:

"Mutlu ol Halis."

Halis, odadan çıktı. Biraz sonra padişah, kırmızı halılar üzerinden yavaş yavaş ilerleyerek bu odaya girecekti.

Bu hikâye böylece bitiyor. Daha çok, Halis'le Aris'in hikâyesiydi sanılabilir. Ama değil. Bedriye Sultan'ın hikâyesidir. Çünkü aşkı uğruna, sevdiği erkek uğruna akla gelmeyecek şeyler yapmıştı. Fakat unuttuğu bir şey vardı. Bedriye Sultan'dı o. Sultanlığını unutamazdı. Kadın olamazdı...

BARIŞ KERVANI

Bir ülkenin yaşlı bir padişahı vardı. Son zamanlarında, ihtiyarladığını ileri sürerek, yönetimi bıraktı. İki oğlu vardı: Serhat'la Ferhat. Ülkeyi ikiye böldü: Doğuyu büyük oğlu Ferhat'a, batıyı küçük oğlu Serhat'a verdi. Ecel hükmünü uyguladı: Yaşlı padişah öldü. Bunun üzerine, kardeşler taht iddiasında bulundular. Ferhat dedi ki:

"Babamız dünyadan göçmüştür. Allah rahmet eylesin. Bilin ki, ülke yönetimi benim elime geçmiştir. Büyük oğul benim. Taht benimdir. Padişah olarak buyruğumdur. Baş kaldıranın başı gider!"

Serhat ise şunları söylüyordu:

"Babamız ölmüştür. Üzüntümüz büyüktür. Padişahlık bize geçti. Ülkeyi korumada biz yararlılık gösterdik. Düşman sokmadık. Komutan olarak padişahlığımı ilan ediyorum."

Gerçekten, Serhat kahraman bir askerdir. Küçüktü ama, ordunun başındaydı. Böylece, iki kardeş birbirlerine gireceklerdi. Sonu nereye gider bu işin?

Biz, bunu bırakalım da, ülkenin tam ortasındaki çiftçi Hüs-men Ağa'ya bakalım.

Hüs-men Ağa kendi halinde bir rençberdi. Bir karış tarlasını eker biçer, geçimini sürdürürdü. En büyük dostu da, hafta sekiz, gün dokuz, yoldan geçen Deli Kervancı idi. Onun da işi doğudan batıya, batıdan doğuya yük taşımaktı. Her seferinde de, gelir, Hüs-men Ağa'yla sohbet ederdi. Birbirlerini severlerdi.

Günlerden bir gün, gene geldi Deli Kervancı, Hüsmen Ağa'yı buldu. Konuşmaya başladılar. Kervancı hatır sordu. Hüsmen Ağa anlattı:

"Ne olsun? Tarlayı sürer, yağmur bekleriz, güneş bekleriz, değirmende sıra bekleriz. Ömrümüz beklemekle geçer. Senden ne haber?"

"Ne olsun Hüsmen Ağa. Yükleriz doğudan, boşaltırız batıda. Yük alırız batıdan, götürürüz doğuya."

Böyle sohbet ederlerken, Hüsmen Ağa durdu. Bir diyeceği varmış da diyemezmiş gibi, sağa baktı, sola baktı. Sonunda baklayı ağzından çıkardı:

"Yahu Deli Kervancı. benim bir sırrım var. Kimselere diyemem. Sen dostumsun. Sana desem, yardım eder misin?"

Kervancı, Hüsmen Ağa'ya baktı. Deli derlerdi ama, yürekli adamdı. Kara günü de, derdi de bilir, sır tutardı.

"Ayıp ettin Hüsmen Ağa," dedi. "Ekmeğini bölüşürsün. Yoğurdunu bölüşürsün. Tatlı dilini esirgemezsın. Kırk yılda bir işin düşer de elimizi çeker miyiz? Sırrın olur da, ortalık yerde der miyiz? Malın varsa götürelim. Mal istersen getirelim. Ne dersen yapalım. Çorbana bir tutam tuz atalım."

Hüsmen Ağa rahatladı. Bir çıkın getirdi. Ortaya koydu. Açtı. İçinden toprak bir çanak çıktı. Ağız kapalı. Belli, eski bir şey.

Kervancı baktı. Bir şey anlamadı. Sordu:

"Bu da nesi Hüsmen Ağa?"

"Ben toprağı kazar dururum, bilirsin. Geçende, tarlada buna buldum. Kim gömmüşse gömmüş."

Kervancı, meraklandı:

"Niye açmadın Hüsmen Ağa? Değerli bir şey olabilir içinde. Belki de altın dolu. Zengin oldun gitti demektir."

"Yok oğul, öyle değil. Belki dediğin gibi içinden değerli bir şeyler çıkar diye düşündüm! O zaman huzurum kaçır. Biz yok-sul bir çiftçiyiz. Altını maltını ne edeceğiz? Onun için düşün-

düm, bunu padişaha hediye göndereyim, ona yakışır. Sen gider gelirsin. Yolları bilirsin. Al bunu, padişaha hediye götür."

Kervancı doğrudu yerinden:

"Hüsmen Ağa, iyisin hoşsun, dostumsun. İsteddiğini yapmak boynumun borcu. Ama padişah yok ki. Padişah öldü. Oğulları Ferhat Sultan'la Serhat Sultan, birbirlerine girdiler. İkisi de taht isterler. Savaş olacak."

Hüsmen Ağa durdu, düşündü. Hiç duymamıştı olup bitenleri. Nerden duysun? Dünyası küçük! Ne saray görmüş, ne savaş duymuş. Sonunda, kervancıya sordu:

"Nerde bu sultanlar?"

"Ferhat Sultan doğuda, Serhat Sultan batıda. Savaşa hazırlanırlar."

"Sen şimdi ne yana gidiyorsun?"

"Ben batıya gidiyorum. Küçük sultana doğru."

"İyi işte, ona götür. Hediyeimiz olsun."

Deli Kervancı sordu:

"Götürmesine götüreyim de Hüsmen Ağa, ne diyeyim? 'Hüsmen Ağa sana bunu gönderdi sultanım' mı diyeyim?"

"Yok canım, ne bilsin beni koca sultan? Sana hediye getirdim de yeter."

"Olur mu Hüsmen Ağa? Kimden, ne hediyesi derler adama. Benden mi diyeyim? Nerden buldun bunu derler. Hırsız diye tutarlar adamı. Hapse mapse koyarlar."

Hüsmen Ağa düşündü:

"Dur bakayım. Öbür sultanın adı neydi dedin? Hani ağa-bey olan?"

"Ferhat Sultan. O, doğuda."

"İyi işte, Serhat Sultan'a dersin ki, bunu Ferhat Sultan hediye gönderdi..."

"Aman Hüsmen Ağa. Savaşa hazırlanıyor iki kardeş. Savaş öncesi birbirlerine hediye verirler mi?"

"Behey deli. Çiftçi Hüsmen'in koca sultana hediye vermesi

aklına yatıyor da, sultanın sultana hediye vermesi neden yatmıyor? Her şeye bir kulp takıyorsun. Şuna, 'Ben bu işi yapmak istemiyorum,' de! Olsun bitsin." Hüsmen Ağa küsmüş gibi arkasına döndü. Kervancı buna üzüldü:

"Kızma Hüsmen Ağa. Yanlış anladın. Onu demek istemedim."

"Bırak, bırak! Kalsın. Vazgeçtim."

Kervancı baktı; Hüsmen Ağa iyiden iyiye darıldı. Mecbur oldu:

"Peki Hüsmen Ağa. Götüreceğim. İsteddiğini yapacağım."

Hüsmen Ağa sevindi. Döndü, onun sırtını okşadı. Barıştı.

Deli Kervancı, çanağı aldı. Kervanını sürdü. Batıya yollandı. Yükünü boşalttı. Sonra Serhat Sultan'ın sarayının önüne geldi. Sultana hediye getirdiğini, kendi eliyle vereceğini söyledi. İçeri haber gitti. Bir süre bekledi kervancı. Sonra, içeri aldılar. Huzura çıktı. Serhat Sultan, şüpheyle bakıyordu ona. Sordu:

"Hediye getirdiğini söylemişsin. Kimden? Ne hediyesi?"

Kervancı, çanağı tahtın önüne bıraktı. Saygıyla eğildi.

"Bunu Sultan Ferhat gönderdi sultanım," dedi.

Serhat Sultan, yerinden doğruldu:

"Ferhat mı? Ağabeyimiz? Ne var bunun içinde?"

"Bilmiyorum sultanım. Bakmadım."

Serhat Sultan iyice kuşkulandı. Adamları da birer adım öne çıktılar. Herkes, bir kervancıya, bir çanağa baktı. Kumandanlardan biri dedi ki:

"Dikkatli olun sultanım. Tuzak olmasın. Yılan falan koymuş olabilirler içine."

Serhat Sultan, hemen emir verdi:

"Şunu uzağa koyun. Kendisine açtırın. Hadi bakalım. Git aç çanağı."

Kervancının yüreği ağzına gelmişti. Sahiden yılan falan çıkarsa, soktuğu bir yana, sağ kalsa bile, sultanın adamları biti-

rirler işini. Ama sağına baktı, soluna baktı. Çıkar yol yok. Açacaktı. İçinden, "Hey Tanrım, sen bana yardım et," dedi.

Çanağı açtı. İçinden altınlar, yakutlar, zümrütler, neler neler çıktı. Bir servet yatıyordu burada. Adamlar alıp çanağı, Serhat Sultan'a getirdiler. O da hayretle baktı:

"Allah Allah. Bunca değerli şeyi ağabeyimiz mi yolladı bize? Hem de savaş öncesi. Gösteriş yapıyor herhalde. 'Ben senden zenginim' demeye getiriyor. 'Vazgeç bu sevdadan' demek istiyor. Altında kalmayız bunun. Bizim de hazinemiz var."

Çevresindekilere emir verdi: "Tez, yakut kakmalı kılıcı hazırlayın. Bir de sırmalı kaftanı. Ferhat Sultan'a hediye göndereceğiz." Sonra kervancıya döndü: "Bunları da sen götüreceksin. Yanına adamlar katacağım. Güvenlik içinde git."

Kervancı boyun kırdı. Onu dışarı çıkardılar. Ağırladılar. Hamama girdi. Güzel yemekler verdiler. Sabah yola çıkacaktı. Ertesi gün baktı ki, kervanı hazırlanmış, muhafızlar verilmiş. Önerine düştü. Yola çıkıldı.

Şatafatlı kervan, ülkenin ortasına geldiği zaman, kervancı emir verdi. Kervan durdu. Hüsmen Ağa'nın tarlasına yakın, konaklandı. Hüsmen Ağa hayretle baktı. Deli Kervancı, muhafızlar arasında geliyor. Önce düşündü; adamın başını belaya mı soktuk diye. Fakat kervancının yüzü gülüyordu. Memnun bir halde Hüsmen Ağa'ya yaklaştı. Selamladı. Hüsmen Ağa sordu:

"Hayrola kervancı? Nedir bu koca kervan?"

"Büyüdü Hüsmen Ağa, bizim kervan büyüdü."

"Verdin mi çanağı?"

"Verdim ki hem de nasıl! İçinden çıkanları görsen, dilin damağına yapışır. Sultan Serhat pek şaşırdı. 'Ağabeyimiz bunları bize niye gönderdi, bize üstünlüğünü mü göstermek ister diye' sordu. Ben ne bileyim Hüsmen Ağa? Sen biliyor musun Sultan Ferhat neden gönderdi hediyeyi?" Hüsmen Ağa güldü:

"Dur hele. Sonra ne oldu?"

"Hepsi bu işte. Serhat Sultan altta kalmamak için nadide

hediyeler hazırlattı. Yanıma muhafızlar kattı. Şimdi bunları doğuya götürürüz. Ferhat Sultan'a."

Hüsmen Ağa ekmeğini çıkardı, kopardı. Yarısını kervancıya uzattı. Kervancı, aldı:

"Akşam bir de ağırladılar ki sorma Hüsmen Ağa. Ama gene de senin ekmeğini paylaşmanın zevki bir şeyde yok."

Gülerek yemeğe başladılar. Sohbet ettiler. Kervancı izin istedi. Adamlarını peşine taktı. Doğuya doğru yola düştü.

Şehre geldiklerinde, haber daha önceden ulaşmıştı. Ferhat Sultan'ın atlıları kervanı karşıladılar. Birlikte saraya gelindi. Kapılar açıldı. Kimse sual sormadı. Kervan durdu. Kervancı, hediyeleri kucakladı. Önüne adamlar düştü. Ferhat Sultan'ın huzuruna çıkıldı. Sultan, tahtına oturmuştu. Yanında kumandanları, vezirleri. Kervancıya dedi ki:

"Buyur elçi efendi. Kardeşimiz bize bir şeyler göndermiş. Haberi daha önce geldi. Beklerdik. Geç şöyle otur."

Kervancı gülümsedi; içinden, "Elçi efendi olduk" dedi. Saygıyla etek öptü. Gösterilen yere oturdu. Ferhat Sultan yüzüne bakıyor, onun söyleyeceği sözleri bekliyordu. Kervancı yutkundu:

"Sultanım," dedi. "Serhat Sultan, size hediye olarak bu kılıçla kaftanı gönderdi. Kabul etmenizi rica etti."

Ferhat Sultan, hediyelere baktı. Pek nadide şeyler. Sordu:

"Yahu biz savaşa hazırlanırız. Serhat'ın ordularını bekleriz. O bize durduk yerde hediye gönderiyor. Ne demektir anlamadım. Ne demek ola bu? Bir haber göndermedi mi? Bir şeyler söylemedi mi? Name yazmadı mı?"

Kervancı, ellerini yana açtı:

"Benim bildiğim bu kadar sultanım. Bana verilen görev, bu hediyeleri size getirmektir. Başkaca haberim, verilecek namem yoktur. Ben sadece elçiyim. Bildiğim bu. Elçiye zeval olmaz."

Ferhat Sultan, hemen emirler verdi. Kervancının ağırlanmasını istedi. Sonra düşündü, vezirlerine döndü:

"Şu bizim zümrüt yazı takımıyla incili kemeri hazırlayın. Kardeşimize hediye göndereceğiz. Götürürsün değil mi bizim hediyeleri de elçi efendi?"

Kervancı saygıyla eğildi:

"Benim için şereftir, sultanım. Bizim işimiz bu."

"İyi öyleyse. Yarın yola çıkacaksın. Yanına benim muhafızlarımdan da katacağım."

Ertesi sabah kervan daha büyümüş olarak yola çıktı. Artık kervancı, basit bir kervancı gibi değil, bir ordu kumandanı gibi gidiyordu. Tabii, ülkenin ortasına gelindiğinde, Hüsmen Ağa'nın tarlasında duruldu. Kervancı olanları anlattı; Hüsmen Ağa güldü:

"Dur bakalım. Seninki barış kervanı oldu galiba. Bir uçtan bir uca." Ekmeğini böldü uzattı. Kervancı iştahla yemeye başladı."

Kervan, batıda törenlerle karşılandı. Kervancı huzura alındı. Etek öptü. Ferhat Sultan'ın hediyelerini sundu. Serhat Sultan bir hediyelere baktı, bir kervancıya:

"Demek gene hediye gönderdi ağabeyimiz. Peki, haber de gönderdi mi?"

"O da, bana, sizin için aynı şeyi sordu sultanım. Ama kendi de ne bir haber, ne bir name gönderdi."

Serhat Sultan, kendi kendine, "Ne demek ister acaba?" diye düşündü. "İkinci kere hediye gönderiyor. Herhalde, bir isteği var. Bir şeyler teklif etmek istiyor. Enine boyuna düşünelim bu işi." Sonra buyurdu:

"Odalar hazırlansın. Konuklarımız ağırlansın. Yarın sabah seninle görüşeceğim."

"Baş üstüne sultanım" dedi kervancı. Odasına çekildi. İzzet ve ikram gördü.

Serhat Sultan, bütün gece uyumadı. Düşündü. Vezirleriyle danıştı. Ertesi gün kervancıya kararını bildirdi:

"Karar verdik ki, kardeşimiz bizimle barış yapmak için görüşmek ister. Kendisine bildirin. Gelsin görüşelim."

Kervancı durdu. İlk defa, kendiliğinden bir şey söyledi:

"Sultanım, haddim değil ama, büyüğünüzdür. Ayağınıza çağırmasanız."

Serhat Sultan öyle bir baktı ki, kervancı "Kafayı kaptırdık galiba" diye düşündü. Ama biraz sonra sultanın yüzü yumuşadı, sordu:

"Belki doğru, ama, biz mi onun ayağına gidelim?" Kervancı rahat bir soluk aldı:

"Hayır sultanım. o da olmaz. Aklıma naçizane bir fikir geliyor. Ülkenin ortasında buluşsanız."

Serhat Sultan, bir an düşündü, sonra:

"Kabul," dedi. "Yalnız iki taraf da silahsız, askersiz gelecek. Yalnız kumandanlar, vezirler, muhafızlarla."

"Söylerim sultanım. Yer olarak da, uygun görürseniz, Hüsmen Ağa diye, bildiğim bir çiftçi var. Onun tarlasında görüşseniz."

Sultan Serhat "Olur" dedi. Ertesi gün, kervancı, adamlarıyla yola çıktı. Bu sefer haber götürüyordu. Tam elçi olmuştu artık. Tabii, gene Hüsmen Ağa'nın tarlasında konakladı, ekmeğini bölüştü. Ona takıldı:

"Senin tarla önemli oldu. Barış görüşmesi yapılacak" dedi. Güldüler. Konuştular. Kervancı, "Elçi yolunda gerek" deyip düştü yola.

Serhat Sultan'ın haberini alınca, Ferhat Sultan gülümsedi:

"Bu çocuk yola geliyor," dedi. "Eskiden olsa, ayağına çağırırdı. 'Gelsin görüşelim' derdi. Pekâlâ. Şartları kabul. Bir hafta sonra bugün, mübarek cuma günü o dediğin yerde buluşalım. Git söyle kendisine."

"Baş üstüne sultanım" dedi, çıktı kervancı. Gene Hüsmen Ağa'da konakladı. Batıya vardı. Ağabeyinin haberini Serhat

Sultan'a verdi. Gene ağırlandı. Kendisi için düzenlenen şölene katıldı.

Ve iki sultan... Birisi doğudan, birisi batıdan... Kalktılar... Ülkenin ortasına geldiler... Hüsmen Ağa'nın tarlasında karşı karşıya durdular. Birbirlerine baktılar. Aralarında yirmi-otuz metre var. Ferhat Sultan, başıyla işaret etti. Kervancı koştu:

"Buyrun sultanım."

"Söyle, başlayabiliriz."

Kervancı koştu Serhat Sultan'a:

"Ağabeyiniz sizi selamlıyor sultanım" dedi. Serhat Sultan'ın sert yüzü yumuşadı:

"Biz de onu selamlarız. Gönderdiği hediyelere teşekkür ederiz."

Kervancı Ferhat Sultan'a olduğu gibi ilettili. O da,

"Asıl biz onun gönderdiği hediyelere teşekkür ederiz. Şartları neymiş söylesin," dedi. Kervancı koştu, Serhat Sultan'a:

"Şartları şöyleymiş sultanım. Ülkeyi bölüşelim. Herkes kendi kısmını yönetsin. Kardeş kavgası olmasın diyor."

Serhat Sultan düşündü:

"Kan dökülecek, ülkenin altı üstüne gelecek. İki taraf da zararlı çıkar. Kabul etmeli. Kazanacağımız da belli değil."

Kervancıya:

"Şartlar kabul" dedi.

Kervancı gitti. Ferhat Sultan'a:

" 'Ağabeyimize saygımız vardır' diyorlar sultanım," dedi. "Kardeş kavgası olmasın, kan dökülmesin. Ağabeyimiz lütfedip kabul ederlerse, ülkeyi bölüşelim, herkes kendi kısmını yönetsin diyorlar."

Ferhat Sultan düşündü: "Altıtan alıyor. Dediği de doğru. Zaten askerlikte o benden ileridir. Ordusu kuvvetlidir. Kazanacağı şüpheli. En iyisi kabul etmeli."

Kervancıya, "Kabul. Git söyle" dedi. Kervancı koştu Serhat Sultan'a:

"Kabul ediyorlar sultanım. Barış tamamlanmıştır. Kucaklaşalım diyorlar."

Serhat Sultan kendi kendine: "Bu teklif de ondan geldi. İyi oldu," dedi. Kollarını açtı, yürüdü. Ferhat Sultan, "Kucaklaşmak teklif ediyor. İyice alttan alıyor. Ağabeylik bizde kalsın" dedi. Kollarını açtı, yürüdü.

İki sultan, Hüsmen Ağa'nın tarlasının tam orta yerinde kucaklaştılar.

Böylece, bir yoksul çiftçinin iyi niyeti, bir deli kervancının gidip gelmesiyle boş yere bir savaş önlenmişti. Hüsmen Ağa'nın dediği gibi, basit bir kervan, "barış kervanı" olmuştu.

YEDİ UYUYANLAR

Görmüş geçirmiş topraktır Anadolu. Türlü uygarlıkça işlenmiş sağı solu. Hititlerle başlamış, Frikyalılar burda oturmuş, Likya, Karya derken Elenlerde karar kılmış. Çeşitli kavimler durmuş, her türden insan keyif sürmüş. Sonunda Romalılar da Anadolu'ya geçmiş. İmparatorluk uzantısı olarak buraları seçmiş.

Yaman savaşçıdır Romalılar. Yürekli, vurucu ve epeyce gaddar. Fethetmişler, konaklar kurmuşlar, adam vurmuşlar.

Din anlayışları bir başkaymış. Gök tanrısı, yer tanrısı, su tanrısı, şu tanrısı, bu tanrısı, hepsi ayrıymış.

İsa Peygamber'i çarımıha asmışlar. Asmışlar ama, Tanrı sayısını büsbütün şaşırmışlar. Teki saymak kolayken kafaları karışmış. On, yirmi derken, bu kargaşa çizmeyi aşmış.

Elleriyle tahtadan, demirden putlar yaparlarmış. Sonra bunu Tanrı sanıp, geçip karşısına taparlarmış.

İşte devir, bu devir, devran bu devran. Başlayalım hikâyeye verin ferman.

O sıralar İmparator Dekyanos'tu. Sert, astığı astık, kestiği kestik bir hükümdar. Savaşta öfkeli, barışta ayrı bir deli. Gazabına uğrayan sağ kurtulmaz.

Din törenleri yapıldığında, Dekyanos geçer, halk dizi dizi sıralanır alkışlar. Tören dediğiniz, putlara tapmak.

Gene böyle bir tören günü, herkes secdeye yatmış, bir genç dimdik kalmıştı.

Hemen haber gitti Dekyanos'a. Öfkeden küplere bindi:

"Ne demek? Kim bu? Ne idüğü belirsiz bir genç! Tapınmamış. Bu, tanrılara karşı gelmektir. Bana karşı gelmek. Kim bu?"

Tanrı sayısını karıştırdıkları gibi kendilerini de işe karıştırmak âdetleri var. Kükreme karşısında ezilmişler, büzülmüşler. Başkaldıranı deyivermişler:

"Adı Yemliha, imparator hazretleri. Kullarınızdan. Ordu-dan yani. Savaşçı."

"Hem de savaşçı ha! Çabuk bulun bana. Dik duran kafasını kılıçla uçuralım."

Gerçekten, eğilmeyen, puta boyun eğmeyen Yemliha başına geleceği bildiği için kaçmıştı. Gizlenmişti. Ancak, bir arkadaşının bulacağı yerdeydi. Arkadaşı da onu buldu. Adı, Mekselina.

"Niye yaptın bunu Yemliha?"

"Ne zamandır düşünüyordum. Aklımın yüreğimi götürdüğü yol bu."

"Ama imparatorun gazabını çektin. Ölüm emrin çıktı."

Yemliha duymamış gibi duruyordu. Dalmıştı sanki. Mekselina ekledi:

"Hem de tanrıların... Yalnız imparatorun değil, tanrıların da gazabına uğrayacaksın."

Dalgın gibi duran Yemliha canlandı birden. Âdeta bağırdı:

"Tanrılar dediğin birtakım putlar Mekselina! Bizim, kendi ellerimizle yaptığımız putlar. Bunların gazabı olur mu? Tahtanın gazabı olsa, onu tanrı diye oyan el çarpılır önce."

Mekselina şaşkın baktı. Anlamadı. Ne diyordu Yemliha? Kekeledi:

"Yani... yani sen, şimdi tanrıya inanmıyor musun?"

"Tanrıya inanıyorum Mekselina. Tek tanrıya. İnsanları, hayvanları, tüm canlıları, evreni yaratan tek tanrıya." Durdu. Şaşkın duran Mekselina'nın gözlerinin içine bakarak ekledi:

"Benim inanmadığım putlar... Senin benim gibi insanların yaptığı tahta, demir, taş putlar. Bunlar, hiçbir gücü olmayan

şeyler. Eşya bunlar. Nesne. Onların önünde secdeye varanlar güç umuyorlar bunlardan. Güçlü sanıyorlar. Yakarıyorlar. Gerçek tanrının, tek tanrının, Allah'ın yaptığı, yarattığı şeyleri, tahta-taş putlarda arıyorlar."

Mekselina candan dinliyordu. İlgiliydi:

"Anlat Yemliha. İlk kez duyduğum şeyler bunlar. Anlat."

Anlattı Yemliha. Anlattıkça coşkulandı. Coştı, coşturdu...

Öte yandan, imparatorun adamları Yemliha'yı bulamıyorlardı. İmparator kızıyor, kızdıkça bağırıyor, bağırdıkça öfkesi artıyor, öfkesi arttıkça haykırıyordu:

"Ne demek bulamıyorsunuz? Benim ülkemde... Bir kulumu bulamıyorsunuz. Yeri göğü tepenize indiririm. Bulunsun..."

"Bulunsun" demekle bulunsa, gerçek bulunurdu. Gerçeği bulamayanlar, gerçeği arayanı nasıl bulsunlar?

Mekselina, Yemliha'nın söylediklerinden çok etkilenmişti. Ayrıldılar. Bir süre sonra buluştuklarında inançlı bir insan olarak kesin konuştu:

"Biz de senin gibi düşünüyoruz Yemliha. Tanrı tektir. Seninle birlikte kaçacağız. Saklanacağız."

"Biz dediğin kim?"

"Beş arkadaş daha. Senin tapınakta yaptığını görmüşlerdi. Söylediklerini ilettim. Anlattım. İnandılar. Onlar da böyle düşünüyor şimdi. Tanrı tektir."

"Kim bunlar?"

Mekselina sıraladı isimleri:

"Meslina, Marnuş, Debernuş, Şazenuş, Kefeştetayyuş... Seninle ben... Yedi kişi oluyoruz."

Yemliha isimleri ezberlemek ister gibiydi:

"Demek yedi kişiyiz. Yemliha, Mekselina, Debernuş, Şazenuş, Kefeştetayyuş..."

"Meslina, Marnuş..."

Anlaşmışlardı. Yedi arkadaş, gizlice kentten kaçtılar. Bir mağara gördüler. Birisi girdi baktı. Emin görünüyordu:

"Buraya saklanalım."

Orada da bulabilirlerdi onları. İmparatorun adamları dört bir yanı arıyordu. Ama, yapacak başka şey yoktu. Tek umut kapısı. Karanlık bir mağara. Girdiler. Umud kapısından...

Bu ara, biri fark etti, peşlerinde bir köpek. Başka biri dedi ki:

"Hep peşimizde. Kentten çıktığımızdan beri."

"Onu da alalım."

"Olmaz. Havlar, yakalanırız. Kovalım."

"Kovduk, gitmiyor."

"Garip şey. Hiç de sesi çıkmıyor."

"Girsin."

"Kalsın."

Tartıştılar biraz. Sonunda onu da mağaraya almaya karar verdiler. Zaten gitmiyordu. Uysal uysal onlara bakıyordu.

"Madem candaşımız oldu. Bir isim koyalım."

Köpeğin ismi "Kıtmir" kondu.

Böylece, yedi arkadaş, bir de köpekleri girdiler mağaraya.

Yemliha, Mekselina, Meslina, Mernuş, Debernuş, Şaze-nuş, Kefeştetayyuş, bir de Kıtmir... Mağaradaydılar. Güneş mağaranın sağından doğuyor, solundan batıyordu. Köpek, mağaranın ağzında, ön ayaklarını uzatıp oturdu. Yedi kişi uzandılar. Uyudular...

İmparatorun adamları ortalığı allak bullak ettiler. Sonunda mağarayı buldular. Buldular ama, kimse içeri giremedi. Karanlık... Korktular. Ürktüler...

İmparator Dekyanos, bunu duyunca bir köpürdü ki:

"Bulduk da giremedik diyorlar. Alçaklar. Korkaklar. Koca Roma ordusunda mağaraya girecek yürekte kimse yok mu?"

"Çok korkunç imparatorum. Bağışlayın..."

"Sus. İstemem. Söz istemem. Yedi kişi giriyor da, koca Roma ordusu giremiyor."

Boyun büktüler savaşılar. Savaş alanına sürülmeye razıy-

dılar. Mağaraya değil. İlikleri donmuştu. Gözlerinin ferisi sön-
müştü.

İmparator kollarını gerdi. Kararını verdi:

"Ben gideceğim. Kendim..."

Gitti de. Roma İmparatoru Dekyanos, peşinde ordusu, sanki savaşa gidiyor. Bir de geldiler ki, Dekyanos da dondu kaldı. Gir desen girilmez. Emir versen kimse girmez...

Biri önerdi: Mağaranın kapısını örseler. Taşlarla duvar kursalar. Dekyanos düşündü. En iyisi bu galiba.

"Örün. Kimse giremesin. Kimse çıkamasın. Işıksız, yemek-
siz. Aç, susuz. Ölümler içerde."

Donmuş gibi duran Romalılar emri alınca canlandı. Sıkı bir kapı ördüler. Mağara, kutu gibi kapandı. Ellerin kirini si-
lip gitti Romalılar.

Yedi arkadaş, bir de köpekleri uyuyorlardı içerde...

Uyandılar. Bir yanları ağrıyordu. Hepsinde garip bir duy-
gu. Derken başladı sorgu:

"Ne kadar uyuduk acaba?"

"Bence bir gün."

"Daha az bana kalırsa."

Hepsi bir şey dedi. Kestiremediler.

Acıkmışlardı. Bir şeyler bulup yemeli. Ama ne? Nasıl? Ma-
ğarada ne olur ki? Dışarı çıkmak gerek.

"Dışarı çıkana öldürürler," dedi biri. Haklıydı. Yemliha:

"Doğru ama, burda kalırsak da öleceğiz. Açlıktan," dedi.

"Ne yapabiliriz ki?"

"Ben çıkıp bir şeyler arayacağım." Yemliha'ydı gene.

"Olmaz."

"Saklanmaya çalışırım. Gizlice giderim. Pazar kalabalığı-
ndan sıyrılırım."

"Para?"

"Bende var." Bir gümüş sikkeydi bu.

Yedisi birden ilerlediler. Örölmüş olan kapıya baktılar. Dı-

şardan ışık sızıyordu. Gündüzdü. Dokundular. Taşlar oynuyor. Sanki çok olmuş örüleli. Sanki dün değişmiş örüldüğü görüleli. Garip şey.

İki hafif dokunmayla taşlar çıktı. Bir gedik açıldı.

Yemliha vedalaştı yola düştü.

Yollar bildiği yol değil. Değişmiş her şey. Ağaçlar bile. Garipsedi Yemliha. Unutmuş olamaz. Ne öyleyse?

Kente vardı. Bambaşka bir yer. Evler değişmiş. Giysiler bile. Başka ülke sanki! Pazarı nerde ola ki?

Sonunda buldu. Pazar da değişik. Daha mı büyük? Daha mı kalabalık? Ne dese öyle. Eskisi değildi böyle.

Bir satıcı buldu. Yiyecek aldı. Epeyce şey. Yedi kişiye, bir de köpeğe. Satıcı desen geveze:

"Kalabalıksınız herhalde."

"Eh, biraz!" Uzatmadı, Yemliha. Parayı verip savuşmalı. Kimse görmez. Verdi gümüşü. Satıcı evirdi, çevirdi, tersini devirdi:

"Bu ne?"

"Al işte borcumu."

"Dur bakalım. Yağma yok. Bu para geçmez." Yayıştı koluna. Yemliha çeker, bırakmaz. İtişme, kakışma... Çevreden toplandılar:

"Ne oluyor?"

"Hırsız mı?"

"Küfür etmiş."

"Eksik tartmış."

"Yok canım, sahte para vermiş."

"Sahte değil, eski para."

İş büyüdü. Kolcular geldi. Kalabalık toplandı. Yemliha kıpırdayamadı, ortalarına bıçak gibi saplandı.

İşe el kondu. Soruşturma başladı. Para eski paraydı, geçmezdi. Üstünde İmparator Dekyanos'un resmi var. Üç yüzyıl öncesinin imparatoru. Çalmış mı? Yemliha yemin billah edi-

yor. "Çalmadım" diyor. Kimse inanmıyor. Dallandı, budaklandı. Saray bile çalkandı.

İmparator duydu. Görmek istedi. Yemliha'yı çıkardılar huzura. Bu da kim? Yemliha şaşıtı kaldı. Dekyanos, bir gece içinde öldü de, yerine yenisi mi çıktı? Ne iştir bu?

İmparator sordu. Yemliha anlattı:

"Çalmadım bu parayı. Üstümdeydi."

"Ama eski."

"Değil efendim. İşte imparatorumuz Dekyanos'un resmi."

"Dekyanos dediğin öleli üç yüzyıl oldu. Şimdi imparator benim. Tendivus. Aramızdan bir yığın hükümdar geldi geçti."

Şaşkınlık içindeydi Yemliha. Üç yüzyıl ha? Ne demek bu? Böyle şey olur mu?

Tendivus üsteledi. Yürekli bir imparatora benzer. Yemliha.

"Hırsızlıkla suçlanmak bana ağır geliyor," diye başladı. "Onun için asıl suçumu söyleyeyim. Ben putlara tapmam. Tek tanrıya inanırım."

"Ne var bunda? Biz hepimiz tek tanrıya inanıyoruz. Bu suç değil. İşin aslını söyle."

"İyi ama. İmparator Dekyanos..."

"Bırak İmparator Dekyanos'u. Üç yüzyıl önceydi diyorum."

"Fakat, biz onun gazabından kurtulmak için mağaraya sığındık. Putlara tapmadığımızdan..."

"Biz dediğin kimler? Başkaları da mı var? Mağara, ne mağarası?"

Yemliha, her şeyi anlattı. Tendivus çok şaşırmıştı:

"Üç yüzyıl... Hatta dediğin tarihe göre tam üç yüz dokuz yıl."

Olacak şey değil. İnanılmaz. Yedi kişi (bir de köpek) tam üç yüz dokuz yıl mağarada uyudular mı? Ancak... Evet, ancak Tanrı'nın gücü olabilir bu. Bir mucizeyse, Tanrı yaratır... Tendivus böyle düşünüyordu:

"Siz kutsal kişilersiniz Yemliha. Anlattığın doğruysa Tanrı korudu sizi. Onun sevgili kullarısınız."

Başkaları inanmadı. İmparator saflık ediyordu. Bir hırsız, bir hikâye uyduruyor, imparator onu kutsal kişi kabul ediyor. Yalandı. Bu adam hırsızdı, hem de yalancı. Yediyseler yedi yalancı. "Öldürmeli" fısıltısı başladı. Ama, imparatoru karar veren. Madem mağara vardı. Gidip görmeliydi. Tanrının koruduğu, Dekyanos'un elinden kurtarıp üç yüz dokuz yıl uyuttuğu bu kutsal kişilerin mağarasını görmeli. Öbürlerini de bilmeli. Belki de... Ne de olsa, imparatorun da içine kuşku düşmüştü. Kolay mı, bir tek sözle bunca yıl uyunduğuna inanmak?

"Gidip mağarayı görelim. Arkadaşlarını bulalım."

Yemliha öne düştü. Yürüdüler. Gene, bir Roma İmparatoru ile adamları aynı mağaranın önüne gelmişlerdi. Yer aynı yer. Ama zaman değişik. Hem de ne kadar?

Yemliha gösterdi:

"İşte mağara. İşte örülen duvar. Çıktığım delik."

Her şey anlatılana uyuyordu. İmparator;

"Gir. Arkadaşlarını çağır Yemliha," dedi.

Girdi. İmparatorla adamları beklediler. Ne kadar? Üç yüz yıl değil tabii. Belki üç saat (üç vakit diyelim). Sabırsızlanmaya başladılar. Çıkan yok. Ne oldu bunlara?

"Girip baksınlar" diye buyurdu imparator. Kısa sürede duvar yıkıldı. Girdiler. Aydınlık bir mağara. Hiç de korkutucu değil. Serin. Sakin. Ama... Kimse yok... Boş...

Şaşkınlık çok. Taşkınlık yok. İmparator çıktı.

Kutsaldı burası. Yedi kişi üç yüz dokuz yıl uyumuşlardı. Allah korumuştular onları. Sırta erdiler. Yedi 'er'diler... Ermiştiler.

Burası kutsal bilindi. Yedi kişi (ve köpekleri) hep anıldı. Kutsal kitaplarda. İnananlar inandı. İnançlar güçlendi. Bu mağara Anadolu'dadır. Yedi Uyuyanlar Mağarası...

Yedi kişi, bir de köpek: Yemliha, Mekselina, Meslina, Mernuş, Debernuş, Şazenuş, Kefeştetayyuş, bir de Kıtırmir...

HURŞİT İLE MAHMIHİRİ

Eski bir devirde, Karabağ adlı bir ülkenin Tekin adında bir padişahı vardı. Her şeyi vardı da, çocuğu yoktu. Bundan ötürü mutsuzdu. Her gün Allah'a yakarır, kendisine çocuk vermesini isterdi. Sonunda duası kabul olundu, nur topu gibi bir oğlu oldu. Ülkede büyük şenlik yapıldı. Şehzade güneş gibi doğmuş, padişahın bahtını aydınlatmıştı. Bundan ötürü, adı Hurşit kondu. Büyüdü, serpildi, on beş yaşına geldi Hurşit. Fakat, güneş nasıl, dünyayla arasına ayın girmesiyle tutulur, görünmez olursa, Hurşit de öyle oldu bir zaman. Karardı. Işık saçmaz oldu. Yemeden içmeden kesildi, sararıp solmaya başladı. Derdini kimse çözemedi. Sonunda, bilge bir hekim, padişaha hastalığın adını söyledi:

"Karasevda!"

Madem dert biliniyor. Çaresi olmalı. Çaresi, kime âşık olduğunu bulmak. Padişah;

"Rüyasında âşık olmadı ya?" diyordu. Aklına gelen, başına gelmişti.

Hurşit rüyasında gördüğü bir kıza âşık olmuştu. Yanar durdu:

"Tanrım, kavuşamayacak mıyım ona? Rüyamdan çıkarmazsın, gözümün önünden götürmezsin. Bir yüzünü bilirim, bir de adının Mahmihri olduğunu. Nerde benim Mahmihrim. Kavuşma yok mu bize? Mahmihri'nin dünyada varolup olmadığını bile bilmem. Ondan başka kız görmem, başkasını sevmem!"

Padişah, ülkenin bilginleri, bilgeleri, herkes Hurşit'in kara-

sevdasının sırrını bulmaya çalışıyor. Kime? Arandı, tarandı, soruldu, soruşturuldu, fal bile bakıldı. Sonunda, karar verildi: Hurşit, varolan birine âşık değil. Kötüsü de bu. Onulmaz bir karasevda.

Bir gün padişaha, Hurşit'in arkadaşları geldi, etek öptüler, üzüntülerini açtılar. Niyetleri şuydu: Hurşit'i içirip, sarhoş edip, derdini öğrenmek. Padişah, önce karşı koydu:

"On beş yaşında bir delikanlıya içirmek, körpe bir fidana zehir dökmek olur."

Gençler, düşüncelerini savundu. Sonunda padişah razı oldu: "Madem, başka çare kalmadı, bunu deneyelim."

Hurşit'i içki sohbetine aldılar. Yenildi, içildi. Herkesin başı bir hoştu. Hurşit, iyi ozandı. Çalmasını istediler. "Söyle" dediler. Aldı sazın Hurşit, bakalım ne söyler?

**Mah'a âşık olup yandım ben
Bu candan artık usandım ben
Var mı yok mu bilmem ama
Varsa benim olur sandım ben**

Sürdü gitti türküsü. "Mah"a âşık olmuş Hurşit. Padişaha verdiler haberi.

"Mah mı? 'Ay'a mı âşık olmuş oğlum benim? Bunun çaresi bulunmaz. Gökyüzünden indirecek değiliz ya. Korkarım, deliliğe varır bunun sonu. Dertleşelim oğlumuzla." Çağırttı:

"Bak oğlum, bak Hurşitim. İçki sohbetinde, aşkını söylemişsin. Bana da aç içini."

"Demişler ya baba."

"Mah'a âşık olunur mu Hurşitim?"

"Benim Mah'ım gökteki ay değil baba. Yeryüzünde benimki. İzin verin. Dünyayı döneyim, arayayım, bulayım onu."

Öyle sürdürdü ki sözlerini, sonunda padişah razı olmaktan başka yol görmedi. Oğlu yollara düşecekti.

Ay, güneşin önüne geçmiş, dünyasını karartmıştı.

Peki, ama Mahmihri, gerçekten var mıydı? Bunu, Karabağ'da bilen yok. Biz deyiverelim: Vardı..

Mahmihri, komşu ülkenin padişahının on dört yaşındaki güzeller güzeli kızı. Adı Mahmihri, kendi aydan güzel. Ama başı dertte onun da...

Tam o sıralarda, Mahmihri'nin babası ölmüştü. Yedi erkek kardeşi vardı ama, yönetim, vezirin eline geçti. Karp'dı vezirin adı. Kendini padişah ilan etti. Hırsı bitmeyen bir kişi. Gözü yükseklerde, Mahmihri'yi de kendine eş yapmak ister. Kardeşlerin en büyüğü Behzat'ı çağırırdı:

"Allahın emri, peygamberin kavliyle Mahmihri'yi istiyorum."

Behzat, zaten sarsılmış. Bu niyet, içine işledi. Bir hafta süre istedi. Kız kardeşine danışmak için. Karp önce gereksiz buldu. Sonunda;

"Pekâlâ," dedi. "Süreyi veriyorum. Ama bil ki, bilin ki, padişahlar, istediklerini alırlar. Güzellikle olmazsa, zorla."

Başka şey olabilir. Ama, gönül, zorla alınır mı?

Mahmihri baş kaldırdı. O iğrenç adamla evlenmez! Hele bunca yaptıklarından sonra. Tahtımızı, hakkımızı aldı. Sıra ırzımıza mı geldi?

"Ben de böyle düşündüm Mahmihri."

"Peki, ne yapacağız ağabey?"

"Kaçacağız."

Ülkeden bir dışarı çıksınlar da, sonrası düşünülür. Yedi erkek kardeş, Mahmihri'yi aldılar, atlandılar, eşyalarından bir kısmını alıp çıktılar yola.

Kader, yollarını aynı yöne çevirdi.

Hurşit baktı: Bir oba konaklamış. Yaklaştı. Birden, çadırından bir kız çıktı... O! Mahmihri! Hurşit'in kalbine bir ok girdi sanki. Yığıldı.

Gözünü açtı. Mahmihri, başında, hafif hafif saz çalıyor. Rüyası mı sürüyor? Gerçek mi bu?

"Tanrım, rüya mı?"

"Konuşma, şundan iç." Hurşit, Mahmihri'nin elinden içti.

"Biliyordum, senin varolduğunu..." Mahmihri anlamadı:

"Kimsin sen? Buralarda ne arıyorsun?"

Hurşit, saızı aldı:

"Ne aradığımı anlatayım." Vurdu, söyledi:

**Nazlı dilber, seni gördüm görelî
Aklımı kaçırdım, oldum bir delî
Kaşların karadır, gözün sürmeli
Başın için, çekme kendini benden.**

Mahmihri, ona baktı. Ne yanıktı sesi! Ne candı yüzü! Cevapladı:

**Söyleme bu güzel sözleri bana
Mecnun isen muska vereyim sana
Leylan ben değilim, inanma buna
Var git yığidim, benden ırak gez.**

Hurşit:

**Mahımsın sen benim, bunu bilesin
Şu gözyaşlarımı elinle silesin
Ya da düştüğüm an, beni öldüresin
Başın için, çekme kendini benden.**

Mahmihri:

**Kimsin sen yabancı, nereden geldin
Uzun ahlar çekip, kalbimi deldin
Mah olduğumu nereden bildin
Var git yığidim, benden ırak gez.**

Hurşit:

**Ben dertli Hurşit'im, yandım Mah'ıma
Derdim döktüm, aşkım açtım şahıma
Tanrım cevap verdi yanık ahıma
Başın için, çekme kendini benden.**

Mahmihri sazını bıraktı Zeytin gibi gözleriyle Hurşit'e baktı. Açıklama ister gibi. Hurşit anlattı hepsini:

"Şehzadeyim Mahmihri. Çok kimsenin efendisiyim. Ama, senin kölenim. Öl de, öleyim." Hançerini çekti. Mahmihri, elini tutup durdurdu. Hurşit onun elini kavradı.

Behzat çadıra girdi. Hurşit'i görünce şaşırdı:

"Kim bu yabancı? Çadırında ne arıyor?"

Hurşit, mutluydu. Tüy gibi hafif. Güleryüzle olanları anlattı. Behzat, inandı ona. Kendi serüvenlerini anlattı. O da şehzadeydi. Ama yerinden, yurdundan edilmiş bir şehzade.

Hurşit'i yemeğe buyur ettiler. Sohbet kuruldu. Behzat:

"Buraları bize sat Hurşit," dedi. "Yerimiz olsun. Ülkemize dönemeyiz artık."

İstemez mi Hurşit? Ama, önce babasına sormalı. Anlaştılar. Herkes çadırına çekildi. Hurşit'e bir çadır verdiler. Uzandı. Uyuyabilir mi? Bir hışırtı. Biri süzüldü: Mahmihri. O da uyuyamamış. Birlikte kaldılar.

Hurşit, uçarak döndü saraya. Babasına anlattı. Mah'ını bulmuştu.

"Senin için bir değil, yüz yayla bağışlarım", dedi padişah.

Ertesi gün, Behzat'la kardeşleri geldiler. Padişaha armağanlar sundular. Yaylayı satın almak istediklerini söylediler.

"Satmak söz konusu değil. Orayı size bağışlıyorum. Kendi toprağınızdır artık."

Behzat'la kardeşleri kıvandılar. Etek öptüler. Padişah;

"Benim de sizden bir dileğim var. Mahmihri'yi Hurşit'e isterim," dedi.

Behzat, hemen verirdi. Ama töre var. Kardeşine sorması gerekli. Obalarına dönüyorlardı. Anlaştılar.

Yolda, karşılarına bir haberci çıktı. Karp, tatlı dilli bir nâme yollamıştı. Olanlardan pişmandı. Görüşmek istiyordu. Mallarını geri verecekti.

Bu umulmadık haber, kardeşlere yol değiştirtti. Karp'a gittiler. İyi karşılandılar. Şerbetler sunuldu. Oturuldu. Karp, açıkladı:

"Mahmihri'yi bana verirsiniz, bütün malınızı mülkünüzü geri alacaksınız."

Bu adama güvenilir mi? Behzat kardeşlerine baktı. Ne yapacaklarını kestiremiyorlardı.

"Seni vezirim yapacağım Behzat."

Kaleyi içerden fethetmek istiyor! Behzat gene de direndi:

"Biz Mahmihri'yi nişanladık." Karp sıçradı:

"Kime?"

"Padişah Tekin'in oğlu Hurşit'e."

"Nasıl yaparsın bunu? Benden süre istedin. Verdim. Kaçtınız. Şimdi gelmiş, Mahmihri'yi nişanladım diyorsun. Sözünde durmadın Behzat." Birden yumuşadı Karp. Yalvarırcasına konuşuyordu. Tek, Mahmihri karısı olsun. Ne isterlerse olacak. Öyle dil döktü ki, kardeşlerin kafasında gene bir düğüm!.. Yeniden süre istediler.

Aralarında tartıştılar. Çoğunluk, kendi ülkelerine dönmeyi istiyordu. Mahmihri'yi Karp'a vermeyi kararlaştırdılar. Bu kere, Tekin Padişah'a verdikleri sözü bozdular.

Haber, Hurşit'i yıktı. Çıldırıldı âdeta. Padişah da kızmıştı. Bırakmayacaktı bu işi.

Hurşit odasına kapandı. Düşünüyordu. Bu ara, bir name geldi Mahmihri'den:

**Namem Hurşidime sesim duyurur
Kardeşlerim beni ondan ayırır
Karp denen rezil onları doyurur
Kalbimi çadırım gibi söktüler**

**Ayırdılar beni Hurşidimden
Acizim, bir şey gelmez elimden
Okuyan anlasın benim dilimden
Kalbimi çadırım gibi söktüler.**

Hurşit babasına koştu. Padişah bu kez, ayağa kalktı. Sefer edecekti. Taş üstünde taş koymayacaktı. Hurşit;

"Hayır baba," dedi, "sefer edersek, Mahmihri'ye kötülük ederler."

Doğru. Padişah bunu düşünmemişti:

"Peki ne yapalım öyleyse?"

"Ben kılık değiştirip oraya gideyim. Mahmihri'yi kurtarmaya çalışayım. Bizim istediğimiz savaş değil. Zafer istemiyoruz, Mah'ımı istiyoruz."

Bunca olgun söze ne denir? Padişah, onu alnından öptü.

Hurşit, gezici bir âşık kılığına girdi. Sazını aldı. Çala, söyleye gitmeye başladı. Yollarda ünü yayıldı. Karp'ın sarayına vardığında, ozan olarak buyur edildi. Behzat'la kardeşleri, Karp'la birlikte sofradaydılar. Kimse, bu kılıksız ozanı tanımadı bile. "Çalsın" dediler.

**Bir yarin sevdası var ki başımda
Desem şah öldürür, demesem öldüm
Gündüz hayalimde, gece düşümde
Desem şah öldürür, demesem öldüm**

**Seherde açılır, gülü kızların
Yüzüne dökülür teli kızların
Dudağından akar balı kızların
Emsem şah öldürür, emmesem öldüm**

**İşittin mi Ferhat ile Şirin'i
Onlar da sevmiş birbirini
Benim nazlı yar ile sırrımı
Desem şah öldürür, demesem öldüm.**

Beğendiler. Aşkını sordular. Hurşit:

"Sırrım kafamda efendim," dedi. "İzin verin orada dursun. Sır çıkarsa kafa da gidebilir. Oysa, kafa bir, söz iki. Bunlardan geçilmez."

Onu konuk ettiler. Gece ilerleyince, Hurşit süzüldü. Mahmihri'nin odasına yaklaştı. Pencereyi tıkırdattı. Mahmihri onu görünce korktu. Hırpani bir adam! Tam bağırarak, Hurşit tanıttı kendini. Mahmihri sarıldı ona.

"Kaçıracağım seni bu saraydan."

"İmkânsız! İkimizi de öldürürler."

Hurşit torbasını açtı. İçinden âşık elbiseleri, kasket, çarık çıkardı:

"Giy bunları."

İki ozan, yavaşça çıktılar. Bahçeyi geçtiler. Kapıdaki muhafız, Hurşit'i tanıdı.

"Bu kim?"

"Bu da Âşık Mahir. Yeni geldi. Dügün için çalacağız. Hazırlık yapıyoruz. Sabaha döneceğiz."

Yol verildi, çıktılar. Gün doğmak üzereydi.

Sarayın üstüne gün doğdu. Sarayın içinde kıyamet koptu.

"Nerede bu âşık?"

"Âşığ! ne yapacaksın? Asıl Mahmihri yok."

"Vaaay!" Vay vay ki vay vay!..

Tutana aşkolsun. Aşkın verdiği hız. Kayan bir yıldız...

Padişah onları görünce çok sevindi. Bağırlarına bastı.

Karp, çığına dönmüştü. Sefer emri verdi. Ordu hazırlandı. Sefere geçtiler. Behzat'la kardeşleri de. Sınıra dayandılar. Behzat sordu:

"Ne dersin? İlerleyebilecek miyiz?" Karp duraladı.

"Bu Tekin Padişah tekin değildir derler. Ordusu yamanmış."

"Padişah sensin. Karar senin. Gelin de senin." Karp durdu:

"Değmez. Kız mı yok dünyada?" Sonra birden Behzat'a parladı: "Bütün bunlar senin yüzünden oldu. Seni mahvedeceğim."

"Bir dene bakalım. Ordu arkamızda. Emir ver. Seni mi dinleyecekler, beni mi? Görelim."

Karp denedi. Baktı iş kötü. Kaçmaya yeltendi. Bir kargı... Yerde... Sahte hükümdar yıkılmıştı...

Yedi kardeş düğüne yetiştiler. Haber gönderdiler. Özür dilerler, kardeşlerinin düğününde bulunmak isterlerdi. Padişah, Mahmihri'ye sordu:

"Ne dersin gelinim?"

"Kardeşlerimdir, gelsinler."

"Hurşit?"

"Karımın kardeşleridir, gelsinler." Padişah döndü, buyurdu:

"Konuklarımdır, gelsinler."

Güneşle ay kavuşsa, evren yıkılır. Hurşit'le Mahmihri kavuştu. Şenlik oldu...

SEYRANI

Yüceleri karlı Erciyes Dağı, eteklerine, ak saçlı bir dedenin torunlarına baktığı gibi övünerek bakar. Yeşil eteklerini gururla seyreder. Bu eteklerdeki şirin kasabalardan biri Everek'tir.

İki yüzyıl önce, Everek'in Uruza Mahallesi'nin üstüne güneş doğmak üzereydi. İmam Cafer Efendi, gözünü açıp, sabahın eli kulağında olduğunu görünce telaşlandı. Fırladı yatağından.

"Cemaat gelecek nerdeyse. Kapıda kalacaklar. Mehmeet!"

Bir yandan yüzünü yıkıyordu. Usturasını bilemeye başladı. Gene seslendi:

"Mehmeet!" Nerde bu çocuk? Ne düşünür cemaat? "Cafer Efendi yaşlandı, erken gelemiyor" demezler mi? "Belki de öldü" derler. "Mehmeet!"

"Buyur baba."

"Nerdesin oğlum? Dilimde tüy bitti. Yüzümü kestim sinirden."

"Seslendiğini duyunca koştum geldim."

"Koşarak böyle geliyorsan, yürüsen ne olurdu kimbilir?"

"Valla koştum baba."

"Kes şimdi. Laf yetiştirme de, koş camiye. Uç, anlıyor musun? Ortalığı toparla. Havalandır. Cemaat gelmeye başlayacak nerdeyse. Bak, hâlâ duruyor!" Mehmet, sözünü bitirsin diye bekliyordu. Baktı, söz bitti, biraz daha durursa şamar gelecek, fırladı.

"Duur! Anahtarı aldın mı?" Mehmet döndü, geldi:

"Almadım."

"Neyle açacaksın camiyi, kafasız oğlan."

"Vermedin ki baba. Versen alırdım."

"Dille açılıyaydı, maşallah açiverirdin!" Verdi anahtarı, sözü uzatmadan. Mehmet koştu, gitti.

Göz açıp kapayıncaya kadar, camideydi. Ama bir garip! Cami pırıl pırıl yanıyor. Işık içinde. Bütün kandiller yanıyor. Hırsız girmiş olmasın! Hırsız olsa, kandilleri niye yaksın? E, nedir öyleyse? Anahtar bizde. Cemaat desen, daha başlamamış. Heyecanla yaklaştı. Kapıyı yavaştan açtı. Zaten aralık. İtti biraz. İçerde birileri var. Bir, üç değil. Daha çok. Bayağı bir cemaat. Yaşlı, nur yüzlü kişiler. Hiçbirini görmüşlüğü yok. Everekli değil bunlar. Kimler ola ki?

"Mehmet!"

"Buyur."

Dolgun, yumuşacık bir ses. İnsanı ta içinden saran. Ak sakallı bir pir-i fani. Yeşil kavuklu. Yüzü aydınlık. Mehmet'e bakıyor. Gülerek. Yaklaştı. Yüreği güm güm vuruyor.

"Gel otur bakayım. Konuşalım."

"Şey, beybaba."

"Koy canım, anahtarı cebine. Cami temizlendi. Kandiller yanıyor. Sana iş kalmadı. Korkma baban kızmaz."

Mehmet oturdu. Yeşil kavuklu ihtiyar, okşar gibi sordu:

"Kaç yaşındasın sen?"

"On beş."

"Okuman yazman var mı?"

"Az, beybaba."

"Beybaba deme bana. Hiçbir şey demesen de olur. Sorduklarıma cevap ver. Yeter."

"Başüstüne." Az daha "Kumandanım" diyecekti Mehmet.

"Neler okudun? Ne kitaplar okursun söyle bakalım."

"Pek fazla değil." Özür diler gibi ekledi: "Bizim buralarda pek kitap bulunmaz."

"Peki, dinliyor musun?" Durdu, bekledi. Mehmet, "Dinliyo-

rum ya. Söyle beybaba" diyecekti. Meğer sorduğu bu değilmiş ihtiyarın: "Anlatılanları dinliyor musun? Bilge kişilerin konuşmalarını."

Mehmet'i alırlar mı aralarına? Birkaç kere babasının vaazını dinlemiş o kadar. Everek'in büyükleri, çocukları meclislerine almazlar ki! Mehmet, ne cevap vereyim diye düşünüyorurken, başka soru geldi, kurtuldu:

"Ne iş yaparsın sen?"

"Odun kırarım. Davar güderim. Ufak tefek işler görürüm."

"Peki, düşünüyor musun?"

"Hep düşünürüm."

"Neler?"

Mehmet sustu. Ne düşünür? Arada, "Bunun sonu neye varır?" der ama, önemli bir şeyler değil ki. Söylese ayıp. Bunlar da düşünce mi? Bu derviş, başka şey soruyor:

"Bak Mehmet, dünyayı düşün. Yaradılışımızı. İnsanları. Dostluğu. Varlığımızın anlamını. Allah'ı. Hakkı. Halkı düşün."

Mehmet kalakaldı. Kafası yeter mi bunlara? Bildiği şeyler değil ki. Gerçi, dünyada... Yaşıyor. İnsanlar görüyor. Ama, varlığımızın anlamı! Nedir ki? Ne ola?

"Allah bizi yarattı Mehmet? Bize düşünceyi verdi. Düşünelim diye. Göz verdi görelim diye. Kulak, duyalım. Gördüklerimizi, duyduklarımızı düşünelim. Gözlerinle sadece bakma. Gör! Güzelikleri gör, ayır çirkinden. Düşün. Doğruyu ara, yanlıştan ayır. Güzeli, doğruyu bulmaya çalış. Düşün. Sonra da anlat..."

"Hadi anlamaya çalışayım. Ama anlatmak... Bu çok zor değil mi? Nasıl anlatayım, neyle?.."

"Sözle... Şiirle, türküyle..."

"Ben daha doğru dürüst konuşamıyorum bile. Nasıl yaparım bunları?.."

"Yaparsın. Bir saz edin..."

Saz mı? Mehmet yutkundu:

"Çalamam ki."

"Çalacaksın. Çık buradan, uzaklaş. Git!"

"Nereye"

"Uzaklara. Dağlara, Bağlara. Gör. Çevreni seyret... Düşün... Bunları dile getir... Yapacaksın Mehmet..."

Yeşil kavuklu ihtiyar ayağa kalktı... (Dervişti bu, besbelli.) Yürüdü. Kapıdan çıkarken döndü, yüksek sesle:

"Yapacaksın Mehmet" dedi. Ses, camide yankılandı: "Yapacaksın Mehmet!"

Mehmet bakındı. Cami boş. Kimse kalmamış. Kapıya yöneldi, koşarcasına. Kapıda ilk Everekliye rastladı. Namaza gelen ilk Everekli... Yanından sıyrıldı. Koştı. Adam, arkasından şaşkın baktı...

Cafer Efendi, geldiğinde her şeyi yerinde buldu. Mehmet'i bulamadı. Üstünde durmadı.

Mehmet, dağda oturmuş, dünyayı seyran ediyordu. Kafasında düşümler vardı. Çözmeye çalışıyordu. Kendince şiir deriyordu:

**İnişe, yokuşa atım yormadım
Güzelin, çirkinin telin kırmadım**

Karnı acıkmıyordu. Acıksa da dağ yemişleri yeter. Ama, kafa durmaz. Zihin yemez, içmez, düşünür ha, düşünür. Dil bağlı değildi artık, çözülmüştü.

Yeşil kavuklu ihtiyar geldi buldu onu. Dağda. Konuştu. Baktı değişmiş Mehmet! Dünyayı seyran eder. Âşık olmuş. Ya da olma yolunda. Öyleyse "Mahlas"ı olmalı. Koydu: "Seyrani."

Seyrani'ydi artık Mehmet. Dünyayı seyran eden, söyleyen...

**Ferhad gibi dağ bağrını delmedim
Mecnun gibi Leyla diyip yelmedim
Ben destime su doldurup gelmedim
Erenler çeşmesi suludur diye...**

Ozan adıyla bitirdi:

**Seyrani, seyrimden geri durmadım
İnişe, yokuşa atım yormadım
Güzelin, çirkinin telin kırmadım
İsmi hak dilinde doludur diye...**

Derviş beğendi. Sırtını sıvazladı onun. Ayrılırken dedi ki:

"Son bir öğüdüm var Seyrani. Bir saz bul. Söz, sazla daha çok değerlenir. Seyret dünyayı, seyran et. Gör, düşün hisset. Anlat. Halka anlat. Sevgiyi ara. Güzelliği. Aşkını. İnsan aşkını, hak aşkını..."

Seyrani, Everek'e indi. Ama babası küplere bindi. "Haylaz oğlan!" diye ortalığı birbirine kattı. Sıkı bir dayak attı. Bu son olmalıydı! Seyrani, dünyasını bulmalıydı... Çıktı Everek'ten. Bu gidiş, başka gidiş...

Bir evde bebek ağlar, uzaktan kervan geçer. Seyrani, sözünü seçer:

**Soralım yoksul ağaya
Ne hikmettir, şu dünyaya
Gelen ağlar, giden ağlar
Aslı nedir, neden ağlar...**

Dağda sesi çıkmayan midenin, kentte sesi çıktı. Seyrani acıktı. Bir aşçı dükkânının önünde durdu. İçerde iki kişi yemek yiyor. Aşçı onları seyrediyor. Geldi, önünde durdu:

"Karnım aç usta. Yemeklerin de güzel. Param yok. Ortalığı süpürmesine, bulaşık yıkamasına yemek verir misin?"

Aşçı görmüş geçirmiş adam. Yemek yedikten sonra "param yok" diyenler olmuş. Bu delikanlı, hiç değilse baştan söylüyor. Sevaptır. Verdi. Seyrani'nin ilk armağanı:

**Sekiz olur, dokuz olur
Gengel sütü sakız olur
Tosun büyür, öküz olur
O da bir gün kağını çeker**

**Tahtında oturur melik
Hırkaları bölük bölük
Seyrani'nin cebi delik
Her ne koysan döker saçar.**

Beğendiler. Ona yemek ısmarladılar. Gene söylesin diye.
Seyrani durur mu? Dili çözülmüş bir kere:

**Kimi şahlık ister, kimi vezirlik
Kimisi kâhyalık, kimisi kızirlik
Hasis adam ile cennete birlik
Girmemesi şayan olur girmeden**

**Seyrani'yim eğri, doğru sözüm bu
Özümlle müşterek olmuş gözüm bu
Göz kulak kapusu olmuş özüm bu
Borç vermek hayırlı, zekat vermeden...**

Aşçı sevdi Seyrani'yi. Madem sazı yoktu. Bir de saz almalı. Hem dükkânda yardım etsin. Hem çalsın, söylesin. Dükkân şenlensin.

Seyrani'nin ünü arttı. Sazı da hemen kavradı. İki tıngır, bir mıngır, nağme çıkardı. Yeteneği vardı. Dükkânın müşterileri, tiryakisi oldular. Şarap şişeleri açılıyor, Seyrani'nin dizeleri saçılıyordu.

Dinleyen oldukça dil döner. Dil döndükçe tel konuşur. Söz saz katılır. Dertler, tasalar atılır. Yenisini buluyor, yenisini diyordu:

**Gül dalında diken yarar
Diken, güle vermez zarar
Toprak bir gün başın tarar
Yolar saçlarını bir gün**

**Acı tatlı yenmez olur
Yalan gerçek denmez olur
Taş, çarhıla dönmez olur
Hep kesilir sular bir gün**

**Çal Seyrani, durma sazın
Hakka eyle niyazın
Sana secdesiz namazın
Kısmet olur kılar bir gün.**

Günler geçer... Bir gün, Seyrani'yi bir sıkıntı basar. Aşçı anlar halini, sorar:

"Nedir evlat? Bir garipsin. Söyle bana."

"Sorma ustam. Dert ateş değil ki, su atıp söndüresin."

"Bak oğlum, âşık, bak. Sen geleli işlerim açıldı. Bize nur saçarsın. Ama kendin bundan ışık almaz gibisin. Karanlık bir halin var. Söyle bana."

"Bırak babam. Bırak ustam."

"Ben diyeyim sana. Erkek kısmı, kadınsız olmaz. Bundan konuşalım."

İki kızı vardı aşçının. Büyüğü Hatice gelinlik çağa gelmiş sayılırdı.

"Everelim seni."

"Sağ ol emmi. Babam sayılırsın. Kalmak isterim. Ama, deli gönül durmaz oldu. Gitmek isterim. Yollara düşmek..."

Anladı aşçı. Âşık bu! Tutulmaz. Boyun büktü. Seyrani el öptü, çıktı gitti. Sabahı bile beklemeden...

Kayseri'ye... Niğde'ye... Şehirleri buluyor, aradığını bula-

mıyordu. Gittiği yerlerde çalışıyor, söylüyordu. Alkış alıyor, para alıyor, yemek buluyor, döşek buluyor... Bir de aradığını bulsa... Bulamadı. Döndü geldi Everek'e. Aşçı onu kucakladı. Karşısına aldı, anlatsın istedi... Vurdu sazına Seyrani:

**İsmile müsemma Urum Kayseri
Böyle eski halde gider ekseri
Meydan kapısından vardık içeri
Başımıza doldu hayvan olanlar...**

Akşam sohbet kuruldu. Gerisini anlattı Seyrani:

"Takıldılar, alay ettiler. Âşık dediler. Alınmayız bu söze. İşimiz bu. Deli dediler. Gücenmedik. Biz deliyiz, onlar aptal... Deddiğimiz anlamadılar. Kızdılar. Ben de kızdım. Biraz dövüş-tük. Sövüştük. İşler sarpa sardı":

**Bir takımı bize bakar gülüşür
Vicdan sahipleri yanar, tutuşur
Büyük, küçük birbirine katışır
Maymuncu zannetti çingan olanlar**

**Kimin kalbinde var kıl kadar hulus
Mevlam ona yapar bir büyük cülus
Kimi komser olur, kimisi polis
Başları alçakta insan olanlar...**

Onlar istedi. Seyrani çaldı, söyledi. Sohbet sabaha kadar sürdü:

**Bir eli kâseli bir eli taslı
Bir takım keyiflidir, bir takım yaşlı
Bir takım deli var, bir takım uslu
Bir takım aşk içre mestaneler var**

**Âşık olan mürşidine yan verir
Bu Seyrani dilden dile san verir
Hasta olmadan pir önünde can verir
Nice bizim gibi divaneler var...**

Herkes gittikten sonra ikisi oturdular. Seyrani, ustasına dardını açtı:

"Döndük dolaştık, aradığımızı bulamadık. Biz hak peşine düşmüşüz. İnsanlar anlamaz. Çokluk başka şeyler peşinde. Yüce Hacı Bektaş'ın türbesine vardım. Orda huzur buldum..."

"Büyük şehir var oğul. Mektep medrese gör. İçin kaynıyor senin..."

"Büyük şehir de neresi?"

"İstanbul."

"Babam, biz çevremizde aradığımızı bulamadık. Orda ne bulacağız? Orası da Kayseri gibi, Niğde gibi insan dolu."

"Padişah var orda. Yüksek mektep var. İlim, irfan hocaları var. Git, öğren..."

Sonunda razı etti Seyrani'yi. Mektup verdi. İstanbul'da Evrekliiler vardı.

Gene yollara düştü Seyrani. Konakladı. Çaldı, söyledi, gitti... Vardı İstanbul'a. Evrekli Hasan Bey'i buldu. Mektubu verdi... Hasan Bey, can adamdı. Saza söze meraklı. Akşama sohbet kurdu... Konuklar, Seyrani'ye şaşkın baktılar. Bu hırpani ozan da nereden çıktı? Nerden bulmuş Hasan Bey?

**Edelim nazm ile bir hoş nasihat
Dinlesin talib-i destan olanlar
Verirse de nazmın cahile siklet
Kadrim bilir, sahibi irfan olanlar.**

Yayılmış oturanlarda bir dalgalanma. Kıpırdadılar. Toparlandılar. Yaman bir âşiğâ benziyor. Dinleyelim:

**Aşk atlası dokunsaydı ipekten
Giymeyen kalmazdı deli tepekten
Değirmen öğütür unu, kepekten
Temizleyen ince elek sevdiğim**

**Âşıkların canı, mâşukunun teni
Cevher-i can, Hakkın güzel madeni
Aşık Seyrani'den sorsunlar seni
Soyu insan, huyu melek sevdiğim...**

Çaldıkça açıldı. Açıldıkça söyledi. Herkes hayran. Giderken, onu olduğu kadar Hasan Bey'i de kutladılar. Bu güzel akşam için.

Hasan Bey, Everek'ten böyle ozan çıkmasına sevinmişti. Bir de okusa ne olurdu bu delikanlı? Üsteledi. Hocalardan ilim öğreysin istedi.

"Peki beyim, Hasan Beyim. Anadolu, taşıyla, toprağıyla dert yüklü, çile yüklü. Yunus'u duydum ben. Hacı Bektaş'ı içtim... Bir de buranın, diyar-ı Rum'un bilgelerini dinleyelim bakalım."

Medreseye girdi Seyrani. İstanbul büyük şehir, güzel şehir.

**Dünyanın yokuşu düzü sendedir
Bütün güzellerin özü sendedir
Yedi düvellerin gözü sendedir
Âlem gelir sana kâr'a İstanbul.**

Aradığını bulamadı Seyrani. Medresenin hali başka, havası başka. Seyrani'yi açmadı. Sıkıldı. Bunaldı.

"Tamam Hasan Beyim. Medrese bana yetti, ben medreseye. Bildiğimizi unutmadan, öğrendiğimizi büyütmeden bırakalım bu işi."

"Anlamadım. Neyi bırakıyorsun?"

"Medreseyi. Biz hakkı ararız. Dünyayı seyrederiz. Seyrimizi söyleriz. Onlar bir başka dil konuşur. Belki de onların dedikleri doğru. Ama dilimiz ayrı. Başka dilden görüşürüz. Onun için onlar beni bırakmadan, ben onları bırakıyorum..."

Bu deli oğlana laf anlatmak güç. Hasan Bey, başka şey önerdi:

"Öyleyse sana bir dükkân açalım, ticaret yap."

"Beceremem."

"Becerirsin. Para kazanırsın. İstanbul'da paranın hükmü geçer."

(Ah Hasan Bey ah! Seyrani'yi hala tanımamışsın!) İş verdi, dükkân buldu. Onu ticarete soktu.

Olacak iş mi? Bir süre sonra, başladı delllenmeye Seyrani. Ticarete de, ticaret yapanlara da sataşılıyor, keskin dilini konuşuyor:

**Eyvah, fıkaranın beli büküldü
Medet, ticaretin gücüne kaldık
İyiler ortadan kaçtı, çekildi
Bizler ticaretin ucuna kaldık**

Yalnız bu mu? Kimse kurtulamaz onun dilinden. Alın işte:

**Rüşvet ile yazar hâkim hücceti
Hüccet ile alır kadı rüşveti
Kimse bilmez oldu sözü sohbeti
Biz, kalp akçanın tuncuna kaldık.**

Bıraktı dükkânı. Hasan Bey'i de daha fazla üzmemeliydi. Serazat yaşantısına daldı. İstanbul dediğin bir âlem. Hırslısı, hırslısı dolmuş. Devir, saltanat devri. Padişah en büyük. Ondandır büyük bir Allah var. Padişah dediğin de insan sonunda. Gözüne girmek için yalanlar, dolanlar icadediyorlar. Bunun ustaları türemiş. Görür de susar mı Seyrani:

**Ormanda büyüyen adam azgını
Çarşıda pazarda seyran beğenmez
Medrese kaçkını, softa bozgunu
Selam vermek için adam beğenmez**

Gördükçe kızıyor, kızdıkça söylüyor Seyrani:

**Biraz bahsedeyim ehli zamandan
Yahşiler aşağı düştü yamandan
Aralık itleri olmuş kumandan
Uyuz it, kurtlara kumanda ediyor**

**Koltuk kılı fark olunmuyor sakaldan
Tüccarlar aşağı indi bakkaldan
Aslanlara çoban düşmüş çakaldan
Şimdi aslanları çakal güdüyor**

**Sarhoşlar çoğaldı, kalmadı ayık
Bu asra böylece haller de layık
Müzevirin adı muhbiri sadık
Şimdi kişi bildiğine gidiyor...**

Yutulur söz mü bunlar? Kafası gitmeden, Seyrani İstanbul'dan gitse iyi olacak... Nitekim, ihbar ettiler onu. Muhbiri sadıklardan biri tabii. Zaptiyeler peşine düştü.

Uyardı Hasan Bey:

"Çabuk kaç Seyrani. İş kötüye gidiyor."

"İyiye gitmesi mümkün mü beyim?"

Hasan Bey telaşlı. Yalnız Seyrani'nin değil, kendinin canından da korkuyor. Yol buldu, yordam buldu. Onu Üsküdar üzerinden Anadolu'ya kaçırdı...

Anadolu toprağı başka. Hayatı başka. Ona uygun. Düştü yollara gene. Nereye? Dönüş: Everek'e...

Bir kiraz bahçesi. Bir dilber. Laf attı Seyrani. Kız kızdı. Zaten herif dövmüş (kocası), bir de bu sataşiyor. Herkese ağzının payını veren Seyrani, kendi payını aldı, kös kös gitti. Söyleyerek:

**Everek şehrinde gördüm bir güzel
O da düşmüş bir kötünün eline
Ol hak-ı payine yüzümü sürdüm
Salınıp giderken kendi iline...**

Everek'te iyi karşılandı. Candan sevenleri var. Dükkân, onun sohbet yeri. Hemen toplandılar. Duyan geldi, kulak verildi:

**Ara bul, şemanı yak da
Su gibi engine ak da
Ne tırmık gibi ayakta
Ne taç gibi serde idim**

**Ne martıyım bahra daldım
Ne gemi, ummana daldım
Ne er gibi avrat aldım
Ne zen gibi evde kaldım**

**Seyrani kader göçünde
Ne bir, iki üçünde
Âlemi ervah içinde
Himmetli bir pirde idim...**

Söyledikçe muhabbet koyulaştı. Dinleyenler bıkmadı. Seyrani'yi yüreklendirdiler. Sözlerini değerlendirdiler. Sabaha karşı dağıldılar.

"Hepsi iyi de, niye avrat almadın?"

"Senin de aklın bunda kaldı babam."

"Seni evermeden ölürsem gözüm açık gider. Hatice'yi alacağım artık sana."

Kıramazdı onu. Kırmadı. Evlendi. Bir kızı oldu. Adını Havva koydu.

"Niye Havva?"

"Âdem'ini kendi bulsun diye."

Everek'te yaşantısını sürdürdü gitti. Sonraları içkiye düştü. Çaldıkça söyledikçe, ağzından bal aktıkça, meclis kuruluyor, meclis kuruldukça içiliyor. O içmesin de kim içsin? Dünyayı seyrani etmiş. Aradığını bulamamış. Dert şişeyi açar...

İçki seven bardak sever. Bayılırdı Seyrani bardaklara. Yalnızından ayırmamak için, onları kavuğuna dizmeye başladı... Kavuğun içinde dizi dizi bardaklar... Böylesi yakışır Seyrani gibi ozana.

Günün birinde, bir sapan buldu, alnına taktı. Kimseyi alnından vuramamış. Kuş da vurmamış. Sapanı alnına oturtmalı, öyle yaptı.

"Deli" dediler ona. Yıllarca önce kendine söylediği şeyi isim diye eklediler: "Deli deli tepeli!.."

**Boyu uzun olsa, derler ki yüce
Boyu kısa olsa derler ki cüce...**

Kavuşunda bardak, alnında sapan... Delilerin şahıdır Seyrani:

**Seyrani sazını çalmış, çağırmış
Kader bizi böyle yapmış yoğurmuş
Elbet bizi de bir ana doğurmuş
Sizleri doğuran analar gibi...**

HELVACI GÜZELİ

Mansur, kendi halinde, küçük bir esnaftı. Karısı da eteği belinde bir ev kadını. Bir kızları vardı: Binnaz. Görenler, "Allah bağışlasın" der, tahtaya vururlardı. Görenler dedik, ama, gören de pek az olurdu Binnaz'ı. Mansur'la karısı, tek varlıkları, güzel Binnaz'ın üstüne titrerler, onu ele güne pek göstermezler, yanlarından ayırmazlardı: "Neme lazım, huylusu var, huysuzu var, hırlısı var, hırsızı var. Gözümüzün önünde dursun."

Mansur'un küçük dükkânı ne öldürür, ne ondurur. Kendi yağlarıyla kavrulur giderler. Arada mal gerekir, alır gelir. O zamanlar, Binnaz, anasının dizi dibinde kalır.

Gene, günlerden bir gün, mal almaya gidecek Mansur. Biraz işi büyütmek niyetinde. Uzaklara gidip, değişik mallar almak ister. Fakat, bu kere, uzunca kalacak. Karısını, güzel kızıyla yalnız bırakacak. Düşündü taşındı: Eve göz kulak olacak biri gerek. Erkek dediğin eve temel direk. Bunu karısına açtı.

"Öyledir" dedi kadıncağz. "Kimi düşünürsün?"

"Benim komşu terziyi. Ne dersin?"

"Senin dükkân komşunu ben nerden bileyim bey? Görmediğim, etmediğim adam. Huyunu bilmem, suyunu bilmem."

"İyi adamdır, iyi adamdır. Beni kırmaz. Bunca yıllık hukumuz var."

"Sen bilirsin," dedi kadın. Kafası yatmadı, aklı tutmadı ama, erkektir, erkeği bilir.

Terzi, Mansur'u söz açmaya niyetli görünce, para isteye-

cek sandı önce. Başladı bin dereden su getirmeye. Veresiyecilerden yakındı, iş azlığından, şundan, bundan. Sonunda anladı ki, Mansur'un derdi başka. Karısını, kızını emanet edecek. Hemen değişti. Dost için çiğ tavuk bile yenirmiş. (Hele piliç!) Bir geniş yürekli oldu ki, sanırsın, Hazreti Süleyman'ın hazinelerini emanet etsen dokunmaz. Oysa, hınzırın tekiydi. Saman altından su yürütür, tilkinin sırtından post çalardı da, kimsenin ruhu duymazdı. Mansur da, onun ağzı kalabalık olduğunu bilemedi. Sandı ki, gerçekten iyi. Öyledir zaten. Kişiyi nasıl bilirsin, kendin gibi. Kendi iyi olan, kötü kişi olacağını düşünmez. Sözün kisası, gözünün nuru, sofrasının billuru kızıyla, karısını emanet etti terziye, çıktı yola.

Terzi, ertesi gün eve geldi. (Bir görelim ne mene şeylermiş emanetlerimiz!) Kadıncağz onu tanıyınca buyur etti.

"Adım Mestan bacım. Arkadaşlar takılmak için, Şeytan da derler." (Allah söyletir ama içinden kuşku olana peyletir.) Bir de sırtı ki tam şeytan surati. Bu suratla melekleri bile kandırıp, geçer sıratı.

Kadıncağz hiç kuşkulanmadı. Kocası emanet etti, bu inanç ona yetti. Binnaz'a seslendi. Kahve istedi. Binnaz kahveleri getirince, terziyi görmelisiniz. İçi hop etti: "Vay vay da vay vay! Kızın yüzünde güller açıyor. Elleri nurlar saçıyor. Güzelliğine saflık kat. Böylesini yeme de, yanında yat."

Kahveyi aldı. Bir höpürdetti ki, yüreği sanırsınız. Yüreği hiç sormayın, hop oturur hop kalkar!

Kadıncağzın gözü pek tutmamaya başladı bu Mestan'ı. Bir an önce gitse diye bakar. Şeytan Mestan, lafın birini bırakır, birini açar. Gezintilere götürüyüm der, kendine ilişkin yalanlar söyler. Amacı belli: Kapalı kutuyu açmak. O gün istediğini başaramadı. Kadını ikna edip Binnaz'ı aşırıamadı. Fakat, kafasına da koymuştu.

Bu Şeytan Mestan'ın dükkânına Hafize Kadın derler, bir kadın gelir. Bohçacı. Kumaş getirir. Bohçayı açar, kumaşlar

saçar. Ağzını açar, dedikodu yayar. Mestan kurnaz ya. Bir bildiği vardır diyerek, boş attı, nasılsa dolu tutar diye:

"Hafize Kadın, bunca yıldır birbirimizi biliriz. Benden neler gizlemişsin?"

"Aa ayol, deliye bak! Şeytan efendi, malım elimde, sözüm dilimde. Ne elimdekini sakladım, ne dilimdekini."

"Madem öyle de, Binnaz'ı bilmez miydin?"

Hafize bir durdu. Baktı. Meseleyi çıkarttı. Vay teneşir pakla-yası domuz! Demek elin taze goncasına göz koydu. Evdeki ka-rıyla, bebeleri ne edecen kart çapkın! Ama, ona ne? O çıkarı-na bakar. Madem, herif azmış. Parası da bol. Bir olta atarsın, hop diye yutar. Kazı pullarını keratanın. Lafa kısa yoldan girdi:

"Söylesene Mestan. Yazalım sana da bir destan. Sen para-dan haber ver."

"O Binnaz'ı benim bulduğum bir yere bir getir, sana bir altın."

"Olmaz."

"Üç altın."

"Yetmez."

"Beş altın." Hafize Kadın duraladı. Ama çıkacak daha. Bel-li.

"Az."

"On altın."

Artık tamam. On altın! Hafize Kadın, bu paraya padişahın kızını getirir. Hem de nasıl? Tehlike yok. Bu aptaldan ne zarar gelir? "Peki" dedi anlaştılar. İkisini peşin aldı. Sekizi sonraya kaldı. Mal teslim edilince! İki fesattan, bir hayır çıkmaz ya. El-bet, başkalarının mutluluğu üzerine oynayacaklar. Ama, Allah var!

Parada anlaştılar ya. İş kaldı, düzeni kurmaya. O da şöyle olacaktı: Mestan, bir kadınlar hamamı kiralayacaktı. Kesenin ağzını açtıktan sonra bu kolay. Sonra, iş kalıyor Hafize'ye. Binnaz'ın anasını kandıracak. Övecek hamamı. Binnaz'ı oraya

göndermeye razı edecek. Tabii, Hafize Kadın'la birlikte. Sonrası? Ondan sonrası, kalıyor Mestan'a.

Hafize Kadın çok görmüştü ama, böyle şeytan görmemişti:

"Vay canına! Tevekkeli, Şeytan Mestan dememişler adına."

"Şeytan Mestan, yazar destan. Binnaz girince, hamam olur gülistan."

Ertesi gün, Hafize Kadın, Binnaz'ın anasına anlatıyor. Bu kere, bohçayı bile açmamış. Ağzını açmış ki, ne açış:

"İşte böyle hanımcıgım. Bir kurnaları var, Mimar Sinan yapmış. Bir su akıyor, nah kolum gibi. Gürül gürül. Yıkanır mısın, içer misin, bilemezsin. Bir soğukluğu var, cennet bahçesi sankim."

Bir anlattı, bir anlattı, sanki hamamcıdan hisse alıyor.

"Ama ben hamama giremem, sıkıntı gelir."

"Biz Binnaz'la gidelim hanımım."

Binnaz da pek merak etmişti bu yeni, güzel hamamı. Kadıncağız bir iki dayattı ama, Hafize Kadın'la birlik olunca Binnaz, sonunda razı oldu. Gün kararlaştırdılar.

Hafize, haberi Mestan'a yetiştirince, Mestan havalara uçtu. Hemen koştu. Hamamı o gün toptan kiraladı.

Binnaz, Hafize'nin yanına katıldı. Anasınca, önce Allah'a, sonra ona emanet edildi.

Hamama geldiler. Binnaz baktı. Neresi yeni bu hamamın! Ama Hafize'de laf mı yok? Yeniymiş ama, büsbütün gıcır gıcır olmasın diye biraz eski görünümlü yapmışlar.

Soyunup, peştemallara sarındılar. Binnaz kuşkulu. Niye kimsecikler yok? Güya daha erkenmiş, sonra bir kalabalık oluyormuş, bir kalabalık! Dedik ya, Hafize'den soru sor, sorduğuna pişman ol. Bin laf arasında, ara da gerçeği bul.

Tam sıcağa girecekler, Hafize:

"Ay pek yorulmuşum, şurada biraz uzanayım" diye çekildi.

"Sen gir, ben şimdi geliyorum." Binnaz'ı âdeta iteledi.

Binnaz sıcağı sevdi. Zaten temizliği sever. Yıkanacak. Keselenecek.

Tabii, şeytan terzi, hemen Hafize'den aldı haberi. Girdi içeri. Binnaz onu görünce bastı çığlığı.

"Bağırma Binnaz. Kimse duymaz."

"Hafize Kadın!"

"Ona fenalık geldi. Evine gitti."

Binnaz, zeki kız. Olanları anladı: Tuzak! Ne yapmalı? Te-laşa kapılmamalı. Bu domuza oyun etmeli. Bir oyun ki ona yetmeli.

Hiçbir şey olmamış gibi uysal durdu.

"Gel seninle birlikte yıkanalım."

"Kadınla erkek olur mu?"

"Beni erkekten sayma. Amcan sayılırım."

"Siz yıkanın. Ben çıkayım."

"İnat etme. Hem ne istersen alırım sana."

"Yaa?" Binnaz biraz durdu. "Ne istersem?"

"Tabii hayatım. Ne istersen." (Bu da para düşkününü demek. Yere bakan, yürek yakan. Hiç de kuzu değilmiş.)

"Peki öyleyse. Yalnız önce yıkanıp temiz olalım."

"Olalım canım."

"Pırıl pırıl. Ak pak."

"Tam öyle. Emret olalım Binnazım. Sen emret, ak pak olmak ne? Deri değiştiririm senin için."

"Biz evde, annemle birbirimizi yıkarız. Burda da öyle yapalım."

"Emret sen."

"Önce ben sizi yıkayayım."

"Sen iste."

"Oturun kurnaya."

"Kurnaya değil, idam sehpasına bile otururum."

"Uzatın başınızı."

"İpe bile uzatırım."

Mestan kuzu kuzu durdu. Binnaz başladı kafasını sabunlamaya. Sabun su, sabun su. Köpük köpük. Köpürttükçe köpürttü. Mestan, söylendi:

"Köpürtme yeter artık."

Yeter mi? Daha dur bakalım! Sıra geldi... Sanırsınız suya. Hayır... Sıra geldi takunyaya. Binnaz iri takunyayı kaptı. Kafasına kafasına. Odun oduna çarpsa bunca ses verir. Tak tak! Allah yarattı demiyor Binnaz. Vur Binnaz vur!

Şeytan Mestan şaşkın. Nasıl canı yanıyor. Bağırıyor ama, duyan kim? Gözünü açamıyor. Sabundan. Gözü yanıyor, kafası kanıyor. Fırladı, düşe kalka, kapıyı buldu. Binnaz peşinde. Güm güm! Şeytan Mestan, peştemalla sokağı fırladı da, canını kurtardı...

Binnaz eve döndü. Olanları anasına anlattı. Ana-kız, bir daha eve kimseyi almamaya karar verdiler.

Mestan ise, bunun altında kalmamaya kararlı. Yediği dayağa mı yansın, giden paralara mı? Geçmeyen yaralara mı? Aldı eline kalem kâğıt, Binnaz'ın babasına bir mektup yazdı. Ne pislik varsa kafasında (patlamış kafasında) kâğıda döktü:

"Aziz komşum. Verdiğim söz üzerine, eve göz kulak olmayı çalıştım. Bu mektubu, yüreğim kan ağlayarak yazıyorum. Başaramadım. Haberim iyi değil ama, bunu yazmak ödevim. Sen gideli, kızın meydanı boş buldu. İçinde varmış demek. Bir azdı, bir azdı. Şehirde eli eline, saçı saçına değmeyen erkek kalmadı. Ben önleyemedim. Anası da. Kız, kimseyi dinlemiyor. Yoldan çıkmış bir kere. Kusura kalma. Gerçeği yazmak zorundayım. Artık sen ne yaparsın bilmem. Allah metanet versin kardeşim. Hüvelbaki. Terzi Mestan."

Bol paralar verdi. Özel tatarlarla ulaştırdı mektubu. Mansur, mektubu alınca deliye döndü. Kızın ne iffetsizliğini bıraktı, ne hayasızlığını. Sormadan soruşturmadan. İlk öfkeyle. Sonra da oturup, basireti bağlanmış kafasıyla, eline kâğıt kalemi aldı:

"Hepsini duydum. Demek yıllardır yılan beslemişim. En kı-

sa zamanda döneceğim. O ahlaksız Binnaz'ın kanını kendi elimle akıtıp, namusumu temizleyeceğim. Gazabımı ancak Binnaz'ın kanı söndürür."

Binnaz'la anası, mektubu alınca, neye uğradıklarını şaşırdılar. Besbelli, Şeytan Mestan bir fitnelik etmiş. Ama, işin kötüsü, bu da inanmış. Artık ona söz dinletmek zor. Dönüp Binnaz'ı öldürecek. Duymadan dinlemeden.

"Öldüğüme yanmam. Babamın katil olduğuna yanarım."

"Bırak kızım şimdi bunları. Dönüşte seni burda bulmamalı."

"Ne yapacağız?"

"Sen kaç, git. Baban dönünce, kendini öldürdüysem. Bir de tavşan kanıyla fistanını boyarım. İnanır. İnanmayıp ne yapacak? Sen kurtar canını."

Binnaz'la sarıldılar. Başlarına gelene ağladılar. Binnaz yola düştü, anası derdine. Biz anayı bırakalım işine. Düşelim Binnaz'ın peşine.

Uzaklaştı Binnaz. Nereye gittiğini bilmeden gidiyordu. Ormanlar aştı, dağlar geçti.

Bir yerde uyumuş kalmıştı. Bir de gözünü açtı ki, bir adam. Genç, yakışıklı biri. Onu seyrediyor. Telaşla fırladı. Adam güler yüzlü. Korkmamasını söyledi. Giyinişinden belli, soylu bir kişi. Binnazla birlikte sarayına gitmeyi önerdi. Yapa-cak nesi var zavallı Binnaz'ın? Kalkıp gitti. Gerçekten görkemli bir saray. Günlerdir aç kız. Yedi, içti. Dinlendi. Orada kaldı. Birkaç gün sonra, onu bulan gençle evlendi.

Aradan zaman geçti, çocuğu oldu. Nurtopu gibi bir oğlan, adı "Mansur" kondu. İşte doğumdan sonra, Binnaz açıldı. Geçmişte olanları kocasına anlattı. O zamana dek, merak edip, sormak istemeyen kocası, çok duygulandı. Karısının başından geçenlerle çok ilgilendi. Sonunda karısına, eski kentine gitmek isteyip istemediğini sordu.

"Tabii isterim. Anacığım ne oldu acaba? Babam dönünce, ne yaptın ona?"

"Git gör öyleyse."

"Mansur'u da alayım mı?"

"Al tabii. Çocuk anasından ayrılmaz."

Çok iyiydi kocası. Anlayışlı. Binnaz sarıldı ona.

Hazırlık yapıldı, yola çıkıldı. Kocası, bir de adam taktı yanlarına.

Binnaz'ın güzelliğine diyecek yok, ama talihsizliğine de. Bu adamın da onda gözü varmış. Ne zamandır içinde ona aşk duyarmış. Tenha yerlere gelince, niyetini açıkladı.

"Deli misin sen? Kocama söylerim."

"Burada yalnızız. Kimse duymaz, kimse bilmez. Hadi uzatma."

Binnaz direndi. Adam dellendi. Baktı, olmuyor, bıçağını çekti. Çocuğun boğazına dayadı.

"Razı olmazsan öldürürüm."

Binnaz deli gibi üstüne atladı. Ama çok geç. Adam bıçağı sapladı. Binnaz çılgın gibi saldırdı. Bıçağı aldı adamın elinden. Kartal gibi hücumlandı. Adam, kurtuluşu kaçmada buldu. Binnaz koştu ama, yetişemedi. Gözyaşları içinde yere yıkıldı. Talihsiz kadın...

Adam, döndü geldi saraya. Bir kattı binbir yalana:

"Hanımımız yolda delirdi. Çocuğu öldürdü. Bana da saldırdı. Zor kurtuldum."

Binnaz'ın kocası inanmadı. Karısını aramaya adamlar çıkardı.

Biz, gene dönelim talihsiz kadına. Daha neler gelecek başına?

Çaresizdi Binnaz. Bir çobandan giysi edindi. Saçını kesti, onu giyindi. Erkek gibi yaşayacaktı artık.

Gide gide, bir kente girdi. Bir helvacının önünde durdu. Helvacı yaşlı bir adam. Onu gördü güldü. Hali olsa, Binnaz da gülecekti. Oysa, açlıktan ölecekti. Helvacı anladı. Onu içeri aldı. Karnını doyurdu. Kimi kimsesi yoktu.

"İstersen kal dükkânda. Çırağım ol. Para veremem ama, karnını doyurur, çalışırsın."

Binnaz hemen kabul etti. Girdi ihtiyarın yanına. Hayat getirdi dükkânına. Ortalığı temizledi, düzene koydu. Artık helvayı da pişiren oydu. İşler arttı, müşteri çoğaldı. Temiz dükkânda, iyi helva... Satışın artması doğaldı. İhtiyarla Binnaz, babayla oğlu gibiydiler artık. Hem can yoldaşı, hem de ortak. Ün saldı helvaların tadı. "Helvacı Güzeli" oldu Binnaz'ın adı.

Zaman geçti, bir gün oraya Binnaz'ın kocası geldi. Yollar da, karısını arıyordu. Karnı açtı, yorgundu. Gelip dükkânın önünde durdu. Helvaları beğendi, içeri girip oturdu.

Dükkân doldu. Müşteri boldu. Bir ara terzi Mestan da gelip oturdu.

Tatlı yiyip tatlı konuştular. Sohbet, dostluğu uzattı. Helva tadına çeşni kattı. Hikâyeler anlatılmaya başladı. Herkes birbirinden hoşlandı. Anlatma sırası "Helvacı Güzeli"ne geldi. On dan da bir hikâye istendi.

"Anlatırım, ama, kimse bitinceye kadar yerinden kıpırdamayacak."

Söz verdiler oturdular. Helvacı Güzeli başladı:

"Bir zamanlar, bir karı-koca vardı. Bir de kızları. Adam, yola çıkacaktı. Karısıyla kızını, komşusu terziye emanet etti..."

O anlattıkça, hikâyeyi tanıyan Şeytan Mestan kıpırdadı. Bir şeyler çıkacağını anladı. Kaçmak istedi, bırakmadılar.

Hikâyenin sonunda, Binnaz'ın kocası çok kızmıştı.

"Namussuz herif. Bu terziyi öldürmeli!" Sonra durup düşündü. Ben bu hikâyeyi daha önce dinledim mi diye?

Helvacı Güzeli gene anlattı. Bu kere, ikinci bölümü. Çocuğunun ölümü...

Artık kuşku kalmamıştı. Kocası kalktı. Ona yakından baktı:

"Binnaz."

"Benim."

"Bağışlar mısın beni?"

"Bağışlarım. Bir daha başkasının sözüne inanmak yok değil mi?"

Onlar sarılırken kaçmak isteyen terzi yakalandı. Bir güzel pataklandı.

Kocası, Binnaz'ı alıp döndü, sarayına. Yeniden, mutlulukla başladı hayatına. Yeniden çocukları oldu. Ortalık sevince boğuldu. Hep birbirlerinin oldular. Sonuna kadar sözlerine bağlı kaldılar. Güvendiler. Gönendiler.

USMAN

Vaktin birinde, yerin birinde, yoksul bir köylü vardı. Adı Usman'dı. Kimi kimsesi yoktu. Derdi çoktu. Günün birinde, parasızlık canına yetti. Tek varlığı eşeğini satmaya karar verdi. Pazara indi. At tüccarlarının yanına geldi. Alışveriş gırla. Birini gözüne kestirdi. Gitti, selam verdi. Tüccar selamı aldı, sordu:

"Alıcı mısın?"

"Yok. Satıcıyım. Karakaçan'ı satacağım."

"Eşeği yani."

"He. Karakaçan onun adı."

"Eşekle konuşamayacağımıza göre adı gerekli değil. Senin adın ne?"

"Ben de satılık değilim. Neyse, deyivereyim. Adım Usman."

"Osman yani."

"Yok, Usman."

"Osman'dır o. Usman diye isim olur mu?"

"Osman olsa, Osman derdim. Usman'ım ben."

"Usman diye isim hiç duymadım."

"Sen, karpuz diye adam adı duydun mu?"

"Duymadım. Var mı?"

"Bilmem, ben de duymadım. Ama, babası koyarsa olur. Bana da Babam Usman demiş. Belki de Osman'dı. Babam bana Uslu Osman'ım derdi. Biliyon mu? Uslosman. Usman. Herhalde böyle."

"Neyse canım, bana ne? Sen söyle şimdi. Eşeğe ne istiyor-sun?"

"Karakağan onun adı. Sen ne veriyon Karakağan'a?"

"Satan sensin. İstemek senden."

"Pekâlâ. Yirmi gümüş isterim."

"Sen bunu Arap atı sandın galiba. Hem baksana başı yer-den kalkmıyor."

"Beni bırakacak diye üzgün de ondan."

"Hem de bodur."

"İyi ya. Bunu da bodur biri alır. Her insan uzun boylu ol-maz. Benim gibi bodur biri kolay biner."

"Yaşlı!"

"Fena mı? Tecrübeli. Görmüş geçirmiş hayvan."

"Yahu, biz de bunu kadı yapmayacağız ya. Yük taşıyacak."

"Taşır ki nasıl? Gıkı çıkmaz valla."

"Bu hayvan zayıf."

"Perhizde de ondan. Yerse şişmanlar. Baksana, ben de su-yu çekilmiş limon gibi oldum. Netsin zavallı?"

Her lafa bir laf yetiştirince, tüccar, Usman'a kızmaya baş-ladı. "Şuna bir oyun oynayayım" diye düşündü. Yanındakine döndü. Usman'a çaktırmadan, "Şu hayvanın kuyruğunu kes" dedi. Onlar çene yarıştıırken, hayvanın kuyruğunu kestiler. karakağan'ın sesi bile çıkmadı. Canından bezmiş. Usman da, lafa dalmış, farkında değil. Boyuna söz yetiştiriyor:

"Hadi, duydun üstün yanlarını. Sen ne veriyorsun?"

"Beş."

"Sen de keçi alıyon sandın herhal."

"Sen kaç a iniyorsun?"

"İnmem. Yirmi dedim."

"Hadi altı olsun. Ver elini anlaşalım."

"Sana el vermem ben. Sonra, kolumu kurtaramam."

"Usman, senin satmaya niyetin var mı, yok mu?"

"Satmaya var. Aldanmaya yok."

"Sen bilirsin. Var git işine. Ticaretimize engel olma."

"Hadi on dokuz olsun."

"Alışveriş bitti Usman Ağa. Hadi yoluna..."

Usman, eşeğini çekti götürdü. Biraz sonra olanları fark etti. Karakağan'ın kuyruğu yok. Hemen anladı. Biraz düşündü. Sakin, döndü geldi. Yerlere bakınıyor:

"Yahu ağalar, Karakağan kuyruğunu düşürmüş. Gören oldu mu?"

"Durup dururken hayvanın kuyruğu düşer mi? Demek kuyruksuzmuş. Yutturacaktın."

"Yok yok. Bunun düşer. Arada düşer, alır takarım. Bulsam takacağım."

"Tahta bacak mı bu? Çıkarıp takıyorsun?"

"Ben çıkarmıyorum. O düşürüyor. Gümüş zamanı böyledir. Kuyruğunu düşürür. Ben takarım. Gümüş çıkarma zamanı bitince düşürmez."

Yürüdü. Tüccarla arkadaş, bir de ne görsünler. Eşeğin arkasında bir gümüş parlıyor.

"Bu da ne?"

"Gümüş."

"Yahu, gümüş çıkarıyor dediği bu olmasın?"

"Olabilir. Zaten bu eşek bir garip. Kuyruğunu kestim, sesi çıkmadı. Hali de bir tuhaf."

"Aman yahu, kaçırmayalım."

"Usman! Baksana! Usman Ağa!"

"Beni mi çıkırdın yiğenim?" Döndü, geldi.

"Alacağım senin hayvanı. Yirmi veriyorum."

"Neden hemen razı oldun? Dur bakayım. Arkadan bir şey mi gördün?" Uzanır. Karakağan'ın arkasından gümüşü alır. Tabii, yerini kolay bulur. Başkası takacak değil ya. Eliyle koyduğunu bulmaz mı? (Eliyle koymuş gibi bulur.) Memnun:

"Aferin Karakağan, demek gümüş zamanın geldi."

"Elli lira vereyim."

"Karakaan'ı kapan da kaçan mı? Gümüş zamanı geldi. El-li lirayı bir haftada verir o?"

"Yüz vereyim."

"Yok. Bugün dükkânı kapadık."

"İki yüz."

Usman durur. Bir ona bakar, bir Karakaan'a:

"İki yüz m? Bugünün iki yüzü yarının yirmisinden iyidir."

"Satıyor musun yani? Ver elini."

"Al elimi."

Tokalaştılar. İki yüzü aldı, yürüdü. Hayvanın kuyruğunu kesersiniz ha? Altın liram olsa onu yapıştırırdım, altın çıkartıyor sanırdınız. Ne bellediniz siz Usman'ı? Kuyruk gidince fiyat çıkar.

Ertesi gün, kafadar ortaklar, ahırın kapısına geldiler. Ne rüyalar görmüşlerdi. Bir açıyorlar kapıyı. Şıkır şıkır gümüşler. Amak istediler kapıyı. Aılmıyor. Sanki, arkasına bir şey da-yalı.

"Gümüş dolmuş herhalde. Aılmıyor."

"Bir de ben bakayım." Dayandı. Açılmadı.

Aralıktan baktılar. Pırıl pırıl. Gümüşler olmalı.

"Hadi. İkimiz birden."

"Hoop!" Açıldı girdiler. O da ne? Eşek, nalları dikmiş. Pa-rıldayan da nalları! Öyle yedirmişler ki, çatlamış herhalde.

"Aldandık be ortak. Basbayağı bir eşekmiş."

"Usman'a kandık."

"Yandık ki, yandık."

"Gösteririz biz ona!" Yola düştüler.

Usman, parayı bol bulunca, neler almıştı neler! Kendine elbiseler, karısına fistanlar. Yemekler. Bir doydular, bir kıvan-dılar. Usman, cin. Biliyor ki, tüccarlar çıkıp gelir. Hazır olmalı:

"Avrat, ş tavşanı bir yere sakla. Kuzuyu da kes, kızart."

"Tavşan ne olacak?"

"Senin nene gerek? Ben tarlaya gidiyorum. Yemeğe iki konuk gelecek."

Karısı anlamadı ama, olur dedi. Tavşan ne olacak ki? Usman'da bir tavşan daha var. Onu aldı, tarlaya gitti. Çalışıyor. Biraz sonra, öbürleri damladı. Burunlarından soluyorlar. Usman, sakın:

"Hoş geldiniz ağalar."

"Hiç de hoş bulmadık. Bize oyun oynarsın ha?"

"Ne oldu canım?"

"Eşek öldü."

"Vah Karakaçanım. Öldün demek." Bir ağlama tutturdu, sanırsınız ölen babası. Bir numara ki, babasının oğlu...

"Kes şu zırlamayı!"

"Neden öldü?"

"Arpadan. Gümüş versin diye yedirdik. Zırnık gümüş vermedi. Nalları dikti. Seni namussuz!"

"Benim günahım ne? Yedirmişsiniz, çatlatmışsınız. Vah Karakaçanım."

"Bak hemşerim. Güzellikle anlaşıalım. Geri ver paramızı."

"Peki. Verin eşeğimi, alın paranızı."

"Eşek öldü?"

"Gördün mü? Neyi değişeceğiz şimdi?"

Adamlar birbirine baktı. Öyle ya, neyi değişecekler? Usman, tatlılıkla:

"Neyse canım, canınız sağ olsun. Gelin bize gidelim. Yemek yeriz."

Kutudan tavşanı çıkardı. Kulağına eğildi:

"Hadi seksek tavşanım. Git yengene de ki, iki konuk var. Yemek hazırlasın." Tavşanı bıraktı. Fırladı gitti.

Adamlar şaşkın:

"Bu da ne?"

"Bizim seksek tavşan. Haber gönderdim."

"Kaçar gider yahu tavşan."

"Kaçmaz. Gider eve, söyler. Orda bekler."

Yürüdüler. Eve geldiler ki, ala kuzu kızartması. Tavşan haberi getirmiş. Kendi kutuya girmiş. Adamın aklı kurumaya başladı mı, ne kadar sulasanız nafile. Bu iki kafadar da, hemen bozdular kafalarını.

"Şu tavşanı sat bize."

Usman nazlandı:

"Olmaz, Karakaçan'ı öldürdünüz. Buna da bakamazsınız siz. Sonra, başıma kakarsanız."

Haşer getirip götüren tavşan görülmüş mü? Bu fırsat kaçır mı? Pazarlık başladı. Usman nazlanır. Sonunda elli liraya aldılar. Karısı öğrenince şaşıtı:

"Elli liraya mı sattın tavşanı?"

"Ne yapayım ısrar ettiler. Ben ısrara dayanamam."

Ortaklar yola çıkınca, biri:

"Hadi eve haber gönderelim," dedi.

Öbürü biraz kuşkuda:

"Bulabilir mi dersin?"

"Tabii bulur. Hadi seksek tavşan, git bizim hanıma söyle, yemekleri hazır etsin."

Bıraktı. Tavşan, serbest kalınca fırladı gitti.

"Sizin ev bu yanda değil mi? Bu ters gidiyor."

"Ordan da gidilir."

Pek de gidilmezmiş! Eve geldiler ki, ne yemek hazır ne bir şey. Kadın kâhin mi? Nerden bilsin böyle ansızın geleceklerini.

"Tavşan gelmedi mi?"

Kadıncağız şaşkın baktı. İyi saatte olsunlar! Bizimkiler, bu kere tümünden aldandıklarına inandılar. Hemen geriye.

Usman bılıyor. Nasılsa gelecekler. Kesilen kuzu var ya, onun işkembesini temizletmiş. Karısına dedi ki:

"İçine domates salçası doldur. Fistanın altına, midenin üstüne yerleştir."

Gene ne hınzırlığı var bunun? Kadın uzatmadı, denileni yaptı.

İki kafadar geldiler. Tavşanın kaçtığını bağıra çağıra anlatırlar. Parayı geri istediler.

"Canım bilmediği yeri nasıl bulsun? Önce yolu öğretecektiniz."

"Yaa, demedim mi ben sana?" Biri, öbürüne baktı. Usman, uzatmadı:

"Pekâlâ, vereyim paranızı. Hanım!" Kadın geldi: "Sana verdiğim parayı ver bakalım."

"Ne parası? Sen bana para falan vermedin."

"Vaay. İnkâr ha?" Usman bir celallendi. Yürüdü üstüne kadının, sille tokat derken, bir bıçak. Carrt! Midesine soktu. Ortalık kanlara bulandı. Kadın serildi. (Önceden öğretilmiş. Bu da kocası gibi numaracı olmaya başladı.)

Adamlar telaşa:

"Ne yaptın yahu? Öldürdün kadıncağızı!"

"Ben diriltirim onu. Gene kendimi tutamadım. Arada bir kızıp öldürüyorum."

Bir kaval çıkarıp çalmaya başladı. Öbürleri ağızları açık seyrediyor. Kadın kalktı:

"Yeter adam. Çalma şu kavalı. Kalktık işte. Bu yüzden, neredeyse koyun olup otlığa çıkacağım. Bir daha öldürme gözünü seveyim."

Kaval ki, ne marifetli kaval! İnsan olmaya bir kere aval. Hemen heveslendiler bizimkiler. Bol para. Kavalı alıp gittiler. Ne niyetle geldiler ne kismetle gittiler. Parayı geri alacaklardı güya! Usman bu!..

Yolda gene tartışmaya başladılar:

"Gene kandın. Bir tahta parçasına avuç dolu para. Hiç akıl yok sende."

"Kes!"

"Kesmem."

Kesersin kesmezsin derken, bıçağı çıkarmaz mı? Saplayacak. Kavala güveniyor. Tam sokarken, bileğine bir el yapıştı. Dönüp baktı: Usman...

"Bırak!"

"Aman ha. Katil olursun."

"Kaval var."

"İnanma. Tuzaktı o. Benim tuzağımdı." Öbürü haklı çıktı. Ölüm korkusunu bile unutmuş:

"Demedim mi ben?"

"Peki niye kandırdın bizi?" Bizi değil bir kere. Seni...

Usman hepsini anlattı. Neden kızdığını... Gümüş hikâyesini. Tavşanı. Son olarak kavalı. Hem şaşıtlar, hem dinlediler. Sonunda kızdı ateşlisi:

"Alçaklık bu! Bırakmam yanına."

"Yaa? Bağırma da dinle. Bizim Karakaçan'ın kuyruğunu kim kesti? Yedirip yedirip kim çatlattı? Var mı cevabın? Şimdi yerdeki karıncaları seyredersin değil mi? Yoksul bir köylü aldatmaya çalışırsınız değil mi? Öyle olunca böyle olur. Eşek gümüş çıkarır. Tavşan haber götürür, kaval da adam diriltir. Hadi bakalım artık alışverişimiz bitti. Varın gidin yolunuza? Bu aptesle çok namaz kılarırsınız!"

Haklı! Kös kös gittiler. Usman eve döndü. Bir güzel kahve içti.

Kandırmak isteyen çabuk kanar. Hilekârın çırası çabuk yanar.

MUSKA

Nizamın, intizamın kalmadığı bir zaman. Dağları eşkiya tutmuş, geçene vermez aman.

Bir geçite siperlenmiş, azılı bir çete, birini de dikmişler er-kete. Bir reisleri var, kurtulmuş sanki ipten. Doğru bir yanı yok, çarpık hepten. Ağız bir mağara, gözler kan çanağı; burnu kanca, tümenden kaplamış üst dudağı. Yüzünü görenin korkudan dili şişer, damak yaprak gibi yere düşer.

Gözcü olduğu yerde diklendi. Sonra geriye seslendi:

"Reis! Bir kervan geliyor."

İki komutta beş kişi toplandı. Yardan aşağı, mermi gibi atlandı. Toz duman. Bir iniş ki pek yaman.

Kervandakiler zaten korkuda. Ne zaman yol kesilecek diye kuşkuda. Kimse ne ses çıkardı, ne soluk. Konuşmaya gerek yoktu ama, reis gene de konuştu boğuk boğuk:

"Kıpırdayanın canı gider."

Kimde kıpırdayacak hal kalmış ki? Üfürsen yıkılacaklar sanki. Reis, kervanbaşına:

"Senin haberin yok mu? Buralar bizim mekânımızdır. Kuş uçmaz, kervan geçmez. Ne dolanırsın buralarda?"

"Ekmek parası ağız, çoluk çocuk nafakası."

"Kes! Çok duyduk bu lafları. Acındırmaya kalkma."

"Acıyacak surat mı var sende?" diye düşündü kervancı. Ama, bir şey diyemedi tabii.

"Ne yüklü bu kervan?"

"Tuz var, pirinç var, pancar var."

"Onları geç. Yükte ağır olmayanları say."

"Benim gibi yoksulun kervanında altın gümüş olmaz ya ağam."

"Ağız kalabalığı istemem. Kısa cevap isterim."

"Peki ağam. Kıyasından söyleyeyim."

"Sormadan konuşma."

"Sor ağam."

"Tuz taşımakla para kazanılır mı be adam?"

"Çoluk çocuk nafakası."

"Çoluk çocuğu ikide birde işe karıştırma. Dağ başında çoluk çocuğun işi yok."

Adamları güldüler. Reisin konuşmasını severlerdi. Hem adam soyar, hem keyif ederlerdi.

"Yoksulluk işte ağam. Ekmek parası."

"Böyle para kazanılmaz be adam! Gel buraya, bizimle çalış da namusunla para kazan."

Adamları bu söze daha da bayıldılar. Gülmekten yerlere yayıldılar. Namus sözünü pek severlerdi. Bulsalar ekmeğe katık edip yerlerdi.

Kervancı baktı herkes gülüyor, o da sırtıttı. "Anladım" gibilerden kırıttı:

"Sen gülme! Sana gülmek yasak!"

"Peki ağam."

Reis, yolculara bir baktı, beğenmedi. İçinden, "Bunlardan iş çıkmaz" dedi:

"Bütün yolcular bunlar mı?"

"Evet ağam, iki rençberle, bir de gördüğün hoca."

"Görüyoruz. Sayma."

"Peki ağam."

"Söyle herkes üstündekini çıkarsın ortaya koysun. Neleri var, yoksa. Gizlemek istemem. Saklarlar da ben bulursam haklarım."

"Peki ağam."

Bunun dili yok mu? Kendi söylese ya. Beni ne koyuyor ortaya? Gene de yapacağı şey kesin. Mallarını çıkartmak gerek herkesin.

"Reisin emri: Herkes malını ortaya çıkarsın!"

İki rençberle bir hocadan ne çıkar? Üç-beş değersiz eşya. Hazreti Süleyman'ın hazinesi çıkacak değil ya.

Reis baktı, beğenmedi. Yanlarına bile gitmedi.

"Şunların üstünü arayın."

Adamları bunu beklemiş, hemen atladılar. Hepsini bir güzel tartakladılar. Köylülerden başka bir şey çıkmadı. Ama hocadan çıkanları görünce, kervancı bile afalladı. Bir gümüş tabaka, bir altın saat, bir kese de para. Reis yaklaştı, seyredecek manzara.

"Demek sen hocasın?"

Hocanın kara sakalı kıpırdadı, dili damağında şapırdadı:

"Elhamdülillah ya Seyyid."

"Bana bak benim adım Seyyid değil. Seyyid meyyid değilim, düpedüz eşkiyayım, anladın mı?"

"Aman efendim, estağfurullah. Zatıaliniz, yüzünüzdeki nurdan belli, muhterem, alicenap bir zatı şerifsiniz."

"Bak şimdi de Şerif diyor. Ulan, ne Şerifim, ne Seyyid. Bu heriflerin başıyım. Eşkiya reisi. Bildin mi? Berbat bir herifim yani."

"Aman efendim, tevazu buyuruyorsunuz."

"Tevazu mu lan bu? Eşkiyada o senin dediğin ne arar? Yol kesip, adam soyuyorum işte."

"Hakkınızdır efendim. Lütuf buyuruyorsunuz."

"Hoca!" Reis, iyiden kızmaya başlamıştı.

"Lebbeyk sultanım!"

"Kes şu tıkrıtları. Yoksa dilini keseceğim bak."

"Aman efendim, nasıl hitap edeyim size?"

"Düpedüz eşkiya de. Reis de."

"Hay hay, reis beyefendi hazretleri."

"Bana bak hoca. Ağzın bu kadar laf yapıyor da elin armut mu topluyor? Bunlar senden mi çıktı?"

Hoca durdu, yutkundu. Nasıl laf bulsundu?

"Ee. Evet... Galiba... Sanırım, belki de bendenizden çıktı."

"Peki ilk istendiğinde niye çıkarmadın?"

"Reis beyefendi, ben bunların üstümde olduğunun farkında değildim."

"Yani bu tabakanın, saatin, kesenin üstünde olduğunu unuttun, öyle mi?"

"Tastamam böyle efendim."

"Sen beni aptal mı belledin? Bak, başlarım! Doğru laf et."

"Şey yani efendim, bunlar benim zati eşyamdır da, bunları da arzu buyurulduğunu anlamamıştım."

"Demek altın istediğimizi anlamamıştın."

"Tam böyle efendim. Anlayamamıştım."

"Hoca! Eşkıya dediğin yol kesince, yolculardan çiçek istemez. Bunları ister."

"Bendenizin ilk defa başıma geldi efendim." Hoca sanki küsmüş gibiydi. Sanki kalbi kırılmış biriydi. Boynunu yana eğdi, üzgün. Eliyle iter gibi yapıp konuştu süzgül: "Buyrun efendim, alın sizin olsun."

"Tabii alacağım. Canını da alayım mı diye düşünüyorum."

"...Yalnız..."

Reis, ters ters baktı. Gözünde merak ışığı çaktı:

"Yalnız, ne?"

"Bana sorarsanız, derim ki..."

"Sormadık ya, de bakalım. Merak ettim."

"Ben bunların yerine size şöyle bir muska yazsam."

"Muska mı? Ne yapacağım onu?"

"Efendim, anladığım kadarıyla siz dağlarda geziyorsunuz. Buralar pek emin yerler değil. Bendeniz, bir tesirli muska yazarım ki..."

"Sonra ne olur?"

"Bu muska boynunuzda oldukça pek emniyette olursunuz."

"Nasıl yani?"

"Size kurşun işlemez."

Adamlar yanaştı. Reis de pek şaştı:

"Yani senin yazacağın muskayı boynuma takınca, artık bana kurşun işlemez mi?"

"Tastamam böyle."

"Bunlara da yazsan, onlara da mı işlemez?"

"İşlemez."

"Senin muskayı takana kurşun geçmez yani."

"Evet."

Reis adamlarına baktı, onlar ona. İnanılır mı buna? Adamlar dudak büküp kanmadılar. Ama, reisi duyunca, kulaklarına inanmadılar:

"Peki kabul. Yaz bir muska. Paranı, malını geri vereceğim."

Adamları şaşırdılar. Biraz da kıpırdadılar. Ama, reis bir bakış baktı, hepsini yerine çaktı. Hoca, ellerini ovuşturdu, (bu işi kolay savuşturdu):

"Derhal, efendim. Bana biraz müsaade buyurun. Şöyle kenara çekilip, muskayı hazırlayayım."

"Hadi hazırla. Acele etme. Güzel olsun. Tesirli olsun ki, hiç kurşun işletmesin."

"Tabii, tabii, reis beyefendi."

Hoca kenara çekildi. Öbürleri yerlerinde dikildi. Adamlar, reise garip garip bakıyorlardı. Yoksa aklında bir hınzırlık mı vardı?

Biraz sonra hoca, muskayla geldi, reise uzattı:

"Buyrun efendim. Pek özenerek hazırladım."

"İyi ettin. Şimdi bunu takana kurşun işlemeyecek, değil mi?"

"Evet?"

"Çok güzeeeel... Tak şimdi boynuna..."

"Aman efendim, ben değil siz takacaksınız. Zatiâlinizin muskası bu."

"Tak diyorum? Bak, bir huyum vardır. Ben deneme yapmadan mal satın almam. Tak muskayı. Deneyeceğim."

"Reis beyefendi!"

"Tak!"

"Kerem buyrun."

"Tak!"

Hoca elleri titreyerek muskayı taktı. Reis, adamlarına bir baktı. Mavzerini düzeltti. Bir el ateş etti. Kurşun tam hocanın kalbine saplandı. "Allah!" deyip yuvarlandı.

"Bak bak. Muska da pek tesirsizmiş."

Döndü, yürürken durdu:

"Kervancı, gördün mü?"

"Gördüm ağam."

"Bana çürük mal satmaya kalktı. Ticarete sığar mı?"

Kervancı yutkundu, bir şey söyleyemedi. Reis giderken ekledi:

"Yahu, biz eşkıyayız, yol kesip adam soyuyoruz. Bu da kalkmış, muska yazıp adam soymaya kalkıyor."

Giden gitti. Hikâye bitti.

ilhami soysal
20. YÜZYIL
TÜRK SİİRİ
ANTOLOJİSİ

Halk Hikâyeleri, bir milletin kültürünü oluşturan en önemli unsurlardandır. Bizim folklorumuz da bu alanda çok zengindir.

Bu kitapta, çok bilinen, değişik şekillerde anlatılmış halk hikâyelerinin yanı sıra az bilinenleri, hatta hiç bilinmeyenleri de bulacaksınız. (Kerem ile Aslı, Köroğlu gibi çok ünlüler, Süleyman ile İkbâl gibi pek az tanınanlar.)

ERGÜN SAV, çeşitli kaynakları taradı, tekrarları ayıkladı, fazlalıkları attı. Halk hikâyelerimizi renkli üslubuyla, özgün Türkçesiyle yazdı.

Bu kitap, yüzyıllardır halk içinde, halk için anlatılan hikâyelerin yalın, özlü, renkli biçimde yeniden sunuluşudur.

ISBN 975 - 494 - 786 - 4
98 . 06 . Y . 0105 . 1439

9 789754 947861

KDV dahil